

vt dicit ysid. Item ibide dicit idem qd in glos
 vitri lapis obscurus numerus. Est aut vitus
 interdu et mger aliqn eia translucidus et castus
 ore visu et vocatur specularis. Ex hoc lapide
 multi gemas faciunt vt dicit ysid. Hoc aut
 habet ppum omne vitru cu sit liqfactum qd
 diu e valdeliqdu sume e ductile infri gida
 vero et induratu sume e fragile et facile frang
 gibile et cum fuerit fractum non poterit nisi
 itata liqfatione reparari quida tame fo
 cerat vitrum flexibile et malleo repabile
 vt refert ysid. Unde et phalam cora tiberio
 cesari de tali vitro factam in terra proiecit
 qua no rupta sed plicata cu malleo ep amuit
 vel emendauit. que iussit cesar decollari ne
 du hoc agnitu fieret aux pro luto haberetur
 et omne metalloru precium vile redderetur
 Quia reuera si vasa vitrea non frangeretur
 meliora qd aurea putarentur vt dicit ysid.
 Est ergo vitru specialiter puru et perspicuu
 lucipuum ymaginu et vmbiarum represen
 tatiuum. ductile qdo est liquidum. fragile
 quado est frigidum et induratum. omnium
 colorum susceptiuum colore potous qd valde
 gemarum nobilium imitatu et immudi
 claru absterhuu vt dicit auicen. puluis em
 eius mudificat dentes et in oculis del; al
 bugines. conuenit eia valde lapidi vesice
 et renum qdoq; bibitur cum vino vt dicit
 idem auicena

De ydachite.
 Dachites e lapis piosus et coloris
 filius figura rotundus. intra se ha
 bens alium lapide cuius crepitu so
 norus e quus sumu illu no interiore lapillu
 sed spirituu quenda interiore lapideus dicit
 vt dicit dyas. hic lapis exudat aqua ita vt
 videat intra se fontana scaturiginē et tunc
 Unde quida dicit huc esse lapide qui dicit
 andros que e in eode

De yemchite.
 Emchites e lapis qui gestatus ab
 homine no m odat a mulcis nec
 apibz infestat vt hic dyas. et credi e
 valde ota vnenū

De ymiech.
 Ymiech e ide qd lapis lazuri. e lapis
 p vna tre inde fit lazuriu vt dicit in
 lap. est at lapis iste tato melio qd to
 coloz celesti e similior. et h; qda cor puscula
 qd aurea interseta ille at qd e subalbidus plus
 h; restrictatis et ideo no ita piosus. diuul
 sine potest suari si corrupone v; ota ml
 tas pass. ses et ota sincopi sumis et melaco
 hias si debito modo detur patienti. Nuqua
 aut debet dari nisi pus subtilissime cotrae

Et multociens abluat et signum est pfecte
 ablucionis quando aqua in qua abluat pur
 aut nichil colorat. Nro aut modo purgat
 et soluit qerana. nec debet dari cu decoctio e
 quia descenderet vsq; ad fundu sed ante vel
 post deaur. h; cu sero vt habe in plat. sic
 ex laminis ferreis fit cerusa sic fit lazuri ex
 argentis cu aceto. lapis aut lazuri sepe in
 uenit i mineris argentinis et auri focatinis et
 in suis venis sepe saphiri et iaceti et similes
 lapides blauci inueniunt vt dicit dyas.

De yingutres
 Yngutres lapis est vitrei coloris q
 gestatus in collo val; ota victipola
 et sanguinem stringit et metis ali
 enacionem repellit et si tenetur ab lignu ac
 censum extinguitur flamma eius. vt dicit
 dyascorides

Ceppli at liber de cim septis. Incipit liber
 de cim septimus de arboribus et herbis et
 earum proprietatibz

Dist qd abiuare de o plet
 e liber vel tractatus de appri
 etatibz qd in terra in trise
 cis generant sc; de lapidibz
 et gemis ac metallis et alijs
 que nascuntur in terre vnis.

Dicendu est breuiter de arboribus et herbis
 et fructibus et semibz qd ex eis mediantibus
 radicibz procreat. solum odo autem de illis
 arboribus et herbis aliqua sunt hic dicenda
 De quoru noibz fit mencio in sacra ragina
 in textu vel in glo. q h; p vt poterim faciem
 p ordinem alphabeti

De arbor
 Arbor vt dicit ysi. li. yvi. ca. ab aruis
 nome sumpsit. eo qd ab herbe terre
 frpis radicibz consueuit. hanc herba
 vtiq; em similia sunt qd ab ortu. qa ex vno
 gignit alteru. Nam du semetem in terram
 ieceris qd herba pus pullulat et erupit. de
 hic osecta surgit in arborem et qd infra breue
 tempis spaciū herba induit i arbuta. in
 arborem nouellam et teneam conualecit. et
 est dicta arbuta quasi arboris hasta. nam
 arbutum dicit locus vbi arboris co crescut
 Vbi salices et salictum o arictu vbi arices
 vt dicit ysi. in li. autem ar. de vegetabilibz
 ponuntur iste arborum et plantaru proprie
 tatibus. dicit em qd in arboribus et plantis
 est vita. vegetabilis virtus que admodu in
 animalibus. Sed differenter qd in plantis est
 occulta. i animalibus manifesta pfecta sc; et plecta

Lib 17

Arbores enim non mouet motu uoluntario nec
 appetitio fiat aial nec mouet fm appetitū
 & delectationē & tristitia sicut alia q̄uis a lit
 senserint aliq̄ phi vt anax. et alii q̄s uerbar
 gūt aril. vita itaq; vegetatiā est in plantis
 p quā fit attētio hūoris ad ip̄s arboris vel
 plante nutrimentū vel obseruatiōem Sed nulla
 tenus habet sensitiuā aiām. Vnde nō dolz q̄
 anima insensibilis nec delectat quādo nutri ē
 & cibāt nec uigilat nec dormit. nec spirat vel
 expirat nec subiacet alijs conditiōib; q̄ sunt
 appetie sensitiue nec generat arbor nec gnat p
 seip̄m amip̄com. Sed in se habet rationē se
 minasē p quā habet ex se pducēdi potētiā
 simile sibi et suā specie obseruandi. sed hanc
 potētiā non potest pducere in actū nisi ab ex
 trinseco adiuuet se; a tēpore anni. Indiget
 em̄ hyeme ad humoris semialis aggregatiōem
 Indiget & uere tēpore ad euulsiōem emissionem
 q̄ tūc nec est uhemēs frigus & gelans vel ex
 p̄mens nec calor uhemētē aduētēs semē ac
 corūpens cor. Indiget etiā sole resolouente p
 tes ipsius cōstrictās a pcedēte frigore vt ca
 lor igneib; segreget hūorē semiarū a nutri
 tiuo. Indiget etiā terra plus q̄ aliud gñans
 q̄a ex terra ē materiali p̄cipiū sui nutrimentū
 sicut p̄cipiū generatiōis sue est a sole sicut a
 causa efficiēte et ideo vt ait aril. in li. de plā
 tis. nō q̄ terra est mater & sol ē pat̄ plātarū
 quā terra nutrit moxē matris et sol efficit
 moxē patris. Quidā uero cōsiderātes in arbo
 rib; et plātis gñationē cibatiōē. augmēta
 tiōē. diuā cōm & ex radice animā renouaciō
 nem et nullā p̄mitus p urinā vel secessū eiec
 tiōē putauerūt plātam animalī pfectiōē.
 Sed hoc reprobat aril. dicens q̄ arbor q̄ est
 alligata terre nō habet motū ex se nec ex alio
 toto nec ex suis p̄tib; nec habet formā deter
 minatā i suis p̄tib; ita q̄ diūse p̄tes determi
 nent diūsis opaciōib; p̄formas diūsas. vt
 oculus in aiali ad uidentū & auris ad audi
 endū nec habet aiām pfectā p̄mo non habet
 nisi p̄tem p̄tis anie. i. aiām vegetatiuā. Sed
 aial habet opaciōes plures et nobiliores q̄
 plāta. ideo aial nobilius ē omī planta. diuer
 sificat aut arbor q̄ ad substāciā uerū et op̄a
 tiōē. nā vt dicit aril. de uergetabilib;. c. ij.
 q̄dā arbores hnt gūmi et resinā cuius rācio est
 q̄a hūx sup hūdans a calore totalit nō dige
 ritur. nec etiā totalit a regimie natūe dimitt
 it. et ideo de pellit ad exteriora & ibi a frigi
 do aeri circumstante infrigidatur. Item que
 dam habent nodos quā in illis mediantib; p̄
 tes successue gñate ad in uicē colligantur
 Itē habet uenas id est uiculas in q̄b; natū

lis humiditas cūsto die & a terra ad p̄tes sin
 gulas deriuatur. Itē habet uentē. i. medullā
 in q̄ fit hūoris decoctio ante q̄ trāsfertur in
 substāciā filiorū fructuū vel ramoꝝ vt dicit
 idē. Item corticē habet ad interiorē ligni d̄fē
 sionē quā q̄d facit corū vel artis in corpore
 animalis sup̄ficiē hoc facit cortex in arbore
 vt dicit p̄sid. Item habet generalitē lignū
 siue trūcū vt dicit aril. et ē sic dictū fm p̄s
 eo q̄ incēsu de facili in lucē fit cūsu. Vnde et
 lichm; dicit eo q̄ p̄sentib; p̄stet in lumē
 lignū itaq; est p̄s arboris forciō et solidior
 & substācialior q̄ a radice epiciens v̄s ad sum
 tatē ipsius arboris se extēdit. Et habet q̄dā
 intāscia vt medullā ad q̄ est reuersus natu
 re cū subtrahit humor ab alis extēdit sic
 in cōbatione animalis q̄ deficit nutrimentū in
 mēbris ad sanitatē epistētē i femis cōtinue fit
 t̄uesus vt dicit albu. & exp̄sse auit. et ostā.
 Vbi sup̄ q̄dā extēdit sibi ānera arbor vt
 corticē ramos folia flores fruct; et sumitatē
 Et ibidē dicit aril. corticē ad omniū interiorū
 defensionē. ramos et v̄gas ad sui dilataciōem
 folia ad fructuū nouellorū p̄tectionē ab ex
 trinseco corruptelis. fructus ad sue speciei
 obseruatiōē sicut dicitur siue rotūda sumita
 tē habet arbor in suo cōplēto q̄i figurā colū
 nalē que utiq; vt dicit albu. ei accidit p̄ter
 vniformē extēsiōē humoris ad p̄tes latera
 les & vniformē caloris digerētis hūorē in tō
 sui substāciā actionē hab; ad hec omnis plā
 ta vt arbor radice & in radice multiplicē nos
 fiabitē q̄re loco oris q̄ mediante cōtrahitur
 humor ad totā substāciā arboris nutriendā
 Nobis uero sūt similes neruis in corpore aia
 lis quia p̄ illos p̄tes ad inuicē cōtinuabiles
 colligantur. Item arbores habent q̄dā p̄tes
 sup̄fluas que nō sūt p̄tes determinate a natu
 ra nec sūt necessarie ad esse plāte et habent
 esse in arbore sicut pili et vngues in corpore
 Et ideo cadūt folia & fruct; ab arborib; scz
 p̄ter subtractiōē hūoris sicut cadūt pili &
 corpore animalis et hoc accidit. quia quādo
 hūmor nutrimentalis min; est sufficiens sub
 trahit ipsū natura ab hui; p̄tib; nō necessa
 rijs ne deficiat in necessarijs. Et ideo cadūt
 generalitē ab arborib; tēpore hiemali rema
 nent tamē in aliq̄b; vt in buxo et osimilib;
 vel p̄ter sufficiētiā humoris vel p̄ter hūo
 ris viscositatē et ligni opactionē & soliditatē
 Nam arbores que trā substāciā & prolas;
 sūt habētes cicius a suis folijs depauprātur
 et in ap̄ime q̄do humor nutritiū liq̄dus est
 at; pau; Differt aut arbores i multitudine
 suarū p̄tiū et paucitate. in magnitudine et

puitate in fortitudine et debilitate. Cuius
causa est humor qui in aliquibus magnis ar-
boribus est lacteus ut in fraxino et huiusmodi talis
abilis est ad se de ferendum latum et longum
In quibusdam vero est piceus viscosus et
insufficiens ad extensionem eo quod partes ad
hanc ad invicem ad modum piceae et ita est
causa puicitatis et paucitatis in partibus arborum
et plantarum. talis autem viscositas non est causa
debilitatis in plantis et arboribus nisi fuerit
diminutus vel calor insufficientis et imperfectus
In quibusdam etiam arboribus est humor acutus
calide et sicce et plethoricus et hic in quibusdam
est causa fortitudinis et vigoris. calidus est et
levis et subtilis et penetrativus et ideo talis humor
se extendit et crescit arbor in magna quantitate
Item in partibus arborum attenditur equalitas et
similitudo quae equalitas in quantitate et similitudo
in figura causatur ex habundantia materiae cum
equalitate caloris agentis et opposita a causa
opposita causatur. Eodem modo attenditur in eis
raritas siue spissitudo quae raritas accidit propter
insufficienciam caloris ad terminandum humorem
spissitudo autem accidit propter sufficiency caloris
ad adensacionem humoris et eius terminacionem
Item differunt arbores et plantae in modo fructi-
ficandi nam quaedam ut ibidem dicitur Aristoteles produ-
cunt fructum super folia sua et hoc accidit propter
fortitudinem fructus et indigenciam caloris
solis digerentis humorem ipsius quaedam vero sub
foliis et hoc accidit propter debilitatem fructus
ne ab excellenti calore vel frigore corrumpatur et
quaedam fructus est suspensus a stipite suo et prope-
ripit et hoc accidit propter insufficientem hu-
morem et insufficientem calorem ipsius ad exten-
sionem expellere non potentes Item omnes arbor
generaliter habet radicem quae est mediatrice inter
corpore plantae et terram a qua cibatur Unde et radice
vita plantae dicitur secundum grecos quae causam vite
plantae adducit Item habet stipitem a radice
immediate procedentem et hoc fuit necesse ut
dicitur alibi propter corporis plantae vel arboris
sustentacionem Unde assimilatur statuae cor-
poris animalis omnia membra corporis sustentatis videntur
est ita ibi fundamētum arboris sustentans ramos
et fructus eius Item in duro stipite habet
medullam mollem quam ut dicitur Aristoteles quaedam
vitant arboris matricem quae in ipsa seminari
humorem plantae nutrit ut fetus in matrice quaedam
vero videntur arboris viscerem quae in ipsa separatur pur-
ab impuro sic fit in animalibus testibus quaedam etiam videntur
est cor quae ea procedit motus vite vegetabilis
sicut vite sensibilis procedit de corde animalis
libet animalis Item corticem habet omnis
arbor ad suam terminacionem et interiorum de functione

ex humore subtili extracto ad exteriora pro calorem
aeris de sicco hinc lignum interiorum ex humore
grosso sicco essentialiter et acci de caliditate hu-
mido propter ut dicitur Aristoteles et alii Item arbor
fiat et plantarum quaedam sunt domestice
et ortenses quaedam vero sunt siluestres arbores
vero ortenses fiat sunt et plantae si non fuerit
culte erunt siluestres ut dicitur Aristoteles et harum
quaedam faciunt fructum et etiam oleum propter
humorem vinctuosum et aerem sufficientem
et quaedam non propter talis humoris defectum et
in quibusdam cito folia cadunt propter humorem
rarum non vinctuosum cito sicabilem et in quibus-
dam vero propter causam otariam Item
fiat est diversitas arborum et plantarum in
magnitudine et puicitate hanc est diversitas
in pulcritudine et deformitate nam eis accidit
pulcritudo propter equalitatem materiae et elegantem
partium ordinacionem et calorem sufficientem agentis
et extendentis materiam in rectam et debitam
naturam dispositionem de formitas vero causatur
ex otario tam in arboribus quam in plantis Item
differunt in bonitate fructuum et in mala maligantate
et hoc accidit propter maiorem humoris ma-
terialis dulcedinem vel minorem vel propter
caloris magis vel minus correspondentis ma-
teriae vel humoris materiali debitam proportionem
Item in lignis ibidem dicitur Aristoteles quod arbores et plantae
siluestres magis fructificant quam ortenses et hoc
ut dicitur alibi accidit propter maiorem habundanciam
humoris partem vinctuosam et non si de facili cedentis
divisioni et pulchritudini et in substantia fructuum
si nihil nisi fructus ortenses sunt meliores
simpliciter quam siluestres ut dicitur ibidem Aristoteles
ratio est ut dicitur alibi maiorem humoris vinctuosam aeri
vel dulcis habundanciam quam in materia fructuum
ortensium perfectius inuenitur Item dicitur de arboribus
diversitas hinc plantarum ex parte diuersitatis in qua ex-
citantur nam quaedam in locis aridis crescunt et siccae et
ille sunt minoris quantitatis propter defectum humoris
quaedam vero in locis humidis fluvialibus et mari-
timis ac stagnosis et tales solent esse maiore
quantitatis quam ille que crescunt iuxta ripas
marium salis non multum crescunt propter
habundanciam haerentium et humoris at-
tracti nimiam siccitatem iuxta tamen mare turbis
fallit hoc ut dicitur Aristoteles ubi arbores sunt mag-
nae et hoc ut dicitur alibi propter habundanciam
humoris et caloris Item attenditur diuer-
sitas in foliorum et florum variacione nam quaedam
habent folia aspera sic propter diuersitatem
et siccitatis quaedam leuia propter equalitatem aequi hu-
miditatis et propter debitam caliditatis folia etiam
habent quaedam scissa et tunc lata ut vitis quod accidit
propter diuersitatem tractatus et paucitatem viscositatis

Lib 17

et in equalitate caloris materia in equaliter ex-
 dentis qz in talibus humoribus vinctuosus et viscosus
 tunc in materia fructuum et aquosus vero et ter-
 restris in materia tunc foliorum ut dicit al.
 Item variantur arbores et platanus in extremitatibus
 pccu suay varia figuracione nam quibusdam ex-
 trimitates sunt piramidales et acute ut patz in
 spinosis in quibus calor subtiliorem humorem
 velocius attrahit ad exteriora et illum de sicca
 do vitit i aamine grossiore vero pretem vitigit
 cu stipite et radice ut dicit al. Otaria aut si-
 gure ex causa otaria gnanet et hoc idem patz
 in fructibus qz ut dicit aril. sunt duos modos
 non em sunt omnes angulosi. i. figure angularis
 neqz omnes sup tecta linea sunt ptenh pmo
 qdam sunt circulares ppter ealem materiam
 humoris et ealem actione vitutis agētis et ca-
 lozis p que materie ptes equaliter extendunt a
 a medio vsqz ad circūferētiā vni formiter p-
 tendunt. angulares vero ex causa cotaria sim-
 pliciter vitit. Item variat i coloracione diuer-
 sa. nam tam fructus qz flores tam rami qz sti-
 pites in arboribus variat ut dicit aril. ex hu-
 more em frigidō terrestri i melacolicō nigres-
 cunt et vilescunt ex hūido et frigidō albescunt
 ex calido rubescunt. et sic de alijs ut dicit al.
 sub tali em dū dūantis humoris et agentis
 caloris substācia digerētis. in pdictis omni-
 bus sopoz differētie gnanet. Item differēt tā
 arboris qz plāte i fructu maturo. de nā qdā
 maturecūt citius ut dicit aril. sicut mora et
 cerasa et osia et hoc accidit ppter sufficien-
 tiam caloris p. etis sup hūidibz maturandi et
 digerēdi et obediēciā hūoris accioni corpis
 fillaten? resistētis. qdā vero maturos habēt
 fructus tardis. ppter grossiōre hūoris aqz i obe-
 diētis et in sufficiēciā caloris digerētis et h
 accidit potissime in arboribus qz sunt siluestres
 e adē est ratio qre qdā arbores citius frōde-
 unt et qdā tardius cito emittūt folia ppter
 abundāciā humoris aquei nō in digerēti nō
 vinctuosi. Sed fluidi et de facili se extēdētis
 ab arboris siue plāte ex trimitates et ex con-
 traria causa otariū accidee osu euit :

De arboris aromatica :

Arbor aromatica aliquando habet aro-
 maticē in cortice. aliquā i flore. aliquā
 in fructu suo ut patz in cynamomo
 qz e cortex et in mace qz e flos et in mulcata
 qz fru. et aut causa aromatis ut dicit al.
 sicut terrea subtile omipū subtili aqo et fm
 eius dominium magis in vna parte arboris
 qz i alia est vna pars magis aromatica qz
 alia. alia vero arbor est tota aromatica fm
 omnes sui partes ut arbor balsami cuius

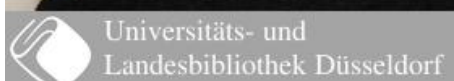
single partes sunt odoris flagrantia respirantes
 ut post dicitur Inter aromatics vero plan-
 tas et arbores qdam gnanet in quibus est ratio
 seminalis pccant. qdam p se ex opteti co-
 mitione elemētoz pduat. qdā ex radice
 vel stipitis plācone multiplicat. que dā p
 insercionem furculi in trūco esse debiti forci
 unne ut dicit alb. Inter omnes arborū inser-
 ciones ille sunt magis laudabiles qm simi-
 lia similibz inseriunt ut dicit aril. qz dupli-
 ter intelligitur vel in plātis omilibz speci-
 ut insertio ficus in ficum vitis in vitē. vel de
 illis qz habent humorem pccōnabile inter
 furculū et trūcū cui inserti ita qz humor vni-
 us sit aptus ad aliū nutriendū sicut qdo fur-
 culus piri in malo trūco inserti vel eodē rō
 Item notabile est qz furculus insertus alteri
 trūco totā vitutē trūci in suā vitutē ducit
 et trāsmutat qlitatē. Si em fiat insertio oli-
 ue sup radicē siue trūcū betē vitus oliue de-
 scendit in vitutē betē et induat eā et facit eā
 durā. p aliqd tēpus. et eādē humiditatē
 ibi exētem ad se attrahit et trāsmutat in
 suā similitudinē aut ducit ut dicit alb.
 sup finē pmi libri. Itē dicit idē nō pueniūt
 de facili ex semine malo plantę bone. nec ex
 bono semine vel radice arbores male. qz vni-
 in animalibz sepius otariū videatur. Cuius
 ratio est ut dicit alb. qz planta est terre af-
 fixa et vni forme recipit a terra nutrimentū
 Animalia vero nō sic ppter natiuitatē oplexi-
 omis et etiā ppter otaricitatē appetitū siue
 appetibilis vltitatis. et ideo aliud ē in aia
 libz aliud in arboribz. Item in omni genere
 arborū sic est qz p cultū debita siluestres oū-
 tunc in ceteris et pomi aril. ibi exē nplū qz
 amigdali amari p cultū efficiuntur dulces
 Similiter et malagranati acidi medi ctes
 Dicit etiā qz arbor habens grossū corticem
 cito fit subtili et hoc accidit vel ppter dfectū
 vinctuosi humoris qz ē materia fructuū. vel
 ppter duriciē corticis phibētis euaporacōz
 grossi qz i arborē est notū. sed dicit ibidē
 qz si scidat radix ei? et illi lassuce lapis imit-
 tat rursū scidat fiet notū grossi euaporacō
 et caloris sol vs aetis circūstantis introdū-
 cio citius vitute fiet ipsius humoris corrupti
 o sūptio. Item dicit ibidē amigdala et mala-
 granata mutāt a malicia p cultū. nā mala-
 granata stercore porcino simata et aqua dulci
 alb. quā p caliditatē et siccitatē huius simi-
 rigata melioratur. Cuius ratio est ut dicit
 supfluitas aqsa reprimūt in granatis. Sed
 ne per excessum caliditatis et siccitatis simi-
 dūcat fructus in amaritudinē optet apponē

aquā dulcē caloris et siccitatis dominū tēp
sātē. Similiter amigdala vt dicit ibidē clas
uis dīpe gūmī gna p multū tēpus omittūt
et aq̄lam supfluatē impediētē genemēdōm
in tuosū humoīs q̄ est materia fructū et
ita p hec a sua malicia alterā vt dicit alb.
Item ibidē arbores et plante siluestres p ar
tificiū et culturā sunt oēs fructifere et fer
tiles. Ad hoc autē vt siluestris planta fiat
fructifera vel alteretur in bonitate a malicia
multū oportet locus et labor in colendo et max
ime tēpus anni in q̄ plantat fiat ibi dicit
arist. et ponit exemplum de toleno. i. iulquū
amo. q̄ qd est natū in p̄ta est p̄ncipiū sed
tāsmutatū et tā plantatū in egyptū et in ie
rusalem fit comestibile. et hoc accidit vt dicit
alb. quia p tēpamēti loci a distem rētia ad
mediū reuocat. Item tali tās mutatōm max
ime oportet ip̄s vt dicit arist. arbores que
indigēt plantacōne plātāt plures in vere et
pp̄ter hoc tēpāciam caloris et humiditatis
oportet a libidatē et humiditatē arborū et
plantarū. In hyeme vero pauca pp̄ter sup̄ha
būdandā frigiditatis et humiditatis. sed in
autūpno frigiditatis et siccitatis. paucissime
vero in estate post ortū stelle caniculae et hoc
pp̄ter dominū caloris et siccitatis osumētiū
humidū naturale in planta et p̄cipue in radi
ce. In egypto vero semel in āno fit plantacō
q̄do se; terre illius siccitas tēpatur ex fluxu
mili vt dicit arist. et alb. Item ibidē dicit q̄
arbores diuersimode pduant fructus suos.
Nam q̄dam ex radice q̄dam ex stipite q̄dā
iuxta terrā q̄dam in ramis et v̄gis iuxta sū
mitatē q̄dā in mediocausa diuinitatis hūi
pducēdo ē diuinitas hūoris aq̄si subtil̄ leuis
et nō v̄ctuosi q̄ est materia foliorū et e
pliter nō habūdāt in oib; et opacō caloris ē dis
simil̄ i diuisis. et ideo dissimil̄ ex illo hūo
re pduant fructus. simil̄ q̄dā fructifiat sel
in āno et q̄dā plures. et nō maturat fructus
vltimū sed crudi remanēt et indigesti q̄ pp̄
vicinitatē hyemis calor nō sufficit ad matu
randū. semel autē fructificare perfecte magis
est oliuetū. q̄a sel in āno semen colligunt et
semel sufficit calor ad extensionem humoris
et ad extremitates arboris et ad ouersionē
ei; i substāciā fructū et ei; opletā maturacō;
Item q̄dā arbores sūt steriles p multa tēpa
pp̄ter habūdaciā caliditatis et hūoris v̄nc
tuosi sicut hūs et q̄dā vno āno fructifiat et
alio reuelat vt oliue. autē macō ē q̄ i sequēti
āno restāunt restāuādo sibi hūorē. tātū em̄
emittūt vno āno ad substāciā fructū quod
requirit secundo ān; ad hūoris estāuacōne

licet multos pduant ramos tēpe resectō is
modiā tamē tempis pduant fructū. Item
q̄dam arbores sūt fertiliores in iuuentute q̄
senectute. quia in iuuentute plus habūdant
in calore et humore. q̄dam vero ecōsō plus
fructificant in senectute q̄ in iuuentute. au
tacio ē vt dicit al. q̄ in iuuentute plus ha
būdāt de humiditate q̄ naturalis calor possit
digerere et ita fit in obediens calori in senec
tute vero miorat hūor et fit obediēs digestiōi
calori et hoc patet in amigdalīs et piris sic
exemplificat ibi arist. Item dicit arist. q̄ tam
arborū q̄ plantarū siluestriū et ortensium
diuinitas discernit. per masculas et feminas
q̄ arbor masculus est spissior durior et dērior
et ramosior q̄ femina et siccior et fructū eius
b̄uiores et naturaliores et folia diuisa et furculi
quorū omniū racio ē vt dicit al. q̄a mascule
arbores plus habūdant in calore et siccitate
q̄ femine q̄ ptes mascule vehementer cōstē
gunt ad inuicem et faciūt arborē spissiorē
Intensio em̄ caloris multiplicantis hūorem
et extendentis in plures partes faciunt ma
iorem sicut etiam intensio siccitatis cō
sumētis humorem efficit sicciorē. foliōtas
etiam et strictura venarū arboris mascule
pp̄hibent humorem multum emittit ad vñ
loam arboris siue plante. vt conuertatur in
substāciam fructus. et ideo fructum habet
b̄uiores. folia similiter habet diuersa a feia
quia asperiora et minorā ac strictiora pp̄ter
dominū siccitatis. Similiter et furculos du
tiores habet q̄ femina et hoc pp̄ter maiore
hūiditatē extendentem in feia q̄ in mascula
Item dicit arist. q̄ si folia vel puluis foliorū
vel cortex mascule palme componatur vt co
hercant citius matūbunt fructus femine
pp̄hibent casū foliorū et fructus. donec opletā
fuerit digestio et hūi; racio ē vt dicit al. q̄
mascula palā mediante aere dēferre auget
calorem femine. quo mediante exp̄tat calor
ē ad opacōm digestiōis q̄ arist. p̄p̄m vocat
in. p. li. met. h. Item dicit arist. q̄ discernit mas
cula a feia p pullulacōne velociorē. pri; em̄
pullulat q̄ feia pp̄ter calorem fortiorē et etiā p
odorem q̄a mascula plus odorat q̄ feia pp̄ter
maiore subtilitatē sumi siccū resolutiua mas
cula et non a femina. Item dicit arist. q̄ vnt
desert odorem masculi ad feminam et ma
tūbunt citius eius fructus simul q̄ cohe
rebūt ptes se; fructū feie ad matūacōnem
q̄n folia masculi in illa se; in feia sūt app̄hēsa
dicit etiā al. q̄ folia mascule palme cūcta
est folijs feie ita ad inuicem coherēbunt q̄
vix poterunt sine mēsurā ab inuicem se pati

Item dicit ibide aris. qd fides siluestres cofe
 runt fimo ceteris qndo ex opposito oplan
 tant. qd siluestres fut calidiores et siciores
 et ideo exicit calorē ceteris et ofortant. Itē
 hūc fias siluestris resolutus et dilatus siue
 dilatat et ad radicē fias ceteris ipsū nutrit
 et ofortat. Similit dicit ibide aris. qd bilauf
 tia est flos malagnati. Sed hic ponit p ar
 bore scz malagnata oliuis cofertit si cum eis
 plātenē eo qd balaustie habūdant in calore
 cōueniente natie oliuarii. Item de appetati
 bus arborū et plantaz etiam de verbis
 aris. li. i. vegetabiliū et glo. al. qui trāstulit
 et exposit eundē. mli. aut. qaliū. p. vii. dicit
 aris. omīs arbores q fructificant omni anno
 sūt segnes arbores iqt q nimmū faciūt fructū
 cito deficcantē qndo ab eis trāst in semē. hu
 moe nutritiuus qui debet nutrire trāst in
 materiā semiale. Alias appetates nobiles et
 insignes tā arborū et herbaz q plantaz pos
 sum. elicerē ex verbis aris. et al. m. li. i. vege
 tabiliū. vbi dicit plāta habet tres vires. nā
 a terra habet syonē ab aqua coadunacionē
 ab igne vero cōsolidacionē et pū terminaci
 onem ex aere et igne habet varietatē et dilaci
 onem ac ex tensionē fructuū cōplecionem ac
 maturationē s. n. em calore et hūdo aqū nō
 terminat et finit vt patz ibi in exemplo ap
 non latū nō coagulat nec terminat in esse la
 terice sine igne ptes aqueas cōsumēt et ter
 reas piter cōiugentē ex aere et aqua piter et
 ex igne habet arbor vritatem et porositatē ex
 aqua habet augmētandi possibilitatem qz p
 qd omio solidū est augeri nō potest. vt ibide
 dicit aris. et ideo lignū maximū et pōderosū
 non habet mergi in aqua nisi modica ptiā
 la aut submergit aut lapilli et hoc accidit
 qndo lignū est porosū et ideo pter aeris subin
 tationem intrat poros et aque supficiē ha
 bet ferri. ligna vero q sūt vltime soliditatis
 et cōpactionis sicut hebenus et cōsimilia. in aq
 subito pūnt sūbū vt dicit aris. ibide in. vii.
 meth. vbi dicit qd ex hebeno nigro expirauit
 aer et ideo submergit porosa aut vinctuosa
 supenatant qz multū habent aeritatis mate
 riā cōtra aque supficiē eleuantis. vt patz
 in folijs et puluis vel pnis et omibz vinctu
 ofis nam vt dicit aris. ppiūm est aque sub
 stan cā aerea subleuare et cōpacta de pmerē
 et ideo nā et porosa aeris susceptibilia supe
 enatant. cōpacta vero et cōpssa inferiora pūnt
 et ad infima se pūndūt. Itē vapores terrestres
 et aquei p calorē coagulati sūt materia her
 baz et plāta q cōmixti p calidū ignē et p vā
 tēm stellaz cōcipiūt formas cōplectas herbaz

et plantaz et hoc quo ad semē et qd ad fructū
 Calor itaq; inclusus in coagulato fit humoē
 ad plante nutrimentū attrahit aquā dulcē
 cui etiā cooperat ex tēsecus calor solis Actio
 autē caloris exterioris cum appia caliditate
 naturali digerit naturalē humoē in eodem
 loco et cūtit in substanciā plante. Unde fm
 aris terra mōtuosa qd est dulcis dulcē scz ori
 nens humoē ideo in illa cici nascūtut plan
 te et maturat fructus. Nam mōtes attrahūt
 hūoē dulcē et subtile qbz cooperat cl. vitas
 aeris tam in attrahendo qd in digēdo et sic
 cito cūho illius humoris in substanciā plan
 te vt dicit aris. Itē dicit ibide qd qn frigus
 scz aer frigidus fugat calorē ad interius ter
 re et aggregant partes eius cū aquo humi
 do et pter calorē depressū a cōprimente frigidū
 ad interiora decoquit vapo sic coagulatus
 et in substanciā plante cōuertit et scdib loc
 per intensiōē caloris et sic egredit ex eo plā
 ta. Item qnqz aer mixtus cū terra et cū aqua
 in fundo aque coagulat et pactionē calois
 terminantis et digerentis illud mixtū cōfusi
 generat plāta vt patet in nemphar et in ali
 is herbis minimis que solēt exserere in aqs
 et quātū folia tezunt aquā. et hec nascunt
 sursū non expanse. tū ppter subtilitatē aēis
 et aque dulcis sursū eleuantis tū ppter soli
 ditatē terre radices inferius sustentantis aq
 planta recipit rigore radice et stipitis susten
 tationē in sua erectione. Item aris. ibi et in lo
 cis essentialiter frigidis et accidentaliter ca
 lidis vt in quibus aqua calida fluit multo
 cius nascitur planta quia calor aque cōtra
 hit frigidū humoē ad supficiē terre in lo
 cū mixtionis. vnde ex aere et vapore terre
 cum humore aque imbibito p calorē aque
 et stellarum in plante substanciā coagulat
 Sed hoc nō fit nisi sup multū tēpus vt dicit
 aris. ppter calorē accidentalē nō cōueniētē gīacōm
 talis plāta. Itē ibide dicit aris. qd plāta cōmes
 tibles meli cōscūt i locis lembz et altis ca
 lidū qd i hīs cōtra hīs qd in locis planis et eq
 libus habūdant hūditas et maxime quādo
 dilcedo adert et aeris tēperies. Similit in lo
 cis bene altis qd ibi etiā puritas aeris et ha
 būdācia hūoris dulcis. et hoc ppter spōgiosa
 tem et vapoē dulcem attrahentē et ideo in
 montibz frequēter melior et fertilitas et me
 liores crescunt fructus. in valle em difficile
 mouet aer. Unde ex cōsulatione ibi cito pu
 trefcit aer et vapo grossū. Unde sequit pua
 digestio hinc est qd ibi inuenit humoē saluus
 vt dicit alb. aqua em salsa grauior ē qd dul
 cis vt patet in exemplo aris. ibide vbi dicit

Duū positi in aq̄ dulci statim p̄fic sūdū • in
salsa vero nabit • terrestri tate enim sua et
grossicie poterit pondus ouī sustinere • ideo
aqua dulcis facilius attrahitur ad loca alta
q̄ salsa sc̄; p̄pter suam depurationem subtili
tate et leuitatem • Item dicitur lūm ignū • i
fieri et tenax cito producit plantā vinctu
osam p̄pter facilem transmutatiōē tal lūm
in vinctuositate vt dicit ibi alb • Et ad hoc
vt durabilis sit plāta oportet vt habeat bñ
digestum humore et vinctuosū vbi ille plāta
que habent indigestum humore supueniēte
frigiditate cito arescunt • Unde et aul vltia
trienmū nō durat tamē si ei inseratur ep̄ na
tura plāte istite in stipite fiet delectio et cū
in natura insite et durabit diu • Item vt dicit
aris • planta crescit q̄nq; ex lapide solido et
duro • Nā aer inclusus in lapide nitē asē
dece h̄ ai nō inueniat exitū libet p̄pter la
dis soliditate reflectit et mouetur ad la
pidis p̄tes et ex sua agitatiōe calefit • calefa et
autē aer attrahit sursum humore residuū qui
est in lapide et erit vapor cū humore illo cū
p̄ua resolutione p̄cū lapidis et ex illo vapōe
et humore de lapide educto q̄nq; plāta ge
neratur adiutorio caloris solaris et aeris pus
calesfactum vigorantis ac digētiōis humore
a lapide iam attractū et in substantiā plāte
tāsmutatis • sed non diu durat planta talis
nisi terra circūstante et dulci aqua irrigante
et temperato aere foueat et hoc p̄pter humo
ris paucitatem • Item aris • planta si fuerit
p̄pter solem id est versus orientem cū nascē
tur et hoc propter sufficiētiā caloris tardius
vō si fuerit ad occidentē p̄pter caloris elongatiōē
Item ibidem dicit alb • ex temperie serua
tur cuiuslibet plāte incrementum • si enim
nimia fuerit humiditas op̄ilantur vīe et pori
per quos debet nutrimentum ascendere ad
arboris extensionem • Eodem modo si nimia
fuerit siccitas constringuntur pori et sic plā
ta non nutritur • Item aris • quilibet planta
quatuor indiget scilicet; semine terminato et
in sua specie perfecto et maturo et a putre
factione conseruato et conuenienti loco id ē
territorio generacioni plante cōgruo • et aq̄
moderata humore scilicet temperato et aere
cōsimili sc̄; mediocriter temperato • q̄ vt dicit
alb • si aer fuerit nimis calidus calor natural
euaporabit a p̄tis poris si nimis frigidus sur
socabit plantā • p̄ma duo sūt necessaria ad
plāte gētiōē; secūda duo necessaria ad eius
nutrimū et a seruatiōē; Itē sp̄s et plāte medi
cinales q̄ crescūt i mōtib; ad vscēd sūt mū
| Selectabiles et ad digēd fructū hñt duriciōis

et hoc p̄pter vehemētē coagulatiōē p̄calore
agentē in humiditate et ideo tales fructus nō
mulū sūt nutritibiles vt dicit aris • q̄ vt dicit
al • q̄nto planta est magis medicinalis tātō
minus nutrit • Item loca a sole remota non
erūt plātarū multarū sicut nec aīal frigiditatis
multa est in talib; locis vt dicit aris • aīus
ratio est vt dicit al • q̄ illi qui sūt directe sub
septentrione habent diem cōtinuē p̄ dimidiū
ānū • p̄ reliquum autē noctem vbi ergo nō
crescit planta vel aīal in estate non potest
p̄pter cōtinuatiōē caliditatis in hyeme vero
non potest p̄pter cōtinuatiōē frigoris et
ideo vt dicit aris • planta ibi generata nō h̄
vires folium neq; fructum p̄pter defectum
caloris agentis in tempore anni et p̄pter su
perfluitatē eius in alio • Item aris • multarū
sp̄tarū multum habet de humore vinctuosū et
cum se mouerit ille vapor vinctuosus per ca
lores propriū coopante calore stellarū digerit
et cōstitit in substantia plante que ei inserit
Unde illam digestiōem op̄at calor vitalis
in planta cum calore extrinseco competente et
crescit planta in sita gracilis et extensa sursum
Unde propriū est plante multū spinose vt i
ea fiat insertio plante alterius speciei et hoc
vt dicit al • q̄ habet multū humore attractū
ab exteriori calore vinctuosū sū et ita cōgluti
natiōē expulsiōē a calore interiore in plu
rib; locis ita q̄ pars eius superius cū expulsiō
est subtilior et penetrabilior p̄ q̄ potest aperire
multos poros • plāte et ipsos ingredi et ipsam
in corpore et consolidare plante inferiori • Ita
planta que inserit plantā suā trāit cui in
serit tāsmutat in suā speciem et non eodē
aīus ratio est vt al • dicit • q̄a inferiori planta
mouet superiorem p̄ humorem et calorem q̄
ei tāsmittit • sed superioris humore attractum
ulterius digerit et decoquit et in natura suā
conuertit et postea virtutem suam in inferiorē
tāsmittit et alterat illam cui inserta fuerit
et auertit eam in suam naturam et speciem •
Itē v • sūt species gēniōis plāte vt dicit ap
sc̄; ex semine et putredie et ex hūore aq̄ et ex
plāta cōtinuatiōe et ex vniū in aliam in serciōne •
Itē sūt arbores q̄ p̄duūt fructū ante folia
vt dicit aris • sicut ille q̄ habent multū humore
vinctuosū materiale ad fructū q̄; vt digel
serit calor natural simul cū calore solari cito
et maturabit fructū • et ille hūore vinctuosus
habūdāa phib; hūore in vinctuosū h̄ aq̄sum
materiale ad folia ne ascēdāt in folia aut p̄
tūpant ante fructū in tali plāta • Itē quedā
cicis p̄duūt folia q̄ fructū et hoc p̄pter
defectum et paucitatem humoris vinctuosū et

recipies nō sunt illū defluē nec eā p̄t suā
deficit p̄mittit calozē p̄ p̄ros euaporatē ex
qua necesse habet se diffundē q̄ dilatare vt
patz in pino in palma q̄ i osimilibz vt dicit
aris. Itē ibidē arbores habentes lactōū hūo-
rē magnā habent vinctuositate et calozē for-
tē in radice et ideo resoluuntur humores vsq̄ ad
exteriores arboris et gerant gūme aliqñ liq̄-
de aliqñ ex exteriori aere frigidō coagulata
aliqñ eā in modū lapidis f̄ ochule iduare
et hoc accidit aliqñ ex frigida ostēgente
aliqñ ex caliditate liq̄diores p̄tes educēt q̄
osumēt et grossiores opingēt sic ibidē dicit
alb. Itē ibidē arbores q̄dā alterat̄ s̄m tyris
alterationē q̄ i estate vivescūt in hieme pal-
lescunt et tñ folia sua nō p̄dūt nec p̄ciunt
foris em̄ habent calozē incorporatū q̄ ideo caloz
fugit ad interiora arboris q̄ eā folioz a facie
frigidi aei hiemal̄ et ideo exteriora pallida
q̄ glauca sūt tñ nō cadūt folia p̄t viscosita-
tē hūoris et intellam fortitudinē calozis. Itē
ibidē arbores faciētēs fructū i p̄cipio faci-
unt fructū amarus qñ scz nouiter sūt plāta-
te q̄ in earū fructū sic domiat̄ amaritudo vel
p̄ticitas sapor scz accedēs ad amaritudinem
Cuius causa ē qñ p̄ma digestio acida ē q̄ p̄ticitas
et p̄ticitas hūoris attracti grossiciē q̄ terrestris
q̄ta et p̄ticitas calozis digerentis paucitate et
debilitate et ideo ḡnacō talū fructū ē p̄ticitas
dulcedinē q̄ ipsorū hūor crudus remanet q̄
indigestus sed p̄ ostēto calozē et augmentato
humore depurato caloz digerēs humore ipsū
efficit sapidū atz dulce quia vt ibi subdit
aris eā amara in ignē missū dulcescit q̄ hoc
accidit s̄m alb. p̄ticitas illam quam recipit a
virtute igris digerentis inuacionem. Itē
ibidē in locis acidis frigidis scz atz sic s̄
aliq̄do p̄ducuntur fructus dulces q̄ caloz
innatus intra acetosum humorem inclusus
p̄t calorem sol̄ ad intus digerit illam ace-
tositatem et conuertit in dulcorē et erit fruc-
tus dulcis q̄uis acida sine folia et eā ex-
termitates in quibus non est tāta digestio et
calozis op̄tatio quē admodū ē in fructu cō-
figit tñ aliqñ q̄ p̄t supueniētē nimā ad-
uisionē ille fructus p̄m̄ fact̄ dulcis dūt in
amaritudinē p̄ticitas supflūū calozē et humo-
ris residū paucitate. Itē ibidē in locis tēp-
tatis et tēris ante dies vnales fructus ce-
leri matureseunt p̄ticitas calozis sufficiētā et
aeris exterioris dispositionē tēpata. Itē ibidē
q̄dā sūt arbores q̄ p̄mo faciūt fructū dulces
deinde p̄ticitas efficiūt et amari sūt arbores
mirabolanoz. Cuius causa ē vt ibidē dicit q̄ ar-
bor tal̄ h̄z fructū magne m̄tatis eā i hom

digestiois cū sit meatus magni et apli seq̄
caloz sufficiēs humore materialē ad fructū q̄
maturabit fructū q̄ dco huius fructus in di-
gestiois p̄cipio erit dulcis q̄ postq̄ caloz
existēs in meatibus osimētibz hūore inducit
siccatē q̄ ostēgit meatus et p̄ros ita q̄
nec caloz nec humore potest ad locū fructus
p̄uenire mittētq̄ frigiditas et siccatas calozē
q̄ hūorem p̄ticitas q̄ alterat̄ fructū in p̄ticitate
eo q̄ p̄hibetur omnis ascensus siue accessus
caliditatis in nati et humore p̄ticitas
in ductā a siccatate et sic erit frigiditas vin-
cens in fructu p̄ticitas defectum calozis et erit
fortis p̄ticitatis p̄ticitas iūctūā siccatatis. Itē
eā caloz meatus eleuat̄ ad locū fructus et
vigorat̄ p̄ticitas calozis solis p̄ticitas q̄ vincit ita cū
frigiditate et inducit intensam caliditatem et
siccatatē et sic erit fructus amarus. In arboribus
plantādois p̄ticitas et sc̄ndis etas lune maxime
ostēndā est nā q̄ plāta in plei lunio recto
vel i recto noui lunio min̄dualescūt. et si cō-
ualuerit fructū faciēt v̄m̄ialosū q̄ fructū tūc
plāta arboris cici putrescūt siliter q̄ arbor
res q̄ tūc de terra p̄scindūt min̄duant q̄ cici
a v̄m̄bo corrobūt sicut dicit ost. quere supra
li. viij. de effectibus lune. Itē in arborē q̄ eius
fructus ē q̄dā retinaculū q̄ fructus adhaeret
arbori sic fetus p̄ v̄mbilicū adhaeret m̄ci vt
dicit ost. et illud retinaculū p̄mo ē debile est q̄
lapū et attractio hūori ad hoc vicū et ideo
fructus tunc defacili op̄ticitas fiat forciore
v̄nti in pulsu tunc temporis mouebatur sed
post paulatim calozē hūore in durante forā
adhaeret et fructus ita defacili non tunc cadit
sed in fine fructu maturato et ad debita quā-
titate p̄ ducto accēdit illud retinaculum vel
putrescit et ideo fructus de facili moriet̄ tūc
ab casū et quāto arbor p̄fundius figit radicē
tanto attrahit plus humore et si fructifera
est plus habūdat in folijs fructibus et ramis
Itē arbor supflūū absēsis melius fructifera
cat nam tūc h̄t humore in fructū q̄ transiret in
nutrimentū supflūū. Nec de natura et p̄ticitas
arbor in generali dicta nūc sufficiant.

De amigdalo

Amgdalis est arbor mature florens
q̄ dicitur hec amgdalis pro arborē
et hic amgdalis pro fructu. Unde
quidam ait. Sunt in natura mota pura sicut
amgdala mota tamē hic amgdala le. in-
ueniuntur pro fructu in sacra pagina. Numeri
p̄vij. sacra enim scriptura vt dicit Iero. nō
vult se semp̄ subicere ḡmaticē legi nec vult
illi arce regi p̄s. at li. p̄vij. sic dicit amgdala
la graecum est que latine nup̄ longa vocatur.

et p delicatis ai aq rosacea vinu tpef a tale
vinu potest diu exuari. qz a ligno mltu inu
mutat eius fumus p nares receptus ifeige
datur cersbz calefacit et debilitatu o fortat et
vt laudes ei? ocluda in oibo corporis debili
tatis subuenit a adiuuat si os modo debito
vt sciat hucusqz plat.

Aloe ecia dicitur aiulda herbe succ? q
herba aloem appellat. hec herba in
india et yha a locis aliis plurimis
sepit ai? succ? expmte a ad igne decoqt et
p soli expoit a efficitur vt dic plat. Aloe ecia
tria sūt gila scz citrinu epatiu et caballinu
vt dic plat. et differet iste tres spes in boni
tate. na bonu e caballinu melius e epatiu h
optimu e citrinu a discernut ex colore citri
no a rufo a p ipue ai fragie puluis apparet
ac si est puluis croci et e ei? substacia clara
marie qn a rufis p minuta frusta a qd fr
git ex eo min? est fetidu nec minus amaru
epatiu vero aloe assimulat epati in colore
colore em epatiu i mgy a foymna q dam
vna? obscura ecia h? substacia a no clara et
e amaru q? e citrinu. caballinu at aloe mgy
e a obscur? a fetulca h? substacia a amaris
simu sapore a horribilissimu odore. sophista
atur at caballinu ita vt vnde at epatiu vel
citrinu ai puluere croci et aceto si decies in
illo intingat a desiccatur a tuc innouat ei?
color et odor et citrinu vel epatiu videatur.
discernit tu? qz ai fragie a digitis a fricatur
statu fetidissimu sentit a amarissimu inuer
nitur qd no est in epatico et citrino. Dicitur
at aloe qto de sua natura e min? amaru et
minus fetidu est magis laudabile. Aloe aut
quus ex natura sit amaru tam e multiplicat
e vtile a saluiferu. na flegma colera a mela
colia mudihiat atz purgat. mēbra neuosa
cofortat. stomachu a viscolis humoribz et
noquis euacuat. caput a dolore releuat qm
sumohtas stomachi caput grauatur. visu cla
rificat splencm et epae deopilat. menstrua
puocat. in corpore discolorato bonu colore m
gnat. ab ydrope corp? pferuat a in pra apio
ciat. puluis eius ai melle datus lubrico s
id e vermes ventris neget. supu capillorum
phitet et a casu pferuat. archeticos uuat.
pruriginē oculoru placat. mēbrozū genit
liu vlcera sanat putredine ois et qinguaru
mudat. recēcia vulneta sanat a solidat mu
dificat et desiccatur. amarum est ois sed dulce
stomacho. stomachu em infrigidatu a debi
litatu afortat et digestione adiuuat a pau
rat. Hec omnia de dyas. et plat. et auicēne
excerpta sūt. **De arundine**

Arundo e media inter herbā et arborē
Herba qdā robustior et durior sed
arborē est fragilior excreta plana a
inter? y aqua a cau a nodosa lenis i paludibz
inuitica ventis cedēs defacili manu le des de
arundine dicit ysid. li. xvij. arudo est dicta eo
qz cito ariscat. in indiis aut stagmīs crescut
arundines ex quoz radice expellu suauissimu
succu bibūt. Unde et varro dicit india non
magnu in arborē crescit arudo illi? et lentis
pmit radicebz hūoru dulcia ai neqūt succo
a qdē nulla **De amomo**

Amomū vt dicit ysid. li. xvij. est vna
eo qz habet odore veluti cinamomū
Nascit in syria a armeia ai? frute
botrosu semē reddit sibi conepu hūs florem
albū simile viole a folia filia brionie odore
eciam suo pbono sompno suauificat amomū
suus amomū e herba odorifera vt dic dyas.
et e caloris sub ruffi folia hūs oiuca et seia
copiosa hūs. ad modū viole florem albū et
armonij triplex spes. qdā e e armeniau et
illud ceteris est nobili? sulu qdē colozis sed
odoris opti a vntis marie at valozis. aliud
e qz crescit in locis humidis et aqhs a e seue
tactu sapore expmēs atz gerens. tertiū vnt
pōtiū rufū no longū. est aut eligēdu qz est
reus et albū seie plentū sup vgas purpu
reas expansū marie odoriferū et pōde rosū qz
masticū quodā arumine mordet ligua. Vā
habens colorem non variū non diuersum vt
dicit auicē. qz dyas. omē amomū habet fm
eosdem autores virtutē calefaciendi a eciam
desiccandi. iactibus scorpionum occurrendi.
sua decoctio in aqua quilos fouendi et a
suis dolozibus releuandi. habet vntē dolozē
viscerum sedandi a vntositatem extenuandi
a mensura prouocandi. aiuis elipatura siue
decoctio sumpta habet vntē freneticis sub
uementi epatectis adiuuandi. a eciam po
dagmīs succurendi. in omnibus siquidem
nobilibus antidotis et recepōibz et me
dicinis solet amomū sepi? adhiberi. quus
loco ipsius multi aliam herban amomūdem
scilicet ei quidem in colore similem. Sed in
odore a vntē penitus disparē apponere sūt
aliueti vt dicit auicē.

De aneto
Anētum est herba cuius semē confi
mili nomine est vocatum. cuius semē
pmo conuenit medicāe. radix scilicet
dario. Sed tertio ipsa herba ai? semē pōt
feruari ptiennū in magna efficacia vt dic
dyas. meli? tamē e vt singulis ānis renouē e
aiuis radix ad huc vntis aliauis valozis

et simile huius in cepis inuenit in hoc autē
differt aliū a cepa qz qlib; alij tunica car-
nosa si plāteat crescit ex ea plāta sic q liliū
qđ de tunica sua plāteata in terrā emittit plā-
tā et hoc accidit qz in suis tunicellis ē vñs
seminatā sic in carnosīs p̄tib; alioz nō sic
at fit ex cepa nō em̄ ex qlib; eius p̄te plā-
tata crescit plāta s̄ de toto apite cepa plan-
tata emittit plāta qz vñs seminatā nō ē in
qlib; p̄te cepa s̄ in toto In hoc etiā differt
aliū a lilio qm̄ ei; p̄tes carnosē qm̄ plāteat
emittit ḡmīa sua et foliū p̄ mediū caris sue
sed tunicelle lilij emittunt ab vno latere sui
iuxta et non a medio. Iducuf ari. libro de
plantis q̄ h̄m̄ nouā trāslacionē.

De absinthio

Absinthiu est herba acerrima calida
et sicca vehementer et stipitata et amara
vt dicit dyas. duo sūt ḡmīa vñū
est p̄tū h̄m̄ colore viride et sapore p̄tū et
amarū aliud ē subalbū et m̄m̄ amarū et ē
minoris effectū q̄ p̄m̄ in sine veris colligi
in vmbra defictat p̄ anū in magna efficiā
obuat. Dicit at otanas habē vtutes sicut
plā. dicit se; lapatā; q̄ ostrictiua. ostricti-
tiua test ei ex grossiāe substācie et p̄tūitate
vapora m̄st ex caliditate et amaritudine vñ
qm̄ redp̄it iēri; si iueit materiā opactā p̄p̄
p̄tūitate sue substācie et grossiāe p̄dit ma-
teriā opactiōe et sic ē causa maioris ostricti-
cionis materia vō exite hūli et digesta cali-
ditate dissoluit eā et p̄tūitate sua op̄m̄te ex-
pellit eā. sirop̄ de absinthio factus epati
subuenit et stomachū fortat appetitū inu-
tat ebrietatū obuiat et ep̄gnat. p̄tūitiā ei;
rat et colore em̄lū alterat et inuat. succ̄ ei;
cū puluere coctus splenē deopilat. dolere sto-
machi et testino; ex ventositate pueniētē
dissoluit et mitigat. succ̄ ei; aurib; iskillat
humiditates ab eis distillātes cū felle thau-
trū absinthiū et aurib; m̄iectū dissoluit.
sonitū et auditū roborat et emendat. do-
lexem apitis ex fumositate stomachi proce-
dentem succus eius sedat. siuorem et dolo-
rem ex p̄tūssione cū puluere cinini et melle
amputat si p̄ modum emplāstri apponatur
Tubercos et vmes aurū succus eius neat
si iskillatur. succus eius potat; visū clarificat
et oculis impositus ruborē et pannū auat. si
sepi; isundatur libros et p̄anos a vmbis et
murib; autos suat si cū eis i cistula reponat
vt dicit mac. Item morib; migale et d̄m̄
comis obuiat et sanat si bibatur. Item eius
decoctio ventositatem ventris et inflacionē
sedat cum potatur vt dicit dyasco. **De**

has virtutes quas h̄; obicoes et p̄tates
minus laudabiles nā saporis amaritudie et
p̄tūitate inhiat et cōtristat gustū odoris
horribilitati lebit olfactum in amaritudine
redigit lac et vinum et omne dulce cui ad-
mixtum fuerit seu ad iunctū. et ideo ap̄s q̄
fr̄q̄tat flores absinthij faciūt mel amarū
vt dicit dyas. de absinthio dicit pli. li. xvij.
Non est inquit bandum febriēanti nau-
seas maris arceat si fuerit pus potatū somp-
num puocat do unietū inieo sub apite potatū
capillos demigrat quādo in vngatur. vnḡto
facto de eius succo et oleo rosaceo

De apio

Apiū est communis herba omnibus
vix nota ex eo sic vata vt dicit phi-
li. xvij. q̄ apias. et apitis triūphā-
cium quondam fuit ornamentum hercules
em̄ p̄mo hanc herbam apiti cōtūposuit an-
tibices effi. aciter pugnant contra insidias
veneni vt dicit phi. c. anis multe species vt
dicit idem se; petroselinū sic dicit eo q̄ api est
similiū in folijs. hilenū em̄ ḡm̄ apū dicit
crescit autē i locis petrosinis mōtib; q̄ p̄ru-
tis et ideo latini petroselinū petapiū vāt vt
dicit phi. Sūt et alie marines apij vt dicit
dyas. se; apū manay. apū risus et apū emo-
roiday. apū tanay dicit qz in locis aquo sis
vbi manē sunt sepius inuenit qz decoctū cum
vino et oleo et ventri acrib; cathaplasmatū
eorū dolo; m̄itice op̄ulatur. apium risus
dicitur ab effectu qz purgat melancolicum
humorē ex cuius sup̄habundācia fitteficia
diunt autē qz m̄terius receptum in magna
q̄titate hominē videndo interficit et occidit
valat cōtra calulū et stranguriam et alia
mensētia puocanda si decoctum fuerit in aq̄
vel vino et in inferiora som̄tēnt. apū emo-
roidarū est dicit eo qz eius puluis vel cinis
sup̄positus fluxū sanguinis desecat. apium
est omne splenis et epatis op̄ilacionē apit
calulū frangit ictericiā soluat. idropicis
subuenit freneticis conuenit si eius succo et
oleo rosaceo mixto cum aceto apit sepius
in vngatur radix eius et semen morib; ve-
nenatis succurrit. et veneno resistit vt dicit
dyas. epilepticis autem nocet omne apium
quia dissoluit et mouet omnem materiā
ad superiora. nocet etiā pueris. illa enim
etaz propter humiditatis in stitucionem et
vtutis debilitatem et membro; et meatuum
strictitudinē p̄ata est ad morbum aduāt. et
ideo lactantes nutrices abstineant ab apio
ne puer epilepticus efficiatur vt dicit dyas.
et platanus

Lib 17

De aristologia :

Aristologia est herba multū mediāa
 lis quā amara cuius due sūt spēs
 scz longa et rotūda et vtraq; est ca
 lida et sicca et est radix magis medicinalis
 q̄ folia In autūpno debz colligi et seruat p
 biēmū. v̄tūc hz dissoluēdi et expellēdi venenū
 et osumēdi Bonū anhelitū facit splenē duz
 remollit et eius opilationes aperit Ventris
 dolorē et lateris ampurat ac sedat. podagris
 et aducis subuenit et tractis et tra morsos
 venenosos ofert et puluis eius carnē mortuā
 leuiter corrodit in fistula et in plaga. fetum
 mortuū de v̄tro expellit radix eius si cū vi
 no decoquat Dactylus dyas. De aristol diē
 pli. et yhs. li. xvij. q. mulieribz fetis optā
 sit Na potata cū pipere et v̄no sordiciē pturi
 enciū mūdificat et matricē expurgat et men
 strua puocat atq; purgat.

De agno casto

Agnus castus dicit q̄dam herba cali
 da et sicca cuius v̄tus est vt dicit
 pli. et seruat in hominibz castitatē
 v̄nde et mulieres romane illius herbe fruti
 ces scū deferre osueuerūt in mortuoz exeq
 is q̄d p̄ter honestatē publicā oportuit ne
 cessario et tūcā obsequare Nec herba fm
 dyas. et plat. semp viret et eius flos potiss
 me agnus castus nūcupatur quia odore et vi
 su ēddit homines castos sic agnos fm dias.
 et plat. dicit aperiendo poros et spiritū euapo
 rādo et humiditatē femināle osumēdo induce
 re castitatē Dicit etiā ibidē actor quia ei de
 coctio v̄z etia leuf legumatiā. et frigidā ydro
 psum siue albā si cū semie femiali et modica
 esua decoq̄t Item ibidē fo mēū decoctionis
 agni casti matricis exherat sup fluitates et
 iphus osificiū co angustat. mēstrua aut pro
 uocat et litargiā sanat atq; soluit si cū apio
 et salua decoq̄t in salia aqua et inde postea
 de ps capitis fortiter abluat vt dicit dial.

De artemesia

Artemesia est mater herbarū dicta q̄
 quōdā fuit a gētilibz dyane q̄ grece
 dicit artemis asecata vt dicit ysi
 li. xvij. Est autē herba calida et sicca cui m
 dices et folia ap̄tūt medicane Valet autē m
 maxime ota sterilitatē q̄ ep causa humida
 p̄citat et in aulis aut calidis et si cis nō v̄z
 vt dicit dial. Menstrua prouocat et matricē
 mundificat et confortat. dolores capitis
 decocta in v̄no l aq̄ mitigtat et sedat. scū
 dias et fetū mortuos euacuat calidos venisq;
 v̄ntē frangit demonia secūdu pli. fugat et
 malis medicamentis obuiat trita cū aybia

dolorē pedum epitineē mitigtat dū sūt spe
 cies plures quatū v̄tutes dicit dyana ad in
 velle et moibz tradidisse vt dicit pli. et dyas.
 alias eius v̄tutes refert auicenna :

De aena.

Aena est herba cuius semē est homi
 nū. et equoz v̄sibz ē apta q̄ fm ysi
 sic dicta eo q̄ postq̄ semiat cito ab
 ueiat atq; crescat habz aut fm plat. v̄res re
 laxantes et ota omnē tumorem fastiditates
 et duricias relaxantes et faciei in mundicias
 de purantes vt dicit in plat.

De balsamo.

Ballamū vt dicit yhs. li. xvij. est ar
 bor siue frutex nūq; cresces v̄lta al
 tudinē duorū cubitoz et est viti si
 milis. folijs autē similis rūtē sed alboribz
 sempq; manētibz cuius arbor dicit balla
 mū. lignū v̄ro ylobalsamū. fructū sū semē
 carbobalsamū et sūcū o balsamū nūcupat
 eo q̄ ferreis vngulis cortex ligni partit et p
 corāis vulnēra quasi p cauerias gutte o po
 balsami epimij effluūt et distillant. caueria
 em̄ gēco sermone op̄ dicitur cuius guttas
 adulterat ad mixto cyprio oleo cū melle. S; z
 cognoscit sophisticiū cū melle scz gutta lacti
 distillata instillata fuerit coagulata cū oleo
 v̄ro si aque admixte facile fuerit resoluta qz
 vt oleū enatat sup aquā. Si v̄ro nō fuerit
 sophisticiū statim in aqua recenti perit fundū
 v̄stem mūdā q̄ tangit nō maculat neq; pol
 luit. balsama autē si pura fuerit tantā vim
 habent vt si sol exēderint sustineri in manu
 possit. hucusq; yhs. pli. autē. li. xvij. c. xvij. sic
 dicit omnibz odoribz p̄ferē balsamū v̄ni ter
 ray scz iudee accessū q̄ndā nec iuenebat nisi i
 yhs. regijs ortis q̄ru maiō. p̄. iuzerū erat h
 post domianibz romanis vinea balsami p̄t
 multos colles ppagata ē. viti q̄ppe similior
 est q̄ n̄reco modo vineaz. sicut et vitis implet
 colles sine ammiailis aut eius v̄ni se sustē
 tāt. p̄teroz em̄ altitudo eius inter bimos cu
 bitos subsistit cauendū ē aut ne cū ferro ad
 interiora ligni ledat. et ideo cauendū est ne
 v̄lta corāicē violēt. quia leso ligno interiori
 totū pit est aut arbor totaliter medicinalis
 cui p̄cipua p̄na gēia sit i sūcū. scūba in se
 mine. tertia in cortice. minima est in ligno. ep
 hīs est optimū q̄ ē odoriferū et semie maxi
 mū et p̄de rossimū m̄cedēs gustū et feruēs
 in ore et colore rufū. hucusq; pli. li. xvij. c. xvij.
 dyas. autē dicit q̄ q̄dam ē species balsami
 q̄ crescit circa babiloniā vbi sunt. xvij. fōtes
 Si autē alias trās semē nec flores nec fruc
 tus facit in tempore estiuo leuiter in adūtur

tami eius a castello osseo vel alio nō m. mis
 acuto ne lignū intrāseus ledat q̄a tūc p̄iret
 sub cortice aut̄ inciso ponunt vitreæ ampulle
 in quibz gutte stillantes colliguntur. si vero
 vna gutta ponatur in palato cerebrū ita cas
 lesfacit q̄ videatur succendi. Habet aut̄ virtutē
 dissoluendi osuendi q̄ corpora mortua icor
 rupta osseuati q̄ q̄ tu dissoluit t̄m cōsumit
 vt dicit in plat. mēstrua p̄uocat q̄ educit fecū
 mortuū q̄ molā de ventris eicit q̄ excludit. la
 pide in renibz et vesica frangit. yliacā passio
 nē soluit. omnes succentat capitis passio
 nes tollit si modo debito assumat. cot̄idie
 anis febr̄ibz et q̄t̄am subuenit. moresbo
 venenosis ouerit. Has q̄ multas alias nobis
 les virtutes habet quas enumerare est longū
 sed h̄ de multis nunc sufficiant

De bdellio.

Bdellū vt dicit pli. li. viij. c. p. ē nomi
 natissia arbor nigra similitudine i fo
 lliis q̄ i robore aut̄ gūmi maxie ip̄it i
 v̄sibz medicine. Nā eius lactima siue gūmi
 est translucida gustū amara. bone odorifera
 sed magis est aromatica q̄ v̄no est infusa
 Itē agit gloriū genij. vbi dicit. Ibi iuenit
 bdellū et lapis onichm̄ q̄ tū nascit vt dicit
 pli. In v̄tibz orientis vt in arabia q̄ india et
 alcea q̄. **B**dellia at vt dicit p̄h̄. li. viij.
 ē indie et arabie arbor cuius lactima arabia
 melior est aromatica em̄ ē lucida subalbida
 lenis piguis eglit̄ cerea q̄ que facile emol
 lit. et est amara boni odoris ligno vel terre
 nō mixta. india vero sordida iacet nigra et
 adultera cū gūmi. quā enim ita amara fiat
 gustū. H̄c aut̄ veniat glutinosam valde h̄z
 substāciā q̄ astrictiua q̄ etiā attractiua. q̄ idō
 vt dicit d. a. et plat. repūgnat discenterie
 ferrea ex acuta maria. et v̄z paciētibz fluxu
 um ex fortissima farmacia. si. mediā fortit
 laxatiua v̄z etiā ota ap̄stem ita iheriora et
 ex v̄za si inde fuerit inuenta. calculū rūpit
 tussim op̄scat moresbo reptiliū oāreit. itest
 noz dolere lenit vt dicit plat. heerniois et in
 p̄ico iherioz ruptis. p̄icat ad iherioz osoli
 datōz. cū gūmi bdellio cordat verūq̄ siue
 berm̄ q̄ dicit gūmi. dicit em̄ esse arboris
 h̄ns virtutē oglutinādi clarificādi q̄ osuādi
 et idō picto es eo maxime virtutē. nullū h̄q̄
 sc̄it. h̄c q̄ bdellū. alteriū tamē est nature
 quia frigida q̄ sicca in .iij. gradu. bdellū v̄o
 alidū q̄ humidū vt dicit in plat.

De bupos.

Bpus vt dicit pli. li. viij. grecū nōm
 est sed ex parte a latinis est corrup
 tum. Nam p̄ipos apud eos appellat̄

semper viciens que leuitate materie litetay
 formādis a picabo est apta. nā tabula bupia
 bene pollita colorem recipit album in quo de
 facti figure q̄ litetay caractes inscribuntur
 et etiam defacili post delent. et dicit sc̄idū
 yhid. hec bupus pro tota arborē q̄ hoc bupū
 p̄ interiori ligno. Unde dicit quid am. **D**ec
 bupus crescit hoc bupum crescere nescit. Cū
 aut̄ arbor multum solide materie et opacte
 cuius humore nutrimentalis multū ē visco
 q̄ compactus vt dicit al. li. vegetabiliū q̄ idō
 lignum habet grossū et ponderosū q̄ missū
 in aqua petit fundū sicut hebenus q̄ hoc p̄t
 opactiōnem ligni nō habentis poros aptos
 vbi possit intare aer per cuius sub intracōnē
 posset super aque superficie eleuari vt dicit
 idem al. folia etiam idō diu habent viticia
 que defacili non cadunt nisi paulatim quōdo
 vno cadente aliud mox succedit. multa quōdē
 habet folia minuta q̄ spissa. sed modicū habz
 fructum siue nullum. arboris buri usura cū
 frigida sit q̄ sicca decocta in aq̄ putali con
 stringit. lupum vt dya. dicit cingit etiā q̄
 ipsos crines si de eius decoctione sepi ab
 luantur. Sapor siquidem eius est amarus vt
 dicit pli. li. viij. c. q̄ odor gūis. tamen gūis
 grauet sapore gustū nichilominus cū vitore
 continuo delecta v̄sū omni tempore oseruat
 vitorem suum et in arime in estate q̄ in hy
 eme eius folia aliquāntū expallescent. **H**z
 non cadunt vt dicit al. cuius causa est quia
 habz viscosum humorem in se. in radice vero
 multam humiditatem liquidam q̄ idō non
 cadūt folia. Unde adueniente caliditate p̄
 uocatur humor et exieriora q̄ tactus calore
 fit viridis. **H**z adueniente frigiditate rep̄u
 tiat̄ humor et habundat siccitas et fit calōz
 pallidus siue glaucus. crescit autem bupus
 in locis calidis et petrosis q̄ idō nō multū h̄z
 duriciā et etiā nodose soliditatis. lignum
 tamen interioris leue est q̄ ad planandum sume
 aptum incisissimum et figuris in eo factas diu
 tenet q̄ idō pinagines pulere durabiles idē
 sunt et ex bupo p̄pides abiles q̄ ad muscis
 et aliorum aromatum conseruationum ad
 multos etiā alios vsus quos enumerare longū
 est. valet bupus sed hec nunc sufficiant

De balauſtia

Balauſtia ē flos caduus malignati
 cū em̄ arbor fructus debet p̄ducere
 flores in quādam rufositate oglu
 tinantur et ab arborē quandoq̄ cadunt que
 a medicis reseruat̄ vsū medicine q̄ possūt
 seruari per hyemē in magna efficiacia vt dicit
 dyas. est autem balauſtia frigida et sicca q̄

Lib 17

et habz vntē ostēdēdi & deficiēdi humio
 Et ideo valz ota discēntiā et saguineū
 fluxū ventris & ota fluxū menstruale
 vntē habet rstringēdi vntem coletū si
 decocta i aceto cū spōgia sup furculū pectoris
 apponatur. Item puluis vulnēa consolidat
 gingiuas sanat et earū putredinē amputat
 et emundat. radices dēciū solidat et cōfic
 mat. Ulcera etiā sanat labioz. hec oia facit
 p̄fidia id est cortex arboris eius dē & precipue
 fructus siue pomū & debz accipi quādo pomū
 est maturū.

De beta.
Beta est herba omnis & cutilana fm
 dyas. Duplex est species eius scz al
 ba et nigra. Et vtriusq; succus nari
 bus infillatus purgat caput. aurū etiā do
 loz mitigat lēdes et alias capitis immū
 dicas et faciei maculas emundat. capillos
 repant et oseruat foliū eius tonū et appo
 sū ignē saluatū extinguit. nascētia etiā
 vulnēa opscit. malos hūores nutrit si ni
 mis sepe in vsu habeat vt dicit dial. De be
 ta dicit arif. sup eius radicē si est et sup cau
 lem potest plantari furculū qui tādē aut coz
 roborat radicē in arbore et inlmutatur vt s̄
 patz de natura plantaz.

De cedro.
Cedrus ē arbor quā greci cedros v
 cant q̄h ceomones dri ost con id est
 arboris humoz ardentis auius folia
 ad cypressi similitudinē r̄pōndent vt dicit
 p̄fid. li. xvij. vbi subdit Cedrus est lignum
 ioādi odoris et diu duās et nūq̄ atinea l
 terebinē. i. lignoz vtne exterrinat. Vnde
 apper eius perpetuā durabilitatē ex cedris si
 unt lauariā in regū palacis et in templis
 diuis arboris gūmi siue lacrima dicitur ce
 dria que ad consecratiōē librorū sūme est
 necessaria. Nam libri de hac lacrima limitū
 nec a tineis corrobūtur nec tēpore senescūt
 nascit autē in terra affrica & in syria & map
 sine in monte libani. est ergo cedrus arbor
 altissima omniū arborū domina & regina vt
 dicit tabanus sup psal. est etiā aspectu pulē
 semp vtiūz virecem suū. Est insup olfactu
 odorifera. auius odor fugat serpentes & omnia
 venenosa vt dicit idem. ē ergo fructu sua
 uissima. poma em cedrina sūt magna oblo
 ga citrim siue glauci coloris miri odoris gra
 vissi mī saporis. saporem em habet tripl cem
 nā in medio citra gna sūt poma citrina & ac
 tosa insup hie iūz corticē sūt dulcia in carne
 siue medulla in teiori int dulce & acetosū sūt
 media. est etiā cedrū mltē efficacē & vntis

valde medicinalis. nā eius lacrima q̄ ē gū
 mola in substantia & aliq̄tulum piam dalez
 siue pinna in figura accem vntem habet et
 feruentē. Vnde vrit et siccat vt dicit dyas
 caliginem oculoꝝ de tregit. vtmes aurū dē
 cidit ota dolorem dēciū subuenit. moxibo
 serpentū occurrēt cū p̄sopi succo sonitū aurū
 tollit. tumorē fauciū sepat. vulnēa pulmo
 nis curat molles carnes aputredine seruat.
 cozpa etiā mortua reposita in ligno cedrino &
 eius lacrima iuncta. virtus cedrina a tabe
 et putredine defensat semē etiā cedri tūl im
 sedat menstrua puocat. et secōdinas exclu
 dit matricem purgat neruos spasmos & c
 tractos remollit et relaxat. Urinam mouet &
 haemūlas in vicia et renubz mūdāt. has et
 multas alias virtutes ponit dyas. de cedro
 et eius succo semine atz fructu plis. autē de
 quadam specie cedri sic dicit. ē inquit arbor
 quedam nomine medica antedorum terra p̄
 mitus aspertata que a grecis agebia vel cey
 bromilla est dicta eo q̄ eius pomū odorem &
 vntem cedri sequi videat. et eius saporem
 imitet. vt dicit p̄fid. li. xvij. eius dē em arbo
 ris pomū vt dicit plis. cōtrariū est vntem et
 est arbor vt dicit idem. q̄ in omni tēpore fere
 est plena pomis q̄ in ea ptim sūt matura p̄
 a cerba ptim in flore sunt posita q̄ in aliis
 arboribz nari est hanc arborem multi affricā
 notant vt dicit idem.

De cypressso.
Cypressus grece dicit cyparistus vt
 dicit p̄fid. li. xvij. quia caput eius a
 rotunditate in acūm erigit. Vnde &
 d̄se q̄z. altera rotunditas nūcipat au? fruc
 tus talis est disp osidomis & ideo comus aq̄ el
 latur eo q̄ conū imitet. Vnde & cypressi con
 fere dicit hūusmodi lignū habet vntē p̄
 mā p̄re cedro aptum qz est turribz tēplorū
 sua em in putribili soliditate homiū nūq̄
 cedit. Sed semp in p̄ma remanet firmitate
 suauissimi est odoris. & ideo antiou solēbāt
 facere rogu de ramis eius vt odoris sui ioā
 ditace r̄p̄mēt. fetorem cadaverū mortuorū
 hucuz p̄fid. est autē cypressus arbor calida i
 p̄ gradu et sicca in h. auius pomū lignum et
 folia competunt medicāe vt dicit plat. sunt
 stiptica et solidatiua et ideo valent contra
 fluxū ventris ex d̄bilitate virtutis r̄ctiue
 si ipsorum puluis in cibus vel in potibus assu
 manē. valet ota pliam passionem et dolo
 rem lumborum. Si tamen aqua pluuali de
 coquat. deinde vinū liphentur cypressi folia
 r̄ccētia vulnēa purgant et sanant lacrum
 ignē fugāt. polposas mūdāt. & fetore apurat

Fluxu sanguinis se dāt. semē ergo eius im-
 tu om̄ caricis. i. fructu sicis duricias soluit
 rematis fluxum stringit. etia antiaem. i.
 apostema venenosū et morsum mortiferū sub-
 uenit et eius maliciam ne se diffundat rep-
 mit et compescit. mōtibz venenaticis occu-
 rat. Has autē virtutes cypressi recitat dial.
 et multo plures. pli. autē li. xvij. capitulo
 xxij. cypressus ē arbor ramosa a fructu ha-
 bens vacuas fatas pro fructu folia amara
 odore violentia vmbra graciosa. cui duplex
 dicitur esse species. masculus scz et femina
 sterilis ē vtrū tamen aspectu pulchra cuius
 mi infastigis sunt denis et inuicem conuoluti
 et asibili vero rami sunt magis spissi qui si
 pacifi fuerint regerminant.

De cipro

Ciprus de quo dicitur can. iij. ciperi cu
 nardo sc̄ fm pli. li. xvij. c. xxvi. ē ar-
 bor in egipto similis oliue in folijs. h
 vitidiosa et crassiora cu flore nigro et semine
 candido et odorato. qd si cu oleo coctū fuerit
 aut olectū ep̄p̄m̄ in yngm̄ regū qd odoris
 ferū est et sume delicioſū et cipro dicitur. Itē
 dicitur p̄ h̄ li. xvij. et glo. sup. can. fm pli. at
 dicit qd optia huius generis arbor crescit
 in egipto sup. milū in canopia regione. Sa vō
 in alcalone. tertia in cipro cui ē nim obois
 suauitas. arbori huic vt dicit idē ē alia arbor
 similis que dicitur aspalatos habens similitu-
 tudinem in flore rose. ex cuius radice et flore
 nobile fit yngm̄. dicit etiā idē qm̄ omi fru-
 tice vbiqz directe resulqz arca celestis eadē
 fit suauitas odoris qd diu ibi dēulqz archus
 sed si sup. eandē arborē fulerit inuariabilē
 eius odorem ampliat et decoctū et est similit
 sp̄me candidē. colorem habens igneum sua-
 rum et in prē redoleat vt castoreum a m̄tis
 vatur scriptū helisei vt dicit idem. Dicit
 adhuc dial. qd cipro ē arbor medicinalis
 conuenientis et conglutinatiue v̄utis. cui
 folium mactatum tumorem oris compescit.
 eius elixirum siue decoctio venes capitis
 interfacit et inficit capillos si inde capilli fom̄z
 tentur. flos eius cu aceto decoctus doloem
 capitis soluit vt dicit idē. cuius lentis dicit
 ali. cuius v̄utis. q. e. sup. in lit. ca. l.

De cynamomo.

Cynamomū de qd dicitur ec̄. et exo. p̄p̄.
 sic ibi dicit glo. Est v̄gultū qd nascit
 in ydia et ethiopia duoz t̄m̄mō arbori-
 toz. Et dicit cynamomū qd subtilis et pliz
 caros habz asmos cerei l̄ m̄gri coloris quia
 fracti reddūt v̄isibile spiram̄. Cynamomū
 vero q̄to grossius et tāto despectius reputat

et q̄to grossius et tāto despectius reputat
 fm p̄ h̄. autē li. xvij. cynamomū eo ē dicitur
 qd cortex eius in modum canne grācil et ro-
 undus et crescit stipite breui. v̄ḡas tenues
 habens qd cum frangitur ad modum nebule
 suauissimū emittit spiramen super ec̄. h̄. c.
 xxij. dicit glo. cynamomū est breuis
 arbor odorifera et dulcis cinerei coloris p̄stās
 duplo ad medicine v̄sum qd fustula pli. qd
 li. xvij. c. p̄. de cynamomo. inquit et cassia
 fabulose narrat antiquitas qd inuenit in
 midis autum et specialiter feminis vt haberi
 potest nisi qd abie proprio p̄dere vel qd ep̄/
 autē ai plūbaris sagittis. Sed ista fingūt
 homines vt rerum precia augeant sc̄idū
 veritatem aut cynamomū crescit apud troz
 godiras in ethiopia qui per vasta maria in
 m̄tibz deducunt illud ad portam gellenitaz
 et est frutex duorum arborum ab in apimū
 vel minus palmi ad minimū truncum h̄is
 in grossicie. pl. digitorū nec olet nisi quādo
 acescit. siccitate em̄ gaudet et in semine ste-
 rilior efficit. otm̄ arbor natūa aliaz inter v̄/
 pres et rupes delissimas gignit et ideo nō sine
 magna difficultate recolligit ante ortū solis
 aut post occasum nulli licētia colligendi cō-
 ceditur. qd ai collectū fuerit sarmenta hasta
 diuidit sacerdos deo qz perere potest. reliquū
 mercator emit. precia autem bonitatis eius
 est in densissimis vel tenuissimis virgultorū
 partibus ad lenitudinem palmi et qd est in
 trunci medio qd est propinuum radici parum
 vel nichil valet quia ibi minimum corticis est
 in quo est summa qd cynamomi et ideo ca-
 lumina et superiores partes preferuntur. qz
 ibi cortex plus habundat lignum vero in-
 terius respectu corticis nullius vel modici ē
 valoris. hucusqz plinius libro. xvij. sc̄idū
 byas. vero et plat. cynamomū al. dum est
 in. ij. gradu et siccum in. ij. gradu cuius duo
 sunt genera grossum sc̄licet et subtile et gros-
 sum ē minus laudabile et ponitur in vomitis
 medicinis. qd vero gracile est et laudabile est
 et subtile et in alijs antidotis magis v̄tile.
 est autem eligēdum quod est subtile acutū
 habens sapore dulcedm̄ inter mixtam tamē
 multum aromaticę et subterfūm in calore qd
 autem sub albidum ē minus valet ex aro-
 maticę habens v̄tutem confortandi cerebrum
 ex aglutinatione habet v̄tutem cōsolidandi
 habet autem cynamomū multiplicem v̄tutē
 vt dicit byas. nā tussim ex grossa hūiditate
 sedat etiam et cum aceto mixtū impetiginem
 extirp̄t colligis ad mixtū hūiditate oaloz
 deliceat t̄nū dolere mixtū p̄drosim curat

Lib 17

Corus septiliū sanat • appetitū confortat • menstrua puocat • opilacionē aperit • cibum digerit • flegma dissoluit et consumit • potatū aū vino sermas excludit • caliginē oculorum detergit • sincopi ac cardiace passioni subuenit atq; succurrit •

De cassia

Cassia d qua dicitur exo xxxi. Species est aromatica et nascitur in yndia • h. p. vii. in arabia et est virga robusta corticis et purpureis folijs vt corticis pipis et est similis cynamomo in virtute sed tamen potestencia inferior. Unde in loco cynamomi dupliciter est pondus eius. In medicinis sepius dimiscetur vt dicitur ynd. glo. autem super eo c. xxxi. Cassia in locis aquosis nascitur et immensum crescit ac bonū odore reddit. De cassia dicitur plin. libro xii. c. xxxi. frutex inquit cassie iuxta cynamomū capos nascitur. cuius amplitudo est triū cubitorū • cuius sarmentū est grossius sarmento cynamomi • cuius est triplex color. Primo enim aduersatim de rubescit tandem nigrescit et ista pars maxime est laudabilis • post nigra autē laudabilior est rubra et minus laudabilis est candida. Nam candida vermibus corroditur et auat. et hoc accidit propter suam substantiam molliorē et minorem amplitudinē corticis et virtutē. probat enim cassia cū est recens per odore per saporem et per colorem. Nam cassia nobilis subdulcis parua et accuti est saporis • suauis et iocūdi ē odoris • sub nigri in super vel purpurei est coloris et ponderis ē grauior et maxime laudatur illa cassia que de facili non frangitur sed reflectitur potius et pliat. Alia autē ē species cassie que ballamo de sabā similis ē in odore sed amara ē. Et ideo prima scilicet nigra que ē subdulcis et feruentis saporis et boni odoris que a medicis plus laudatur. Ducuntur ynd. p. h. Secūdo plat. autē et dyal. cassia ē duplex scilicet cassia fistula et cassia lingnea que est fruticosa cuiusdam cortice nascentis iuxta cinnea babilonis. Cuius diuersē sūt species. Una est similis cynamomo que subtrusa ē et rotunda solidāque habet substantiā et cū frangitur vel teritur non pliat sed consistit acuta ē in sapore et par duplex et ista medicina vix vult. Alia ē species que est subamara parua habes colores distinctos et hac virtutē medicis et ē eligēda que non facile frangitur sed pliat et que habet acutū saporem mixtū dulcedini aū aromate. cū autē frangitur colores habet admisceos vt dicitur ynd. glo. autē super exo. subalbidos itera et distinctos et rufos iternitios. Sophisticat quicquid cū admixtione corticis cinnamomi h. cognoscitur que subamara est saridos. Virtutem habet diureticam id est diuisiuam

ex subtilitate sue substantie. habet etiam virtutem consumendi ex qualitatibus suis in super habet vim confortandi ex aromate reumaticas et frigiditas causas curat epilepticos et caducos iuuat. cerebrū confortat renes et vesicā purgat apostemata maturat et sanat. renes et epas et splenē deopilat fetorem oris mastiata palliat aut amputat menstrua puocat et matricē confortat. omnia sincopim et defectū cordis iuuat si eius puluere et rosis et ossibus cerui sicopus fiat hucusque dyal. et plat.

De cassia fistula

Cassia fistula est fructus cuiusdam arboris que longa semina producit. sed succedente tempore elongat et ingrossatur et caloris actione exterius densatur medullā interius existentē nigra et humida atque dulci que mixta est cū albis granis et quibusdam cellulis ad modū faui mellis interius ē distincta. est autē eligēda que est grossa et ponderosa quia multa signat in esse humiditatem. sciēda est cū leuis et sonora cū inducitur quia signat vacuitatem et surditatem virtutē hanc limandi mollificandi et mundificandi et fetorem sanguinis mirabiliter mitigandi ac coheram et sanguinē de purandi apostemata gule distincta soluit visceribus vtilis ē vicibus pectoris subuenit menstrua retencia ex pingui humore educit tumorem viscerū et in testinorum dolore potata tollit. hucusque dyal. quibus autē vsuati in cassia duplex. sonet cum simpliciter scribi et pronuntari debet vt cassia dicitur vt dicunt autores. Unde ovidius. p. v. methem. Quo simul ac cassias et nardi leuis aristas et sic vbiq; dicitur plin. et plus et alij.

De calamo

Calamus aromaticus de quo dicitur exo xxxi. a similitudine calami vsualis vocatur vt dicitur ynd. li. p. vii. et gig. mure in india multis modis generatur odore suauis mita frangens odoris suauitate qui si frangitur in multas partes scinditur et diuiditur et in gustu ē similis cassie cum leui acrimonia remordente vt dicitur ynd. secūdu papia vero feruentis est virtutis in glo. super exo. xxxi. dicitur quod calamus aromaticus ē species que crescit iuxta montem libani. vbiatque autem crescit dicitur dyal. plat. plin. species ē calida et fita in. h. gradu et ē rariū cuiusdam fruticis calamo valde similis et ingrati odoris. habet autē ad modū canne acuitatē in qua lignū inuenitur quod quidē extrahi debet cū nullius sit valoris. tamē aliquando intus dimittitur vt maioris ponderis videatur. est autē sui eos de autores calamus duplex scilicet plus que colore ē

Vertical text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.

subalbidus q̄ ai frangit facile nō pulverizaf. et
h; virtutē mirabile ofortandi. vñ stomachū
ofortat et digestiōne adiuvat maxime si cū
absinthio temperatē cardiacos et cordis
defectū quē greci sincopi vñt ai aq̄ rosacea
multū iuuat. fm pli. aut calamus odorat̄ est
indiciis qui maxime valet qñ est subrufus
nobis plen⁹ et spissus et qñ nō frangitur in
partes plurimas valde siccus et est valde
medicinalis fecit sicut cassia vel etiam cinar
momū quarum virtutes queere supra. Nam
mēstrua prouocat.

De calamo vsuali

Qalamus vsual fm phō dicit̄ anna
stipule vel segetis et sic dicit̄ a caleo
cales eo q̄ imisso flatu aliq̄liter ay
lescit. et ē pprie stipes medius in segete iter
radicem at; fructū siue spica in qua fructus
ostinet. alio etiā nomine vocatur culm⁹ vt
dicit phō. et ē interij. acutus exteri⁹ planus
et rotundus. nobis aliq̄b; mūtē. mltis amij
culis arcuēstatur q̄ mediante spica p̄ficiet et
nutrit. quo deficiēte deficiet et spica et penit⁹
deficitur. modico venti impulsu hinc inde
agitur et mouetur. facillime frangitur et
maturatur et vix erigitur vel reparat.

De calamo scripturali.

Qalamus scripturalis de q̄ in psalmo
dicitur ligua mea cala. scribe. idem
est q̄ arundo. quia antiq̄m arūbie
vtebantur in scribendo anteq̄ vsus pennarū
haberet. Nam arundo vt dicit plim⁹ li. vii.
ca. xxxij. vtilis est ad multos vsus. Arun
dines inquit inter aquaticos fructices op
tinent principatū. suntq; necessarie in bello
et in pace. nam arundinib; septentriones
populi dom⁹ suas arū. sine tegunt et eas in
suis cauenis p̄ delicijs et ornatu suspēdere
ofueuerūt. calamis et orientes populi bella
agunt et de eis spicula faciunt. Tante enim
longitudinis sunt in multis p̄tib; q̄ hastaz
uicem p̄bent. radice habent viuacem. Vñ si
earū fructices recidantur secundus surgunt.
Sunt autē aliqui calami quadam medulla
ēp̄cti. quidam ex toto p̄cavi qui ad fistulas
faciendum sūt multū apti calami at medul
bullati habentes lignum spi. sum et nodosum
pungnantib; plus ducunt. Sūt et minores
arundines in locis minus aquosis crescentes
subtāciā habentes tenuē et valde durā et me
dullā q̄ nullā et earū superficies ē plana et reluc
cens ac polita nō nodosa et tales calami non
sunt abiles ad scribendū cuius ps. anteq̄
p̄cisa acij et ad scribendum adaptat et vt
p̄fectius at tamēu administrat par semidif

et in p̄de p̄tera plus q̄ in sinistra aliq̄tū
prolongatur. Sunt et alij calami dulci me
dulla pleni qui p̄ minuta frusta in cāsi pil
cāntur. et ad lenū ignem in lebre decoquū ē
vsq; ad spissitudinem. et primo videtur totū
transire in spumam. sed post facta residencia
spissus et melius fundum petit. spumosum
autem et vanum semper manet. per aliud so
phisticatur. Sed discernitur q̄ bonum cre
pitat in ore et est valde dulce. malum vero
nō. sed in ore euāescit vt dicit in plat.

De appate

Qappatis de qua cēle. vltimo. scāid
pli. li. xij. et xxxij. et secundum phi.
est frutex in oriente nascens cuius
cortex folia et flores conueniunt medicine
et p̄cipue cortices que sunt in radice et vt
dicit phō. libro. vii. appatis a grecis nomē
sumpsit eo q̄ habet rotūda in summitatibus
capitella de appati autem dicit byal. q̄ est
herba siue frutex spinosus exp̄sus sup tū
vntione plenus cui⁹ virtus duriciā splems
super omnia medicamina iuuat. Nascitur in
locis aridib; et siccis ac duris et maxime in
antiquis muris. ventrem remollit conuēstū
vntiam prouocat et menstruis impetit doloze
dencum mitigat. succus eius aurib; instil
latus vermes necat multas habet rapices et
magnas q̄m cortices sunt vtilis ad p̄dicta.
In plat. dicit̄ appatis vt volunt quidā est
herba que in principio vris est colligenda
et desiccanda et per vij. annos in magna ef
ficiā cōseruanda ē et est bona ac laudabil
que am frangit non pulverizaf. et aliq̄tū
est sub amara in sapore et sub rufa i colore et
flores eius sunt calidi quando ad huc sunt
clausi quia nichil valent ai fuerunt dilataci
cum sale conuēntur et sic vsū reseruantur.
virtutem habent appetitum excitandi et di
gerendi humorem in ore stomachi existentē.
Sunt enim cibis et medicina subuenit oia
surditatis ofert puluis eius mambo fistulatis
in oleo decoquatur. et auri patienti infundat
hucusq; plat.

De cardamomo

Qardamomū de quo dicitur sup eze
vt dicit byascorides. Est semen au
iusdam arboris tempore vris seam
producentis. facit etiā quāsdā tuberositates
similes botro vancatis quib; semen ostinet
et est duplex maius q̄ dicitur domesticum
et minus q̄ dicitur siluestre. p̄mū ē melius
quia maius est aromaticū et ē laudabilius
q̄ est sub rufum aliq̄tū acutū dulce dicit̄
inter imp̄tū. virtutē habet ofortandi et ofumēdi

Ducus dial. & plat. Idē fere dicit pli. li. p. p.
e. xv. vbi dicit qd aminu aliud ē domesticū
aliud siluestre et dicit qd mltis dicit ē medijs
maxime stomachi aut dissoluit inflacōnes
& itesinoz discutit doloēs at; visceꝝ torhoēs

De coriandro.

Coriandros de qd di. nunci. xv. fm
p. h. li. xvij. ē sem qd dā odoriferū a
grecis coriō dictū. an? semē in vino
dulci dāsi homies vt dicit ē ddit ad vne-
s pmpiores. auēdū tñ ē ne nimis de f. qd
abh dubio amēciā adduceret & furo rē. aibo
āt herba ē cū semine venenosa nā interficit
eos si ab eis aliqciēs assumat vt dicit p. h.
et pap. et sup ad bit & inqt coriandro in cibo
sūptū cal factiū & ostrictiū nec nō ē somp-
ni puocatiū. fm autem autores dicit esse
oposte virtutis dicit etiā sic macer in li. suo
frīgida vis herbe coriandri dī esse. Auctq;
simul qd dā vūtis habere. Dāc gal. ait. per
quā depelle ventris lūbricos tinea; solēt
si trita bibat cū vino vel mixto sumat aceto
Coriandri herba in se est odorifera qd diu ē
integra sed manib; fricata fetet. semē eius
sandidū & minutū

De colouintida

Colouintida de qd dicit. iij. ē gū. iij.
ē gen? herbe amarissime sc; acare-
bitaagrestis qd more acerbite Fla-
gella tendit iij. terū fructu rotūdo & simil
cucumeri vsuali. hec herba qd vitis se diffū-
dit in sepib; fructu modico & rotūdo vt dicit
p. h. li. xvij. fm dial. vno colloqntida qd di.
acerebita alexandrina aliqū iuenit sola et
tūc ē mortifera & venenosa sic herba qd dicit
squilla. i. cepa marina sed qd cū mltis inue-
ntē nō ita p omnia ē no dua. b; at medullā
cotice at; sem. medullā ē optia in medicina
semē secūd ario h corer. nulli? vel modice ē
pūtis. Vnde illa medulla est laudabilis qd
est alba et cū semina bene sunt inserta. illa
autē parum atrendenda que cum conatitue
mulam sonat. Similiter qd de facili pul-
uerizantur. Virtutem habet dissoluedi et
consumendi. ex amaritudine etiam diuidedi
et pnetrandi. et substantie sue subtilitate
flauma purgat et melancoliam. Vnde dicit
valere cōtra cottidianam scabiem et q̄tra-
nam si modo debito patientibus offerat.
dolori denq; subuenit. lūbricos. i. longos
et lūbricos vntis vermes excludit. Ver-
mes aurium puluis eius interficit. splenis et
epatis bunciam appetit si succus eius cum
se mial. p. mē. s. ius. q̄o. c. i. em. c. r. o. i. d. a. s. i.
saginis vās appetit & mltica p̄vōt & educit

Has et alias multas vūtes habet. vt dicit
dysal. et plat. & etiā pli.

De croco

Crocus de qd dicit ecclē. iij. et tēnoꝝ
vūtio herba ab vte croco sic dicta
vbi in apime habūdat vt dicit p. h.
li. xvij. & herba cū floꝝe suo sic dicta. h flos
in qd ē potissima vūte croci dicit ē optimū
qd est recens odoris boni lōgum parū albū
integꝝ neq; in fragmēta omninū inspicōe
bonū et cū carpit māt et tingit manūm et
leuiter est acūm qd si hūio nō fuerit vūstū
o znoleat aut i sūū adūtraē aut at mixto
croco ymaginate augēdi pōderis cum spu-
ma argēti trita addit sed p̄dī si puluetu-
lentum inuenit et si decoctū ab odore aprio
immutet. et dicit croco magna supfluitas
q̄ relinq̄t ex aromatib; ex quib; crocūm sic
vngentū. hucusq; p. h. fm dial. vno due sūt
species croci orientis dicitur ab ceto in quo
nascit et orientalis a loco vbi crescit sic vō
Et est iste nobilior qd orientis nec apponaf
in vūtis medicinis. producit autem floꝝe
pūpūreūm habens caput ad modum viole
in cuius medio. iij. vel. iij. flores pduat ek-
gēdi subrah vel omnino tūh. sub albidū sō
abiciendi sunt p. p. annos p̄sunt seruari.
Est croci talidū & sicca m. i. q̄du & i suis q̄li-
tatib; tepatū. et ideo est ofortatiū. Vā o tra
debilitatē stomachi et defectū cordis multū
val; ruborē oculoz ex sanguine v. macula tollit
si tritū cū rosīs et vitello oui ocul apponaf
hucusq; dya. & plat. Vnā p̄p̄tate h; em croc?
qd in folijs p totam hyemē retinet virorem
nec depōit illis quātūq; frigus intendat
in estate vero deficiunt eius folia p̄ntus et
marcescunt et post medium autumpnū i ter
crescit et tunc flores eius in tenui sēp̄te e-
eunt & proumpunt. sicut attem dicit ari-
li. vegetabilis. crocis hab; magnā oueniēciā
et similitudinē cū cepa. stolomina in radice
differt tamen ab vtraq; quoniam cepa hie
radix croci est otmus carnis et non facit se-
men sicut astaloma. Sed etiā est tota meo
eius seminata in radice & omnes tunice
croci sunt macre et nō recipiunt tunice eius
colori ab vna pte cep sue sicut accidit in a-
tolonia & domestica cepa. S; incipit tunice
croci a locis germiacionū vnaq; cepulacū
& hoc est de aprio croci vt dicit ari. h; aut
tepa croci radices capillates quib; adheret
terre et attachit sibi nutrimentū vt liliū et
allū et hūusmōdi & qd cepa croci ē grossa &
tam in aua incipit diuidi et multiplicari in
capita mltā p̄p̄tas tunicas & radices habēda

Lib 17

et ex singulis crescit planta. ex quo patz qd
 in eius capite seu radice est eius virtus semina
 sua qd est sui multiplicativa et sue spoli aser
 uativa queadmodum pliz. si qd li. xx. c. xx. sic
 comedat Croci in iuit ai melle non soluitur
 nec ai aliquo dulci. facillime aut ai vino aut
 ai aqua. Utilissimu est in medicina. destruit
 em omnes inflaciones et dolores oculoru
 maxime si ai vino fuerit myrtu. per ori sto
 macho et epaci sume vtile est. qui crocum
 pus biberit ebrietate et crapula no iauerit. Co
 rone aut ex eo facte ebrietati resistunt nec
 pmitunt homine mebrari. sompnu facit et
 caput mouet. stimulat vena flos ei illitus
 igni sacro ei subuenit. De croco fit vnguen
 citinu et croceu qd greci crocomago vnt
 Et valz oia suffusiones oculoz. et est opti
 mu. qd gustatu detes inficit et salua v'cem
 capitis purgat. foramina et inflaciones se
 dat. serpentu et amianu morsu et scorpionu
 punctus quat. Duculz. pli. 2.

De cepa.

Cepa l' cepa est herba cuius vis tota
 est in radice et in semine. Et ideo sic
 cepa vocatur vt dicit p'is. quia non
 habet caput. de cepa arif. libro de platis. cepa
 in iuit et ascaloma bis faciut folia et habet
 ce. stipite in qd facit seme. et habet radice m
 pluibz tunics vestia et sub radice habz alias
 radices qn capillares quibz nutritiue grossa
 radix. ad tota herba humoz trasmitit. radi
 calis. In primo aut anno no p'fice radice m
 sed i secudo postq seminat. Similiter vero
 seme ante .ij. annu facere osueut. Nec facit
 seme in folliculo sicut aliud et quedā alia. sed
 in sui mitate stipitis seme fert sup qdā p'oiu
 los. i. pedes puos se dilatat. Species autem
 cepa est duplex scz domestica et siluestris que
 amina ab arif. nūcipat. Camina aut cepa
 flores habet albos versus celu et irides qdā
 modo versus terrā. Et talis cepa valet oia
 apostemata. Habz aut cepa domestica stipi s
 ocauū et sine nodo. et sic renouat folia ita et
 radices vt dicit arif. in predicto li. fm diaf.
 cepa domestica. n est vtile ad medicinā et ad
 cibū. Est at viscosa et frigide nature et maxie
 illud qd est oblongum etiā magis qd rotundū
 et magis rufum qd album et magis siccum
 qd recens et magis crudum qd coctum. mel
 ium fastidium tollit. ois fetorem diminuit
 ventrem molliat cibos condit. succus eius ai
 melle caliginem oculorum detergit. succus
 eius litargias subuenit auribus cum lacte
 mulieris instillatus ei doloz sedare osueut
 domestica cepa p vt oia viscosus hūores

incidit oiam venaru aperit vtiā et mēstru
 puocat et educit venenum. morsu tabidi ca
 nis extinguit. et alijs venenofitatis morsibz
 succurrit et resistit autem clarificat et potus
 aperit et ideo sudo rem prouocat et educit et
 conestum crudū nichil nutrimentū corpori
 tribuit coleticis obest. flegmaticis couenit.
 fitim facit. in flacionem g'ignit et acuminat.
 suo caput patit atz lebit et nimis comestū
 aliquando maniam et in samā ducit et ter
 ribilia sopnia videns facit p'cipue si ab ex
 istentibz egritudinē comestū hūt. lacrimas
 solo odore puocat et viū ledit huculz d'pas.

De cepe

Cepe amnu dicit squilla et inuenitur
 iuxta mare. Unde ap'lat. cepe marina
 appellat. recipit autē quido 3 sola et
 tūc mortifera ac venenosa et si mntu recipiat
 nisi ei' venositas rep'nat solēt at salūtam
 eam diuidere in plures ptes plātae in ois
 sigillatim et ita rep'mūt venenū eius. rep'mē
 autē malicia siue vino et oleo aliq' tūlu dis
 mitat et sic in medicinis apponat. debet at
 scindi ista cepa et interiora et exteriora a vici
 qz exteriora sūt mortifera p nimia caliditate
 et interiora p nimia siccitate. sed media sunt
 temp'ata multū ouenit medicinis. de cepa at
 dicit pli. li. xx. c. vii. cepa apud grecos multa
 sunt genera et eis ommbz ē odor lacrimosus
 et est optimū qd est rotundissimū et alianus
 est rufum qd adidum et crudum qd coctum
 fertur et plāta. Sed quando seminat ante
 annū sequentē non facit seme et quādo facit
 corrupit ipsum caput. Unde ex corruptione
 iacti seminis gignit ipsum caput et pductio
 seminis capitis est corruptio. vult autē feri
 seme cepa in solo terro fosso herbarū alianū
 radicibz ep'it'patis. seme eius migrescere ic.
 piens metif anq' totalit' matureseat radices
 eius optime in paleis oseruāt qd libeat ca
 pita in veterati aqua salsa et tepida sūt cap'ca
 mtin' qdā et ita efficiunt diuturniora et esū
 meliora sed in lactis ad seminādū vel plan
 tandū sunt vtiliora. multi etiā capita cepaz
 sicut et allioz suspendunt in fumo supra ignē
 et sic ne germinēt conseruant. qd sepe ext'ra
 terram facere certum est sicut et alliu nisi pe
 articiū caueat. idē. li. xx. c. vii. cepa silues
 non sunt satute neqz multū amestibiles sūt
 tamen multū medicinales ipso enim olfactu
 caligini medet. magis aut victione puocat
 odoris vlcem sanāt morsu amnos ai melle
 et vino curant. morsu etiā serpentū obuiāt
 auticularū somnum et grauitatē embant. cum
 adipi anserino aut ai melle lumboz dolores

iuuant vulneta cum melle purgant et sanant
hucusque plim?

De cucumeribus

Cucumeris quodam est herba de qua dicitur
psalmi. lxxvii. cucumeres sunt dicitur eo
quod interdum sunt amari quam dulces nasci
prohibent si lacti mellito eorum semine infundatur
Dicitur autem dicitur cucumers natura frigida et pinguis
Vetus soluit stomacho accommodat quibus autem
deficit succurrit odore folia eius terita vulnibus
tibus medetur quam impellit animam motus semine eius
teritum cum vino dulci et potui datur vasa adiuuat
uat laborantibus. In plinii autem libro. xx. c. ij. et vij.
dicitur quod cucumeres acris et siluestres autem rarij
est magis grossa et alba ex cuius succo sic
electuarij quod est necessarium in multis medicis

De cucurbita

Cucurbita secundum psalmum. nomen est generum
cuius origo latinis est incerta. Cuius
genera sunt multa ut tangit psalmus. li.
xliij. et dicitur idem plinius. Est autem cucurbita
alia domestica et ortensis. alia vero siluestris
Domestica vero in ramos et folia patitur
et flagella ad modum vinee se diffundit et
quibusdam ligamentis se connectit sic vitis
et habet quosdam flores albos quos emittit
potissime contra noctem sine apodione
florere potest. si fructus eius viri phit primo
deficit vel putrescit quod ad modum vinee a
terra non erigitur et lignis vel virgulis non
sustinetur. Est autem cucurbita secundum plinium. frigitur
gida et humide complexionis et in qualitatibus
reperitur in calidis regionibus precipue inue-
nitur cuius semina in terram picta herba
peccant ex qua producuntur albi flores et
eadem fructus pleni semine et medulla. cuius
corde primo mollis. si quam pruenit ad matu-
ritatem ad modum ligni indurecit. Fructus
eius quam noui sunt ouenit cibis et semina me-
dicinis sunt autem semina eius diuretica et diuisiua
propter suam substantie subtilitatem et ideo valent
contra opilacionem epatis et vniu ac vesice. acuta
pacientibus cucurbita elixa uel assata cibo est in
medicina. nam materia istemittatis purgat per
vrinam et alij tulium laxat. alioque epemittit alioque
atque confortat. semina eius post maturitatem colligi-
guntur abluuntur et ad solem deficcantur. ne-
propter humiditatem superflua corrumpantur. In
loco sicco per triennium reseruantur. hucusque
plinius. secundum plinium autem succus cucurbitae valde contra
ignem sacrum et contra tumorem oculorum. mittit
doloris aurium si tepidus immittat. semine eius
tritum in puluerem et in sparsu replet caua
vulneta. Cuius corticis valde contra obstum
Dicitur autem adhuc plinius libro. xx. c. vij.

est cucurbita siluestris digitalis grossitubis
nascens in saxosis locis cuius succus stochado
et visceribus multum prodest renem et lumborum
paralysim subuenit medulla eius cum
absinthio et sale dolorem dencium tollit. succus
eius cum aceto calefactus mobiles dentes fistit.
sarcos eius sine semine clavis pedum. i. apople-
tematibus succurrit. Unum cum ea feruere
factum oculorum in partem tollit folia eius cocta
et terita vulnibus subueniunt semen eius
potatum cum vino venenum vincit. conuulsi
non debet quia inflacionis facit. Est autem
cucurbita agrestis secundum psalmum. lxxvii. idem quod
coloquintida herba multum amara quam admodum
cucurbitae versus terram flagella teritur habens
folia magna grauis odoris ut cucurbita et
fructum rotundum facit sicut cucumer versus
alis. ut dicit psalderus quere supra de naturam
coloquintide

De celidonia

Celidonia est herba croceos habens
flores. atque fructum croceum tangens
in manus in tingentem sic dicitur eo quod in
adventu hyrundinum videtur eripere vel flores
ut dicit psalmus. li. xlvij. Celidonia enim grece hyridio
latine dicitur et subdit psalmus. vel dicitur celidonia
quod pullis hyrundinum si oculi ledantur et matres
aut illis ex hac herba mediantur. De eadem re-
tat plinius. scilicet quod succo celidoniae oculi hyrundinum
eruti hinc lesi ad statum pristinum reuertuntur
Alias siquidem notabiles habet virtutes. hinc
enim virtutem dissoluenti attractendi osu-
modi ut dicit dyal. dolorem dencium mitigat
caput purgat. menstrua prouocat et matricem
mundat. fistulam ovis et cancrum curat secundum
plinium. dyal. et plat.

De centaurea

Centaurea est herba amarissima ca-
lida et sicca in ij. gradu et ideo fel ter-
est wata ut dicit psalmus. qua achironem
centaureo eius virtus primitus est inuenta ut
dicit idem libro. xlvij. Est autem duplex scilicet
maior et minor. Prima maiores habet in
masculos et flores et est maioris officiae quam
minor ut dicitur in plat. et ibidem dicit ost.
Quod adij maioris calida est et sicca in ij.
gradu et habet quandam amaritudinem quam
dulcedine et ideo habet virtutem congluti-
nandi et ex amaritudine habet vim diureticam
et diuisiuam plus valent flores et folia in
medicina quam alia que sunt in ea dolore ven-
tris sedat visum clarificat et vnes et splene
deopilat paralysim curat. vermes ventris cum
melle necat. vulneta rarij eius consolidat
sicut dicit plinius. dyal. et plat.

Lib. 17

De daphni

Daphnis graece laurus dicitur latine
 ut dicit ysid. li. xvij. Et est laurus
 a vbo laudis dicta. Saluti em tamis
 et folijs ai laudibz victoz capita coronabaf
 Et ideo apud antiquos laudea vocabatur.
 sed post sublata licet a d. et subrogata. R. lau-
 rus est dicta. sicut qndā dicebat medidies
 que nūc meridies solj dicit ut dicit ysi. Hāc
 arborē greci vocāt daphnem eo qd nūq̄ depōat
 viriditate. Hyeme em viret et estate et ideo
 inde victores potissime coronaf ut dicit ysi.
 Et subdit hec sola arbor a vulgo creditur
 mīme fulmiari. Quā fuit appolini atiq̄ osecra
 de q̄ dicit magister in hystor. sup illud verbū
 Consuluit ysaac domū sup gen. xxx. sic bec
 ca ex timore geōiū quē vident i pēitibz spēs
 lauri quē tripodem dicit capiti supposuit et
 tamis herbe que agnus casti dicit mabuit
 ut visiones veras videret et phāstias nō
 sentiret. De lauro hq̄dem dicit pli. li. xvij.
 c. xxx. Laurus triū phis pprie dedicatur que
 gratissima est domibz cesarū atq; potissimam
 Quia domos exornat. Et sūt duo genera ei
 scilicet delphica et cipria. Laurus delphica diphis
 pcoronati sūt triūphantes. Cipa vero vōam
 pmo suos coronabāt. modo aut multē spēs
 sūt lauroū sed differūt in vire et magni-
 tudine et similitudine baccarū. Est aut arbor
 multiplicis speciei et eniat pli. xvij. species
 et arboris. inter q̄s ponit qndā speciem lauri
 quā dicit fuisse magno iouī et appolini del-
 phico dedicata. Et ideo tellus laurifera in do-
 mibz et in satis a fulmine manet tuta. Sine
 aut lauri p̄sencia nō solebat appollo dāe et
 spōla sua. Et ideo q̄a diuinis credebatur iocire
 honoribz hōrē triūphis optinuit ut licebat
 laurū appollini in vrbz illucis et pphanis q̄a
 ppter p̄picianda lumina sup altare poni de-
 buit. Cesar autē tiberi celo tonāre laurū in
 capite solitū erat ferre sicut ferūt oia ful-
 minū metus. Narat etiā ibidē pli. xvij. c. xxi.
 qd cū augustū sederet in q̄dā cetero iuxta dūl
 fillam augustā deiecit a quila de alto gallinā
 mīri cōdoris illesā i gremio cesaris tenuitq;
 gallina lauceum ramum in rostro suo omis-
 sū baccis multis. gallinā et sololē iufferunt
 aruspices obsequari et baccas luucas semi-
 nari et cū diligencia custodire ex q̄bz pueit
 filia hū hās quā postea cesar laurū i māu te-
 nuit et coronā i capite gessit ac deinde alij cesa-
 res eodem modo ex eadem filia post obitū
 triūphum optinuit coronari. hucusq; pli. de
 lauro hq̄dem addit dya. qd est arbor elegā-
 tis forme et magne aromatiē ac mīte

efficacie ac virtutis nam folia eius viridia q̄
 multū odorifera sunt si cōābant mitigant et
 sanant pūctura apum respāti et omne tiorē
 spegunt libros et vestes cū quibz ponunt
 atineis venibz custodiūt et corrosioe tuto s
 eddunt. fructus lauridiane b accē lauri et
 sunt grana exteriū nigra vel sub rufa interi
 alba et vinctuosa in figura spherica in oplex. se
 calida et sicca in .iij. gradu subtilem habent
 substāciā et habent virtutē de putādi ofortābi
 et ideo in multis ponunt vtiliter medicinis
 ex quibz fit oleum p̄ciosum qd valet contra
 multas et p̄cipue contra frigidas passiones

De diptanno

Diptannus est herba mediā is cui
 tabix maxime cōuenit medicinis et
 debet eius substācia esse solida nō
 p̄formata q̄ a nō frangit non puluerizat virtutē
 habet dissoluendi attrahendi vnenū et cō-
 sumendi. Unde valet cōtra vnenū et mōcus
 et supposita vulnera et potata ut dicit dya.
 et plā. cū paucis additis dicit in mītis ha-
 bere virtutē triace menstrua puocat et dicit
 secundimas et fetū mortuū excludit epilepticis
 et paliticis cū succo ruthe subuenit ut dicit
 idem dya. de hac herba dicit i pli. li. xvij.
 c. viij. cerue inq̄t diptannū p̄mo mīstrauere
 nam eius herbā comedunt ut facilius plant
 et si sagittis fuerunt lese diptannū q̄runt qz
 comedentes ferri exaciūt in vulnere delectū
 Item dicit basil. in gramē et ambro. et ex
 positō supra cā. vbi loq̄ de hīmulis ceruorū
 hec herba s̄m pli. crescit in pluribz locis sed
 illa minus est lauda. bilis q̄ crescit in agris
 p̄gū. vrbz siue ctassis. q̄ autē crescit in locis
 asperis et siccis melior est cuius minia p̄o-
 gustata accēdit os ut dicit idē ysi. li. xvij.
 sicut dicit diptannus est mons crete ex quo
 diptannus herba nomē accepit. Unde vgil.
 cerua vulnerata salus p̄ agat diptannū q̄rit
 tanti em virtutis est ut ferrum a corpore ex-
 aciat et expellat. Unde et eius pabulo fere
 p̄cū se ciciunt sagittas corpori in herentes.
 hanc quidā pulegiū maris vocant q̄a habet
 cella cicendi belliam potestātē ut dicit ysi.

De draguncā

Draguncā est herba q̄dā sic dicta eo
 qd hasta ei i modū colubri sit ma-
 culis resp̄sa silitudinēq; imitē vipe
 vel draconis vel qz herba ipsam vixere timēt
 ut dicit ysi. li. xvij. hec at a mltis scriptaria
 vel colubrina nūcupat. Nam florem habet
 putpureū diuisum et aptum sicut os serpētis
 de cuius mediā p̄cedit quasi lingua serpēta
 acuta nigra et rotūda et in medio flois ipi

furgit q̄i caput semie grosso et v̄o dūdo pus
v̄ide demde rufū efficit q̄n̄ icipit maturāre
De q̄a isca fm̄ dia. magne efficacie ē q̄ v̄u
tis. nā adip̄ ei⁹ epicrata q̄ puluerisāta cū aq̄
rosacea facie m̄dificat clarificat et colorat. cū
sapone gallico fistulā sanat s̄nat q̄ de siccit
q̄ os ei⁹ dilatat vt os fractū s̄ putrefactū q̄at
ē h̄i cū aceto q̄ calce viua cāq̄ am̄t. foliū ei⁹
cū vino d̄coctū apostemata maturat. succ⁹ ei⁹
auditiū et frigida causa lesū sanat. v̄isū cla
rificat. m̄strua puocat. emorroidas. i. iseri
oēs v̄as sanguinē fluētēs s̄luit q̄ d̄siccit. succ⁹
ei⁹ iterū s̄p̄ ab oculi p̄v̄t. odore suo s̄p̄c̄s
fugat. nec ledit corpus a s̄p̄c̄e si eius succo
inictū fuerit aut l̄m̄tū hucusq̄ dia. q̄ plat.

De draganto

Dragantū fm̄ plat. q̄ auct. ē gūm̄ cuius
d̄a artels cui⁹ hūc f̄ actione calorū
vel obstructione frigiditatis natural
idūscit. cui⁹ sp̄s ē triplex. nā ē albū purū
et clarū. et illud melius ē. est etiā subrufū
q̄ atrinū qd̄ nō ē adō bonū sic albū cui nichl
terre admixtū ē. qd̄ albū ē. quēnt frigidis
medicinis. subrufū et atrinū debent poni in
calidis. p̄. p̄. ānos suari potest. d̄autē habet
infrigidandi humectandi et m̄dificandi et
frigiditate q̄ humiditate. et oglutinandi ex
sua gūmositate. V̄. ota uicia pectoris i. elec
tuacis q̄ s̄rupis. nā pectus sicū humectat.
huorē p̄diū restauat. tussim sedat. s̄cissū
labiorū et oris vlc̄ationē oglutināt atq̄
sanat. faciem m̄dificat q̄ dealbat. archiri
cos iuuat ota d̄scentiam p̄destyt dicitur
in platario

De ebeno

Eben⁹ est lignū ethiopiā colozē h̄is
nigra. tactum lenē et planū durum
et ponderosū. V̄. p̄pter poroz opac
cionē positiū in aqua statū submergitur atq̄
penit̄ fundū vt dicit in libro vegetabilium
Est autē gustu s̄tictam et mordax qd̄ igni
appositū acius rapit ignē et suauem fumū
emittit q̄ odore in cotiula ofrigū rufū ostē
dit colozem. Virutem habet purgatiuam et
confortatiuā et ideo collieis v̄tiliter adhi
betur sicut dicit plim⁹ q̄ dia. De ebeno etiā
caest. et in ethiopia. quī celus diu induc
sit in lapidem cuius lignū nigrum q̄ cortex
ait p̄ h̄. libro. xvij. Ebenus inquit in india
leuis vt lauri. indiaim maculosum est et
parium sed melius quod in nullo est macu
losum sed nigrum est et lenē. Solet autem
poni usq̄ crepudia vt infante v̄isū nigra non
terreant vt dicit p̄ h̄. et virgilius Debenū
commendat planus libro. xvij. ca. v. dicens

edemū esse arborē p̄d̄oissimā auro et ebore
opabile. q̄ ideo solebat ethiops lig⁹ ebenū
cū auro et ebore offerre impatorib⁹ p̄tributo
Vnde q̄ regia sabba legē talia ligna de disse
salomoni. iij. reg. p.

De edem

Edem ab heredo ē dicta vt dicit p̄ h̄.
eo q̄ arborib⁹ ad herent. vel dicitur
ab hedo. q̄ s̄upta i. abis a capris lac
m̄l̄t̄p̄liat. V̄. n̄ n̄tūc̄ ebri. adip̄ ei⁹ d̄utis
finat p̄fora frigide ē natie q̄ frigidā indiat
ē. t̄ t̄n̄ vbi crescit. v̄itorē diu s̄cruat et nō
p̄bit folia q̄ diu v̄icent amari et s̄ticta est
saporis edere aut fm̄ pli. i. p̄. v. c. p̄. p̄. iij. s̄t̄
due sp̄s s̄z alba q̄ nigra s̄z masculus q̄ feia
mascul⁹ ē maior et in folijs durior q̄ p̄guior
edem v̄e alba fructū habz. albū ē niḡ m̄grū
v̄icet. Similit̄ edem coronari v̄idebat illi q̄
solent autē poete coronari folijs edere et in
signū viuacis i. genij q̄ subtil⁹ q̄ edera semp
in sacris liberi p̄s. i. bachi m̄st̄tabat. Vnde
hec arbor deo v̄it̄ lactata fuit. Similit̄ et
mari V̄. et allep̄. magn⁹ mos milites co
ronauit. edem q̄ de india triūp̄ h̄ant v̄edie
idē pli. ex p̄lo libri v̄isū q̄ galeis suoz cirfo
edere adomuit. ē aut arbor vt dicit idē m̄l̄tū
in altū se extēdēs q̄ diu inuenit arborē vel
murū p̄ q̄ s̄epat r̄biosa seu ramosa. h̄is
ē nociua q̄ satis in imia frigei s̄ep̄t̄ q̄t̄
fina r̄ū p̄s nuros et sepulcra. V̄. m̄tū ē q̄
barchia q̄ baccas q̄ d̄a s̄ amaras an⁹ v̄mbra
haberi in honore a v̄t̄tib⁹ fuit cōsuet̄a folia
h̄z m̄cisa q̄ āgulosa gūis odoris q̄ plana sed
amara sub q̄ ūbra latet v̄mes. Itē. c. p̄. p̄. iij.
m̄ta p̄bitur natura edere ad exp̄ienda v̄ina
t̄ā s̄fluere q̄ aquā si q̄ mixta fuerit remanere
certum est. hucusq̄ pli. s̄candū dyas. autē
edem q̄uis sit amara v̄tilis est medicine. nā
virtus ei m̄est s̄ticta et constrictiua et ideo
d̄scentijs medetur succus eius natū in
succus eius cū oleo tepidus aurib⁹ in m̄ss⁹
contra surditatem iuuat. Itē idem edem ex
stillatus caput purgat. dolorē eius mitigat
cont̄ar̄is est composita et ideo in causis cō
t̄acis opatur propter q̄ virtutem habet
maturatiuam attractiuam m̄dificatiuam
et mitigatiuam et ideo apponi sepius solent
eius folia ad cocturas eius gūm̄ diuretiā ē
et d̄solutiū. Valet cōtra calulū eius folijs
nutricijs hircus sanguinē h̄z auctioem q̄ ad
frangendū calulū in v̄mbz et v̄s̄ta forciozē
Est autem quedam species edere super cuius
folia cadit ros q̄ inuiscat̄ ac in labonū cō
m̄ta ē. cuius v̄as magna a medicis exp̄itur
nam fumus eius m̄strua puocat et eduat

secundinas expellit. vena d'pescit. caput et
sensus confortat. sufficiens iuuat. Fluxu ventris
sedat. et in multis medicinis adhibet vtilit

De eliotropio.

Eliotropiu est herba sic dicta. eo qd
solsticio estiuo floreat. vel qd solis
motu folia circa acta ouertat. vñ
et a latinis solsequiu appellat. vt dicit ysid.
li. vij. Nam sole oriente flores suos aperit
et cu sol occubuerit iteru se recludit. et hec
vernaria dicit. eo qd extinguat veruicis et
abstergat huc potest huc cataplasm. vt dicit
ysid. Scdm plat. aut solsequiu sp onsa solis
dicit. et est herba frigida et humida in secdo
gradu. cuius succus valet contra venenu supru
interius. valet ecia contra morsu caninu et ve
nenosu si trita super vulnus ponat. contra
calefactione epatis et opilatione; multu valz

De elleboro.

Elleborus vt dicit ysid. ab elleboro
fumo sic dicit vbi plurimu hunc co
mam vnatu dicit. eo qd sumptu
mente mota in sanitate reducit. Cuius duo
sunt genera scz; albu et nigru. albus dicitur
elleborus quia radices hz; albos. et fleuma
ticos humores purgat. niger vero nigras hz;
radices et nigros humores id est melancolicos
purgat huc mundat. Est aut scdm dias. et
alios auctores herba multu violenta in v tute
et recipienda medicinalit cu cautela. multu
ei lebit pmo intericit qñ indilicere aliquibz
adhibet valz; tñ contra multos morbos si debito
modo abhibet vt dicit dias. quia quartana
febres soluit. vermes in auribus et alias in
tericit. epilepticis hircargis subuenit. eius
pulis si cu pane miscet et a muribz amez
dat muces intericit vt dicit dias. et ecia plat.
Inter aut huius herbe duas species. melior
est elleborus albu et calide et sicte opleridis
in quarto gradu. et crescit in locis motuosis
et humidis et habet folia similia plantagini
sed longiora et in fine acuciora et scipite vni
cubi si huc magis. cuius radix layat multu
supru et inferius et nunq; debemus elleboro
vti nisi materia fuerit digesta p d et p parata
et tunc ecia cu cautela. et ideo yppocras si vis
elleboz ducere moue corpus ne scz; sumens
elleboz sup dormiat et hz; v tute resoluendi hu
midu in ventositate. vñ scq; suffocatio spiri
tuu et mors vt dicit dias. et plat. Ellebor aut
niger multo pualosior est.

De esula.

Esula quedam arbor est que a medicis
calida dicit in tercio gdu atq; sicca
vt dicit dias. cuius radix maxime
valet in medicina. cuius multe sunt species

et illaru virtus nunc est in lacte et in humore
nuc in semine nuc in radice. vnde dicit. Tac
anabula parit carapucia seie gaudet. Esula
radicis cortice prstat ope. herba em esula
plana habens folia et rapt. emittit lacteum
humore qui quide est vlcenarius. et carnis
huc cutis corrosiuus. fleumaticos purgat
humores valet ydropicis et alijs paciētibz
ex humore fleumatico varias passiones.

De erutha.

Erutha est herba alba domestica et
aliqui siluestris. calida et humida.
diuretica et appetitiua. renes confortat
palisim curat. vrinā purgat. vesica et renes
purgat. vtilis est in cibo et in medicina. flores
ei apes diligunt et frequerant vt dicit pli.

De emula.

Emula est herba. cuius maneries est
duplex scz; crotalaria et campana que
maioris est efficacie in radice. nam
radix debet colligi in principio estatis. et in
sole efficacari ne ex humiditate orumpatur
virtute hz; leuandi et mundificandi et netuos
confortandi. et viscosam humiditate consumedi
valet mirabiliter contra tussim infrigidata
et spiritaliu membroz frigiditas passiones
vnde scriptu est in macrob. Emula campana
reddat precordia sana etc.

De epithimo.

Epithimu est flos thimi que est herba
cuius tota virtus in flore est. nam sol
flos pomu in medicina vt dicit dias.
pli. et plat. virtute hz; purgandi fleumaticas
vel melancolicas passiones. vnde valet contra
qteranas et ecia cotidianas accessiones. valet
ecia scdm ista. contra stranguria et difficultate
vriandi. et ecia contra splenis et epatis opi
laciones.

De ebullo.

Ebullus est fructus huc herba in fo
lijs et in stipite sabuco arbori similia
aut radices cortices frondes et floes
sunt vtilis in medicina. habent ecia fm dias.
et pli. virtute dissolubi et consumedi grossu
fleuma et viscosu. vnde succus ebulli valet
contra archetia et contractione netuoz manuū
atq; pedu. valet contra lenticofleumancia. et
ydropisim ex fleumatica causa atq; frigida
huc alba. valet ecia contra tumores et collecti
ones iterutaneas vbiatq; in coipe colligat
Item valet maxime ebullu contra passiones
corpis atq; casus. si paciens in ei decoctioe
frequencius foueatur. nam dolore mitiga
tumore sedat. virtute et robur neruis et iu
cturis ossiu administrat. Dote siquide est
ebullus herba fetida et sapore minus grata
sed in virtute efficacia ab antiquis medicis

optima ad medicandum est apud veteres
iubjacta vt dicit dial. pli. et plat.

De fico . .

Ficus est arbor a feanditate dicitur. alijs ei
arboribus feracior est. nam terq; q̄terq;
p̄ singulos aut̄ annos fructū gignit
atq; altero maturescente oluit̄ alter statim
ficus aut̄ eḡ p̄cia feandior ferē. cuius lignū
in aq̄ missū illico mergit̄ et cū in limo iacuit
deinde in superficie sursum eleuatur versa vice
nature qm̄ madefactū debuit humoīs pondē
residere. ante tempa vero pitagore alebanē
ficus allece ante p̄ idem eos ad carnis vsum
qui forior est abus trātulisset. A semib; aut̄
in cibo sumptis ficus rugas eorū ostendere asserit̄
tauros quoq; ferocissimos ad fici arboris
colligatos delectat̄ repente māscere. ficus
aut̄ cuiusdā arboris remedio q̄ dicit̄ capri
ficus vt asserit̄ feandat. huic p̄hib. li. xvij.
ca. vij. Scdm̄ arif. aut̄ li. vegetabil. humor
corticis arboris qui est q̄si sanguis in alijs
in quibusdā est lacteus vt in fico et in moro
sed fici lac hūc habent coaguli ad faciendos
caseos sicut flos cardei casealis. Est aut̄ eius
humor multū vinctuosus. et ideo ficus est multū
feanditatis. qd̄ ei est vinctuosū trāsit in fructū
et qd̄ subtile et aquosū in folia transmūtāt
que quidē sūt lata et scissa et i extremitatib;
pitia et acuta quoq; lacte siue succo membra
gecralia prelimta diamē moueri ad pruritiā
et libidinis incendiū. simile est sup̄ genj. iij.
ibi fecerunt sibi de folijs ficus perizomata.
Cōtingit aut̄ hāc arborē vt dicit arif. stellese
aliqñ p̄pter humoris defectū. aliqñ p̄pter
superflūā humiditatis habundantiā. et in
vtroq; em̄ indiget medicina. vnde agricolae
ei subueniunt. in defectu humoris per finū
duementē et aquā dulcē. qñ vō sup̄habūdat
humor arborē clauis perforant et superflūū
humorē euacuat̄ sicut sup̄ de arborū medicā
est ostensū. De fico aut̄ arborē siue fici dicit
pli. li. xij. ca. viij. oia que sup̄ sūt de ysidoro
introducta. ficus egiptia inquit est arbor fer
acudissima in celo similis in magnitudine in
folijs et in aspectu. quater in estate profert
fructū sed primū generat immanū cui si lis
est ficus cipria. que q̄ter germinat et fructū
q̄ternos facit. h̄ grossus eius nō maturescit
nisi p̄ incidat̄ et lactis superfluitas emittit̄
et emittit̄ gemina sua si folijs in ep̄micate
ramorū. et h̄ similitudinē in radice cū populo
et in folijs cū plmo et ei in q̄titate sorte filis
Est aut̄ ficus arbor tenera et debilitata. et iō
a forti frigore de facili ledit̄ et potissime qñ
incipit germinare. Itē idem pli. li. xij. ca. vi.

est ficus indica ep̄lia quebā fecēs poma vastis
tamis transfusa. et q̄ tami in terra adeo mare
uantē pondere suo et terre infigunt et sic nouā
progenē faciunt in circuitu circa parentē vel
circa stipitē. et tantā faciūt vmbā et dicitur
q̄ pastoēs sub eius ramis ab estu et a vento
se abscondunt. superiores autē tami m̄is in
altū yalde se extendūt collaterales vō vasto
circuitu circa m̄ē; se diffundūt et q̄si filuosa
multitudine vmbā maguā faciūt. folia sūt
aut̄ latissima ad modū pelte amonice dis
posita. poma facit m̄ta sed modica. que sate
magnitudinē vip̄ excedunt. sed inter folia
calore solis ita decoquunt̄ q̄ pro dulci sapore
ad comedendū digna miraculo reputant̄. Ad
hoc dicit pli. li. xv. ca. xij. q̄ est quebā arbor
que dicit̄ siluestris ficus que alio noīe dicit̄
caprificus nunq̄ maturescens sed qd̄ ipse ex
se nō habet alijs tribuit. nam cultores solēt
aperire ora radiā vel corticis arboris ficus et
illi intus infigere surculos et ramos caprifici
ex quoq; insertōe aperta radice attractio aere
nouo et humore ei congruo vigore recipit et
virat̄. vnde et humor lacteus q̄ est materia
fructus in iphus tranfit pastum. sicut supra
patet in dictis almutici in tractatu de causa
fructificacōis arborū et herbarū. Item idē etiā
dicit. q̄ tales arbores debent taliter iuxta
fructiferas ordinarī vt venti flatus euolātis
in ipsam sicut fiant ad hoc vtilior est ventus
australis q̄ aquilonais quia simplicit̄ plus
nocet ille ventus borealis sicut q̄ australis.
quae in aquilonari parte minus proficiūt
fici et plus auescant. quia eay humor lacteus
facilime consumit̄ et etiā congelat̄ vbi habet
dominū talis ventus. De effectu aut̄ fici vel
fico quo ad radicē foliū corticem et fructū
quee supra in tractatu de curia in lā c vbi
expressus continēt.

De fraxino .

Fraxinus est arbor vt dicit p̄hib. crescēs
in locis asperis et montanis ex qua
sunt haste que frangunt̄. vñ ouū.
et fraxinus vtilis hastis. De fraxino autem
dicit pli. li. xvi. ca. xij. inter arbores quas
materie causa natura genuit vtilis est fraxinū
que est arbor alta seu p̄cem et rotunda atq;
recta siue pineata folio homeriq; p̄comio
et achillis hasta nobilitata. cedro in aliq̄bo
partibus ita filis vt cortice ablato emētes
fallat. cui folia oia venenū sunt vtilia. nā
succo exp̄sso et potui dato ota serpēs sūne
opifex est. tantaq; ei vis est vt serpēs ei
vmbā matutinā vel vespertinā nō attingāt
q̄ si inter ignem et folia fraxini ponatur
serpens in ignem postq̄ in fraxinū fugient.

Lib 17

sunt tñ folia iumentis mortifera. in grecia
 cepris aut tumentibus sunt innoata In
 yralia vero iumentis non obliant primo autē
 fleret q̄ fr̄o deat. nec añ flores p̄dros folia
 dimittit. Sunt autē duo genera vt dicunt
 greci. quedā ē longa nō nodosa. alia breuio
 ē in folijs ac durior sc; laueo filis. alij vero
 diuiduat frax nū scdm sūū sc; in campesteē
 et n̄ mon tanā. campestris folia sunt magis
 crispā. sed mō tane magis spissa q̄ ista folia
 sunt alijs melioza huasq; pli. Sedm autē
 plat. fraxinus est arbor calida q̄ sicca in sebo
 gradu. cuius cortices q̄ folia a mso q̄ fungis
 qui caescant super eā op̄tant medicine. nā
 supum ventris stringunt. vomitū ex defectu
 v̄ autis v̄ctiue cohibent si cū aqua pluuā ali
 et aceto decoquant. q̄ sup stomachū apponā

De fago q̄ eius proprietatibus.
 Agis ē arbor cuius materia in mltis
 est necessaria vt dicit ysid. li. xvij.
 et pli. li. vi. fag. ē arbor glādifera
 sic dicta. q̄a fagoz fructu bo quondā vixit
 homines et ex eis sup. tunc abū. Nā fage
 gece comedere dicit latine. vt dicit ysid. li.
 xvij. c. vij. dicit sic fagi glans exterijs tri
 angula atq; leuā incliuit similis nucleo. sed
 cortice mollior. cuius medulla inuicibus est
 accepta q̄ glires ipinguat. ar̄d ecia colūbis
 auant et eas nutrit. eius cortex multū est
 vtilis. maxime apud aq̄onares pictos q̄re
 inde faciunt vasa diueris v̄sib; v̄ albe apta
 vt dicit idem. c. x. Item dicit in eodem q̄
 glandes hie fructus fagi sunt multū dulces
 et nutritibiles q̄ carnes a nim alium que inde
 nutritiue facit coctibiles stomacho vtilis
 atq; leues. non est autē in substantia arbor
 multū solida sed tana potius q̄ porosa. q̄ ideo
 non multū durat vt dicit idem. v̄ripramē
 eius substantia multis est apta ad affers
 et alia fabricanda. cuius substantia pura ac
 v̄remibus non corrosa arti vitæ est sūme
 necessaria. quia ex eius cinē vitru cū alioz
 quorundā oppositione per ignis oflacionē
 artificialit p̄parat. q̄ pauca ligna inueniunt
 que operi tam mirabili sunt per oia ita apta.
 h̄i nū quidē leue est ac prosū vt dicit pli.
 q̄ aliquātu gummosū in multis locis. q̄ ideo
 de faali corrodit a v̄rembo aut cicuis opu
 traicit. floēs ecia quosdā emittit ad modū
 tilie h̄ nō ita odoriferos. q̄ tñ illos fr̄q̄ntat
 apex. mel siluestre in arbor conuuitatibus
 colligentes.

De faba.
 Fabā vt dicit ysid. li. xvij. dicitur a
 greca etymologia quasi faga. nam
 fage comedere dicitur. est eñ genus

legumis que antiqui comedendo solebāt vt
 huius spēs due sunt. quarū altera ē egipcia
 altera est cois et illa aliquā dicit fresa. eo q̄
 hoies fr̄endāt molendo sepius ac ofringāt
 vt dicit idem. Est autē faba scdm dial. herba
 in ortis q̄ agris seminata. cuius hasta surgit
 angulosa. grossa. caua et nodosa. foliū vel
 folia in singulis nodis p̄duces lata. plana
 et aliquāulum obacuta. floēs p̄ducit albū in
 sūm rate purpureū h̄ie nigrū. odoriferū. et
 multū ab apibus frequencatū. in hasta aut
 p̄ducit diūllas testas carnosas q̄ oblongas
 que interius quasi sub diueris domicilijs
 ab inuicē sunt distincte. in quibus fabe pe
 cedimō sunt locatē q̄ ille teste primo virides
 exterijs q̄ albe interi? atq; molles q̄ paulatī
 calore desiccante indurescunt. et tandē p̄ite
 omigrescunt et hoc maturitatis indicū est
 Est autē faba s̄m dial. q̄ plat. frigida q̄ sicca
 nisi sit viridis. q̄ tunc est humida in primo
 gradu q̄ viridis omeſta paz nutrit. h̄i res
 grossos generat. inflacionē in supiori parte
 ventris facit. q̄ iō st̄cho ē nociua. sanguinē
 grossū q̄ melancoliū creat. q̄ sumū grossū
 q̄ c̄ebz offēdit. s̄pnia vana q̄ terribilia
 inducit p̄ decoctionē q̄ assatūā c̄i v̄ento si. as
 inflacia diminiū h̄i to talit nō offer. fabis
 si q̄dē assidue v̄tēs dolozē intestinoz paciū
 splenē opilant ventrem stringunt. cū cortice
 omeſte ad digerebndū sunt dure sed multum
 inflatiue. Est tñ fabe medulla mundi iacta
 vnde eius colatura faciem purgat. q̄ potata
 pulmonē mundificat. a pestemata mamillaz
 curat. cū rosis mixta dolozē q̄ luozem oculoz
 lippitudinē abstergit mastica ta in c̄p̄poribz
 apposta. humores ad oculos reumatizātes
 comp̄cit. scissa et super v̄nā m̄sam posita
 sanguinē restringit. lac effluens de mamill
 h̄scit et effluere non permittit. podagricis
 et archeticis cū adipe ouis decocta sub. enit
 si super dolozis locū cathaplasmeē. tumores
 et collectiones apostematum repercutit si in
 principio decocta in aceto tumori apponatur
De fabe autē natura q̄ proprietate dicit plini
 li. xvij. c. xij. Inter legumia faba di? optia
 quā multū immiscet cū pane siue cū materia
 panis vt sic p̄deterior esse videat. Pirago
 rica tñ sententia dāpnata est. Quare eius
 frequens vsus eberare dicit sensus q̄ s̄pnia
 ecia facere estima. vel vt alij tradiderūt q̄m
 moztioz aie sunt in ea. quia de causa varco
 tabidit flaminē sc; pontificē faba v̄sci non
 debē. sola autē int fruges ecia excisa crescit
 luna crescit q̄ replet. q̄ in aqua marina siue
 alias salia non decoquit. ferit. seminat in

octafu pli adu & ante hyeme colligit. Quia
 est in flore aquas maxime capiscit. cu vo
 efflorescit diligit hieitate & solu hie terra in
 qua seminata est feandat stercois vice. et
 ideo in thessalia veruntur agri in quibus
 seminate fuerant qn primitus sunt in flore.
 crescit aut faba p se in multis locis. & maxie
 in mauritania & in insulis oceanii septentrio-
 nalis. sed ita dura e q vix coqui pot. nascit
 eia in egipto sed spinosa. & ideo cocodrilli ea
 refigunt timetes ne oculi eoz ledant spinis
 eius. cuius longitudo est decē cubitoꝝ hñs
 caput ad modū papaueris coloris rosei in
 quo fabe includunt non supra tricenar. & est
 eius culmus siue calamus gemulatus hñs
 folia ampla & fructum aliquantū subamarū
 radix eius incomestibilis cruda et cocta in
 magnitudine arūdmū similis radicib. huic
 pli. li. xvij. ca. xij. Dicit idem virgili⁹ inqt
 intus & amurea fabā pscindentibus & sic eā
 grandescē pmitit. Quā dā eia dicit fabas
 cicius crescere et adolescere si triduo anteq̃
 seminant in vrine aq̃ macecent. huic pli.

De frumento:

Frumenū a fruēdo est dictū id est a
 vscēdo sicut & fruges vt dicit yfō.
 yñ & frumen supior pars gule dicit
 vnde potissime tibi sapor presentit. Est aut
 ppiū frumenti habet aristas in sumitate
 spicaru crescentes & grana iacencia in folliis
 iminentes. in omni spēs frumenti de radice
 erumpit culmus et de culmo prodebit spica
 q̃buldā follialis siue rethis oꝝpta in quibz
 grana recludūt. in extremo aut spice ariste
 tenues & acute iminent in modū spiculi a
 quibus spica nomina. quia illis aristis qñ
 spiculis munit ne auiū minorz moribus
 spica a suis fructibz epua aut bestijs pꝛea
 cius folia seu vagine quibus sulat culm⁹
 et ambie ne pondere frugis maruet. Dicit
 stipula qñ vsta ab ysto sic dicta. q̃a collecta
 messe epurat stipula ppter altitudi agrī cui⁹
 pars ad pastū aliqñ reseruat palea dicitur
 eo q̃ primū sola pascēdis aliquibz pꝛeas
 Cuius natura tantū est frigida q̃ obrutas
 niues fluere non suat. adeo calida vt poma
 maturecere compellat. huic q; yfō. li. xvij.
 Sunt aut frumenti multa genem vt dicit
 idem yfō & eia pli. xvij. vepua tritiam.
 sū. cōdē. siligo. pama. & milia & huōi. de
 quibus post dicit in locis suis. sed hoc est
 generale circa hoc frumenta & attendenda e
 soli hie terre qualitas vbi hoc serant. nam
 quedā in vna terra pscit q̃ in alia deficiūt
 et pmitus maruet. nam cōdē in noualibz

proficit vbi tritici deficit & crescit vt dicit
 pli. & sic de alijs intelligendū. Itē attendit
 seminacionis qualitas quia quedam cicius
 quedā tardius sunt semināda. nam cicius
 semina hyemalia. tardius estiualia. quedā
 eia in terra profundius. quedā superficialibz
 sunt terre finibus omittere. vnde alio mō
 est seminandū tritici & alio mō sicut & alio
 tpe gith. milia. cinnū. sicut expresse dicit
 iero. sup ysa. xv. xvij. Itē maxime attendit
 aguitas tam in seminando q̃ in colligendo
 quia fm pli. li. xv. xvij. hoc vtilius fit inter-
 lumio q̃ in tpe alio quia tunc seminata sic
 collecta potissime a vicis consecrant. Itē
 attendit tps serenitas vt dicit yfō. serere
 em a sereno celo dicit quia tunc serendū est
 et non pꝛ ymbres. vnde virgili⁹. mundus
 serenoz meoz. et quia vt dicit pli⁹. & ibidē
 ca. xvij. accidit frumento viciū. q̃ si tꝛpus
 fuerit nimis ventosū & hoc tꝛbus viciū seu
 tꝛpibz scz qñ est in flore. & qñ incipit deslore
 et qñ incipit maturecere. ex flatu em noꝛio
 spica euanescit & extinguit de fructu suo pati
 abortiuū. Itē nocet tempus pluuiosū. quia
 tunc totū extinguit ex frigiditate humoris
 vel in herbā & foliū superfluū luxuriat. Itē
 nocet calor subito et immoderatus sub nube
 clusus. quia dū humoz ad intericea radicis
 rapit vi caloris sic ex hūore calido & viscoso
 nascunt quā dā vermiali circa radice ex quoz
 corrosione frugis substantia viciat. Itē in
 grano circa folliolos nascunt vermiali cor-
 rumpentes frumētū granū qñ spice in pluuiali
 tpe post caloz immoderātū corūpit. Itē in
 tpe nimis secco vel depaupat frumentū ex
 humore et sic perit ppter defectū nutrimētū
 vel caesūt in eo quedā mulce viciat q̃ vñe
 cantharides viroꝝ frumētū pmit⁹ corrodetes
 qñq; et multiplicat locuste & bruti quoz
 dentes omnia deuastant. Itē erigif in ipō
 semine frumentali puritas. nā vt dicit pli.
 idem. ca. xv. h. semina cleopice aut adipe
 tangerent vtiq; semina corūperent. & ideo
 cauendū sūm ope ne talibz misceant. q̃a oia
 seminataua q̃ ab illis sūt infecta corūpūnt
 Itē requirit in cōscēte frumento cultura
 studiositas. oportet em vt a supfluis caua
 et diligencius expueget. nam vt dicit ibidē
 inter optima frumenta aliquantū herba
 moꝛtiferā inuenit vt loliiū. lappaciū et huōi
 qd̃ accidit ex vicio & malicia attracti hūozis
 vel ex defectu virtutis seu caloris sufficient
 singula non mutantis. Itē ibidem dicitur
 ex vore corrupto adheꝛe folliolis in granis
 accidit corruptio frugis que dicitur tubigo

Lib 17

quia spica corrupte inde et inaniē. et in colore
rubigine neq; transmutat. Inter omnia autē
frumentū genera tritū optinet principatū
quare humane nature nichil est amabili⁹
nichil nutritibili⁹ nichil etiā salubri⁹ inueni⁹
sed de hoc quere ista lra et quere etiā de messe
et segete.

De farre.

Farre autē est genus frumētū sic dictū.
eo qd ab inicio missū in pila frīgere
atq; vltus mole habere. a farre autē
dicit farago vt dicit ysid. est em herba coz/
de aera adhuc vitidis in qua grana ad ma/
turitatē non turgescūt.

De farina.

Farina que pars est materia a farre
dicta. nam far sine frumentū inter
molas fractū farinā facit. vel dicit
a faciēdo. qā in panē redacta facit ventē
vel dicit farina pprie qū frumentum inter
molas optime est fractū fuerit nondū a
medulle sba separatur. nā qū flos medulle
a fuerit separatur sine cortex tunc simila sū
similago nunatpatur. dicitur alio nomine
pollen hie pollis. vnde deriuat hec polenta
et hoc pulmentū a pulre dicit. vt dicit ysid.
li. xx. ca. vij. quidā tū dicunt polentam esse
pultes de farina purgatissima factas. et dicit
polentā a polline que est farina delicata. que
olat a mola in molendino. et alio nomine
amolū dicit. qz pte sui leuitate a mola tūc
fiat et simila idest sine mola. Polenta tamē
alias habet significacōes fiat dicit in glosa
super iohue. vi. comedent polentā eius de anni
grana sc; cocta et maib; ofricata et a folliat
separata ad modū grani in pilo conhi. et fm
hoc dicit polēta quali pilenta. sed quo dūq;
nomine vocatur farina vtilis est in cibo et in
medicina. Vnde em fit panis per aque ad
mixtionē et ignis decoctionē aliqū abanus
inde seruis in cibū dat non delicatus. qnq;
vero panis fermentatus fermento mixtus.
qnq; etiā azimus sine fermento cinere. qnq;
sub cinere cinere coctus reuersatus qui et
foctus dicit. qnq; clibanatus in clibano
coctus seu in furno dicit et multis modis de
farina arte pistatoria fiunt panes vt dicit
ysid. li. xx. qui omnes cor hominis ofortāt
et cor nutriunt ac delectāt. de pdita repant
et restaurant. vires laboratibus admistrant
sed pte omnibus panis recens et mundus de
farina triticea preparatus vt dicit ostā. in
dicitis magis amabil et queniens ē nature
farina ita mola terit et frīgē cribro et fuerit
diuidit. calida aqua aspergit. fermentatur
et lapidior reddit et pistata in formā panis
redigit. et tandē decoquit. et sic vltimo post

multos labores vita hominis inde reficit et
nutrit. vtilis est insuper farina in medicina
qū cū alijs ouementib; mō debito admisce⁹
nam farina cum melle mixta faciei pustulas
sanat et emundat. vt dicit dias. mamille ex
coagulatione lactis indurate apposita farina
triticea vel filiginea cū adipe et vino decocta
duriē spargit. et locū mollificat vt dicit idē
Collectiones et apostemata maturat. neruos
idignatos et quasi spasmatos aut stractos
relaxat vt dicit idē.

De fermento.

Fermentū a feruore ē dictū. qz feruē
et exrescere facit pastā vt dicit ysid.
li. xx. ca. i. Est autē fermentū opōitū
ex diuersis virtutib; simile hīs substantiā
et virtutē. et inde virtutē h; panis eleuatūā
et sui acetoitate saporis ipsius paste mun/
tiūā et in iph; similitudinē totius masse cui
admisce⁹ quersuā. Habet etiā scdm dias.
virtutē humore de corpe facilliter extractiūā
et qū misce⁹ cū sale vini habet apostematū
maturatiūā et apitiūā. nā poros corporis apit
subtilitate sue substācie. et hūores dissoluit
fermentū autē latine zima dicit grece. vnde
farina pura asperhōe aque aglutinata dicit
azima qū hī zima. et ē zima inflata. corrup/
tiua. pforatiua et diuū hua. pciū panis siue
paste cui admisce⁹ vt dicit sup eplaz. i. coz. v.

De humo terre.

Humo terre est quedā herba calida
in primo gradu sic appellata. qā vt
humus in multa qritate emittit de
terra. vel sic dicit. quia generat a quadam
fiohitate grossa a terra resoluta et circa terre
superficiē adheēte vt dicit in plat. que qro
vitidice tanto melior. exsiccata vero nullū
efficacie est. et ē herba grauis odoris. et hor/
ribilis saporis. sed maxime tū est virtutis
purgat ei melancolicā fleuma et colesā. valz
ota scabiē ydropisī ex frigida causa. iuuat
podagricos. et valet contra splenis et epatis
opilationē vnum tū viciū habet ista herba
quia inflatiua est. et ventositatis generatiua
et ideo eius ventositas debet repmī cū aneto
et cū femiulo ne generet corrosiōes vt dicit
plat.

De femiulo.

Femiulus est herba communis multe
tū efficacie et virtutis. est em herba
calida et sicca in secdo gradu virtutē
habet diuertiā appetitiūā sc; et mōsuā ex
subtīli substācia et qualitatib; suis vt dicit
plat. cuius semina radix et folia competunt
medicīne Vnde ysid. li. x. vij. c. vltio femiulū
latini vocant. eo qd et arch siue radicis succ⁹
auiat vltū oculoꝝ. cuius virtus esse tū dicit

vt festes serpentes annua senectute ei gustu
deponat. hac etiam herba greci maratz vocat
Festus aut sumit phid. ex certis pli. li. pp. ca.
xxiij. fenialu inquit nobilitauerit serpentes
gustu eius senectute epuunt oalorūq; acie
iphus succo recipiendo. vnde etiam intellectū q
oaloz caliginē eo precipue eleuari. vnde ex
eius succo fit colliriū contra caliginē oaloz
valde aptū. **D**iuus duplex ē spēs sc; oetēsis
et siluestris cuius semē cū vmo potatū ota
moelus serpentum et ictus scorpionū valet.
succus eius auribus stillatus vermes neat
ac stomachū stringit et corroboret. nauicā
sedat. calulū frangit et urinā excitat. lac in
mamillis multiplicat. radix ei⁹ tenes purgat
cū vmo cocta. ydropicos auat. canis moelū
sanat. Decomma facit fenialus oetēsis sed
foras operatur. hec eadē ypomartrū id est
fenialus agrestis vt dicit idem.

De ferula.

Ferula ē herba cui⁹ succus galbanū
dicit vt dicit phid. li. xvij. de quo fit
mencio in ecc. xxiiij. vbi dicitur q
st oay. et galbanū ē. vbi dicit glō. Galbanū
sedm plinū dat hria in monte quodā vbi
habundat ferula a qua fluit resine modo.
Dicit aut pli. li. pp. ca. xxiiij. ferule semen ē
aneto simile. cui⁹ folia et rami cocti cū oleo et
omesti cū melle stōcho oueniūt. sed si nimis
omebunt doloz capitis faciūt. cui⁹ radix bi
bita ad pōdus denarij in duob; ciatis vini
valet ota serpentū moelōes. succus ei⁹ mag
nitudine sate deuoratus aliu soluit. ei⁹ me
dulla viridis immūdiacis faciei tollit. semē
eius vmo bibitū sanguinē sistit. paciētibus
caduū moelū subuenit. Ceruis aut ferularū
murena infestissima est. nā eius lacte statū
om ouinē succ⁹ eius ofert claritati oaloz
huic pli.

De feno.

Fenū est dictū ex hoc q eo flamma
nutri. flos em eius flāma ē vt dicit
phid. li. xvij. ois ei herba moll pāa
ficca fenū dici pōt. et marie que fetibus aliqñ
apta est nutriendis. nā fenū cibus est pprie
iunētoz. **D**e feno aut dicit glō sup ysa. pl.
fenū nascendo h; viroē. et crescendo de corō
deinde floz. tandē caloz solis sicatū edigi.
in puluē. h; aut et homo p etatū successione
de corō amittit ac cadit in puluē et i moelū
fenū itaq; q diu viuet et frōdet mōtes et pta
restit et cenat. et tā floz diuēte q etā vi
rois vniustate ad sui aspectū intūciū oclōs
allicit. reficit. et delectat. ppt sue sōe aut vi
riditate feruētē sole eius humiditas de facili
sumi. et h; a q pmo flozēdo qñ tidē videba

tandē a sua glozia spoliata pēntis inuenit
nā fenū qd hodie oet et vicescit. cras moelū
et in clibanū mittit. qā qñ subito deficit et
arescit hiat de impio p filitudinē dicit in ps
fiat sic fenū tecto qd pus qd tē. vbi dicit glō.
qto fenū alcius stat et minus p fide inferi⁹
de pmit radice tanto min⁹ crescit pmo cius
deficit et arescit. fenū itaq; salastro postq
ota miratū fuit pscindi. et vt meli⁹ exsicce
soli exponit. et ne ex hūoris supfluitate drea
terā oputrescat furcis et rastro sepi⁹ eleua
tandē in annulos et i aceros colli g. et vltio
in plaustris ac vehiculis ad hōrea deportat
et ibi ad diūlos vsus nctarios reserua. **F**ena
aut cōfēcā in locis aliqñtū mōtuosis me
diocrit sicca magis sūt odorifera etā aliqbo
magis lapida q alia que crescit in pīs pa
lustribus et aqñs vt dicit pli. qā in illis hūoz
nutrimentalis magis est digestus in illis
vero minus.

De flagellis.

Flagella diamē sūme arboz et vitū
ptes ab eo q crebros sustineat ven
toz flatus vt dicit phid. li. pliiij. quoz
comas aliqñ crines vocat. aliqñ folia. et dicit
folia qñ fila nā foliū grece filū latine dicit
et ideo q in folijs sunt quedā venule in eoz
substantia ad modū filoz pntēse ideo tāl
latue dicit folia apud nos qñ fila. nodi
aut quib; exēit frondes sū folia de vgnlis
et flagellis oculi nuncupant. **N**am humoz
aquosus subtilis pax hīs vinctuositatis ad
ramos a radice attractus vi caloz eleuat in
diuersis locis ex acimine suo penetat ad
exteri⁹ ac ibi qñ p oculos exēis vi interioris
caloz et aeris exteri⁹ emmutat in soam
folioz vt dicit in amēo s li. vegetabil. arif.
et sedm qualitate humozis dūantis et forti
tudine l debilitat caloz humozē digerētis
folia in qlitate et figura multiformit varian
vt p; sup eodē. vbi agit de diuēte arboz
quo ad figurā variā folioz quez sup in eodē
in lūa a. folia itaq; cenant arboz et muniūt
tenellos floēs et fruct⁹ ne a vētis caumatibus
aut pluuijs iniuriā pacian. grandinū ipz
ac vento; ipulsus et pbrū ictus intercept et
repellit. folia hiat scutū ppter sue substācie
raritate modico vento mouenē h de facili nō
cadūt ppt adherentē habūdancā hūozis do
nec fruct⁹ laxitantes sub folijs maturescāt
vñ in vero et i estate vicit et in autūpno pallēt
et sic ota hyemē paulatī cadūt. et tandē in
terra cadēcia oputrescūt. multū insup oueni
unt folia medicē. multis etā animantibus
sunt in cibū hiat folia edere que a capris et
hepīs maxime diliguntur vt dicit phid. li.

Expressi digito tactu cedunt & sensul offerunt
 substantiam molliorem vt dicit ysaac in dietis
 fructus aut arborum crescendum in montibus
 sunt puriores lapidiores & etiam suauiores q̄
 illarum que in vallibus sunt crescentes. & hoc
 accidit propter dulcius et purius & temperatius
 q̄ ibi sc̄z in montibus inueniunt nutrimentum
 vt dicit aris. vt patet supra eodem que de
 diuersitate arborum quo ad fructus circa finem
 Sunt autem quidam fructus primo dulces &
 sapidi sed post efficiuntur pontici et amari sc̄z
 mirabolani vt dicit aris. tales fructus & si non
 fuerint comestibiles sunt tamen alijs medicinales
 fructus autem dulces vt dicit ysaac in quatuor
 qualitatibus sunt temperatius humidiores &
 et calidiores & ceteris nutritiores. fructus
 vero frigidi sc̄z & pontici duri sunt & supertici
 & epilatium siue strictiui. stomachi tamen
 confortatiui. & appetitus excitatiui maxime si
 comeste fuerint a ieiunio. sed post prandium
 supertici confortando stomachi officium in vltimum
 sumptum comprimunt cibum assumptum ad inferiora
 et sunt causa solutionis. sed si fuerint fructus
 acetosi et aquoso modico & terrestri oppositi
 ac in ne calore extinguunt. sitim mitigant
 stomachum confortant. humores grossos & frigidos
 dissoluunt diuidunt non deponunt. dulces vero
 acrius eis vim effectus penetrandi totum corpus
 fructus insipidi autem in quibus dicitur a quosia
 humiditas ceteris minus sunt laudabiles quia
 stomachum non iuuant. sed abhominacione & fastidium
 generant. fructus itaque si bene maturati
 fuerint erunt saporis boni. odoris iocundi si
 non fuerint putridi non vermiculosi humores
 vel corrupto aere non infecti. & tales fructus
 in loco sicco & mudo melius & diutius custodiuntur
 et maxime si in feno vel palea contegantur vt
 dicit plinius. nam iuxta terram in loco humido cito
 corrumuntur. Item fructus maturi citius cadunt
 de arboribus q̄ non maturi & facilius de nocte q̄
 de die. quia nocturno rore perfusi efficiuntur
 ponderosi & ideo ab casu magis promi. De
 de fructibus dicta sufficiant. quia multa de
 fructibus supra eodem in tractatu de arboribus
 in generali sunt dicta que ibi.

O De germine.
 Germine vt dicit ysaac. est pregnans sursum
 lus a gerendo dicitur. vnde & germinacio
 nam in germine gignit humores nutritiales. &
 mado semialis in eo etiam viget & operatur calor
 naturalis. et quous sunt modice quantitas in
 substantia maxime tamen virtutis & est potencie
 in efficacia. nam virtus radicis trahit & trahit
 in substantiam germinis. & ideo herbe q̄ diu sunt
 in germine & viget in eis humores transmissus

a radice maxime diueniunt vsui medicine. Itaque
 itaque germe dicitur quod primo eripit de radice
 arboris herbe. nam confortato calore naturali quod
 in radicis medulla est inclusus radix humorem sibi
 necessariam attrahit vi caloris. & quod sibi non
 est necessarium ex se extrahit. & illud calorem
 incluso sursum eleuante ex aere intrinsecus
 deficcante in naturam germinis transmutat
 et qui non cessat attractionis continuacio in
 radice & ideo non cessat acimenti bilacio in
 germine quousque ad debitum diueniat complementum
 Calor itaque celestis penetrans ad medullam
 radicis partes eius liquidiores ac puriores
 ac vinctuosiores ad se trahit. & coagulat ac
 coniungit & coadunatas per poros terre insen
 sibiliter inducendo eas in substantiam germinis
 ouertem non desistit vt dicit commentator super librum
 vegetabilium. Costabit autem coloris viridis medullam
 sc̄z inter rubentem & nigram secundum dominum quousque
 partium terre. et igneatum. nam generacio
 germinis habet fieri ex terreo humore nigro
 opaco. sed propter aereatum partium & igneatum
 admixtionem fit calor eius viridis. quousque calor
 medius esse dicitur inter rubrum atque nigrum
 Est autem germe principium animi siue spiritus
 flozis atque fructus emittens primo plures
 frondes mutuo se necentes quousque facit natura
 adiutari caloris in substantia germinis con
 seruacione. tenem enim eius substantia frigidum
 aere de facili ledere nisi ab extrinseco noxi
 mento tutela frondium tueretur. de facili enim
 leditur ex aere frigido ex grandine & ex vento
 et etiam ex rore noxio & infectiuo & ita contra
 humorem noxiamentum pluribus folijs operis quasi
 pluribus tunicalis tegit & munificet. itaque
 germinum ornatus terre est principium. nam
 omnia terre virentia a germinibus oriuntur
 mutacionis typis est indicium & signum vernalis
 nouitatis siueque annunciat hiemis ac primum
 est estiuales nouitatis & renouitatis. a brucis
 locustis & etucis corroborant quousque germina &
 tunc spes vltimius de fructu non habet.

O De gramine.
 Gramen est agrestis herba ab eo quod
 germinet sic vocata vt dicit ysaac. &
 beneficio liquidum caloris ex humore
 terre omnis herba generat. nam celestis calor
 terre superficie penetrans partes eius subtiliores
 aggregat & in radicis spem transfiguratur. que
 terre insuper calorem intra se claudit autem virtute
 humorem circumspectis terre ad sui incrementum
 & nutrimentum attrahit. & quod simile est in sui
 naturam alterat & commutat vel conuertit. et
 quod sibi quo ad substantiam est superfluum
 ad generacionem foliorum germinis transmittit

Lib 17

Quia vero multae humiditatis materiae est in toto humore generat radices multe et diuersae sunt gramina et herbarum productiones mutuo se colligentes et totius terre superficiem vitioris gratia et florent decencia vestientes et quanto radices gramini inferius amplius se profundat tanto difficilius gramina culmos suos et folia in in terra superficie se dilatant. **P**ullulancia autem gramina in principio suo generatiois se multiplicat si oppressa fuerit aut medio crito. **Q**uia ei in principio nimis luxuriare permittunt cito praeumpunt in semine et induantur de facili et sua pondunt pulchritudine et virositate vt dicit plinius. ex situ autem terre ubi coeunt et qualitate humoris quo nutriuntur diuersas qualitates et virtutes generaliter forciuntur vt dicitur et etiam super libris vegetabilium amecator vnde ex humoribus complexiones contrarias habentibus quae herbae et gramina primo omnia in terra nascuntur diuersas consequuntur efficacias et virtutes vt dicit plinius. et ysaac. propter quod secundum auctores predictos gramina montium siue locorum motuosorum sunt rariora et breuiora quam gramina vallium siue pratorum illa tamen sunt omnino auenientiora quia dulciora et salubriora et medio critere siciora. in palustribus quidem caesecia sunt pinguiora et diffusiora. haec meliora sunt simpliciter que in motibus et locis alioribus oriuntur. Nam vt dicit aristoteles et etiam ysaac herbae palustres priores sunt nutrimenti. nam aquosum generat sanguinem et cito se a membris dissolvent. inflationem et rugam in visceribus generant. sed in contrariis contrarie. Est autem regula vt dicit ysaac. qui dicit sic mistam ad cementum dixit. cuius radix inter herbas nutrit eius semen non est nutrimentum nec eductio cuius semen nutrit eius radix non nutrit. gramen itaque vt dicit pilagius. gramen facit solum in aspectu. gratum est aliquibus in pastu. gratum etiam fit languentibus in effectu. nam sicut in medicis sic in gramibus latet virtus multiplex. medicinae gramen etiam austeri tempus pluuiosum scilicet et calidum diligit. et virositate et ymbribus etiam habundantiam etiam in locis desertissimis se diffusit haec preualente vento boreali et frigiditate densat et extrinsecus et marcescit vt dicit libro a. **S**ecundum diascoridum vero gramen dicitur quedam herba spalis huiusmodi gas notosae. spissas. sparsas. super terram. et folia lata aliquid tulum et acuta cuius radix notosa est et dulcis. et haec herba boues et alia animalia libenter comedunt et depascuntur. cuius virtus est stipitica et vulnere conglutinata. veteris astrictia. vulnere venum et vesice sanata. dolores splenis mitigata. haec herba noscitur canes et illa comedunt quoniam se purgare volunt

vt dicit plinius. ita hoc facit eunte quod vix potest hoc ad humanam perniciam deuenire.

De galbano.

Galbano est herba cuius succus galbanus dicitur. et est herba in ramis ferule filis. primo vt dicit varro. galbanus succus ferule est vt dicit philosophus. li. viij. incidi autem herba in estate et effluit inde lacrima que colligitur et desiccatur. Idem autem galbanus est optimus quod est mundissimum. et habet plures guttas sicut armoniale. et est similis thuri in colore habens grana lipida et cuius granum non est nimis siccum vt dicit plinius. et dial. in estate circa fructum desiccatur. Inest autem ei virtus ignea calida scilicet in tercio gradu. et humida in primo vt dicit idem. sophisticat autem cum pulnere colophonie id est piceis guttae. et cum fabis fractis corticibus abiectis que cum optimo galbano et resoluto admiscetur. Galbanus autem purus diu potest seruari. virtutes habet. attenuandi. dissoluentis. lenientis. relaxandi et mitigandi. fumus eius litargicos excitat dolore splenis et opilaciones cum aceto sanat seu mortuum de matrice educit. et matricem purgat. cum melle plius galbani lubricos necat. fumus eius menstruis impat. serpentes et venenosa eius fumus fugat. dolore in dentium mitigat vt dicit dial. et plinius. et plat. ubi subdit quod si galbanus debet poni in medicina prius debet a superfluo emundari. Optimo igitur super ignem in testa debet liquefieri. et in aqua post in umbra. et quod purum est super enatabit quod vero inutile est vt cortices et lapilli inferi residebit. **D**iascorides tamen dicit quod in aqua ferueti galbanus debet poni. et quod petit fundum colligi. quod autem super enatat vt cortices et huiusmodi debet amoueri.

De gutta.

Gutta ad modum galbani est cuiusdam herbe vel arboris lacrima. que alio nomine armoniacum appellatur. istius autem arboris vel herbe ramusculi diebus estiuus ab incolis incidunt. et gutta quae inde distillat gutta siue armoniacum nuncupatur a medicis vt dicit philosophus. plinius. et aristoteles. Istius guttae species ista est nobilior que mundior est et purior et terree fetulencie impermixtor. que quidem debet esse candida et pinguis sicut thus. et quoniam frangit apparet splendida interius et gummosa vt dicit dial. et plinius. et habet odorem similem castoreo et sapore subamaram aliquantulum siue acrum. Est autem gutta calida in tercio gradu. et sicca in secundo habens virtutem dissoluentis et relaxandi vt dicitur in plat. cuius scrupulus potatus cum opimelle spleneticas curat asperitates. et in mundicias oculorum mitigat et curat. cum succo

abfynthij lubricos neat. octa archericam & sciaticā passionē cū pice dura multū iuuat. vrinā puocat. et menstrua purgat. omnes tumores & inflaciones sedat. vt dicit glosa super illū locū. mira & gutta &c.

De gariophyllis.

Gariophylli vt dicit dias. quidā sunt pfecti & saporis acuti. coloris sbrigi calidi & ficci in effectu. humidi vero interiu. qz actu. quidā in suis qualitibus magis sūt remissi. Sunt aut fructus cuiusdā arboris in india qui in etiuo tpe colligunt qñ sunt maturi per quinq; annos in multa efficacia aseruant in loco etiā nō nimis siccō nec nimis humido debent seruari. qz in multū humido putrescunt & multum siccō arefcunt. eligendi aut sunt qui in superficie aliqñtū habent planiciō qui acuti habent saporem & suauē odorē & qui expressione vnguis aliqd emittunt humiditatis. Sophisticant autē cū puluere gariophylli mixto cū aceto & vino odorifero ex quo stabunt humiditatis & vix discernūt. quare in exteriori superficie magis sūt acuti q̄ alij. & id acuti magis est in exterioribus q̄ in interioribus. h̄ sophisticati non possunt vltra viginti dies obseruari. habent aut boni gariophylli virtutē confortandi ex aromaticitate sua dissoluendi & osumendi ex qualitibus suis. confortat em̄ cerebrū et virtutem animalē. valent etiam contra defectum cordis quare confortant virtutem spiritualem. valent etiā contra indigestionē stomachi & dolerē ex frigiditate & vtero siccitate quia virtutē iuuant naturalē huicū dias.

De genesta.

Genesta que etiam ab amaritudine dicit quia eius gustus nimis hoib; amarus est. arbutum crescens in locis desertis multis & saporis. acius pfecta infertilitatis et ariditatis terre vbi crescit testis est. habet multos ramos graciles duros & no dulos viretes hieme & estate flores glaucos. spissos. et muolutos grauis odoris. amari saporis. sed tamen sūt marie virtutis vt dicit dias. nam flozum & folioz eius elixaniam splem̄is tumorem compescit. dolozi dentium subuenit. menstrua stringit fluxum dissenterie sistit. pediculos & lentes succus eius perimit. semen facit amatum et nigrū in quibusdā cereis longis et nigris ad modū folliculoz viciē vel pise conuoluit et valet ad predicta.

De grano.

Granum est minima tam seminis q̄ arboris particula distincta s̄balitee vt diu. in quolibet autē grano est

cotex & medulla in q̄ relinquit rācio scialis vt ex grano terre amisso possit pduci plāta vnde in quolibet grano est relicta potencia a natura vt ex ea possit fieri planta q̄ mediāte sua species multiplicetur et in esse specifico conferuet. Vnde granū quous sit modici in substantia corticis et medulle. magnū tamē in rācionis seminalis efficacia & virtute. et sicut grana differunt in specie & sic differūt in figura s̄tu aut dispositione. Vnde dicit arif. in primo li. de plātis. grana inquit & semina alia nascunt in plantis siue filiqua vt semē aneti & femiculi & hūdi. & alia nascunt in filiis & in folliculis vt faba & alia leguminosa et alia in substantia callosa emittunt vt scia piroz & pomoz. & quedā habent gna & semē in testa & callū extra testam vt nux & oliua. grana aut oedmata in filiquis & in folliculis varianē multipliciter in s̄tu. Quia quedā habent grana sua multiplicata in filiqua sua sicut accidit celiidome quedā herba valens ad oculos. & quedā faciūt grana in folliculo clauso vt faba pisa & cetera. & quedā in non clauso sicut tritici & spelta & similia. Quedā autē non faciūt gna sua in aliq̄ folliculo vt grana cedi h̄ paleā suā q̄ si otinuat cū grano suo. et quedā grana sūt duplicia per ordinē absq; pietē in filiis sua vt grana celiidome. & quedā sūt duplicata pietē mediante vt patz in gramis nastureh. & quedā triplicantur in diuersis per ordinē cellulis cū dē folliculi vt pz in mirto in cuius fructu sunt tres celle & in qualibet tria genera vel quatuor s̄i pietē aliquo sunt diuincta. & qñq; est inter grana pies lignē sicut in casta fistula. aliqñ pies carnosus vt patet in cucumere & acurbita. & qñq; inter grana sūt parietes diuersi generis et diuersē substantie vt accidit in malagranatis in quib; sunt quidā parietes carnosī inter grana & grana similiter. et quedā tele tenues non carnosē sūt inter grana & grana sed sicut differunt grana & grana inter se in s̄ba ita etiā in figura. h̄nt em̄ quedā formā rotundā. quedā pyramidalē & oblongā. qdā triangularē vel multilaterē vt pz in ciceribus grana autē q̄ sūt oblonga in vno latere vident esse q̄ si scissa vt pz in grano tritici & oslib; corticib; aut siue telis muniunt grana pp̄ interioris medulle & caloris naturalis aseruationē. huicū atif.

De gith.

Gith genus ē legumis simile amino in ḡtitate h̄ nigri coloris et in pane s̄p̄ḡie dulcorādo vt dicit glō sup ysa. xxvij. s̄m plab. atif. & dias gith ē herba calida & s̄cca in sebo ḡou. q̄ in frumta nascit

Lib 17

habens semen parvū nigru et qñ etlangulū
 duretū q̄ sub amay. hñs virtutē dissoluēdi
 et cōsumēdi. opilacōes etiā splenis et epatis
 habens dissoluēdi virtutē et arētiēdi. et
 ventositates extenuādi. et emoroidas inflatas
 sedandi et earū fluxū restāgēdi et lūbricos
 ventris vermes cū melle interficiēdi. hanc
 herbā dicunt esse nigellā. cuius decoctio in
 aceto occidit vermes aurū. si auribus tepida
 infusket. apostemata rumpit si cū furesure et
 semine et fimo columbarum in vino decocta
 cathaplasmet. etra lepra etiā valere dicitur
 si cū raphano in vino decocta et modico sale
 apponatur mēstrua puocat. et ab oculis puocat
 si mulier inde suffumiget. etra stranguriā et
 etiā passionē iliācā vinū in quo per noctem
 nigella infusa fuerit. ppine. n̄ debet decoqui
 ne nimis violenta efficiatur. Nam vt dicit
 astā. nigella in multa q̄titate supra occidit

De ilice :

Iter ilicis est spēs quercus arbor scz
 glandifera. et dicitur ab eligo eligis
 qa vt dicit ysid. li. xiiij. huius arboris
 fructū hoies sibi primo ad victū muerunt
 et elegerunt prius q̄ em framenti eshylius
 antiqui vixerunt glande. Inter aut arbores
 glandiferas honorabilior iudicat illex. cuius
 fructus vt dicit plim. li. xvi. multas reficit
 naōes et siquidē illex arbor gro. se et pfunde
 radicis solidissimi ligni et corticis durissimi
 spississimi et rugosi. multae ramositatis. et tōe
 folioz vmbrositatis ioande. et q̄ ad fructū
 glādiferos nō modice q̄tatis fecūditatis
 lignū siquidē eius forte est et durabile p̄mo
 fecerit imputabile. Nam eius trūca in p̄fundo
 sub aq̄s depressi quasi in lapideis soliditate
 ouerunt. et q̄to plongiōra secula in talibus
 locis humidis defigunt. tanto amplius in
 durant. et ideo tali ligna deoz templis et
 regalibus edificioz structuris erant apta. ideo
 p̄p̄ter indissolubile ligni natura ex ilice deoz
 simulachra sepius sculpebant vt dicit plim.

De iunipero :

Iuniperus ē arbor vt dicit ysid. sic dicta ap̄
 grecos. eo q̄ ab amplo in angustū finit̄ sicut
 ignis. vel quia acceptū diuāus ignē cōseruet
 adeo q̄ si prunae eius cinere fuerint opte
 vsqz ad annū vt dicit nullatenus extinguit̄
 p̄r siquidē ignis dicit apud grecos. vnde
 iuniperus q̄si gignens ignē dicit. Junipus
 alia est magna alia est parua vt dicit ysid.
 li. xv. et vtraqz arbor aspera et q̄si aculeata
 et folia hñs multa gracilia et acuta. et vtraqz
 est fructifera sed pua magis. multa ei fert
 gra na parua et rotūda primo viciōia et post

efficiunt quasi puerpūca vel quasi subtuba
 qñ plenarie sunt matura. vitoē fructus et
 folia vix deponit. Et aut arbor calida et sicca
 in tercio gradu. vt dicit dias. cuius fructus
 ogerunt medicine que in vte colligunt. et p
 bienniu reseruat. virtutē habent dissoluēdi
 et cōfortandi. etra fluxū ventris ex acumine
 mediāe valet decoctio baccarū eius in aqua
 pluuiali si inde paciens balneet. Ex iunipo
 etiā fit oleū iuniperinū efficacissimū contra
 quartanā si cotidie inde pondus dragme in
 cibo vel alio mō offerat. valet etiā etra iliācā
 passionē si partes dolentes inde p̄rtingant
 epilepticis et caducis subuenit. lapidē frāgit
 si per liringā iniat. frīga est fistula subtil̄
 cū q̄ mediāa mitti in vtiā. vinū decoctōis
 iuniperi cū scabulis sicis p̄t̄ purgat. tussim
 tollit. huiusqz plab. et dial. in locis saporis
 et in multis caescit et in desertis. eius vmbra
 frāgit serpentes vt dicit pli. et ideo fructū
 eius credē valere contra venenū.

De yfopo :

Isopus est herba breuis et modica
 int̄ petrosa caescens et in radice petre
 solide se insigens vt dicit cassiodor.
 super ps. hac herbā dicit dias. esse calidam
 et sicca in tercio gradu. huius virtus cōsistit
 in floribus et folijs plus q̄ in stipite vel radice
 in estate autē p̄ducit flores. debet colligi in
 loco vmbroso mūdo etiā nō fumoso de sicca
 virtutē hz dissoluēdi et cōsumēdi et attrahēdi
 mundificandi pulmonē et omnia vicia petris
 ex causa frīgida purgat et mundificat si cū
 vino decoquat et patienti p̄beat. dolorem
 stomachi et intest. noz tollit. fomentū ex aq̄
 decoctōis eius a supfluis hūoribus matrīcē
 mūdificat et abstergit. herba yfopi in testa
 calefacta et capiti supposita catarrū frigidū
 opescit. vundā cadentē rep̄mit. dolerē vento
 sitatis tollit. Dicit aut h̄ yfopus hoc yfopū
 et a quibusdā auctoribus eius modica cortipi
 et a quibusdā p̄ducit. Dicit etiā in auoia
 Et humilis petre que suis radicibus herens
 Et vicijs yfopus petris herba medēs. In
 claudiano vno p̄ducit vt dicit alanus li. xv.
 De celū terre cōfortat cedrus yfopo Et iterū
 alius dicit. Dectozis herba canos tupe in
 cedit yfopus. et iterū alius. Ad pulmonis
 opus confert medicamen yfopus. tante etiā
 auctoritatis fuit herba p̄uis modica apud
 veteres vt dicit pli. q̄ sine iphus asperhōe
 se purificari non posse indelubris reputat̄
 vñ etiā ap̄d hebreos fasciulo yfopi mūdādi
 solebant purificari. vt patet exo. xij. et leui.
 xij. et numeri. xv. insuper eius puluis valet

etia ydropisim vt dicit dias. lucea a corpe mundat. et colore vultu optimu admittat dolere dentiu mitigat. tinnitus aurium sedat et etia lubricos necat vt dicit idem.

De iacinto. 2.

Iacintus est herba habens florem purpureum traxit autem nomen a puero quodam nobili qui in saltibus inter flores purpureos mortuus est rebus deditque nomen herbe casus fune is puerilis. est etia similis viole in floribus et radice vt dicit ysid. li. viij. eiusdem nominis pitae et coloris est quidam lapis preciosus qui inter duos de lapides preciosos in apocryphis numeratur. Iacintus itaque est nomen hominis lapidis atque florens prius itaque color eius est aeris siue celestis. purpurea autem habet colore sanguinis siue ignis. sed bisus nimis iustus. coloribus de colorata fuerunt sacerdotalia vestimenta in veteri testamento.

De iusquiamo. 2.

Iusquiamus graece a latinis dicitur amicalaris eo quod in hasta eius ex utroque latere quaedam crescit capitella formata in figura cantaro. sicut est videre in malis punicis seu granatis vt dicit ysid. li. viij. quorum ora sunt separata et diuersa habentia intus seia similia papaueti. Hoc herba isana vocatur quia vsus eius piulofus nam si edatur vel bibatur insaniam facit vel sompni ymaginem torpidam. et ideo habet vocem vulgarem milium vidui propter alienationem mentis quam inducit. ysid. Hoc autem cum sit herba venenosa huius semine nigra rubra et alba vt dicit dias. et plinij pestifera minus est et mortiferum. rubrum est minus malum. huius alba adhuc minus. vni huius vsus magis ouenit medicinae virtute huius astringendi. mortificandi. et sompnum prociandi. huius semine nigra huius folia nigra aspera et dura. et florum purpureum et folliculos duros et solidos et spissos. huius pro semine obrutum florens huius melinos et folliculos molliores. sed huius semine alba huius flores altos et folia pingua et mollia succo plena. et est herba frigida in tercio gradu. et sicca in secundo. et ideo tumores reparat. ventrem stringit. fluxum sanguinis sistit. dolorem dentium de calida causa tollit. reuma calidum proscit. huius dias. et plinij. De semine siquidem iusquiami dicitur aris. huius vegetabilis. semen heli est iusquiami quod est mortiferum apud pres in ibidem est amestibile de quo plinij eius malicia et venenositas per bonitatem terre vbi crescit et malicia diminiatur vel auget. De iusquiamo dicitur magister in hisi. super ero. quod i tiana sui summi pontificis corona stabat flos eret. huius herbe quam graeci iusquiamos vocant. digiti vni magnitudinis. sub illo autem flore in epimite tyare circa frontem et occiput

est circulus aureus triplici ordine bisectus super quam stabat florens auri filis pleragium a tunc ad superius. Vni in hoc fuerit privilegium iste herbe quod eorum similitudo iudicari sacerdotis summi figurari metuit.

De kastanea. 2.

Kastanea est arbor magna et praecipua sic a graecis vocata. vt dicit ysid. li. viij. eo quod fructus eius gemini in modum testiculorum inter folliculos nascuntur sunt. qui dum eiciuntur castantur et ideo tales arbores a castando kastaneae graeco vocabulo nuncupantur. haec arbor vt excisa fuerit itaque silua expullulare consuevit vt dicit ysid. haec arbor est multum utilis. nam eius lignum valet ad edificiorum structuram. ad ignium nutrimentum. eius fructus valet ad cibum. et cortices et folia ad medicinam. fructus siquidem eius quod uis sub vili cortice aspero et duro in arboris absconditur tunc quum maturus extrahitur dulcis inuenitur potissime quum decoquitur vel assatur. sic autem subbit ysa. in diebus sunt calide in medio primi gradus. et sicca in secundo. et ideo est caloris huius dulcedine. et de pro siccitatis huius potestate kastaneae tamen nimis ameste sunt et inflantur. et dolorem capitis propter inclusi summi generatiue. sed vt ab eis non amentum auferat oportet vel quod asseritur vt corpulencia earum et terrestrietas ratificentur. vel vt in dulci aqua decoquantur vt ex aque humiditate et mollicie temperentur et tunc bene nutriuntur et laudabiles humores generant et corporis ac partium siccitatem temperant et marcescunt si cum acham comedatur a coleticis autem et fleu. maticis componitur melle. et valent etia secundum medicinam. quia abominacionis et vomitus sunt obstructiue. et ieiunij interstium confortatiue. Item kastaneae cum modico sale trite et cum melle tyate abidi canis vel hominis morsus sunt optime sanatiue. Item cum farina ordei et cum aceto cathaplasmate tumoris mamillae sunt efficaciter repressiue. Item ea et cortices et folia ysta et puluerizata ac cum vino temperata adolecentis capiti ad modum cathaplasmatum apposita augmentant capillos et prohibent eorum casum. huius ysaac in dietis.

De lauro. 2.

Laurus est arbor victorialis digna multis laude praconis propter singulari gratie sue excellenciam et virtutis propter quod et victores quondam obtinenta victoria certis laureis coronati laureati dicebantur quam graeci daphne vocant. cuius bursae et singulares propter tates super posuimus in hoc eodem libro in laura. que ibi inuenies.

De lentisco. 2.

Lentiscus est arbor similis humilis et medicinalis que a graecis et hebraeis scinus alio nomine nuncupatur.

L. 16. 17

vt dicit glosa sup daff. pñ. cui? folioz succ?
 sanat & aglutinat scissa labia sū alia vlcera
 vt dicit ibidē. & dicit lentis eo qd ei? aspi
 mellis sit & lentus. nā qd molle & flexibile
 lentū dicitur osueum? vt dicit y hō. li. p. vij.
 istius arboris fructus oleū desubat & correx
 resinā que mastix appellat & est melior que
 in chio insula generat vt dicit y hō. li. p. vi.
 folia istius arboris scdm dial. & plat. & pli.
 fiat & tota arbor calida sunt valde & sicca. &
 habent virtutē ostingendi & solidandi et
 solidandi. & ideo valet contra vniū & omniū
 fluxū tam sanguinis q̄ humorū alioz. siles
 virtutes habet gummi eius scz; mastix. que a
 mast. ando sic dicit. eo qd mastica efficit
 glutinosa & dura ad modū cere circa dentes
 et sic mastica gingiuas a putridi hūoribz
 purgat dentes mobiles ostinat & dealbat
 et eoz radices roborat et ostinat anholitum
 amputat & emundat. Hoc mastix si colligē
 in sine veris cortices scmi siue lētici incidū
 et mūdificata terra vestes munde supponun
 ne liquoz cadens in terrā cadat. vnde q̄ clara
 est & munda ac alba est eligenda. que vero
 habet terrā admixtā & est obscura ē abiciēda
 cerebz emūd at & depurat. & multū exercere
 facit. virtutē digestiua ostinat. ventositate
 at tenuat. liquefactū sup regulā calidā oīa
 fracta geminās scz; & alia mico mō solidat
 dicit ecā pli. sic & dial. scdm arbor ē spinosa
 multū cū radice alca. in plurimas ptes diuisa
 fructū hūc simile mīro. sed minorē ruberū
 interius qm est maturus & aspeā lanā intus
 cuius succus sanat fluxū mulierū. *

De lilio :

Liliū vt dicit y hō. ē lactei flois herba
 cuius candor cū sit in folijs auti tñ
 species intus sulz. & De lilio autē
 dicit dial. et plat. liliū calidū est & humidū
 et aliud ē siluestre. & aliud domesticū. & aliū
 gerit purpureū floz. & aliud albū quod est
 efficacē. & aliū croceū vel purpureū. Est autē
 virtus liliū maturatiua. vnde valet contra
 apostemata si cū azungia ostinat. Itē ei mēst
 virtus remollitiua. vnde valet contra splenis
 duriciā si eius succus oleo veteri admixto et
 bene incorporato splenis regio inungat. Item
 ei mēst vis mundificatiua. vnde valet ad
 faciē colorandā. si puluis eius cū aq̄ rosacea
 admisceat & in facies abluat. Itē mitigatiua
 et ideo folia eius decocta & imposta valent
 ad loca que sunt combusta. idem facit radix
 eius si trita cū oleo apponatur. Item virtus
 eius est aperitiua & apactoz dissolutiua & ideo
 educit purgationē menstruale. Item virtus

mest ei tumois repressiua & ideo valet contra
 apostemata ex ventositate inflatiua si radix
 eius trita cū oleo sepius apponatur. huicq;
 dial. De lilio autē sic dicit pli. liliū radices
 mltis modis nobilitant floz suū. nā postea
 cū vino serpentū ictus sanant. & valent contra
 singuloz maliciā et venenū. decocto in vino
 oleo admixto clauos pedū & nodos solunt
 pilos quoq; locis adustis reddunt in vino
 ecā decocto addito melle vniū p̄sis subue
 niūt. folia eius cocta in vino vulneta sanāt
 semen eius contrā igni apponatur sacro. flos
 et folia subueniūt vlcetū necessitati. huicq;
 pli. li. p. ca. p. p. Item in eodē li. ca. v. liliū
 rose nobilitati primū est & quadā vnguenti
 agnitione. inde fit nobile vnguentū sū oleū
 qd lilioz appellat sic & de rosis oleū rosaceū
 fieri osueuit. De radice eius procedit hasta
 interdū triū cubitoz. deinde dependet ab ei?
 sumita. flos decluis ab angustis in latit
 tudinē se relaxans et dilatans ad modum
 campanelle resupinus. et in circuitu laboris
 intus habens quasi tenue filū continens in se
 semen stantibz in medio crocis. vnde lilio
 nichil gratiosius est quo ad decencia coloris
 odoris redolentiā & efficaciam corpis & virtutis
 cuius color ē triplex albus rubrus et purpureus
 huicq; plini? i. p. ca. v. habet autem liliū
 radice ex multis bullis consistente sicut alliu
 vt dicit arif. li. vegetabiliū. & in singul bull
 est virtus seminatiua. & ideo ex vnoquoq;
 crescit planta qm per se plātat. de hoc quez
 supra eodē de allio in lūa. Dicit autem ad
 predicta arif. qd hasta liliū et que nodosa est
 si maruat in terrā & coopiat anteq̄ apiat
 semē eius & radix eius si cepa non emadicef
 statū infra paucos dies inuenies qd a qlibet
 nodo stipitis sui emittit cepulā parūā quasi
 esset illa de tunicis suis siue bullis cepulicē
 radices & hoc est mirū valde. Item ibidem
 sequitur. Flores liliū prius sunt virides post
 albescūt. et si si pes siue hasta a radice tollit
 abscedat. qd totus humor stipitis ē inclusus
 naturalis caloz in medullā se conuertit ad
 su picē partē stipitis & digerit materiā ipi?
 floz. & tunc expādit se flosculus & albescit
 humorē p̄mitus tūc digesto. et ideo vt dicit
 ibidē vnficatores opauēt liliū intellectu
 humano qui in sine solli ataf de eternis. Itē
 ibidē dicit qd liliū non h̄ rationē sementinā
 in semine & radice. & in hoc differt a porro &
 allio que habent rationē seminis in multis
 locis. de hoc quez sup de allijs & cepis in lūa
 a & c. liliū insup hastā nouit cū floze absca
 glebe argillosa m̄sa in viroze seruat diuici

24
flores suū. flos lilij qñ integer est et in tactus
pmanet multū suauit̄ redoleat. ofracet? v̄o ma
nibz q̄ ofracet? multū feret. ipsū q̄; flozē cū
seie solū p̄ fructu h̄; to cā eciā virtutē quā h̄;
lilū in stipite et radice totū ostēdit in capite
sc; et in floze et in semine. et q̄to flos ipsius
altius in hastili erigi? tanto caput submissi?
inclinat. flos insup eius exteriū ē planus
suauis tactu. et forma rotūdis. aspectu de
lectabilis et iocundus. interius aut granis
aureis in sua opacitate ē respersus q̄ tingūt
plus q̄ crocus. et hec tingencia grana septē
hastulis sustentant. vnde ex sc; folijs can
didissimis simul cōgūis opomif. et ex septē
grnis aureis inter seatis decorat. in q̄ medio
semen eius loco fructus miro decoct̄ collat̄
et cū. p̄p̄āsi flozis beneficio tenetudo seie
a lesione frigidi aeris custodiē.

De lactuca:

Lactuca vt dicit ysid. ex lactei hūoris
epurata ē uacua. vel q̄ nutrites
muliezes lacte implet. hec in viris
uencis motū accet. cuius duplex est spēs sc;
domestica et agrestis quā senaliā uocamus eo
q̄ de oēsū ei? auleos habet duos ad modū
serie vt dic̄ ysid. li. viij. ca. vltimo. de qua
dicit ysa. in diet. lactuca agrestis domestice
in forma est filis sed lō gūces habet frōdes
subtiliores. asperiores. et minus virides apt
sue humiditatis paruitatē. et ideo multe est
amaritudinis et p̄ticitatis respectu illius q̄
domestica est. quia maioris ē caloris et siccit̄
tatis et ideo multi dicūt q̄ mēstrua puocat
et hūores crudos expellit vt dic̄ dial. lactuca
vero domestica frigida ē et humida h̄ t̄pate
ita q̄ in neutra qualitate excedit modū et iō
eius vsus congruit vsui medicine. subtilē h̄;
s̄bā; et maxie qñ erit recēs et ideo cito digeri?
et stomachi arsum et mōsuā ex colem rubea
sedat. sanguinis ebullitionē refriget. in
sompniatē placat. capitis dolorē ex fumo
colerico sanat. lac in mulieribz multiplicat
et semē in viris generat et augmētat. et hoc
accidit p̄p̄e bonitatē sanguinis quē gignit
in perfecta q̄titate. et in perfecta eciā q̄litate
h̄ qñ antiquat et indurat minuit eius humi
ditas et amariat ex vsu ei? sangūis pessim?
generat. virt? uisua inde deficit et debilitat
cuius sensus animālis ē mortificatio. quia
cū sua ponticitate sensū suffocat naturalē. et
ideo talis lactuca generare uolētibus maxie
est nociua. nam materā congelat. coagulat
seminale et p̄cipue semē eius si in cibo aut
in potū sepius assumat. huic ysa. in dietis
p̄li. aut li. xx. ca. viij. de lactuca dicit. est

spēs lactuce spōte nascētis quā captinā uacat
qua proiecta in mare p̄tinus necant pisces
qui sūt in vicino. cuius lac cū aceto et aqua
et uino ydropicis medet. an? caule et folijs
otusis aspero sale nerui incisi sanant. et alia
est spēs lactuce q̄ nascit̄ in aruis. cuius folia
trita cū polenta illita vlcēribz sanāt. et hāc
græci ylopō uacat. tertia spēs crescit in filiis
quā stācio uacat. cū folia trita cū polenta vul
neribz p̄sunt sanguinē sūtūt. et p̄tēscencia
vulnēra sanant radice et folijs mitigāt ignē
sacru. est et alia spēs lactuce habens rotūda
folia et breuia quā multi hericiā uacat an?
succū accipitres scalpendo herbā extrahunt
et inde tingētēs oculos disciunt obfariatē
et caliginē cū senescunt. et auis herbe succus
sanat omnia uicia oculoꝝ et maxime qñ ei
lac mulieris admisceat. serpentū morsibus et
scorpionū ictibus medet si succus eius cum
uino potet et folia trita sup vulnus ep̄lastro?
oem eciā mflacionē disciunt et op̄ficat. semē
eciā lactuce tā siluestris q̄ domestice libidīs
ymaginacōes et sompni cōpescit. et corpus
pollui non permittit si in cibo frequēt assu
mat. frequens tū vsus eius et minus eius
oculoꝝ efficit claritati. Multas alias laudes
si attribuit pli. in eo dē. ca. sed hec sufficiāt.

De lappa:

Lappa ē herbā hñs folia lata et spissa
circa terā hñs in summitatibz hastu
larū quedā capitella spinosa et aculeata si d
reatua que vestibz triseuncū solēt adherere
Vnde dicit ysid. li. viij. lappa est dicta eo q̄
habeat caule ingentē per terā dispositā que
a græcis philantropos uacat. eo q̄ vestibus
hominū adherat ob asperitatē sui. et nascit̄
iuxta muros et dicūt philantropos id ē amās
hominē. q̄ qñ quadā affectione uidef hoīs
adheret vestibz. Cuius spēs duplex acuta et
rotūda ad similitudinē pedis caballi disposita
vñ et a mltis uacat ungula caballia. et vtriusq̄
folia hñs et horribil sūt odoris pit et lapidis
vt dic̄ dial. Sed pli. xx. ca. xxij. lappe mltē
sūt spēs et oēs sūt medicinales. nā ictibz sco
pionū medent. nec ferūt hoiez si inunctus
fuerit succo ei? decoctio radice eius iuuat
dētes et astemat si tepida in ore tenet. semē
ei? ierticabilia uicia stōchi auat. uiciatibz
sanguinē p̄dest. differtēris subueit. nā tabiz
eius cū uino sistit alui. h̄ folia adiecto sale
soluūt. semē eius potui datū adiuuat cilu
losos. tota herbā trita cū anpūgia ualeat de
strumā. huic q; pli. Sed plat. lappa si lap
paciū est herbā calida et sicca hñs virtutē
dissolubendi. relaxādi. apiendi. et attenuādi

Lib 17

et ideo valet contra scabiem pruritiu serpiginem
et itezimiam et interat taneu. Consumit humorem
apostematu dissoluit duriciem et tumorem. valet
contra frigidu p dropisim. splenis opilacoem
succo eius succo ruthe adiminet. ceteris purgat
a flematica supfluitate si i modica qntitate
natis in balneo vel in aere calido instillet.

De lappate.

Lappates cibo e ex quibusda herbis
domesticis recentibus lappacis filibus
positus aut affectus. vt dicit glosa
super iudith. ca. xv. vnde alexader neg ait
Lappates cibus est et olus componit eundem
Secundum alios lappates genus caulis habens
folia lata vt lappa. sed folia lappatis sunt
mollia et casta. subalbida. plana. inuoluta
inter se mirabiliter et onera. habens stipitem
breuem et grossum nodosum exterius. sed mollis
interius et carnosus. hec herba oueit medicie
et eliu. h inde fit cibo bonus qui diu seruati
potest decocto cum aceto sinapi et melle diligenter
ponat. et talis cibus vulgariter positum
nuncupat. cuius virtus est singularis scilicet
crescere ebrietati vt dicit plinius. ca. xv. na
an cibum onesta cauet ne ebrietas supueniat
post capulam superat. et pellit capulam vt ecedat
et vt clamat icola casti fractis hac herba
nichil est vtilius stomacho atque neruis. et
ideo paralyticis et tremulis iuvat eam dari et
sanguinem recreantibus lactis vberibus prebet
pueris. valet etiam succus aduersus venenum
et serpentium ictibus occurret et maxime semine
eius. similit valet contra melleis canis vt dicit
plinius. li. xvij. Legumina ab eligenda sunt dicta
quasi electa veteres enim meliora legebant et
inde sibi cibaria opponerant. et dicitur proprie
quedam grana tritico et ordeo maiora et spissiora
que non foliatis sed potius in quibusdam
filiis grossis. spissis. et clausis oriuntur vt
pisi in pisibus ciceribus atque fabis. Differunt autem
legumina in magnitudine colore et figura et
sapore. Na inter legumina maiora sunt grana
fabarum et lupinorum. medio cracia cicerum et pisorum
minima lentilorum et viciarum. in colore differunt
quia quedam alba. quedam nigra. quedam rufa
et quedam mixta. In figura que quedam rotunda
quedam oblonga. quedam triangularia. quedam plana
Differunt etiam in sapore. quia quedam sunt
stiptica et dura. h per decoctionem sunt molliora
et ad elium meliora. quedam enim in se sunt amara
vt lupini sed per adiectiuam in aqua madefactio
dione efficiunt dulciora. et vt dicit plinius. legumina
quasi incipiunt maturare capienda sunt quam
cito exsiliunt latentque dum deciderunt vt lupini
sicut dicit plinius. li. xvij. Est autem legumina

substantialiter grossu. frigidu. et siccu ad
digerendu duru et compactu. vnde propter suam
compactioem difficiles sunt ad coquendu. nec
etiam possunt bene decoqui in aqua putreali primo
ad perfectam decoctionem indigent aqua fortana
sive fluuiali. Cibus itaque rudis et grossus
de leguminibus fieri est succus iuuenis hominibus
fortioris nature et aplexiomis. nam legumifera
ex se ad digerendum sunt dura. sed digesta
multum nutriunt et confortant. sed naturaliter
sunt inflatiua et ventositatis generatiua. sed
eorum ventositas diminuitur per corticis decoctionem
et affacionem et per eorum que ventositatis sunt
extrematiua appositionem vel affacionem vt
ciminu. anethu. et similia vt dicit dial.

De lente.

Lentis. genus e leguminis vt dicit
plinius. li. xvij. sic dicta quia humida
est et lenta. potissime quia est in sua
herba a qua diminutiue dicitur lentacula. et
debet scribi per ad differenciam vermis capitis
qui dicitur lens. dis. et scribitur per d vnde dicitur
quidam. lens lentis capiti. lens lentis oueit
ori. Est itaque lens vel lentacula sicut dicit
ysaac frigidu et siccu ex contrariis naturis
posita. Nam vna virtute habet in cortice et
alia in medulla. nam in cortice habet quodam
aerem rade cuius mouet ventrem ad solucioem
sed medulla septica e et stomachi confortatiua
et operat ad obstructionem grossu et melancolicu
gignit sanguinem et cerebri eplet grosso humore
vnde est causa timidorum et horribilium sompniorum
ventositate stomachu grauatur. et inflationem
generat omnes meatus corporis et transitus
operat. et neruorum ac pellicularum cerebri sub
scancia defecatur. et maxime nocet pellicularis
oculorum quia eorum humiditate distemperat ac
defecatur. et vt dicit idem. sanis nocet oculum
quod magis infirmis defecationis sue causa
et eorum faciens vltus per limas in corpore grauat
passiones. potissime si cum cortice comedatur
et corpus sicce fuerit aplexiomis. humidis tamen
et calidis quicquid predest. vnde valet ydropicis
si sine cortice comedatur. sed cum cortice nocet
quia multum generat inflationem et pellicularum
extensionem. Lens autem est eligenda que est
grossior et recentior. et ad coquendu facilior
et hoc tam ad escam quam ad medicinam. lentis
malicia tempore si deponatur cortex et eius
medulla in dulci aqua decoquatur. et post
abiecta cum oleo et pipe et ciminu et similibus
obdit. huicque ysaac in dietis. Dicit autem
plinius. li. xvij. ca. xvij. lens amat terram tenuem
et subtiliorem magis quam pinguiorem. et celum id est aerem
magis siccu. omnia enim legumina diligunt aquam

ante florem & sed postq̄ floreat diligente
siccitatem.

De lino:

Linū dicitur tam herba q̄ semen & est
sic vocatū eo q̄ molle sit atq; lenē &
plurimū delicatū vt dicit p̄sid. li. xij.
Linū autē scdm pli. li. xij. ca. ij. ferit in locis
planis & scarpulosis & hoc in v̄s et colligit
in estate Erumpit autē in sc̄pitē huc culmū
rectū p̄ducens flores flauos quib; succedūt
quedā capitella loco seminis ac fructū. & cū
incipiūt capitella pallefcē culmi integri euēl
lū & emulsi a suis capitellis semē cōtinētib;
sarpinans. deinde colligantes partes lini in
fasciculos colligan. & lōgo tpe in aq̄ matuā
et extacti de aqua ad solē deffican. & post
multis tōnsionibus & carpinacionibus a suis
superfluis expurgant & sic pres de feate in
sila ororquent. & p̄m l̄tiplicē decoctionē ad
albedinē deducant. non em̄ linū in suo vivo ē
terrestri p̄t spoliari & p̄fecto candorē decorari
nisi multociens cōndat & decoquat et soli
appositū aqua itez & itez asperga. & cū sint
multa genera lini illud p̄ualet in decore qd̄
solet crefcē in egipto. Nā inde em̄ fit bissus
vini opabilis in candore vt dicit pli. li. xij.
ca. ij. minus tñ h; siccitatis hoc genus lini
et plus lucri. q̄a inde sunt vestes gratissime
sacerdotū. Est autē linū necessariū ad vsus
multos. nam ex lino sunt vestimenta ad
induendū. vela ad nauigandū. recia ad ve
nandū et piscandū. fila ad osuendū. funes
ad ligandū. corbule ad sagitandū. ligamīa
ad cōnectendū. linee ad mensurandū. linthe
amina ad quiescendū. cortine ad cenandū
sacculi et bursile ad quodlibet necessarium
reponendū. vnde nulla herba tam diuersis
v̄sibus hominū est ita necessaria sicut linū
cuius semen calidū est & humidū. vel inter
humidū & sicū temperatū & v̄ctuosū. vnde
inde fit oleum quod alijs v̄sibus magis est
necessariū q̄ ad esum. nam vt dicit ysaac
semen lini parū nutrit et durū est digerere
noctiuū stomacho & plurimū inflatiuū. diu
retū tñ est. assum tamen et melle acceptū
melius est & valet ota tussim. cōmestū etiā
cum melle & pipere v̄nētē excitat & stimulat
ad amocē. valet ad apostemata q̄a matuāt
ea. habet em̄ vim mitigatiuā. subtiliatiuā
tarsificatiuā. siue matuatiuam. vnde soluit
apostema marticis si paciens in eius de
coctione sepius foueatur vt dicit ysaac in
diētis.

De malo:

Malus est arbor pomifera in se quidā

magna & sed respectu lignorum quidam non
moris modica & et submissa ligno solida
rugosa cortice & nodosa frondium densitate
umbrosa. florem v̄rietate decora. fructū
suauitate iocūda. visui & gustū graciosa. in
diuersis medicinis efficitur & virtuosa. Dicitur
autē malū li ipsū pomū siue fructus sed hec
malus dicitur arbor siue pomus. & est sic dicta
eo q̄ eius fructus sit rotundus. v̄n & illa sit
v̄s mala que marie sunt rotunda vt dicit
p̄sid. li. xij. nam malū in greco rotundū in
latino dicitur. differt autē malus ab alijs ar
boribus silue vel nemoris. q̄a malus et marie
domestica duplicis est nature. nam truncū
habet a terra productū suculū autē aliunde
veniens ipsi trūco insertū & v̄mū. que duo
q̄i per infectionē pariter sunt vnica v̄nam
arborē constituunt. suculus autem insertus
trunco totā virtutē trunci in suā transfert
qualitatem sicut dicit alfredus super finem
primi libri v̄getabilitū. quee supra eodem in
tractatu de arborū infectione circa principū
Malus autē nisi putet & a superfluis tannis
epo necet sterilefcit vt dicit idem. quia hu
mor attractus a radice non sufficit ad pro
ductionem fructū quia transit in tancū
steriliū nutrimentū. quee supra de causa
fructificationis arborū. Maloz sunt diuersa
genera. nam quedā ferunt ponticum atq;
quedā acetosū. quedā dulcē & iocūdū & hoz
fructū diuersitas. q̄ diuersa qualitate hu
moris pro cedit et debilioz vel fortioz ope
ratione caloris exilitētis in radice sicut supra
in principio tactum est.

De malognata:

Malognata est arbor ferens mala
granata arbor siquidē feminis
fructus vero neutri. & dicitur malum
granatū eo q̄ intra corticē et rotunditatem
granatoz cōtineat similitudinē vt dicit p̄sid.
li. xij. cuius cortex dicitur p̄sidia. flos vero
balaustra nuntiat. florem autē alij sunt
albi. alij purpurei. alij rosei reperunt. hec
poma malapunica sunt dicta. q̄ de regione
punica primitus sunt delata vt dicit p̄sid.
Est autē arbor multū dura & nodosa & ramosa
plus in latum q̄ altum se diffundens et est
frigoris impaciens. vnde in prima cito p̄
reunt flores eius. Dicit autem aristoteles q̄
malognata mutatur a malicia sua per
culturam. quee supra eodem de arborum cul
tura. Istius autem arboris secundū plinium
multe sunt species sed de duabus iam loquū
sufficiat. Nam secundū dialcoridē & ysaac in
diētis. malorum granatoz duo sunt genera

alia em̄ seēt p̄ma dulcia calida & humid̄ a
 alia acetosa que frigid̄a sūt & sicca & diuici⁹
 possunt obsecuari • dulcia magis oueniunt
 v̄si⁹ & medicinē nā tota arbor medicinalis ē
 et pax ouenit ab arboris fructus eius • **¶** Si dic̄
 ysid̄ • li • vij • negant inquit medici corpora
 nostra mali pumici cibo nutriti • sed putat q̄
 plus aguat medicamentū q̄ corporis alimētū
 habet siquidē tota arbor h̄ potissime fructus
 eius virtutē ostingendi et ofortandi • ofo
 lid̄ • di • q̄ humores fluādos de fectādi • q̄ fluxū
 sanguinis intercipiendi • q̄ vomitū colericiam
 op̄cendi vt expressē docet ysaac • dial • q̄ pli
 si tū more aguo et ordine debito exhibeant
 oia singulas itūsecas vel extūsecas corporis
 passiones • dulcia tū magis sunt venenosa &
 iflactia alijs • q̄ etiā ficis min⁹ i febricitantib⁹
 sedatiā • q̄ ideo minus oueniūt febricitantib⁹
 q̄ acetosa • ex quoꝝ succo fit potus qui dicit̄
 eriz̄ acra • qui calozē febrile mitigat naturam
 febrile digerit & alterat • appetitū puocat et
 naturā eger̄ calozē deficientē reparat mirabilē
 et ofortat • q̄ valet oia epatis calefactionē
 et cordis defectum huc cardiaca passionē
 flzes eius & fruct⁹ ac cortices si puluerizē
 et in potū assumant • venes v̄tes necant
 dentes gingiuas purgant optime & ofortat
 et oia multas alias subueniunt passiones
 vt dicit dial • q̄ ysaac • mala pumia in oib⁹
 predictis sūt efficacissimi quus ei sūt cocia
 exteri⁹ in cortice • q̄ discolorata stiptica infu
 pida & deherata interi⁹ tū sunt rubea hūida
 et mollia • iouūda & lapida • q̄ mico ac m̄ceꝝ
 dibili nature artificio per granuloꝝ cellulas
 ordinata vt dicit bene • **¶ De m̄zo •**
¶ Mus est arbor cuius fructus dicit̄
 moꝝū vt dicit pli • li • vij • m̄ozus
 a grecis est vocata • quā latinū tubū
 vocant • eo q̄ fructus eius & virgula tubent
 Est autē duplex moꝝus domestica scilicet &
 siluestris • cuius fructus in deserto pastozū
 releuant sanē • cuius folia supiacca serpentū
 ipsū interimūt • Item dicit amb • sup matb
 vij • fruct⁹ moꝝi in flore albet • deinde violet
 tercio rutilat siue rubeat • vltio nigrescit atq;
 liuet • nam q̄to est maturior tanto nigrior ē
 cuius fruct⁹ tangit man⁹ & dentes comedētis
 Scdm autē pli • q̄ dial • m̄ozus est arbor h̄as
 semen ventris hūi iā est solutiū • cuius succ⁹
 expressus & ad ignē siue solem deheratus fit
 stipticus & oftrictiuus • vlcera ois & vulnēā
 sanat • faucium tumorē reprimit atq; sedat
 coriū radices coctum & potato ventē laxat &
 lumbricos latos necat • folia eius conassa &
 imposta oleo abustiones sanat • decocta cū

aqua pluuiali capillos demigat & m̄ozus
 palāgionis & pūcturas araneaz curat • dolozē
 dentū placant • q̄ putredinem mundificant
 gūguaz • m̄za i natura frigid̄a sūt & stiptica
 et ofortatiua stomachi & oftrictiua • h̄ q̄to
 plus in v̄tante tanto efficiuntur calidiora &
 etiā dulciora & hūidiora • omeſta multū post
 prandiū in corrupōē ouertunt & stomacho
 ac capiti multū nocēt a ieiunis vero accepta
 bene digerunt sed nutriūt valde pax • folia
 moꝝi celū sunt magna et lata que erucis &
 brucis sūt obnopia • q̄ a vermib⁹ libentissime
 comeduntur • vnde & vermes fericiū egerentes
 moꝝi folijs optime nutriuntur • tota arbor
 medicinalis ē precipue q̄ ad cortices fruct⁹
 folia & radices • Nā si radix eius incisa fuerit
 gūm emanabit q̄ valz ad vaias passioēs
 nā ventrē emollit • dolozē dentū tollit • huic⁹
 dial • q̄ plā • Ex moꝝis fit potus optimus sū
 nobilis quē moꝝetū vulgariet̄ appellamus
 quē elephantēs cū potant aiosores efficiunt
 vt dicit taban⁹ sup li • v • mach • v • ca • fit inde
 electuariū diamozon dictū • q̄d valet contra
 squinanciā • guttauris ac faucū passioēs vt
 dicit plā • **¶ De m̄zo •**

¶ Jetus scdm ysid̄ est dicta • eo q̄ in
 litoreo maris solet sepius ceteri • vñ
 virgilius litore m̄retis latissima •
 et • adamantis litore m̄rete • hinc est q̄ a
 grecis m̄rete dicit̄ • medici⁹ autē libri hanc
 arborē aptā scribunt multarū necessitatib⁹
 multū deputatā • huic⁹q; ysid̄ • Scdm pli^m •
 autē vel dial • m̄retus est arbutū ad modū
 fructus cocens potissime iuxta mare • cuius
 fructus flzes & frondes oueniūt medicīne
 meliores • aut sūt fructus q̄ flores & habent
 diuici⁹ ofsecuari • sed melius in solis calore
 q̄ in aura vmbrosa habent talia ofsecuari • q̄
 q̄to sūt simpliciter fructus recentiores tanto
 sunt meliores • q̄ habent omnia illius fruct⁹
 sub scācialia virtutē ponticā & constrictiua &
 aromaticā ofortatiua etiā ex natura appria
 fluxus supflū oftrictiua • q̄ virtutis retentio
 in corpore coopatiua • vnde valet oia fluxū
 reumatis ad sp̄icūalia mēbra refluētis si
 decoqua^r in aq̄ pluuiali & inde p̄ct⁹ fomētē
 vomitū etiā restingit si decocti ramusculi ei⁹
 cū aceto sup stomachū apponit de ea puluis
 factus vlcera & vulnēa si autē ofolidat • Jē
 dicit pli • q̄ m̄retus alia est alba • alia nigra
 et v̄taq; stiptica sed nigra magis • vñ oia
 fluxū sanguinis vtilit exhibē • v̄tinā omoz
 et p̄dest oia venenū & punctū scorpionis
 si potē • eius decoctio valet oia allopicā &
 fluxū filiter capilloꝝ cū farina tricior mixta

valet contra tumores oculorum. fit aut oleum
mirrini de folijs et baccis eius quod est lenitiuum
consolidatiuum et mundificatiuum. et valet ad
omnia supradicta. aures aut mundificat saniofas
si tepidum instillat. huicque plinij super ysa
aut. ca. plinij dicit iero. mirrus est aromatica
et putribilis fessa membra consolidat et repat
et ideo solatorem sancte ecclesie figit. et sciam
t patius et mitigat vitium ac refrigerat
vt dicit ysa. super ysa. lx. ca.

De mirra.

Mirra est arbor in arabia altitudinis
quinque cubitoz similis spine quam
archetam vel aromatiu dicit. cuius
gutta viridis est et multum aromatica et amara
vnde et nomen accepit mirra vt dicit ysa.
li. xvi. cuius gutta per se manas preciosior
est. que vero facto vulnere inciso cortice elicit
ylio indicat. cuius sarmenta ambo igne
fouet quod fumus est valde noxius nisi odore
storacis occurrat. aliter enim detrahunt hoies
morbos insanabiles tali fumo. purior autem
mirra et melior colligitur apud trogoditas in
arabia vt dicit ysa. et plinij. ca. xvij. vbi
dicitur. quod mirra est arbor quinque cubitoz
et crescit in siluis arabie. cuius folia sunt filia
folijs oliue sed magis crispata ac aculeata ma
mos habens similes iuniperi. Incidunt autem
binis tribus tami eius huius prius sponte subat
antequam madant. et gutta que subado effluit
stacte dicitur. et huius generibus omnibus mirre preferret
et mirra electa a pluribus appellatur. Sunt autem
septem genera vt dicit ibidem idem. ca. xvij.
scilicet trogoditica et illa est magis electa. scilicet
gelbamtica. tertia diatrides. quarta collaticia
quinta est praxena id est salbana et illa alijs
mirris magis tenuis. sexta qua dicitur tim
et odorifera vnt. et hec ceteris magis candida
et hec adulterat gummi et glebis lenticis. septima
est india et illa ceteris price est. et cum illa alie
spes mirre adulterant. huicque plinij. Mirra
vt dicit dial. est gutta arboris circa tamos
calore solis indurata et est eligenda citrina
et rufa interius alijs tulu lucida. et huius alia
est minuta. alia est grossa que trogoditica
appellatur ab insula vbi crescit. calida est et sicca
et huius virtute confortandi et ex aromaticitate
sua aduocando pres in vnu. huius vni dissoluedi
et osumendi mediocrit et equaliter ex quantitate
suis vni oseruatur corpora moruoz quoniam ex mirra
infectionibus adiunct. reseruatur autem in optima
efficacia mirra fere centum annis. valet contra
omnes causas reumaticas et fluxus inordinatos
digestione etiam confortat. et viscosos humores
maxime in spiritibus mēbris purgat. et vis

fectos emundat. et omnia gurgulay vicia sanat
et desiccet. vlcera labioz putrida consolidat
consumit et aglutinat. cerebri confortat. et etiam
matricem mulu corroborat et confortat. et omnem
eius superfluitatem osumit et desiccet. et caput
tuuatur. vermes aurium necat. et carne superflua
corrodit. et bona ac vicia generat et oseruatur

De mirro.

Mirra est unguentum de mirra et alijs
speciebus aromaticis compositum et osectu
cuius virtute nerui et alia sensibilia
membra confortant. et humores in iuncturis ac
articulis epistemes osumunt eius aceticitate
spiritus animales expandit. Interficiuntur
vermes ac pediculi eius amaritudine. et prohibet
ne nascentur sudores fetidi mirro oseruatur
oseruatur corpora in delicatione in putredine
dissolunt.

De mandragora.

Mandragora est dicta eo quod habeat mala
sua inter olea in magnitudine mali
maciam. vni et latini malu vnt terre
Hanc poete vnt antropomozos eo quod habeat
radicem forme hois quodammodo simillan
cuius cortex vno mixtus porrigit ad bibendum
hijz quoz corpus est secundum vt dolorem non
sentiunt soporati. huius species sunt due vna
est femina in folijs similibus lactuce mala
generans. alia est masculus cuius folia sunt
filia folijs bete vt dicit ysa. li. xvij. Dialco.
aut dicit mandragora esse herbam sompni
cuius folia sunt super terra aspera. radices
habet duas aut tres sibi inuicem coherentes
de foris nigras. intus vero albas cum corio
grosso. masculus habet folia alba et tenuia
et radice simile alteri. poma nascuntur super
folia sicut galla super folia quecatis. et sunt
colore crocea. odore suauia tamen cum quadam
grauitate. in sapore aut sunt insipida. et ideo
non conueniunt esui sed tantum medicine. nam
cortices eius decocti in vino dormie faciunt et
omnes dolores compescunt. vnde et vix tunc
et pis ferri sentiunt passionem. Cautem tamen
mandragora est vtendum. quia si in nimia
quantitate accipit infert mortem vt dicit idem
nam vt dicit in plat. virtute huius in frigidum
et alijs tulu mortificandi et sompni. puocandi
et ideo succus eius cum lacte mulieris et pueris
appositus sompni puocat etiam in paucis. et
quod est herba sibilis frigida. dicitur quod fructus
eius extinguit ignem factum. et presertim etiam colere
imperium et vntis fluxus. huicque plat. ibi tamen
ponit quod huius natura filitudo hois vel mulieis
in radice eius fillaten. inuicem huius potius a rusticis
vel maleficus sophistic sic format. dicitur autem
habere virtute prebituam mulieribus accipiendi

vt dicit ysid. li. x. vij. Cuius fructus hz durz
 et amari cortice sed nucleu valde dulcem
 vnde pomu omne corio vel cortice duro tactu
 dicitur nup vt dicit idem vt pmea castanee
 auellane et huioi. Est itaq; nup arbor alta et
 procea hns ramos et nodos diffusos. et folia
 lata. neruosa. piramidalia. et acuta. grauis
 odoris et saporis. quaz vmbra dormieti sub
 ea e nociua et diuersaz infirmitatu grauiua
 Cuius tm abiq; cortex fructus et folia oueniunt
 mediane. nam vt dicit dial. succus radicis
 et corticis nucis maioris extractus et potui
 datus ad qritatem vnius oragij subuenit
 difficultati vrinandi. potatus ecia cu aceto
 repugnat febribz vnicibus cu frigoze et rigore
 crines tingit et mundat et phibet casus cap
 pilloz. Est aut multiplicis virtutis et efficacie
 fructus eius ouenit ecia eiui et medicine. et
 cu multiplex nup inueniat tm de maioribus
 siue gallicanis minoribus siue auellanis plus
 loqmur quo ad cibum et medicinam. Nup aut
 vsualis et domestica q a multis dicit gallica
 variat in substantia in virtute et ecia figura
 nam in substantia vt dicit ysa. in diet. aut
 osidat aut viridi aut reces aut vt matua
 In prima disposicione scz viridi habet exteri
 coriu su cortice colore quide viride h in lapore
 ponticu et amari. et man? ostigētis inficiente
 interius aut testa paulatim optinet corio ex
 tūleo duriore. infra ei? abicu nucleu etinet
 vnetuolu. saporosu. et multu dulce. nucleu tm
 medulla que infra testa est contenta quadā
 pellicula velut quadā tunica est vndiq; cir
 cūrecta ne tenere nucleu scz substantia a teste
 frigiditate seu duricia ledere. et illa quide
 pellicula testa mollior et medulla nucleu dulce
 et amarior et ab experientibus inuenit. et qto
 nup plus ad maturitate pducit plus sepat
 illa corticalia a sba teste et medulle nucleu
 incorporatur forcius et vni ita q nup ab ea
 vltorius diuidit nisi qn per aque calide vel
 vltorius humidi infusione casu aliquo arti
 ficialiter emolli. nup itaq; viridi est minus
 calida et sicca naturaliter q antiqua et min?
 stōcho nociua. Qd si cu rura omecta fuerit
 ieiuno stomacho est penitus auilbet veneno
 inimica. nucs vero matu e vt dicit ysa. qdā
 sunt recentes. quedā antique. quedā inter
 has mediocres. recentes sūt magis hūorose
 mediocres vero sunt magis sicce. h antique
 osumpta humiditate per caloris intensione
 humerositate digerente magis sūt generalit
 vnetuose. et ideo multu omeste in humores
 colecticos de facili conuertunt. et maxime qn
 a calidis oplerionibus in vsu sepi? assumunt

quia in talibus generant abustione. et capiti
 vertigine inferunt et dolorem. Qui vero eas
 temperate comedunt et tpe sunt oplerionis
 bene eas digerēt et eis ograue nutriunt. vntus
 aut eaz attendi? pones effectū medicine. nā
 generalit ota rem vnenosā corpa oseruant
 quia sua vntositate meatus corpis opilant
 et vi vneni ad vitalia penetare nō pmitūt
 Itē nucs cu sale et ruta et alleis mixta eqūit
 ad bito melle moesui tabidi canis subueniūt
 si interius sumant. et exteri? sup locū vulneis
 apponant. vnenū em ad exteriōza trahunt
 potencialiter et osumunt. Itē otrice cu melle
 melancolica apostemata et fleumatica mixe
 dissoluūt. Contrite insuper et cathaplasmate
 super vmbilicū interioza apostemata interi?
 in corpe nascencia destruit vt dicit ysa. in
 diet. Figura aut nucis est varia. quia alia
 est rotūda. alia piramidalis et oblonga. alia
 interius plana et ocaua vt pz in auellanis
 et muscatis. alia lateraliter diuisa. sed in
 sūmitatibus ad modū crucis tecta gnomalit
 idest per formā trianguli est distincta vt pz
 in nucibus maioribus gallicanis in quibus
 generaliter forma crucis interius est ipressa
 vt patet sensibilibiter intuenti.

De nuce auellana. 2.

Nuce auellana estpectu nucis gallicane
 agrestis est et siluatica. nā hū cultam
 crescit in corulis q sūt arbores cres
 centes in nemore siue filua vt dicit ysid. et
 ideo qā in loco publico crescentes a triseutibus
 auellit et colligit merito auellana nunatpa.
 Auellane aut vt dicit ysaac alijs nucibus sūt
 minus calide. et in substantia magis pōtice
 atq; grosse. minus tū in sba et vnetuose
 et ideo ad digerendū sūt dure. et ad exendū
 de corpe magis tarde tm qn digerunt multū
 sūt corpis nutritie. tm si cu interiozi pellicula
 multū sūt generatiue inflacōis. et ideo vt eoz
 noamentū aufere ē vtile vt i aqua calida
 perfundant et exteriōres pellicule auferant et
 sic erūt ota multas passioēs vtilit iuuatōe
 qz autis melli admixtus val; ota allopicā
 et fluxū capilloz et facit pilos i corpe germinā
 re vt dicit ysaac et ostan. Sunt et alie nuū
 diuersitates que ograunt medicine sicut nup
 muscata et nup india et nup wmicā et huioi
 et est muscata fructus arboris in india nas
 cētis. crescit infra testā durā quodā corio
 siue folliculo tectam ab mobum auellane.
 cuius cortex macis vocatur et est multū me
 dicinalis. maxime enim confortat cor et de
 purgat i cerebro spiritū animalē. stomachū
 mfrigidatū calofacit. et confortat appetitū

aut sunt huius arboris species que per diuersitatem
 fructuum discernuntur. Oliua itaque secundum philosophum
 arboris oleo designat fructum cuius multiplex
 differentia inuenitur ut dicitur ysaia. oliue autem
 alie sunt domesticae et alie sunt siluestres. de
 domesticis fructus faciunt quibus maturos quibusque
 immaturos quibusque inter hos mediocres inter
 istos autem fructus oliuares primi sunt terrestres
 pontici et vitides. secundi sunt subrubri vel secundum
 dias iacinctim. vltimi vero videntur esse nigri
 et quoniam sunt nigriciores exterioribus tanto sunt ma-
 turiores et iterum vinctuosiores et ad exprimendum
 oleum apertiores et sicut dicitur aris nunquam
 perfecte maturescunt in arbore etiam si per multos
 annos ibi essent. huius ut verum et completa consequantur
 maturitatem oportet ut bacce collecte de arbore
 per plures dies in vna congerie coaceruentur
 et sic per oppressionem mutua ac minima confortato
 calore et reuocato ad interiora ad plenam matu-
 ritatem producentur. Secundum vero ysaac in dietis
 oliue cum fuerint rubre nondum bene mature nec
 dum plurimum vinctuose stomacho sunt valde
 confortatiue et strictiue et appetitus excitatiue
 maxime si cum aceto vel aqua salina fuerint preparate
 cum dure et difficiles sunt ad digerendum et minus
 alijs nutritiue. Digerunt vero que iam sunt quasi
 maturate calide sunt et inter siccam et humidum
 temperate multum quidem nutritiue sed stomacho
 mollificatiue et ad digerendum magis dure
 quoniam vinctuositate sua in stomacho suspensantur
 et ad decoctionis locum inferius non descendunt
 et ideo in humorum corruptione citius transducuntur
 et minus laudabiles sunt alijs ad edendum.
 vitales tamen sunt in medicina quia et trite et
 posite supra loco que in zene vel aqua calida sunt
 erusta vicia reprimunt ibi nascituras prores
 enim aperit et epalae faciunt humositates que
 incluse sub cute sunt causa vesice et tumoris
 huius ysaia in dietis. Dicit autem philippus li. xv. c. iij.
 quod bacce siue grana oliue quod diu sunt in arbore
 non periret et quod diucius in arbore permittuntur
 tanto meliores sunt. semper enim nouas vires
 resumunt et difficilius cadunt. Constat autem
 oliue ut dicitur idem ex nucleo carne oleo et
 amara que sames est siue feroliue et est amara
 vitales tamen in medicinis sed nuclei cum folliculis
 oleo elicato vitales sunt ad ignem nutriendum.
 pora etiam inde dicuntur impinguari.

De oleo .i.

Oleum succus est oliue ut dicitur philosophus et
 tanto est nobilior quoniam recensius et
 facilius a suis folliculis eliquatur ut
 dicitur philippus li. xv. c. iij. vbi dicitur quod oleum per
 vinctuositate viciat et dicitur ibidem quod oleum in tor-
 tularibus exporquendum melius eliquatur si oliue

si oleo bacce prius cum molari lapide vehementer
 stricte frequentissima aqua perfusa fuerit et
 resperse non per tale aquam calidam vinctuositas
 ab amara et nucleis separet qui suspensans
 tandem ab ipsa aqua artificialiter separet. Et
 ut dicitur idem quod oleum citius de torculari erit
 tanto oleum laudabilius iudicatur non pinguius
 est et suauius quod minus cum terrestri substantia
 admisceat. Propter hoc dicitur philosophus quod si quis
 inter aquas merisus oleum in ore prius inclusum
 in aqua emerit claustra facit omnia que in fundo
 aque continentur et patet oculis ipsius facilius
 omnia que in aqua inferioribus absconduntur
 cuius natura est ut cibos condiat et fomentum
 luminum administrat et corpora fessa recreat et
 confortat. neuos contractos et induratos ac
 spasmatos remollit et relaxat et apostemata
 dura mollificat et maturat et maxime oleum limi.
Multiplex enim est oleum et ex multis rerum
 generibus est expressum aliud autem est simplex
 ut oleum oliuarum. oleum nucum. oleum papauerum
 oleum amigdalum. oleum raphanum. oleum limi. oleum
 canopi et huiusmodi aliud est compositum et aliud est
 frigidum. aliud calidum. aliud est strictiue et
 constrictiue. aliud laxatiue. Nam ex appo-
 sitione calidum efficitur calidum et ex frigidis
 frigidum et ex strictiuis strictiue et laxatiuis
 laxatiue. ideo secundum diuersas causas morborum
 sunt adhibenda diuersa genera oleorum. ut
 oleum laurinum. nardinum. pullegium in causis
 frigidis. oleum vero rosaceum siue violaceum in
 calidis causis apponatur. potest autem oleum ita
 fieri calidum ut febrem inducat. si inde vine pul-
 satiles et citres et vine manu ac plate pedum
 immingantur ut oleum in quo decoquitur caro
 leonina ut dicitur in expendio saler tam. potest
 etiam fieri ita frigidum quod inducet membris inde
 peruncto stuporem et insensibilitatem ut patet in
 oleo mandragore quod fit ex oleo in quo
 poma mandragore sunt decocta vel diucius
 reserua ta. sed inter olea sic opposita magis
 laudabilia et magis in medicina vitia sunt
 temperata. Simplex autem oleum quo ad medi-
 cinam etiam quo ad cibum primum locum optinet
 oleum oliuarum. deinde nucum et amigdalatum
 tercio oleum papaueris quod cum alijs oleis per
 dietis est magis frigidum atque siccum maxime
 me quod fit de semine eius nigro et habet
 virtutem inducendi sompnum. valet contra
 calida apostemata in principio et contra
 epatis calefactionem ut dicitur platearius.
 alia autem olea minus conueniunt cibo
 propter odoris grauitatem et saporis hor-
 ribilitatem. congruit tamen vitiliter me-
 dicine sicut dicitur ysaac in dietis. habet autem

Lib 17

habet autē nō omne oleum generaliter multū
aeri atis et acce leu atis. et iō omni liquoā
su p̄ferē. et alijs liquoāb̄ subesse dedigna
penetratiue est vit uti et sui diffi huc. et iō
in vāis vitāis vel vitreatis vasculis meli
q̄ in lignis vel porof vascū alijs custodit
vites quas tangit inscit et in eis odoris sui
vestigium quasi inseparabiliter deorsū
diffusi in aq̄ superficie in guttulis coagulātes
se recolligit et vt totalit quo ad pingued mē
et sapore sepe ab ip̄si superficie vit p̄mittit
Oleū autē sapore asperū et odore horridū cū
amurea huc fece mixtū ad cibū non est aptū
nauseā em et vomitū puocat et scōchi officīū
corūpit et immutat. oleū etiā ap̄s et aialia
anū'oli corpis interficat et extinguit si inde
perfusū a vt dicit aris. sed aceto post insū'a
reuiuiscant Item oleum purū ferū pollitū a
rubiginē seuat q̄ ferū inde mungit. sed
si fuerit corruptū vel aquo sū et cū fece mixtū
destruit ferū et corūpit. vt dicit pl̄li. p. v.

De oleastro.

Oleaster est siluestris olea sic dicta
eo q̄ in folijs similis sit oliue h̄ et
folia sūt laciosa. et est arbor inulta
sterilis et amara. cui inscitur oliue ramus
inde mittat radices et conuertat in p̄p̄iam
q̄litate vt dicit ysid. li. p. vij. Cuius lacrima
est duplex. alia est similis gummi siue v̄llo
qualitatis moelū. alia est moeb ap seu siml
gutte amoiaci vt dicit ysid. Et quū oleaster
arbor sit siluestris tñ eius cortices gummi et
frondes veniūt medicine. nam eius folia
cū sint stiptica et amara melle addito sanāt
vlcera capitis atq; ois vt dicit dial. suzus
corticis et frondū stipticus est et ostrictu
vñ valet ad m̄receptiendū humoꝝ et sanguis
omniū fluxū vt dicit idem. gum̄ ei valent
ad multa. et illud qd̄ est m̄ x̄d ap maxime
nam vlcera mundificat et sanat. gingiuas
corrosas et corruptas adūuat. et d̄es motos
roboret et ofortat. Sili p̄l̄ i idest atū ignē
ex colera furiosa carnem et ossa corrodentem
reprimat atq; sanat. valet oia allopiā et
fluxum capilloꝝ et cingit crines et amidiē vel
palli at vel retardat. vt dicit idem.

De olerē.

Olerus ab olendo est dictū. eo q̄ sc̄m
yhid. hoies primo oleribus alectent
atq; fruges et carnes ad esū hoib̄
p̄cedent pomis em et oleribus nutriebant
homines ante diluuiū siue aialia ḡmimbo
atq; herbis vt dicit yhid. i. iij. et quū oia
ḡmimosa m̄ terra nascētia q̄ sūt coquibilia
et eū hominū apta generaliter oleū dican

et vulgariē caules olea dicanē q̄ frutices
et citi amplius caesete ceteris o. eribo at
bitant vt dicit iō quoz sū m̄tates dicanē
time quasi come in quō maxime est vigēs
virtus naturalis. et ideo in timis tā herbaz
q̄ olerū maxime consistit efficacia medicine.
vt dicit iō. Est autē herba frigida et sicca
turbidū et melancholicū generans sanguinē
horribilē odore faciens vt dicit p̄sa. in diet.
et sunt quōdā caules estiuales et quōdā h̄yē
males quo: herbe sunt oposite ex contrarijs
nā substācia est grossa et dura ad digerendū
Ius vero siue succus est colatiuus. et inde
deficciatū et ventris humectatiū et laxatiū
sed substācia sū iure ē ostopatiua. tolli autē
eoꝝ noamentū si in aqua elixentur et aqua
piecta alia deoquat et cū pinguedine optie
oianē vt dicit in dietis. Est autē herba q̄
phit per transpirationem. nam q̄ in vno
loco fuerit semiatū si post p̄ coauerit i plantā
et humū melioꝝ transfere multū coeicit et
tam in q̄titate q̄ in qualitate seu virtutem
melioꝝat. in estate folia ei teneta ab eucis
et alijs verimibus corroduat. in hyeme vero
gelu et pruina ostringit et efficiunt magis
teneta. et ad coquendū et omedendū melioꝝa
nā reuocato calore ad interia folioꝝ meli
digerit substācia eoꝝ et sic efficiunt magis
sapidā et sunt molliora Plinius vero li. p̄p̄.
ca. p. multis laudibus extollit caule quo ad
v̄sū medicine. et dicit q̄ eius triplex est sp̄s
quodā est crispā vtilis st̄cho aluū modice
molliens. alia lata habēs folia spissa et ista
minus valet in medicā. tertia tenua habet
folia et simplicia et est ceteris amarior sed
vtilioꝝ medicine. folia eius trita et appōita
bis in die sanant anum vlcera venena et
inuetata mire sanant. caulis parū coctus
soluit. multū coct' stringit. vno et ebrietati
resistit netuos ofortat. et iō vtilis paliticiis
et t̄amulosis. lactis v̄teratē p̄bet pueris
succus eius valet oia venenū. dicit etiā q̄
valet oia m̄ x̄lū canis rabidi. odore semis
eius cocti fugiūt serpentes. multas numerat
alias eius virtutes q̄s p̄e tedio hic omitto
dic q̄ b̄tactia siluestris sc̄ caul p̄ se nascēs
habet effectis fori x̄es.

De oredo.

Oredū est dictū eo q̄ cito fit aridū vt
dicit yhid. vel ab oredine. eo q̄ eius
spica q̄n; sex oedines oianēs inueni
et illud genus oredi melius p̄c̄it animalia
q̄ tritici et salubrius hoies q̄ malū tritici
vel filigo vt dicit yhid. Aliud est g. nus oredi
habens duos oedines spica sua Tercū dicit

f

trā esse eo q̄ iactu in terra veno tpe celerit
 recolligit vt dicit idē. De cedeo dicit pli. li.
 xvij. c. vij. p̄mū inter frumēta scriit cedeū
 apud enim multas naciones panis inde fit
 precipuus & polenta fit ex cedeo apud grecos
 et illi primo cedeū aqua perfundūt q̄ postea
 deficcant & sic molis confringunt & a cortice
 farinā purgant. Alij vt ytalici cedeū sicū in
 subtilē farinā molunt sine perfusione aque
 precedente cedeū fruzū omniū mollissimū ē
 in medulla & seri nō vult nisi i sicca & solida
 terra. vnde p̄pter sue substantiā molliciem
 multū cito rapit ad maturitatē. nec videtur
 aliq̄d semē min⁹ calamitosū q̄ ad corrupcōez
 quia citius crescit & recolligit ante q̄ triticiū
 inuadat corrupcio vel rubigo. Inter oīa vero
 crescitia frumēta vilicōe quidē h̄ paleā & hu
 mi cōe stipulā. h̄ mltū h̄z laudabilē medullā
 q̄ nō de bito pat & farinā accuratissimā seu
 polentā vt dicit pli. Est aut vt dicit ysa. in die
 cedeū granū frigidū & sicū. v̄ tūc h̄ns cola
 tiuā & mūdificatiuā. & exsiccatiū. & par h̄z
 ventositatis respectu faba. minus tū nutrit
 faba q̄ cedeum. q̄uis sit magis naturaliter
 inflatiua. nec em̄ bene semper corpus nutrit
 que per ventris folliculos siue corpus se ex
 tendunt vt dicit idē. multi aut sunt qui vt
 dicit pli. qui plus v̄ant cedeo in medicina
 q̄ in cibo. vnde tū sit potus mūdificans corp⁹
 nutriens et restauās spū alia mēbra recreās
 et mūdificās. de cedeo etiā otuso. de cortice
 mūdato & ai aqua mūda decocto fit medi
 cinalis potus quē p̄bi p̄stinā vocant. cuius
 virtus est sitis extinctiua. sanitatis custo
 dia. febrilis caloris alteratiua. h̄ de p̄stano
 quere infra l̄a t.

De palma.
 Alma est arbor victorialis sic dicta
 vt dicit ysa. li. xvij. q̄ man⁹ victicis
 siue optinētis victoria est ornatus
 vel q̄a est ad modū palme hominis habens
 tamos. Est aut arbor nobil⁹ & insignis sem
 p̄terne pulchritudinis & viroris diuturnis
 restita frondib⁹ sine ylla successiōe cōseruās
 folia sua tpe hyemis et estatis. et quia est
 arbor annosa durans in virtute & virore per
 multa tpa. ideo ad similitudinē auis fenicis
 q̄ multis viuūt annis. palma a grecis fenix
 est vocata. & cum sit arbor fructifera fructus
 ferens delectabiles & suaves. non tamen in
 omnib⁹ locis vbi crescit p̄cipit fructus ma
 tūritate frequenter tamē in sicca & in egipto
 fructus eius dattuli a similitudine digitorū
 sic vocata quoz nomina variant. nam ali
 vocant palmule silēs miratoralāz in forme
 dispositiōe. differūt tū penitus in sapore cum

isti sunt saporis dulcissimi & iocūdi. miratoralāz
 vero saporis sunt horribilis & amari. ali j vo
 cant thebaid qui & nicholani. ali j mutales
 quos greci canathos vocāt huic ysa. Est
 aut palma vt tagit glō sup ps. arbor m̄gne
 p̄teritatis & altitudinis h̄ tū ad cedri alti
 tudinē non p̄tingit. cuius radix est aspera &
 rotunda in p̄fundo terre valde fixa. truncus
 aut eius solidus ē & opactus et imputabil
 firmitatis. cortex eius circa truncū durus &
 rugosus & quodāmodo pungens & maxime
 versus terrā. & ideo difficilis ē ad scandendū
 et ai difficultate p̄tingit ab ei⁹ fructū. folia
 eius pyramidalē habent formā ad modum
 gladij. v̄uis aut palma dura sit circa itipitē
 et aspera in supiorib⁹ tū iocūdi est aspect⁹
 in tamoz pulchritudie & in coma. in sumitate
 tamoz portat fructus suos et non in medio
 folioz vt dicit pli. li. xvij. Cuius fructus est
 tanto v̄ctuosior dulcior & sapidior q̄to im
 mediatus solis radijs appropinqt. In mltis
 siquidē regionib⁹ crescit h̄ nō ita fructificat
 sicut in regionib⁹ feruida solis sp̄ialis. eti
 me repaiff. & lem̄ terra sabulosa & vitrosa
 et ideo palmis iudea est inclita vt dicit pli.
 li. xvij. ca. v. Item idē palmarū duplex ē sp̄s
 masculus & femina. masculus primo floret
 scia post m̄ germē prumpit. nec fructificat
 femina nisi ita sit p̄p̄inqua masculo vt saltē
 mediāte vento odore masculi femina p̄hibea
 Item etiā dicit aril. li. vegetabil. & q̄n scia
 oportet vt masculi & femine femina pariter
 seminent & debent simul semina bina & bina
 opposita & ex singulis erumpit planta. vnde
 quaterne plantule ex eis coalescūt que ad
 inuicē tandē coadherent. & ad modū v̄his
 mutuo miro nature artificio se onectūt nec
 bent crescit. nec etiā fructificat femina sine
 masculo. p̄mo si arbor absceda mascula post
 biduū sterilefcit. h̄ asperis folijs & flozib⁹
 masculi circa radices femine ex vicinitate
 masculi q̄i ex coitu itez viēs recipit & sumit
 nec diligit huic plantatiua locum humidū
 pingue & humosū p̄mo potius locū salsum et
 arenosū. & ideo vbi non est tale solū oportet
 aspergi salē non iuxta radicē sed aliq̄tulū
 in vicino vt salis siccitate humorosa terre su
 p̄fluitas cōsumat. Et dicit pli. quodā ē sp̄s
 palme meridiano orbē que tradit esse v̄na &
 nō mltiplica. alia ex ipsa. h̄ q̄n p̄re vetusta te
 omnino pit et deficit. itē tū ex se renascit ac
 renūscit. & ideo putat fenix auis ambic ex
 huius palme argumento nomen accepisse.
 quia morit & renascitur ex seipsa sicut facit
 palma supradicta vt dicit plinius ibidē.

Item ibide dicit idem in ethiopia sunt variae palmæ sp̄s nō raritate magis q̄ suauitate mirabiles inter quas sunt ille que dicuntur cariace meliores et succo et cibo nā eay fructus succo sūt v̄cerūm v̄n et ex eis v̄ma p̄cipua exprimunt. hu. usqz pl̄. li. viij. ca. v. Est igit̄ palma arbor singularis gracilis stipite et hirsuta respectu soli a q̄ erit pulchra aut est dilatata in ramis et comis respectu ad q̄d superius in caumie se extendit. cuius folia sūt longa in superficie quāde plana ac spissa et flexibilia diuersis oneracionibus v̄puta sporul valde apta vt dicit iero. nihilomin⁹ in angulis lateralijs sūt incidencia et paucata cuius rami dicunt̄ elare se sc̄z eleuātes succū seruātes v̄cerūm v̄tinuū et se nūq̄ ad in̄imā inclinātes. Et s̄m hoc media hui⁹ diuisionis elate in penultima p̄duci habet vt cant. v. vbi dicitur come tue elare palmatum. elate t̄ā siue elares ḡe. x. dicit̄ abies latine. et s̄m hoc penultima corripit̄. et sic videt̄ pone alia l̄ā que dicit̄ antic. v. cines eius siue abietes vt dicit̄ arif. et sic media cor̄pi h̄z non p̄duci. Variat̄ aut̄ fructus palme tam in forma q̄ in virtute sc̄dm diuersitatē ligni a quo erit. Et sc̄dm diuersitatē soli in quo palma celsat̄. et sc̄dm variā v̄cerūm calois celestis que diuersimode secundū diuersos situs ad palmatū caumia se diffundit vt dicit̄ pl̄. li. viij. **O**rtimū patet nā in multis palmis raro vel nunq̄ inueniunt̄ fructus p̄pter malā vel minus sufficiens ē dispositiōe ipsi⁹ arboris vt patet in palmis ytalicas in quibus raro vel nunq̄ fructus aliquis inueniunt̄. et si crescat nuq̄ t̄ā p̄tingere ad maturitatē et op̄tionē debitā tepit̄ vt dicit̄ pl̄. **S**c̄dm patet ex p̄dictis quare in solo siue humo minus frigido et humido pingui vel humido de facili nō p̄ficiūt. s̄mo s̄m medio nullaten⁹ conalescunt vt dicit̄ idē **T**ercū ec̄ā patet q̄ in locis v̄mbrosis a radijs solarijs presencia absolutis. nec crescē possūt palme et si forte aliubi cōuerint nullaten⁹ tamē p̄terunt fructificando ad palmatū gl̄xiā p̄uenire. et hoc est q̄d tangit̄ p̄sa. in dietis. **D**attili inq̄t fructus sc̄z palmatū calidi sunt et humidi in sc̄do gradu. et diuersas habent actiones s̄m regionū variā q̄litates. nā quidā nascunt̄ in regiōe frigida id est temisse calida. quidā in feruida. et quidā vero in feruida inter hec temperata. qui vero in regiōe feruida vbi sol v̄tinuus est fructus sunt dulcissimi lapidi et p̄re viscositate quadā alijs v̄tinuosi. et t̄ā s̄m sunt dulces valde si quis eis nimis v̄cerū aliq̄n p̄terunt sic v̄tinuosi misceat̄ corpis

lesiones. nam tumores et inflaciones generat dolere vis et stomachi et ec̄ā capitis prestat splenis et epatis meatus obstruunt et opilat̄ ex quo patet q̄ omnib⁹ dulcib⁹ v̄tinuue non est bonū. p̄mo sepius anime et corpi est nociuū fruct⁹ vero crescentes in terra frigida s̄m temisse calida ad maturitatē nō p̄ueniūt et id̄ in sua ponticitate et siccitate p̄m anctes velut cubi corpus nō multū nutriunt. q̄m potius obliunt multū. q̄a sunt ad digerendū duri quibus alijs p̄tulū stomachū asportent. t̄ā de stomacho de facili non recedūt. v̄n diuici⁹ ibi facientes in eam torsiones ibi generant sepius ac mduūt vt dicit̄ idē **I**n crescentib⁹ vero in regiōe medioerit̄ calida quibus sunt maturi t̄ā tanta in eis aquosa humilitas supflua q̄ nō possūt in maturitate seruari v̄nde et corpa replēt̄ cubis humoribus qui sūt materia diuturne febris vt dicit̄ ysaac in dietis. Est aut̄ et fructus palme op̄osit⁹ ex molli substantia et carnosā ex nucleo duro et quasi lapidoso in cuius medio semē v̄tine tamē aliqui dattili inueniunt̄ in sicca et in egipto omnino s̄m nucleo. et tales sp̄adones nuntianē. quia in eoy substantia non est ratio feminata vt dicit̄ pl̄. q̄to aut̄ palma natura et generosa annoh̄z t̄ā fructus ei⁹ melior ē. non em̄ fructificat̄ añ centū annos et tunc pri no habet op̄letas vires et p̄fectas valet em̄ fructus palme sc̄dm dial. v̄tiliter in medicina. h̄nt ei virtutē leniendi aspiratē arteriarū et clarificandi v̄cerū et maxime quādo bene sunt mature. nam virides sunt scriptici vt dicit̄ pl̄. quosdā milites alexandri fuisse palmis viridibus strangulatos. v̄nde quādo omnino sunt virides non oueniunt̄ cibo sed solūmodo medicina. valet ec̄ā v̄tra diffentia et alios flux⁹ q̄m mox debito apponunt̄

De palmitē.

Palmes. tis. dicit̄ p̄rie ramus vitis v̄nde ysid. li. viij. palmes est vitis materia mollis q̄ p̄ nouella brachia emittit fructus affert. cuius foliū p̄pinus dicit̄. eius em̄ subsidio palmes ab ardore et frigore defendit atqz ad illius omnē iniuriā p̄munit̄. **Q**uā ideo aliubi interitus est vt solē ad maturandū fructus admittat et faciat vt dicit̄ ysid. t̄ā aut̄ virtutē suam et nutrimentū attrahit a radice. et quia p̄pter inclusū calorem in s̄be sue proficitate fortis est attractionis. multū attrahit humores que transmutat in substantiā ipsius palmitis. et q̄d residuū est ouertit̄ in materiā germinis frondis fruct⁹ atqz floris vt dicit̄ pl̄. li. viij. **Q**ualis aut̄ fuerit humor nutrimentalis in

radice talis ostendit in palmitibus. unde docet
 apud salerni facit duas diuersi coloris ex
 eadem vite. si enim dum vitis inseritur viti in
 marcio fiat isercio in tribus ramis. pcedē tibus
 ex vno stipite ipsius vitis si cum vno furculo
 insercionis loco apposueris colore rubrum. et in
 alio colore blauum. et in tercio colore croceum.
 singuli palmites ex predictis ramis pcedētes
 tales proficiunt fructus quales in inserendo
 appositū sūt colores. h. q. in his partibus raro
 vitis viti inserunt quous aliquoties palmes
 vitis alijs arboribus inserat. ideo solet fieri
 fructus mutacio isto modo. In marcio qui
 incipit humore ascendere de radice apud cortex
 vitis caute circa radice. quo apto fit coloris
 intermissio in circuitu inter lignum et corticē
 et tunc diligenti custodia ne humore ascendens
 de radice exeat in scissura. unde humore quando
 paulatim attrahit palmes a radice et mutat
 trahens per colore. an. ps. vinctuos et trahens in
 fructu in fructu ipso coloris vestigium delectat
 Eodem artificio potest imitari quilibet platula in
 sapore et colore et sic sunt arbores que naturaliter
 sunt strictius artificialiter lapatiue. et conuulso
 ut dicit idem. h. idem dicit etiam alfridus. sup. li. v.
 platarum sunt quod species varie earum corticibus in sus
 picibus seu plataribus tpe artificialiter suppo
 nun. Palmes autem vitis ut dicit ysidorus. quedam
 ex se emittit vimia si vinula quibus arboribus
 se vincunt et onerant. quorum admixtio fructi
 vitis et turbinitibus consistunt ne lapati palmitibus
 ventorum flatibus dissipent. et ut sine lapsus
 periculo suos fructus sustineant a vaga pro
 ceritate se diffundant. multum enim in principio
 sunt fragiles. et ideo talibus indiget tenaculis
 quousque efficiuntur successu solis beneficio
 fortiores. singulis annis indiget palmitibus
 resecandis. sic enim plus fructificant et diffusius
 se dilatant non amputati aut degenerant et
 in labrusce specie se trahunt. Dinosci autem
 palmes quos per nodos et germinum vicinitatem
 nam ut dicit plinius. li. xv. ca. xv. palmes ramos
 hinc nodos et distantes signum est infirmitatis
 densitas vero germinum frigiditatis indicium est
 que infra de natura vitis.

De ppagine.
 Propago ppaginis est nouellus vitis
 ramulus prumpens et surgens ex
 flagello plus terre mixto et immerso
 sicut dicit ysidorus. Dicunt autem flagella vitium
 sumitates siue extimitates eo quod ventorum
 flatibus agitantur. que vel propter vitis dilationem
 vel propter renouationem terre immeruntur ex
 quibus noue platule egrediuntur. et vitis ppagines
 appellantur. ppagine autem est idem quod flagellum terre
 immeritum sternere et inde nouas vitas producere

et sic vineam dilatari. Nam ppaginis extendens
 producere idem est ut dicit ysidorus. palmites itaque
 vinee siue rami ad terram conuulsi inuulsi
 et in quibusdam foueis a terra cooperiti quibus
 accipiunt vim germinandi et nouas ppagines
 producere. unde virtus germinatiua existens
 in flagellis sursum vi caloris erumpens paulatim
 trahitur exteri in ppagines. ps. v. cuius de
 virtutis de pressa inferi admisce terre et dicitur
 in radices a quibus nouelle ppagines attrahunt
 nutrimentum. et tunc radices totum efficiuntur
 a quibus ppagines vitas velut filie a matre
 continuo nutriuntur. et sic fit quod primo a nutrice
 se; a radice nutriantur auertunt per ppagina
 tionis artificium in radice habet ut viceversa
 nutricis officio fungatur. quia palmes siue
 flagellum quibus primo nutrimentum a radice hausit
 nunc per auersionem in radice omnes alios a se
 crescentes veluti matre nutrit ut dicit grecus.

De platano.

Platanus est arbor a latitudine foliorum
 sic dicitur eo quod patula sint et ampla
 nam platos greci planum vocant ut dicit
 ysidorus. li. xvij. cuius pulchritudinem exprimit
 scriptura dicens. quasi platanus exaltata. et
 illud ecclesiastici. ruij. mollia quidem sunt folia et teneta
 vitis folia similia ut dicit idem dias. ad ista
 quod platanus est arbor frigida et sicca. cuius
 folia in causis calidis et humidis sunt vitia
 nam ut dicitur reuma opescit et tumore calidum
 oculorum. decoctio corticum eius et foliorum reprimit
 dolorem dentium ut dicitur ossium aliorum. virtus dicitur
 habere lemedum et auros dolores mitigandi. vni
 valde dicitur etiam abustiones si cum alijs lemedis
 apponatur. et dicitur etiam decoctio in vino dicitur valde
 contra venenum. hanc arborē laudat plinius. li. xvij. c. iij.

De populo.

Populus est arbor a multitudine dicta
 eo quod ex eius calce. si sine vel radice multum
 triplex tamorum dicitur oriet ut dicit ysidorus. li.
 xvij. Cuius generis duplex est. nam altera est alba
 altera autem nigra. alba quidem sunt folia ex vna
 parte alba ex altera vitidia. et h. est bicolor hinc
 quasi diei et noctis notas. nam alio modo variat
 colore in sol ortu. et modo alio in occasu ut dicit
 idem. ab hac autem arborē ut dicit idem effluit resina
 et iuxta eridanum fluuuium in ytaliam et etiam in sicia
 et h. resina a dias. et ab alijs iudicatur medi
 cinalis. nam sanguinem strigit sudores et alios
 fluxus noxios opescit. ex eius siquidem summitatibus
 et cumis si comis solet fieri vngentum frigidum
 opilatam et caloris mitigatiuum. tumoreis vngentum
 sopni puocatiuum. et hoc vngentum populeum a
 medicis nuncupatur. et in multis causis nectariū
 iudicatur. Dicit etiam ysidorus. quod plus et platanus

26. 17

et salix mollis sunt materie et ad sculpturam apte. et tales arbores p̄cis iam p̄ coescit et in latū et in longū amplius se extendunt.

De pino

Pinus ē arbor picea a folioꝝ acuminē hic vocata. pini em̄ antiqua acutum appellab̄ aut. Dec arbor dicit picea eo q̄ de subat picē vt dicit ysid. li. vii. Et pino in insulis germanie gignit lacrima sū gutta q̄ de fluēs frigore vel calore induescit et gemmā facit et dicit electū vt dicit ysid. ibidē. hoc autē electū alio nomine dicimus succo succū eo q̄ arboris sit succū. Dicit etiā ibidē pinus et dicit p̄desse cictis comis que subseruant. sicut omnibꝝ dicit nocere sicut. Est autē pinꝝ arbor p̄ca et valde recta leuis et proosa. et tū multū fortis cū sit nodosa. et ideo ex pmo optimi in nauibus sunt mali pini etiā edificijs sūt valde apti. de facili tū inflāmant et incendunt q̄n igni casu aliquo applicantur. et hoc accidit quia multū habet pinguedis et vntuositatis q̄a picē de subat. Dec arbor corticē habet durū extrinsecus et rugosū. sed interius habet humore pinguem et viscosū quia calore solis attractus exteriꝝ in estate ouertit in resinā. que quidē primo ex se est subalbida et per decoctionē q̄n p̄ efficit reddi valde nigra. Est autē valde odorifera et odorifera facit fumū. sed p̄ multā decoctionē diminiuit odor eius. folia habet multa sed gracilia et acuta et vnt hyeme et estate. Et cū sit arbor pmguissima in locis tū crescit montuosis valde aridis et lapidosis et cū sit arbor multe pullulāōis tanto plus in alū crescit q̄to inferiꝝ plures ramos pdit vñ ramis p̄cis versus terrā plus se dilatat in coma versus celum lente crescit propter viscositatem humoris et grossiciē qui cito se digeri non permittit a sui corticibus spolia et nudat vt plus dicit. nam inter corticē et lignū generant vermes q̄n incipit deficari et illi vermiali corrodūt lignū. et ideo corticē extra hec ne ex corrupto humore generentur vermes ad lignū cōseruandē dicit esse p̄cipua medicina. Dicit plinius autē li. vi. q̄ pinꝝ sicut et alius sub terra p̄funde cooperitus diu durat. et ideo si cauet pinus ad aquā ducit et obdurat p̄funde in terra multis durat annis. et cū sup̄ terrā iacens et in loco hūido ac pluuioso corripit citius et senescit. que totaliter in aqua occultata sub terra ex aque flugū induescit. diu itaq; durat sub tecto n̄ de facili admittit carie nec terredine nisi per stillantē pluuiā corripat s̄ sub terra p̄fida bitūissime ab omni putredine cōseruatur.

Conuerso aut abies sub terra in aqua cito putrescit. hemissima v̄o ē infra tectū vt dicit pl̄. li. vii. ca. r.

De pinea

Pinea dicit pini fructus vt dicit pl̄. in pmo iux̄ stipitē grossus et rotūdꝝ in sumo vero pyramidalis et acutus in p̄cipio est viridis sed q̄n bene maturus est fertilius efficit. et est pinea nux̄ maxima cōtinens in se pro fructu grana multa. que in testis durissimis sunt inclusa. que quidē per ordinē sibi inuicē sunt cōnexa. et tamē ne vnū tangat aliud testatū suatū folliolis q̄n quibusdā pietibꝝ miro nature artificio sunt distincta. sunt autē sic ordinata grā vt maiora maiore et grossiore parte occupent. et minora minore teneant ordinatissime. et ad graciliore locū et acutiorē sub maiore pondere sese inclinet. nam pars grossior sup̄ius per q̄dam caudulā ad herens arbori de presse ad terrā acumine inferius aliq̄tū se inclinat et est pinea fortis ad herentē et magne cō glutinitatis q̄diu tērens est et a sua pingū humoresitate nondū vntitate aliq̄ deficcā supra pinguedie sū hūore viscoso deficcato pinea dissoluit. et sic pars a parte et nucleꝝ a nucleo sepat. Et ideo scdm̄ dial. et plat. quādo est vtendū nucleis pinee oportet vt integra pinea ponat̄ supra carbones et leuiter epurat. et sic duplex cortex eius interiore scilz et exteriorē aufem. et tunc valde medicinalia sunt grana ista. habet em̄ virtutē leniendī et humectādī et aliq̄tū apiendī et mūdificādī mēbra spūalia. et tussim mitigandī. et hīcis et cōsuptis subueniendī. et sanguinē augmētandī. Cortices etiā eius sunt medicinalē habent etiā sua stipticitate virtutē sistendī sanguinē maxie mēstrualē. et etiā dissētriciū fluxū ventris restringendī. vt dicit plat. et pl̄. li. vii.

De pice

Pice pini lactia est per coctionē ignis cū nigredine induata vt dicit ysid. Pice autē duplex est species scilz naualis quia naues inde limunt et cap time ne subintret aqua pice beneficio obstruunt et liquida et vtraq; calida ē atq; sicca. alio tū modo p̄ponit dura. et alio modo liquida et a multis colophona vel pice greca dicit. q̄ in greca in q̄titate maxima inueni. vtraq; est medicinalis. virtutē ei habet dissoluedi et cōsumendi. bene valet cōtra vicia splenis et eius opilationem. et in multis alijs vntur malagmatibus et emplastris. vt dicit etiā dial. q̄ valē cōtra venenū et mēstruā vnticis succurrit cū sale trita. pice autē ignē iflāmat manū tangētis inquinat maxime calefacta.

utres mūdās & cū dīdas sordīdat & maalat
cūus maala quo ad colōrē et a vīstībō vīx
deletur.

De pīro.

Pīrus ē arbor fructīfera sic dicta. q̄a
īn specīe īgnīs est formata. nā eius
fructus a lato īncīpit & ad modū īg
nīs īn angustā sīnit vt dīc y hō. li. xij. Pīr
dīcīf arbor. h̄ pīrū eius fructus est. & fruct
eius est ceterīs fructībō pōdero sīc vt dīcīf
īdē. vñ cū pauca pīra vīdēt pōdero sīc eē
q̄ multa pōma vt dīcīf īdē. ecīā h̄ dōrso īumētī
apponat. De pīris autē sic loquīf y lā. c. ī
dīetīs. dīcīf ecīā pīrōz dūe sūt spēs. alīa est
fīlūatīca seu agrestīs. alīa dōestīca & ceterīs
vītrīq; aut pīrī frōndes & rāmī sūt sīptīcī
et cōstīctīvī. sed fructus īnter se mūltū dīffe
runt. nā pīra agrestīca magīs sūt pōntīca &
terrestīca magīs frīgīda & sīcca q̄ dōmestīca
magīs īsīpīda & dūa gūstū q̄ plus gīalīt
īndīgēsta. & īdeo cūo nō cūemūt h̄ solūmō
medīcīe. q̄ vīhement cōstīgūt vītrīs flūgū
et cōpīmunt colerīcā vōmītū h̄ decocta īn aq̄
flūuīalī sup stōmachū apponat. Dōmestīca
vērō pīra īmātura sūt & pōntīca gēssa et
dūa et ad esū īsīpīda atq; mala. tamē pē
elīpācōz & decoctīōnē īn aqua dūcī & mellīs
seu alterīus dūlcīs apōsīcīōnē cōcūm pōtēst
terrestīcītās alīq̄nūm dīgerī et asīpīcītās
tēmpēratī. nec sic tñ mūltū cūemūt cūo sed
pōcīus medīcīne. Pīra vērō dōmestīca mātura
frīgīda sūt & sīcca. quoz sīptīca sūbstācīa
cū aq̄la dūlcēdīe ē admīxta. & īdeo cūemūt
cūo & medīcīne. melīus tñ cūemūt vīrōq;
mōdo cūo pōst cūbū q̄ ante. nam pōst cūbūm
laxant & cōpīmendo cūbāla depellūt ad locū
decoctīōnīs. & nētūos cōsīcīj stōmachī cōfor
tant. ante pāndīū vērō cōsūpra cōstīpant. &
h̄ īn mūlta q̄tītate a īcīumīs sēpī assūman
vīrēs īn vītre gēnerant. & colerīcā dūam
et īntōllērabīlē pūocant pāssīōnē. & īllā pīra
que sūt dūlcīa t̄pacīcīs sūt cōplexīōnīs
et mīnus sūt frīgīda alījs. īdeo frīgīdīs &
sīccīs plus cūemunt. Hōc autē habent pīra
ap̄tīū q̄ cōcta cū sūngīs malīcīōsīs omne ab
eīs auferunt lōsīōnē & mārīe sīlūestīca. p̄t
sue pōtītātīs īntēssīōnē vt dīcīf y lā. Pūlūs
sīue cūmīs pīris sīlūestīs vālet bībītīs cōtra
sūngas vt dīcīf īdē. Sēmpē autē pōst esū
pīrī debet sūbsequī vsus vīnī. nam vt dīcīf
quādā sīne vīno sūt pīra vīrus.

De pīrū.

Pīrūm est arbor quā latīnī pīrūm
vōcant. & cū īllīus arborīs mūlta sūt
gēnera melīcōz est dāmāscēna a dāmā
māscō opīdo pīrītūs asīpōrata vt dīcīf y hō.

cūus fructus stōmācho dūenīt et mōdēstīe
Hōc solā arbor gūmmī glūtīnōsū & opactum
dīstīllat quo vīantur medīcī & sēcīptōres vt
dīcīf y hō. li. xij. Fruct⁹ autē pīrū dīam⁹
pīra quoz quēdā sūt alba. quēdā rūba
quēdā nīgīa. que nīgīa sūt & alīq̄tūlū dūa
et arīda. alīa sūt stōmācho vītrīcā qualīa
sūt dāmāscēna. frīgīda sūt em̄ & hūmīda
quādo bēne sūt mātura hūmētant ac ī
frīgīdant & dāntur cōtra febrīlē cōlōcēm &
sīccā vītrīs cōstīpācīōnē. Pāpīas tamē
dīcīf q̄ pīrūm est arbor īdē m̄ q̄ lēntīscūs
Sed glosa sup dām. dīcīf q̄ pīrūm et
lēntīscūs sūt eadē m̄ arbor. sed cū ex lēntīscō
nō fīat pīrūm nō erīt eadē m̄ arbor pīrū
mūs & lēntīscūs.

De pāpīro.

Pāpīrus dīcītur quīdam īuūcīs quī
de sīccatīs ad nutrīmentū īgnīū īn
lūccēnīs et lāmpādībōs est valde
ap̄tūs & dīcītur quāsi pābulū īgnīs. pīr em̄
īgnīs dīcīf quīa īn ceterīs pōntīcīs ad arēndū
et est hēerba vīrīdīs & rotūda. & exītrīus
valde plāna. īntelūs habens mōllē medūllā
albā. sīccā. bībūlā. et pōrosam. decoctīca tūe
aut pāpīrus vsq; ad medūllā. & sic de sīccatē
pārū tñ dērelīnquīt de cortīce īn vīno lā tēre
vñ de medūllā tēnēra sūstēnta. & q̄tō mīnus
habēt de cortīce tātō clārīus ardet īn lām
pādē. et facīlīus īnflāmmātur. locūs autē m̄
vībī cōscīt īn pālūstrībōs & p̄rtīs & aquāz
rīpīs. hīc pāpīrīō omīs nūncīpātūr vt dīcīf
y hō. & dīcīf h̄ pāpīrus. De pāpīro autē sūt
vāsa pāpīrīa. nam pāpīrī est quīcūq; pōtēst
fīcī de pāpīro. tātē autē sūt māgnītūdīnīs
pāpīrī cīca mēphīm et īn īndīa vt ex eīs
fīant nāues sīcut dīcīf glosa sup. xvij. ca.
y lā. et hōc tēstātūr plīm⁹. et īdē tēstātūr
hīstōrīa alēxādrī. De pāpīrīs ecīam sūt
cīrē īn quībōs scrībēbātūr epīstōlē que pē
lēgātōs mītēbātūr. fīant ecīam spōrtīlē
pīrīdēs et cāpē de pāpīrīs īn quībōs lōc et
alīa rēponunt. sīcut ībī dīcīf glosa. Sēcūm
plīmū autē mūltūm vālet medūllā pāpīrī
ad aquā m̄ de aūrē exītrāhēdam. īllām em̄
nātūrālītēr īmbībīt et ad se t̄rahīt. et īdeo
a p̄ra exītrāhītūr a vīno cūm pāpīro. De pā
pīrīs dīcīf plī. li. xij. ca. pāpīrī m̄q̄t cōscūt
īn pālūstrībōs egīptī & alījs quīescentībōs
nīlī aquīs nīhī aqua īn altītūdīne duos cū
bītōs nō trāscēndunt. habēt autē rādīcēs
pāpīrōz īn īllīs stāgnīs cōscēncīa spīssīū
dīnē vīnīs brāchīj. & sūt trīāgūlārēs īn lātē
tībōs ex quībōs cōscūt īnīcī nō amplīus
īn altītūdīne dēcē cubītōz et īllīs rādīcībōz

Lib 17

incole ped lignis vaine ad obuendū et ex ipso papiro sunt varia utensilia et ex eis nauigata repunt. et nauū vela fines et etiam vestimēta et inde faciūt vsū carte. huas plis

De paliuro.

Paliurus est carduus asperimus et spinosus crescens in terra aspera et inaulca vt dicit ysid. habens quedā capitella spinosa et ad tangendū difficilia. nā manū ledunt tangentis. et in illis capitellis continet semē diuretiū. valens vt dicit dial. mōxib. venenatis et ad calaulū dītīgēndū. Paliurus itaq; est herba aculeata. pedes vulnēans et transeuntis. cuius hastule ita sūt spinose q; etiā pre asperitate contingit se vel amedi ab asinis non permitant.

De papauere.

Papauer ē herba sompnifera. sapore em languentibus facit. et est duplex scz vsualis et agrestis. ex qua fluit succus que pbiā opii dicit. vsual aut aliud albu qd est frigidū et humidū. aliud nigru quod est frigidū et siccu. aliud est rubeum et agnoscu. hec spēs p flores albos purpureos sū vobos et subalidos. Capita hnt magna ad modū malignanati in quibus recolligit semen suū. semen aut est vinctuosū. vnde ex eo fit oleū ad vsus multos ex succo folioz et capitelloz fit opiu. vñ sompn. febricitātibz puocatur. dicit em q; debet dari cū cautela quia multū opilat et frigidat et mortificat. et maxime papauer nigr in multis antidotis et medicinis salubriter adhibet vt dic plat. plinius et dialcorides et macer.

De plantagine.

Plantago est herba frigida et sicca q. agrestis dicit arnoglossa id est agri lingua vt dicit ysid. li. xvij. Eius ei folia sūt plana et aliquātu netuosa sūt sicut lingua. et cū rotunditate sūt oblonga in qz medio surgit vna hastula fortis et angulosa in cuius sumitate recolligitur eius semen in modū clauē. Et ad huius herbe similitudinē format. eāt ornat. in infula sumi sacerdotis sicut dicit magister super ero. in historia. Et est herba maxime oueniens medicine. nā vulnēa sanat etiā canis tabidi et ei tumoēs sedat. ydropicos iuuat. vñeno repugnat et maxime ataneaz. eius succus lumbricos necat. et vehementē dolōē vntis mitigat vulnēa samiosa mūdāt et desiccāt. sanguis fluxū et mēstruoꝝ amputat. tumores apostematam in principio reperat et dissipat. mastica ginguas tumidas et languifluas exprimit atq; mundat vt dicit dialco. qui

multiformiter laudat virtutes magnificas arnoglosse.

De petrosilino.

Petrosilini ē herba ortensis odorata sic dā eo q; in petris et locis petros sepe oriat. Cuius species sunt plures sed optimū macedoniū suauē gustu. et odore aromatiū vt dicit ysid. cuius vsus ouenit esui et etiā medicine. Est em herba calida et sicca et multū diuretica. aperitiua. diuisiua et dūptiua. ac humoꝝ grossoꝝ subtiliatiua et appetitus excitatiua. et ideo lapidē frāgit mentitua educit. ydropicis subueit. opila. cōes splenis et epatis aperit. et multas alias passiones vt dicit plinius. dial. et plat.

De pipere.

Piper ē semē vel fr. is in meridionali parte auasi arberis vel fructicis montis caescentis etia feruidū etū solis vt dicit ysid. li. xvij. cui folia unipo sūt similia. Cuius siluas serpētes custodiūt s; incole egomis illius cū silue mature fuerūt eas incendunt et serpentes ignis violēcia effugant. et ex huius obustione giana pipis que naturaliter erant prius alba efficiuntur nigra accidentaliter et rugosa. Cuius triplex est species vt dicit idē. nam est piper longū scz qd est immaturū. et piper albu scz qd ab igne ē icorruptū. et piper nigr qd scz torrido calore ignis nigru est in superficie et rugosū. Piper aut nigru efficacius est longior tpe q; aliud. potest in magna efficiā custodiri et q̄to est ponderosius tanto est recencius et meli. vt dicit idē. sophisticated aut meratoꝝ fraude. nam vniuersissimo pipere humefacto supersperzunt spumā argenti vel plūbi vt sic videat tacōe ponderis esse recens. huas ysid. Plini. aut li. xij. ca. viij. dicit q; piper per longā adustionē solis nigru redditur et rugosū. et hoc non sū pipereis iniuria cū debēt esse albu. sed ex celi intemperie sic nigrescit hoc etiā permitunt incole vt possit diuicius et meli. seruari. Sed dial. dicit q; sarraceni qū de nouo colligūt illud ponunt in clibano et sic torrent vt virtus germinatiā a pipe auferat ne in alijs ptibz valeat fructificare iterū pullulare. Est aut piper calidū et siccu in quarto gradu vt dicit in plat. habet autē virtutē dissoluendi. dsumendi. attrahendi. cuius puluis h; vim steenutacōem puocādi et cēbz a supfluitate fleumatica expurgādi et carnē supflua corrodendi et pannū in oculo dsumendi. et spiritualia membra frigidis et viscosis superfluitatibz emundandi. maxie h; cū sicut siccis assumat. habet insup vim calefaciendi stomachū et pfozādi. et appetiū

f.

prouocandi sanguineis tñ & colericis non ē
 vtilis vsus pipēris nam sanguinē dissoluūt
 deficiat & epurit. & tandē lepris & alias pas
 siones pessimas generat et inducit vt dicit
 in plat. Piper itaq; granū est vile ī aspectu
 exterius atq; nigrū. interius album. sapore
 acutū. odore aromaticū. in q̄titate modicā
 in virtute maximū. actu frigidum. potencia
 calidissimū. cuius virtus non sentit q̄ diu
 est inteḡ. sed cū masticā fuerit vel otriū
 cicius. virtutes dicere ad plenū esset longū
 et quīs sit multū ponderosū apud nos pre
 ciosumq; ppter eius raritātē & efficacīā ap
 indos tñ ppter eius copiam pulegio vilius
 reputat vt dicit ysid. & eā plat.

De pulegio.

Pulegiū est herba multū aromatica
 a pullulādo dicta. que vt dicit ysid.
 apud indos pipere preciosior est Est
 autē scdm plat. pulegiū herba calida & sicca
 in tercio gradu. cuius virtus consistit in folijs
 et in flore. & debet colligi qñ est in flore. & est
 duplex scz domesticū qđ vocatur hibernū. &
 agreste. & vtrūq; ē multū vtile & medicinale
 virtus em̄ habet dissoluendi. asumen di. et
 asfortandi. & vena frigidū constringendi &
 deficcandi. & matricē mundificandi. & coar
 tandi ventris valuam. menstrua educendi.
 asfortandi stomachū. et appetitū excitandi.
 ventositatē extenuandi. & dolōē interiorū scz
 intestinoꝝ ex frigiditate mirabiliter mitigādi
 frangendi calidū. et acceptū abiuuandi. vt
 dicit plinius.

De poro.

Porū nomē est etroclitū qđ in singu
 lari dicit hoc porū. & in plurali porū
 op. 89. Dat autē mltos porūq;
 facit tibi poros. & etiā in lib. numeroꝝ. ysi
 c. dicit In memoria nobis veniūt porū cepe
 et allia &c. Poroz autē duo sunt genē scz
 capitātū & sectile. sectile autē dicit parvulū
 nondū trāplantatū. capitātū vero maius qđ
 de loco ad locū translātū est vt dicit ysid. li.
 xvij. porū sectile plus ouenit medicāe q̄ esui
 capitātū vero econuerso Est autē caput albū
 carnosū. pelliculis siue tunicalis circūiectū
 hñs in sine plures radices loco capilloꝝ q̄bo
 terre adhēt & suscipit nutrimentū. de medio
 autē capitis erūpit planta vt dicit in li. veg.
 habens in stipitis superficie caput in quo seia
 colligunt. et habent singula grana singula
 pediculos per quos adheret planta. nō facit
 semē primo anno sed scdo sicut etiā dicit in
 li. dial. & macrob. & pporas in multis me
 diaminib; poro vtebat. nam illius succū
 dedit solū ille bibendū oia vniū sanguis

vnde valet etiā contra sterilitatē si a puellis
 sepius comeda. succus eius cū vino bibitus
 valet oia mōsū serpyllis. & cuiuslibet vene
 nosi aialis. contritū cū melle sanat vulneta
 si sup ea plastrē. succus eius cū lacte mixtus
 vultū sanat tussim. & etiā sanat vicia pul
 monis. succus eius cum felle capre mixtus
 abbita tercia pte mellis auti infusus tepid⁹
 eius sanat dolōē & iuuat oia sūeditatē. cū
 vino bibitus soluit lumbōꝝ dolōē. vulneta
 recencia cum sale mixtū porū cito claudit et
 sanat duricias relaxat. & fractums cito oso
 libat. porū etiā crudū comestū valet contra
 ebrietatē. stimulat vnoē. et mollit duram
 ventem. Nec omnia dicit pli. li. xv. ca. vij.
 vbi iam multa dicit sup addit. dicit etiā cum
 q̄ odore solo scorpionis abicit & serpentes &
 sanat mōsū canis cū melle. valet etiā contra
 dentū dolōē & eoz vermes iterficiat. sompnū
 puocat. mōbū regū iterficiat. & ydropisim
 curat. habet tñ quedā vicia. q̄a acie oculoꝝ
 hebetat. & inflationē generat. grauat scd chū
 sitim puocat. sanguinē incendit & inflām at
 si frequenter & nimū comeda. huic pli.

De quercu.

Quercus est arbor glandifera. annosa
 solida. & opacta. duri corticis. me
 dullam modicam habens interius
 siue nullam. super folia generans quandā
 stipitiā & infipidā. quā medici vocant gallā
 portans fructus qui vocantur glandes quibus
 porū & etiā aprili in nemoribus saginant
 radicem habet fortem & tortuosam. in terra
 multū se pfundantē & ei spione fortissima
 adherent. cuius cortices fructus & frondes
 cum sint stipitiā. frigidū et sicci. sunt vtilēs
 medicine. dicit quoq; quercus a querendo
 eo q̄ in ea solebāt dij genitū rēponā dare
 vt dicit ysid. li. xvij. vel ideo q̄ in ea solebāt
 antiqui querere glandes ad edendum sicut
 dicit poeta. Mortales p̄mi ructabāt gutta
 glandes. fuit autē hec arbor iouū antiq̄tus
 assecrata. vnde dicit ovidius. Et que deside
 rant patula iouis arborē glandes. Crescunt
 autē quercus in locis montuosis & saluosis
 et maxime in terra balsami. vnde quercus
 glābifera in magnitudine duricia & fortitudine
 alias arbores preexcellunt vt dicit glō iero.
 super amos. ca. ij. Est autē quercus idem q̄
 illex quere supra eodē in hā. Quercū fruct⁹
 glādes dicunt que crescūt inter folia nullo
 flore penitus precedente. & sunt glādes rotunde
 exterius & oblonge et multū plane. & specu
 laēs aliq̄ntū subluide sicut vnguis. & sicut
 dicit in dietis. glandes frigide sunt et sicce

Lib 17

et iō diffi-ales sunt digeſtioni ⁊ inobediētes
 et ventē ſtipantes ⁊ tēde de ſtomacho
 deſcēdētēs ⁊ dolōre capitis generātes ⁊ p̄t
 ſiōs groſſos ex glādiō reſolutos de ſtōcho
 ad cerebꝝ aſcēdētēs. Sunt autē in p̄cipio
 virides ſed efficiū q̄ ſilue ad maturitatē
 p̄tingētēs ⁊ cōſcētēs in quibuſdā capitell
 rotundisſimis planis interiūs ⁊ ſed calloſis
 c̄pteri aliq̄tūlū ⁊ hirsutis. Hūc autē interi
 medullam ſpiſſam ⁊ plenā quadā pellicula
 circūdatā que diuidit int̄ corticē et medullā
 et eſt cor̄p̄ cū medulla ⁊ capula ſua magne
 ſtipiticitatis et ſiccitatis ⁊ non boni ſaporis
 magis adhuc viridis ſed q̄ bene maturā
 et aſſūc̄ in igne ⁊ vel in dulci aqua elixant
 meliorant in ſapōre ex aqua dulcedie ⁊ calore
 valent em̄ oīa venenū quia opilant poros
 ne ad cor̄ venenoſitas ſe diſfundat humoēs
 puritōs deſicat ⁊ fluxū menſtrualē valde
 cohibet atq; ſebat vt dicit pla. in dietis ⁊

De quinquilijs

Quiſquiliū dicitur purgamentū frumētū
 ſicut dicit amos. c. viii. q̄ cadūt q̄
 frumētū p̄regat q̄ quidē mutiles
 ſūt hominibus ad comedendū ⁊ porcis tamē
 ⁊ altilibꝝ p̄bent cibū. admixte tñ frumētū
 ipſū inſiciunt et ei nichil afferunt niſi p̄dus
 Quilquiliū tñ grana leuia ſunt et vacua
 cauata a vermibus ⁊ corroſa. quoz medulla
 interi⁹ ſumit ⁊ iō ipſoz teca vacua inueni
 p̄pter quod non tantum ventrem faciunt q̄
 aggrauant atq; inflant ⁊

De roſa

Roſa vt dicit pli⁹. ē arbor ſpinola
 et parua ⁊ cuius virtus maxima
 eſt in flore. ſecundario vero eſt in
 folijs ⁊ ſemine. Nam arbor eſt medicinalis
 quo ad florem ⁊ quo ad folia ⁊ quo ad ſemen
 Eſt autē roſa duplex q̄ quedā eſt domeſtica
 ſiue ceteriſis ⁊ quedā eſt ſilueſtris. Ceteriſis
 plantat et colit ſicut vitis. que ſi remāſerit
 inſulta ⁊ a ſuperfluis nō purgata degenerat
 in ſilueſtē. Agreſtis vero roſa p̄t frequentē
 mutacōē ⁊ cultū efficiē vna roſa. Differt
 autē roſa ceteriſis a ſilueſtri in floꝝ multitudine
 in odore. in colore. et in virtute ⁊ quia folia
 ſunt plana ⁊ lata ⁊ ſubalbida ⁊ pauca tuberi
 admixta. minus odorifera ⁊ minus opancia
 in mediā. folia autē ceteriſis roſe ſūt multa
 mutuo coherencia et om̄p̄ta ⁊ omnino tubera
 vel omnino albiffima. m̄te redolēcia. i ſapōre
 ſtipitica ⁊ quodāmodo morbidicia ⁊ magne
 efficacie in medicina p̄to magis ceteriſis et
 cōfigurē tāto magis efficacia ⁊ aromatica
 ſenciū. de ſpina quadā dura ⁊ aſpera cōiū

ſed tamē ſpinea nā tūā nullatenus imitānt
 decoē ⁊ odore nobilitat ſpinā ſuā. q̄n autem
 primo germinat includit in granolo cortice
 viridi ſeu virente. quo tumefcente erūpunt
 quedam folia dura ⁊ acuta. in quoz medio
 erūpunt alia folia mollia ⁊ ſe mutuo oplec
 tencia. et paulatū tubencia. que opleta oīa
 folijs cōtū ſe expandunt ⁊ q̄n a tenera ſunt
 et ad herencia debilis in p̄cipio. ideo illis
 paruis folijs virentibꝝ inferius tubera folia
 tenera ⁊ mollia in circuitu imitant. in quoz
 medio apparet ſemē minutū crocū ⁊ valde
 odoriferū quod abheret ſuper roſe fructum
 p̄mo autē formaē roſe fructus anteq̄ folia
 ad plenū ſe expandūt. Et cuius fructus ſūt
 quidā noduli pui duri cū quadā villoſitate
 quibusdam granulis pleni qui primo ſunt
 virides. h̄ poſt caſū ſeis ⁊ folioꝝ in autūpno
 tubescunt. q̄n plene ſunt maturi mollescunt
 circa h̄emē ⁊ nigreſcūt. ⁊ eoꝝ ſapō ſtipit
 eſt ⁊ aliq̄tūlū acetōſus ſicut ſapō meſpiloꝝ
 h̄ inutiles ſūt ad manducandū. p̄t villaginē
 interi⁹ lati tantē ⁊ comedētis guttur interi⁹
 offendētē. nāſcūt autē arbor roſe q̄nq; p̄t
 ſciacionē. q̄n; p̄ plantacōē; q̄n; p̄ inſercoē;
 et p̄ficiūt roſe p̄t t̄nſlocōē; ⁊ p̄ in aſionē.
 huic pl̄. li. pp. ca. iiii. floſ roſe inter flores
 optinet p̄ncipatū ⁊ ideo ſolet p̄ncipalis
 pars hoīs ſc; capitis roſaz floꝝ coronari
 vt dicit pli⁹. et hoc racione decoris. odoris
 ſuauitatis ⁊ virtutis. nā ſua pulchritudine
 aſpectū reſcit. ſuo odore olfactū afficit. ſua
 uitaſis mollicie tactum delimit. ſua virtute
 multis languoribus et morbis obuiat. et
 ſuccurrit vt dicit idem. viridis em̄ et ſicca
 oplet medicine. De viridibus autē folijs
 roſarū ſunt multa vt dicit in plat. nā roſe
 minutū incit decoctē in deſpumato melle.
 mel reddat aromaticū ⁊ medicinale. Iſtud
 em̄ mel oſorat ⁊ mūdificat ⁊ mūdificando
 diſſoluit. ⁊ digerit hūores viſcoſos flema
 ticos atq; groſſos. cū frigida aqua ſtūgit
 et oſtipat. cū calida lapat. De roſis autem
 bñ ceteriſis ⁊ cū zucara roſacea bene icorpatis
 ſit zucara roſacea. que hab; virtutē oſorandi
 et oſtūgendi. val; etiā oīa fluxū diſſentēte
 et contra vomitū coleticiā. ⁊ contra ſyncopim ⁊
 et cardiacā paſſionē. De roſis etiā in oleo
 maceratis ſit oleū roſaceū in multis cauſis
 neceſſariū. val; etiā oīa calcfactioē epatis
 ſi inde epatis regio inungatur. valet contra
 doloꝝ capitis ex calida cauſa ſi inde frons
 et tempora limantur. ⁊ valet contra calozis
 diſtēpaciā in acutis. etiā ſompnū puocat
 et inducit. Ex roſis etiā viridibus ſit aqua

rosacea per decoctionē ignis siue solis. et hec
 aqua valet ad supradicta oia. valet etiā in
 collicijs oculorū et in vngētis dūāz. q: pannū
 supfluū et maculas faciei abstergit et autem
 subtiliat. Et rosas etiā siccas sunt plurime
 medicine. nā odor siccaz rosaz ce. rebz repat
 et confortat. eius decoctio in aqua celesti oēm
 fluxū ex calida causa sedat. puluis eaz san-
 guinē sistit de naribus pfluētē. deficcet et
 consumit putridū humore. gingiuas et radices
 dentū corūpente confortat dentē mobilē casū
 omniētē. puluis eius cū croco contritus et
 albugini ouī mixtus sanat efficaciter dolore
 oculorū. et stringit humore et sanguinē ad san-
 guinē ad oculorū venas defluentes reprimūt
 tumore vultus et ipsam releuat descendente.
 Has et multas alias rose virtutes tangit
 plinius. libro. xx. cap. xij.

De radice:

Radix a radio dicitur quia quasi quibusdam
 radijs sicut terra demergit in profundū
 Vel dicitur a radio dis quia si erudat
 non repullulat. Est ergo radix tam principium
 herbe quam arboris. et est mollis in substantia
 porosa. villosa. tortilosa. mollis siquidem et
 pinguis est substantie propter facilitatem humiditatis
 attracte incorporatione. porosa est propter facilitatem
 et copiositatem humoris ad nutrimentum foliorum
 et frondium transmissionem. villosa est propter
 habundantiam nutrimenti attractionem. quod
 ei facit os in animalis corpore hoc facit radix
 in corpore arboris siue herbe. per villas enim ad-
 heret terre. quod sibi conueniens est attrahit de
 humore. et attractum per poros quasi per venas trans-
 mittit ad nutrimentum plantae. tortilosa est propter
 forciorem adhaerentiam in terra fixationem. variat
 autem radix in figura et dispositione secundum diuersam
 actionem caloris operantis in substantiali materia
 radicis. que aliquando est subtilis. aliquando grossa
 aliquando medio cras. sicut dicitur commentum al. super
 li. de plantis. nam si fuerit materia aquosa
 aerea subtilis et calor fortis erit radix oblonga
 et recta in figura et acuta. et si humiditas nu-
 trimentalis fuerit grossa et terrestrius erit radix
 dura et sicca. quia talis humor vi caloris for-
 tior coagulatur. si vero fuerit materia mediocris
 et calor fortis equaliter ab omnibus partibus
 a calore attrahitur et propter partium equalium
 coadunationem rotundatur. et sic fit radix rotun-
 da in figura. Si vero fuerit calor debilis et
 materia viscosa non potest multam materiam
 eleuare nec dilatare. tunc eleuat partes eius
 leuiiores grauiiores proprio pondere. hinc inde
 diffunduntur. et sic in eis relinquitur forma inequalis
 cum quadam nobilitate et asperitate. radix ab

humore terre actione caloris generata. a calore celesti
 penetrat. cuius virtute nutrimenti conueniens
 sibi attrahit et incorporat. ex situ et dispositione
 terre radix dispositionem consequitur et operationem
 nam que in terra bulci et mediocritate sicca nascitur
 et aqua nutriuntur pluviali sunt meliores et
 ceteris laudabiliores. quam vero nutriuntur in terra
 molli et palustri ubi aqua stans est et putrida
 de qua hauriunt nutrimentum. propter maligni-
 tatem et corruptionem aque ceteris sunt detestiores
 et minus salubres tam in cibo quam in medicina
 ut dicitur ysaac. si radix occulta sub terra et latet
 ab aspectu et sua virtute et efficaciam manifestat
 in fronde et in flore et in fructu. in terra occultata
 vivit proficit et melioratur. que abstracta
 a terra motu deficit et deficit. rocius arboris
 siue plante pars de spectior est ipsa radix. et
 tunc sicut vtriusque mater est et principium. sic
 vtriusque nutritrix est et maxime necessarium suste-
 tamentum. sed quanto profundius terre visceribus
 se infigit tanto efficacius solidius et firmitus arboris
 fundamentum. si radix cum sit in sua substantia
 valde mollis. virtute tamen subtilitate innata
 caloris lapides duros penetrat et versus ad eorum
 intima se profundat. tunc hiemali calore natu-
 lis fugiens frigiditatem aeris ad interiora
 radicis se recolligit et ibi multiplicat. ad sui
 timentum et nutrimentum a rams exterioribus
 ad se attrahit humorem. et tunc hinc ex attrahito
 humore radix materiam accipit quam
 partiendo frondes et flores vero tunc et post
 emittit. unde herbe que prius erant aride quasi
 mortue in hyeme humore evaporante ad superiora
 in vere reuiuiscunt. Item qualitas scilicet bonitas
 vel malignitas radicis ad ramos derivatur et
 sepe ostenditur in fructu. et in flore. quod virtutis
 vel vicij lateat in radice. sepius tamen potentia
 siue amaritudo humoris radicis digeritur et
 dulcoratur beneficio aeris subtilitatis et caloris
 celestis materia de purantis. unde frequenter
 accidit quod radix amara fructum dulce procreat
 et producit. vnde patet in radice vitis et oliuae
 huiusque ysaac in dietis vniuersalibus. Dicit
 etiam aris. quod arbores quando infirmant et non
 fructificant solet eis mederi in radice. quia
 incidit radix et lapis ponitur in fissura et sic
 effluit grossus humor et corruptus reluti de-
 coctura. et sic primo humore attracto et aere
 nouo radicem interiorius subintrante renouatur
 arbor et sanatur. Item dicit ysaac et galienus
 et multus athenienses dixisse. omnis her-
 ba cuius radix est multi nutrimenti eius
 semen non est nutrimentum ut patet in rapa
 et huiusmodi. et conuerso. quarum semen
 nutrit radices que non sunt nutritiue. Est

Lib 17

Est autē quēdā herba dicitur nocte radicis
 appropriatē. que calida est & sicca & ē similis
 tape non in virtute. hz autē virtutē incidēdi
 & dissolventi & consumēdi & aperienti potos
 Unde valet contra febres que ex causa frigida
 procreant. splenis opilationē aperit. & eius
 duriciē soluit. ydropicis subucit & succurrit
 reb arguentē & acē habet sapore. & ideo plus
 auenit medicinē q̄ cibo. sicut iapa & econūso
 plus auenit cibo q̄ medicinē. Est em̄ calida &
 humida. & ceteris herbis & radicibus plus
 nutrit vt dicit ysa. in diet. mollē ac dulcem
 inflatā carnē facit inter sui ventositatem et
 inflatōez. vnde cocta melius nutrit. cruda
 vel male cocta difficile digerit. & in vis & in
 potis facit opilatōez. valz etiā s̄m medicinā
 nā in iure ei⁹ pedes podagricoz et archicoz
 loci dolos recipiūt mitigacionē. De semine
 autē iape sicut iapam sit oleū v̄hibus multis
 necessariū & maxime in lucernis. non tamē
 licitum fuit tale oleum apponere in lucernis
 candelabri in domo domini. vt patet in glo.
 sup expo. xxvij. vbi dicit̄ cū distinctione iube⁹
 offerri oleū nō iapanū nō mirū vel mietinū
 sed purissimū de lignis oliuarū. quia aliud
 offerre nō eāt licitū. sicut nec accendē lignū
 siue ignē alienū q̄ qui de celo descendit & c.

De rampno :

Rampn⁹ ē arbor multū dura & nodosa
 ramosa & spinosa. Nam folia habet
 aculeata. spinis acutissimis or̄ta in
 lateribus & munita. & ideo suis aculeis solet
 manū ledere & tingentis. & pedes pungē ipsa
 folia calcantis. in p̄cipio q̄ nascit̄ folia
 habet mollia & leuia & q̄ro plus crescit tāto
 asperior efficit̄ & in auariorē aculeū induescit
 dicit magister in historia super iudic. xx. q̄
 testante iosepho rampnus habet singularit̄
 hanc virtutē ignē ex se p̄ferendi. Nam ei⁹
 folia q̄ cadunt & desiccant̄ multē diant̄ eē
 siccitatis & auis dā lenē vntuositatis. & et
 ideo quādo adest ignis vel fortis in calidis
 tēḡiombus ipressio caloris solaris. folia illa
 disposita inflamaōi ad modicū calidi & siccū
 ventū flatū incendū. aut̄ incensiois occasioē
 aliq̄n vicina nemora mirabiliter exuruntur
 de rampno etiā dicit pli. li. xxiiij. Itē genera
 arborū frutes spinosus ē & rampnus. habens
 ramos & folia in quibus sunt aculei recti nō
 habens in ramis quosdā folliculos tubentes
 siue fructus in quib⁹ est semē habens v̄tutē
 attractiuā. nam & secundinas in vtero trahit
 Est autē arbor in agne am aritudinis tam in
 radice q̄ in folijs et in ramis. est tñ utilis
 medicinē. Nam ex succo radicis & trisoz p̄c

decoctioez sit medicamē qd̄ medici licitū v̄nt
 et in quibusdā aculeis lucid⁹ dicit. q̄ oclōs
 reddat elacos. nā maculā oculi delet. & valz
 contra lippitudinē & alia vicia palpebray & ad
 aures prurulentas et gnguias putidas et
 sanguis exsecraciones & contra muliez p̄fluū
 q̄n habundāt humores superflui in matrice
 quā optime purgat & iuuat. & vt dicit pli.
 sanat vlcera labioz & valz ad scissuras lique
 vt dicit idem.

De resina :

Resina vt dicit ysa. li. xxvij. ē lactea
 sudore lignozū exalata vt balsami
 ferulapim & lētisci & arborū & v̄gultoꝝ
 que sub are phibent. reyn em̄ ḡra ce emanare
 dicit vel sub are sicut ligna odorifera or̄ctis
 sicut gutta balsami aut ferularū q̄ gutta
 durelat in gemmā scz in electz. Prima autē
 resina dicit̄ thebetina. & est prestātissima
 p̄ alijs & defer⁹ de arabia. iudea. s̄ria. cip̄ro
 et affrica. & ab insulis maris. Secunda est
 lentiscina q̄ mastix vocat̄. hec de chio insula
 deportant̄. Tercia est pimealis. & hec nunc
 est liquida nunc dura inueniē. huic ysa.
 Resina igit̄ dicit̄ q̄libet gramē liquidū vel
 aridū. liquida resina vt balsami & thebetina
 dura vt mastix th⁹ & miera & huioi. Omnis
 autē resina primo est mollis et liquida vel
 viscosa. sed in prima sui emanacione & aliq̄
 remanet liquida & aliqua calore vel frigore
 indurat̄. His autē resina ē utilis in medicā
 et ideo resina posita in nobilibus antidotis
 et vnguetis. naturas autē & v̄tutes singuloꝝ
 quere in locis suis.

De tubo :

Rubus est densitas spinay & v̄p̄riū &
 alioꝝ fructū & aculeos habentū q̄n
 in loco aliquo crescant simul vt dicit
 ysa. & est tubetū siue rubo nomē approp̄atū
 spinoso fructū ferenti moza agrestia. quib⁹
 pastores reluant famē suā. Cuius fructus
 primo est tubus. & ideo a tubore fructū est
 dictus tubus. in ramos longos graciles et
 rotundos. spinosos. et densatos. subtubos
 et in se deflepos se diffundit. cuius folia sūt
 breuia & in lateribus sunt scissa aliq̄tulū et
 acuta. habentia exterius quosdam aculeos
 paruos. parum curuos et aduncos valde
 pungitiuos. Unde totus tubus a radice v̄s
 ad summitatē aculeatus est & spinosus. cuius
 aculei v̄sus terrā p̄z eaurū ad similitudinē
 dentū sūt formati. cui⁹ fruct⁹ p̄mo ē vitid⁹
 durus et valde s̄pticius. deinde fit tubus
 parū acetosus vltimo efficit̄ niger & dulcis
 q̄n p̄ritus ē maturus. Cuius succus ē tub⁹
 et inficit̄ sicut sanguis. & est fructus exteri⁹
 tenuissima pellicula et molli circumdatais.

Valliulis quibusdā distinctus et cū quadā
 rotunditate parū eleuatus sed plenius est
 quā carnositate humida interius et granulosus
 et ē arbor medicinalis cū fructu suo. Est em̄
 rubus frigidus et sicus scdm̄ plat. vt dicit
 idem. Dicit etiā estā. summitates esse eius
 stipticas et ualere contra calida apostemata et
 vltimas. et contra rubores oculoꝝ si tinea eius
 cū albugine ovi detrahant et apponant. succus
 etiā turionū eius et tiniaz ualeat etiā contra
 dissenteria cū aqua cordei. huicq; plat. De
 fructu autē eius vtilitate queri supra in lūa
 m de moris agrestibus. in terra sterili crescit
 et ē optimū contra ceteros et vineas munimentū
 nā sua spissitudine bestias et trāscentes hoies
 accet ab ingressu. lepōꝝ et hūdi minorū ani
 maliū est receptaculū. auiū in eo nidificantiū
 defensaculū et latibulū. nam ad hoc dati sūt
 ei aculei a natura vt eis quasi cū mucronibus
 se defendāt. et ideo manū inuadentiū fructū
 suos vulnear et pungit. et ad sua interiora
 aduersarios ingredi non permitit. subus
 etiā umbrinosus est et obscurus sua densitate
 soli non pūius. et iō colubris et alijs uenens
 reptilibus est amicus. et ideo a rubo dicitur
 rubeta quedā rana uenosa que rulos inha
 bitat et frequētat. vnde iuxta rulos dormire
 non est tutum ppter eius uenosa vt dicit
 in historia super epō.

De ruta.

Ruta est medicinalis herba dicta eo
 quod sit feruentissima. cuius duplex ē
 species sc; agrestis et domestica. et
 vtraq; est feruida sed agrestis magis vt
 dicit ysid. li. viij. ca. vltimo. hanc uenens
 et variari et repugnare mustele docent. que
 pmo ruta comedunt et eius odore se munit
 et virtute anteq̄ dimicent cum serpente vt
 dicit idem. pmo mustela vim rute noscens
 potius ipsius esum inuadit secat et interficit
 basiliscū vt dicit pli. dial. et estā. Multis
 huiusmodi laudibus eam extollit pli. li. xx. ca.
 xx viij. fere p̄ cunctis herbis. dicit em̄ vire
 tutem habere calidā sc; et siccam. stomacho
 confortatiuā si sepe potetur. Item vim habet
 partus mortui expulsiuā. et immundiciā
 matricis eductiua et cōsuptiua et per cōsequēs
 purgatiuā. Item virtutē h; humoris ueneri
 cōsuptiua. et per ipsius appetitus in masculis
 repressiua. qu; in eis incēdit siccitate et calore
 cōplexionalē in masculis dominantē. ex quaz
 q̄lica tū intensione desiccatur humor et cōsumit
 qui solet esse i uicis causa ueneri appetitus
 in mulieribus autē frigidis et humidis opat
 ex causa otaria otariū supradictis. decoctio

etiā rute sedat bura tormēta ventris si pota
Hec herba calida supra ventris regionē ca
 thaplasmetur mūdatur et iuuat pulmones et
 petora ab omni causa humida et frigida mē
 broꝝ spiritualiū infectiua. decocta cum oleo
 uermes ventris necat. cruda comesta acuit
 visum. oculoꝝ caliginem dissipat atq; acuat
 fluxū sanguinis p̄ naves eius succus naribus
 instillatus desiccatur et sedatur. comesta vel potata
 uenenis omnibus potenter obuiat. et omniū
 uenenoꝝ moribus cū alijs sale et mucibus
 ceteris pariter acuat. succus eius naribus
 instillatus a sicumate caput purgat. et epi
 lenticos multum iuuat. dolorem dentium eius
 decoctio releuat. membra paralytica ad sensū
 reuocat. et poros p̄us clausos depilat. ven
 tositatē intestinōꝝ potēte extenuat. et oēm
 interiorē dolorem sedat. lippitudinē oculoꝝ et
 ruborē cū cimini in aqua rosacea ruta mixta
 mundatur mirabiliter atq; sanat. Cuius odor
 oīa uenosa de oētis fugant. et ideo plātaf
 circa saluā quā serpentes diligūt et bufones
 vt eos fuget. De ruta quoq; dicit pli. li.
 xij. c. ij. ruta uult ferri in equinoctio autūp
 nali. obit h; emē frigidum et humosū. siccis
 gaudet temporibus. terra latericia ac cinere
 uult nutrirī. et cinis eius semis de bet miscel
 vt cretat erucis. mustum rutatū bibebant
 antiqui romani contra uenē et alias multas
 passiones. vim seminatiuā habet in semine
 in stipite in luculo sū in radice. nā maruato
 tam alicuius cacumine statim sica in terra
 radicitur et difficilime auellit. amicitia est
 ei cū fico incantū vt nusq̄ leuor ualeat q̄
 sub fici vel iuxta fici. Itē dicit idē li. xx. erant
 pitagoras qui putauit oculis noriū eē rutā
 quia sculptores et pictores comedunt rutam
 causa oculoꝝ et acuit eoz visus. precaueant
 aut grauidē ne comedant rutam. quia plus
 interficit cibo tali. contra profluuiū genitale
 datur. et uenē cōbreo per sompnia ymagi
 nantibus. succo rute immēti a scorpionibus
 et araneis ab apibus uespis non pungitur
 et a succo acate qui etiā est uenē uenenoꝝ
 insiciuntur. huicq; plinius libro uicesimo

De salu et eius proprietatibus. capitulo. xiiij.

Saluus est vastus et filicetrus locus
 ubi arbores in altum erigunt et
 crescant. vt dicit ysid. libro. xiiij.
 Dicit etiā idem libro de cōquarto. saluus ē
 densitas arborum alta uacata hoc nomine.
 eo q̄ exiliat i altū et cōsurgat et differt a filua
 nā in filua crescit arbores plures et breuiores
 et spissius et intimus sibi inuicē appinquat.

Lib. 17

In saltu s'o arbores sūt pauidores s' electioēs sunt et maiores. vñ filua est spissū nemus & breue. & dicit a sylen qd est lignū qā multa ligna ibi cedunt & nascunt. & est idem filua nemus & lucus. sed filua dicit a sylen qd est vastitas vel silenciū. quia filua est vbi loca sunt vasta & deserta & silencio plena. Rem? vero a numie nūcupat. quia ibi sc; in filiis ydola stantebant & pro numine adorabant.

Sūt autē nemora arbores maiores vmbrose frondibus lucis autē dicit dēstas arbor solo lumine distrahens et dicit per antifrāsim a luce o. ces lucis. quasi lucens minime. fiat piscina dicit quasi minime pilces habens vt dicit yhd. li. xvij. Saltus & filue sū nemora sunt loca vasta et deserta vbi crescit ligna in fructuosa multa. & fructuosa pauca. & sūt in fructuosa maiora et alciora generaliter qd fructuosa paucis exceptis sc; querubo atq; fagis. & feris siluestrib; frequētant gramina et pasua in filiis & saltibus generant. herbe medicinales in nemoribus & filiis precipue mōstrosi tepunt. in estate virore frondū et gramīnū decorant. in filiis ē locus deducationis & venacionis. nam venan? in eis fere et i eis mltiplices insidie a canib; & venatorib; preparant. Item locus occultacionis nam in filiis sepius predones & latronali occultant in qz incēdēs insidias transeūtes spoliant sepius aut iugulant. Itē in filiis ppt viay multitudinē & semitay incertitudinē sepius deuiant ignoti. et viam incertā & ignotam pre cognita eligentes sepe ad latrocinium latibula non sū piculo deducant. & ideo sūt nobi & signa i arbutis siue arbor; tamis vt vie tute & certe viatoribus ondan? a latroib; autē in buiis aliqā immutant hūdi nodi siue signa. & sic per signoz falsitatem multā deuiant & a rectitudine abducant. Item ad filuas aues ofugūt & apes. ille vt mōstificēt iste vt mellificēt. aues vt ab auape tueant apes vt mellis fauos in arbor; cauitatibus sponentes secrecius abscondant. Item cū filue ppter earū densitatē sint frigide. s' hite et vmbrose. viatores estu solis fatigati in vmbrosū vacare refrigerio delectantur. Ex filuarū autē multitudine regionū termini ab inuicem distinguuntur. & per arbor; mutuas s'pressioēs & indagines ab hostib; defenlan?

De salice.

Salix arbor est quedā sic dicta. eo qd celeriter saliat post qm aliquo loco figit vel plāta vt dicit yhd. li. xvij. arbor quedā lenta est & mollis vitibus id est vineay palmitibus vincēdis apta & colligādy

vt dicit idem. Nec arbor fructū non habet sed solū semē siue flozē Cuius seminis dicit hanc esse virtutē. vt si quis illud in paulo hauserit filios non generet. pmo etiā filias efficit infecundas. huasq; yhd. li. xvij. De salice autē dicit pli. li. xxxvi. salici diuisa sūt genera. nā que in magnā virtutē & pceritatē virgas emittunt. cresunt quoq; in altū et pariunt pticas vinearū quay cortices longi sunt & spissi ac fortes interius albi & exteri virides ex quibus vinula sponunt. & tales salices quus sunt fortes non tamen sunt ita flexibiles vt minores. & ideo cicuis ofrigun? qd ad ligandū circūtorqueat. Sūt & salices minores & ceteris graciliores ductiles supra modū ac flexibiles ita qd circūflexione non tūpunt. pmo ad instar fili coeji fortificanē et inde sūt vimina ad vites & ad dolia coly liganda. Est & tertia spēs salicis inter duas primas. et est in quātitate & in flexibilitate mediocris. nam maior est flexibilitate cortice et rigidior est minori. pmo et illius rami detracto sunt colore candidi. & tractu lenes atq; plani. non nodosi. ex quib; sūt varia superlectilia vt sedes sportule & amista. per s'plexionē autē & consua densior sit in ramis. Omnis em salix quus sit quo ad fructum sterilis. tū in frondibus & in ramis fertilis est. & maxime si tpo debito sc; in marcio vel apli tondeat vt dicit idē in li. xvij. ca. xxx. dicit idem inter occiduas arbores que plantant preter alias salices optinet principatū que si bimis pedibus a terra putent coerecent ne in altū crescant sed in latitudinē se diffundēt vt vltorius sine scala tondeantur. Omnis vero salix tanto in ramis est fecundior qto terre est propinquior. pro cessu temporis quando multū antiquat salix deficit paulatī et putrescit. & eius putredo incipit interius a medulla. et ideo remanet interius tota caua & vacua. & tamen naturaliter exteriis viridis atq; pulchra. In cuius concūitate sepe latent venenosi vermes. vt colubri et serpentes. et ideo dormire sub aliqua salice non est tutū. huasq; plinius. quus autem inutilis arbor sit salix quo ad fructū. vtilis tamen est medicīne. Est em frigida et sicca vt dicit in plat. et habet vim constringendi et dissoluendi. et febrilem calozē mitigandi si detur in potu succus foliorum eius. valet etiā otm dissenteria puluis corticis obuitus in potu sumptus. Idem etiam puluis consolidat vulnera vlcera. Idē etiā puluis amat vermias interius in potu sumptus & exteriis cathaplasmatus. rami & folia aspersa aque

acē infrigidant • circa febricitantes et eos
recreant et confortant et sompnū prouocant
huusq; plat.

De sambuco

Sambucus vel s̄būca ē arbor mollis
et parua ex qua opomē quedā sp̄s
lymphomē q̄ dicit̄ tibia vel sambuca
vt dicit̄ ysid. li. i. c. xij. in tractatu de musicis
instrumentis • Arbor enim est habens longos
ramos rotundos et planos • exterius valde
solidos et opactos • intus vero valde cauos
quodā molli medulla plenos • cuius folia sūt
plana et crassa ac graui odoris • Flores autē
habet multos candidos valde aromaticos et
minutos • cortice etiā habet duplicē exteriorē
siliuū et interiorē vitidē • et ille cortex valde
humidus est actualiter • et eius succus oueit
medicīne • pluries in anno flores et fructus
facit • nigri est coloris et odoris horribilis et
sapis • et ideo inutilis est ad comedendū • Est
autē sambuca arbor calida et sicca • cuius cortices
folia et flores oueniunt medicīne vt dicit̄ in
plat. diuretica habet virtutem et diuisiuā et
attractiuā • et fleumatis purgatiuā • et ideo
ualet contra cotidianā febrem ex fleumate
procedentē • succus eius per se vel cum melle
lubricos intereficit • decoctio corticis mediani
cū vino butiri splenis et epatis soluit • Idē
faciūt folia in oleo decocta et cathaplasmata
folia eius et cortices ac fructus decocti in aq̄
salsa tumore pedum dissoluunt si pedes inde
fomentent̄ • succus ualet contra ydropisim • ex
frigida causa • decoctio etiā foliorum et fructuum
in vino fortissimo multū ofert contra lepra ex
fleumate si frequenter fiat • nā fleumaticos
hūores corruptos vel corruptioni dispositos
mice purgat • mirū autē est vidē in sambuco
nā si cortex medianus itipitis ultradicis ruda
uersus superius per regionē superiorē purgat • et
si inferius per pres inferiores soluet vt dicit̄
pl. diasp. et plat.

De saluina

Saluina est herba scdm̄ huj. spinosa
et modica a saliendo dicit̄ q̄ facit
saltare se calētes • et ideo dicit̄ gallice
thauthocay • quia capit et ledit pedē se calē
cantē • Et hoc videt̄ dicere virgilius dicens
punicis q̄ saluina roscis • et scdm̄ hoc est
herba cuius radix est magna et lōza • pinguis
mollis et cariosa sicut past. naca • et solz poni
in electuarijs • et dicit̄ alio nomine yringus
et emittit quasōā hastulas duras et angu
losas in quarū summitatibus cōstant quedā
capitella circūquaq; aculea • si ut calaria et
crescit in terra sterili et arenosa • et ab aliq̄bo
seceprio vocat̄ q̄ ad modū secepcionis pūzīt
se tangentē • Scdm̄ pliniū autem li. x. c. a.

vij. saluina est breuis et modica • foliosa et
tamola • et densa quasi manu pressa • multū
aromatica fere vt nardi spica • et quibusdā
radicibus minutis abheret • in pannonia re
gione nascit̄ in locis duris et lapidosis • et est
herba calida et sicca subtilis in substantia
et multum diuretica • cuius radix decocta in
vino silit vomitum • et stomachum multum
confortat vt dicit̄ pl. li. x. c. a. et p.

De stacte

Stacte dicitur gutta mirre arboris
et est idem q̄ ipsa mirra vt dicit̄ glō
super gen. xxxv. Et declinat̄ hec
stacte huius stactes • inuenitur autē stacten
in declinabile • Unde ysaac ca. iij. vbi loquit̄
tur de odoribus dicit̄ stacten incensum q̄ ex
pressura manat • et est grecum nomen • que
supra de mirra in l. m.

De storace

Storax vt dicit̄ ysid. li. x. c. xij. ē arbor
arabie similis malo cionio • cuius
virgule circa canale octim cauer
natum et lacrimatim lacrima fluunt • cuius
distillatio in terra cadens munda non est •
sed cum cortice proprio seruatur • Illa autē
que virgis et calamis inheret albida est
atq; munda sed primo efficitur filua calore
solis • quedam autem eius species dicitur
cana calamites que et piguis et resinosa hu
mecta et rehit mellisum odoris liquorem io
tunde mittens • cuius gutta profluens et coa
gula simili nomine appellatur • nam greci
stercia dicunt gutta • grece vero stōrax latine
storax appellatur vt dicit̄ ysid. idē dicit̄
glōsa super eū. c. x. storax itaq; arboris
succis est gutta et est multū officinarum in me
dicina • Nam scdm̄ dias. et plat. calida est et
sicca • substantiam habens glutinosam • et
virtutem habet attractiuā • cuius triplex est
maneries scilicet calamita idest l. na gutta
et p̄ma que prius ab arbore effluit et emanat
Alia est storax rubea que fluit post primam
que est purior • Tercia in colore est storax
liquida rufa • in odore suauius • in sapore pon
tica • et substantia magna • et in manibus ma
lapari potest • Que autem dulcem habet sa
porem sophisticata est • discernitur autem
sophisticata quia si vetus est dum malaxa
tur puluerizatur et in frustra cadit • si recens
est humectatur nimium inde manus et non
satis inuiscatur et plus habet dulcedinis q̄
deberet • liquida non sophisticatur • Inter
has tres species calamita maxime est vir
tutis cerebrum mirre confortat • sumus eius
omnem tūm atiam fluxum sedat • caphala

Lib 17

Caphale ex ea facta gingivas & dentes mo-
tos roborat et dumat. menstruus imparat
otra tussim & raucedine bñ iuuat. vtiliter vo
ponit stomac in eplastris otra tinea & pustul
las capitis & multas alias passiones Ducuf
dial. & plat. sum? stomas dicit pli. purgat
aerē corruptū et fugat omnē vapōrē & fumū
pestilentem. *

De sicomoro.

Sicomor? ē sic? fatua in folijs moro
similis in alijs ficiis specie tenet vt
dicit magister in hyst. rjhs li. xxvij.
Sicomor? et morus greca nomina sūt. Et
dicta est sicomorus qm in folijs moro ē simi
lis. hāc latini celsam want moro em lōge
paxiē et maior ē. vel fm alios dicit a file
q est ficiis et moros qd ē fatuitas qh fatua
ficiis sic dicit glo. sup. li. xij. Et ē fm dial.
sicomorus ficiis siluestris fruct? qdā pfe
rēs subdulces sed nūq̄ pueniūt ad maturi
tate sicut de caprisico dicit pli. li. xv. c. xij.
siluestris ficiis nūq̄ maturēscit. ali qui tamē
omedunt tales fructus. Dicit etiā dial. q
sicomorus apide cōtusus emittit lacrimā
ad modū gummi et idē est medicinale. nam
succurrit moribus vnen. tis si bibat timor
usq; splenia pascit. doloē stomachi tollit

De spina.

Spina dicitur arbor aculeata sic dicta
quia spinarū acumine velut qbusdā
spiculis otra tāgenciū iniurias ē ac/
mata vt dicit pld. a cui? similitudine dicit
spina dicitur ppter radiolos ossū q sūt acuta
sicut spine Spina at ppter dicit ipse acule?
quā a stipite exiens spissus & grossus in sūa
extremate pyramidalis efficit & acut? au?
nacionē potes inuenire sup libro eo dē vt dicit
de arborē in generali & dispositione ar/
borū vbi dicit q nō est de intencione naturē
q arbores sūt spinose q accidit ex raritate
plante p quā attrahit humore frigid? parū
coctus qui p poros ad exteriora attractus a
calore solis ad spinā coagulatur & ppter pau/
citate materie q attrahit i sine acut? & pira/
midaliter figurat et hoc aliq̄ do ai qdā icli/
nacione vt est videre in tubis et in rosetis
aliq̄ do in erecto acumine ad modū spicali
siue tali spinarū aut frequēcia signū ē terro
steril? vel inalte et ē q̄ gñale q omnes fru
tices & arbores q multū sūt spinose mutuo
se ouerūt & alēturū se inuicē & defendūt
et otra man? sibi existenciū pūgnāt et vul
nerāt nūq̄ tamē inuicē sese ledūt ppter suā
dēntatē rādios solares recipiūt & vōrlfluas
celi guttas ad eos q sub eis sūt descendere

non permittunt. & ideo que iuxta spinas vel
intia seminantur non defacili conualescunt
spinarum punctura manus vel pedes sepius
vulnerat & nō cessat dolor nisi de locis lesis
totalit extrahat ppter sui acuitatē et pūctūā
vix sine falce vel sarculo ferro euellūt & tñ
sūt auulse alligatē p fasciculos in clibanō
epurāt. sepe etiā inter spinas apparēt flores
et etiam fructus multi. Sed ppter fluxum
molliciem non mollescent spine pmo defici
cientib? folijs remanent spine et amplius
indurant ppter eorum naturalem siccitatē
defacili in igne accendūt et vehementer in
flāmant & scintillātes ac crepitātes sonitū
nō modicum faciunt. sed statim postmodū
adnichilant. sicut dicit glo. sup. vij. c. eccle.
nō tamen spine penitus in viles sūt pmo
multis vrbibus ograetes. nam ex spinis sūt
sepes quib? hoies se et sua munit multi/
plices etiam generant fructus vales quos
defendunt. quere supra de rubo in littera. fi.

De lignis sethim

Ligna sethi esse dicit qdā arbores
spinose leues in putribiles similes
albe spine que gree acharitis dicit
super exo. xxv. vbi dicit sethim nomē est
mōtis regionis et arboris que albe spine in
folijs est similis & est leuissimū lignum in
putribile & in cremabile. Unde dicit in au/
rom. Ligna sethim torpent nulla putredine
iustos. signant in celū qui sine fine nient
spina sethim want quā vi qz penis et qz
tormentis itur ad astra dicitur fm dyal. et
pli. vicitus est illi scriptura et constrictura et
fluxus sanguinis sebatia. fo. ia aut aspera
spinosa et albida florem habet purpureū &
vgulas longas ad grossitudinē manus di/
gitū in qz summitatib? habet capitella spinosa
semine rotundo plena et valet otra venenū
fugitū serpentes odore eius et potatū qui a
putrida mēbra fouet et iuuat

De sentice

Sentice. genus ē herbe vel fruct?
habentis aspera folia pigua & dila
vt erua vgas habet duoy cubitoz
et dicitur sentice a hiti vbi crescit quia inter
dura et in aulta crescent sentices sicut spine
vt dicit pld. capitella h? vt carduus cuius
radix ē rufa longa pinguis et ē medicinal?
& subuenit o bularis vt dicit dyal. & val?
otra in teinificam opacturam

De sepe

Sepe sepe ē genus minuciois facte
ex sentib? spinis atq; lignis nam
sudes siue pali in terra figurē circa

Marginal notes on the left edge of the page, partially cut off.

qs spine et v̄gule arcūnēctunē q sic domus
 vel segetes sepiis beneficiū muniūf. et dicit
 hic seps hui⁹ sepiis vñ ec̄. xxxvi. Vbi nō
 est seps dicitur possessio. Circa seps etiā
 latitat venenosi v̄mes vt tunc colubri q ser
 p̄tes. Vnde a sepi dicit seps serps cui⁹ vñ
 nenū nō solū corp⁹. vñ etiā ossa destruit et
 o sumit vñ lu. xx. Vñ qz dissoluēs tū p̄ctoē
 tabificus seps ec̄. et ideo iuxta se p̄ dormire
 p̄iculosū est p̄pter latēcia venenosa. Seps
 p̄mbribo q caumatib⁹ exponit cito deficiūt
 nisi renouent. et dū res alienas custodiūt
 soli exp̄hiti paulatī se osumūt et tandē exp̄
 ficati q putrefacti nisi m̄cōsiū p̄mēntur.
 A sepi at̄ sū a sepio sepiis dicit sepiū septū
 id est ambitus locus sc̄; circūclausus. dicit
 en̄ ita sepiū t̄pli. i. ita ab̄itū seu clausurā

De sude.

Sudes sudis est palus v̄taqz; epta
 mitate ep̄cautus a suo suis dicit qz
 sepes qñ oluta sudibo videtur. eo qz
 sudes p̄ eā ex t̄ā sūlo figunt vt dicit p̄h̄.
 Secūdo hug. v̄ro sudes dicit a iudo sudis p̄
 a sudus da. dū. qd est mundus q purus eo
 qz sudes mūdant q purificant p̄t qz terra
 m̄figatur q t̄to forciorē faciūt sepe q̄to p̄
 in terra p̄fundant q virgils eas osumētib⁹
 forā ostrāgatur. et ē sudes feminim glis
 et dicit hic sudes hui⁹ dis. vt dicit hug. q
 ouidi⁹ met. dicit eis q o iūcta est humeris
 ceruicē sude figis obusta ec̄.

De filiqua

Filiqua ē gen⁹ ligunis sonorū folij
 lib⁹ et vacu⁹ qd magis onerat qz
 reficit vt di glo. sup lu. xv. Secūdo
 hug. filiq dicit folliculus cuiusdā legumis
 et purgamentū ex qz porci nutriūt. vñ. at li.
 xvij. dicit filiqn quā latini m̄corrupte filiq
 v̄nt. ideo tale nomē a grecis accepit. qz est
 arbor cuius fruct⁹ ē dulcis. Nilō q̄ppe lignū
 dicit lignū dulce. et huic sentēcie accordat
 pli. li. x. c. xvij. vbi dicit qz fruct⁹ filiq
 sūt p̄dulces et h̄nt lōgitudinē v̄m⁹ digitū q
 pollicatē latitudinē qz cortex manducat vt
 dicit idē li. xvij. c. xv. qz aliq dixerūt eā esse
 ficū egipciū h̄ hoc est error manifest⁹. qz in
 egipto nō crescit h̄ in sicia.

De sinapi

Seo qz in folijs naxo sit simil vt dicit
 Inapis dicit a sin qd est sil q nap⁹
 p̄h̄. li. xvij. De sinapi dicit pli. li.
 xv. c. xvij. Inter has q̄s pictag. laudat
 uenat herbas afferit p̄mā laudē tribuī se
 sinapi et dicit eā it̄t h̄bas optinē p̄ncipatū
 Calida ē q sicca in q̄to q̄du. h̄uōēs gross⁹
 et viscosos extenuat atqz purgat serpē et
 se xp̄ionū ic̄⁹ addito aceto sanat fungorū

venena sup̄at den cū dolorem mitgat ab
 cerebrū et ipsū mirabiliter purgat. o frigit
 lapidē et mensuris impat appetitū puocat
 et stomachū confortat epilecticos iuuat et
 p̄dropicos curat litargicos excitat et eos
 m̄lū iuuat capillos mūdāt et eoz calū cō
 p̄cit. m̄cōgruos aut sonos aurū q t̄m̄tus
 tollit oculoꝝ caliginē detergit q asperitatē
 palpebray lenit paliticiis subueit qz p̄ros
 apit q thumore in fundē ē neruos q lapatē
 et insensibilitatē inducentē dissoluit et m̄
 bucit q osumit. Vñ q m̄ltas alias ipsū lau
 des p̄diat pli. v̄ v̄tes q dicit qz maior ē vit
 tus iseine semē tamen minimū in quātitate
 q maximū in potestate. m̄lū en̄ ē calefactū
 aperitiū et osumptiū q sū multiplicatiū
 ex vno en̄ grano minimo maxima planta
 p̄ducit. q frōte flore et gerimine in m̄m̄sū
 dilatat. semen eius in q̄buldam folliculis
 siue teis oblongis et rotundis crescit et
 illarū t̄tarum beneficio vsqz ad maturitatē
 oseruat. Flores autē sunt multum crocei et
 odiferi q cū tota herba feruida sit et au
 tem flores ei⁹ m̄apie ab apibus diligētē q
 frūqz t̄at vt dicit pli. et tamē nūqz otingūt
 flores oliuay vt dicit pli. li. xv. c. xvij. ita etiā
 in se multiplicat vt vbi semen seminat vix
 locus inde vlt̄er⁹ librat et vbi semel cadit
 p̄tinus viret vt dicit idē li. xv. c. xv.

De semine

Semē ē qz in aq̄to spargit ad ḡig⁹
 nendū fructū quīs p̄ q̄ dā a p̄p̄a
 cione dicit aīa tū qd emittatur ad
 p̄cedū fetū vt dicit p̄h̄. semētis v̄ro ē semē
 frugū qñ ē t̄pus seiandi sc̄; act⁹ seiacionis
 a m̄ltis etiā dicebat q̄ndā de a vel domina
 seiacionū. seiariū v̄ro ē v̄m̄saiūsqz rei ex
 ordiū vel vas in q̄ semē ponit seiandū. h̄ sei
 nū dicit qz a seie est lucētū ita dicit hug. et
 ponit v̄his differēciales in grecismo ē aīa
 toꝝ semē capi qz latoꝝ semētis. p̄p̄e semētū
 qz in archa claudit atqz suo sparget t̄pe i
 agro. semētū cuiusqz rei dicit origo. semē
 aut vt dicit pli. li. xvij. c. xvij. semē bonū ē
 amiatū h̄mū vel tanū. V̄; vlt̄er⁹ pay valz
 et illud q̄nū qz in aera subēdit seie seruād
 ē illud. ē en̄ optimū qm̄ q̄uissimū q ē illud
 semē optimū qz ē magis p̄de volū. qz inter⁹
 albū. h̄m̄ q̄litate aut terre ē semē d̄hus vel
 tarius seiandū. similit̄ ca⁹ vel tard⁹. nā in
 locis h̄ūdis celer⁹ ne semē p̄bre putrescat
 in ficis v̄ro tard⁹ vt pluuiē se q̄ nec diu
 iacēs semē vlt̄er⁹ euancēcat. est aut seiens
 minus de seie in terra pm̄guū q h̄ūda qz m̄
 maē. qz in ha pm̄guū i p̄ncipio minis crescit

Lib. 17

et per sui multiplicacione nimia in fine mutuo se destruit opprimit et confundit semina. Quod celerius et citius semina debet esse densius quam quod tardius solo commendat. Semen enim ferocitatem debet esse rari ne nimia densitate necesse. aris quoque est semine equaliter spargere nam manus agruere debet cum gressu semper quia cum depro pede nec est transferendum semine de locis frigidis ad calidiora nec e converso nichilque in contrarium precipiendum est semen seminat in macro solo raro facit culmum spicam minutam generat et manet pinguius vero arua ex vna seis radice fundat segete nervosam

In autumno vero circa equinoctium est tempus et rariu seminacioni. similiter et in vno sed in recta pruina ferendum non est. quod patet per hiberna semina cum ante pruina seminantur septima die erumpunt. et post pruina vix infra quadraginta huiusque plii. ca. xxiiij. Semine itaque est granu modicu et rotundu habens in se virtute sue spici multiplicatiua et obseruatiua unde cum semen terre committitur ex tumore turgescit. et ex calore terre incluso partes rari fiante. et humores circumstantis terre ad sui epamentu attrahere violenscit et grandescit et sic articula semis scissa germen paulatim emittit. et radices inferi in terra figit quibus continue nutrimentu sibi haurit et sic tandem vi caloris terra insensibiliter aperit erumpit ex se producens culmum. fronde. florem. atque semen et fructum. et quous modicu sit quod seminae maximu tamen est quod ex semine granale a stultis putat perbi semine quod ferit. et tamen melioxi modo quam per seminacione nullatenus custodit

In semine etiam viget seminalis ratio in qua operatur calor naturalis. et ad eius augmentu pariter et nutrimentum. humore nutrimentalis attrahit vi caloris

De semine autem mediante culmo surgit spica qui secundum philosophi. li. xxij. a spiculo dicta est. eo quod in spica producant aristaru culmi qui ad modum spiculorum sunt acuti. ad hoc enim facit natura a culcos in ipsis spicis ut contra subitos autu minutaru et vermiculorum morsus in spicarum summitatibus essent arma ut dicit idem. Spica autem secundum diuersorum seminuu natura se diuifical in figura. nam quous est lata ut in cedeo quousq. triangula ut in spelea. quousq. tetragona seu quadrangula ut est in tritico. aliquando est rotunda ut dicit plii. et aris. Est autem spica in culmi summitate multis folliis circundata in quibus velut in matrice grana seminalia nutriunt et vsque ad maturitatis tempus obseruantur. Quous quidem follioli erumpentes cum grano primus manent clausi. deinde paulatim turgescitibus

granis maxime in tritico sunt scissi ut dicitur super li. aris. de platis spicarum capita granaliter in principio calore eleuante sursu eleuante nature sed quando tendunt ad maturitatem ex granorum potere inferius aliquantulum inclinant. preterea quous sunt spice in virore ex corrupto aere et rore perfuse in corruptela et aurigine ouertuntur probre vero et rore agrue pfuse et calore celesti modo debito circumsorte citius maturescunt et propter roris humectacione grana sua de folliolis cadere non permitunt ut dicit plii. li. xvij. Idem dicit ost. q. p. sa. et al. Ex bonitate autem terre cognoscit bonitas spice. quia in terra bona et pingui generat spica bona. quousitate magna et granorum numeroitate sicut multiplex arista. in terra vero sicca et macra e converso ut dicit plii. li. eodem.

De stipula.

Stipula ab vsto est dicta quous vstipula collecta in messe stipula vrit propter cultu agri ut dicit philosophi. li. xvij. vel stipula dicitur a stipulo siue stipulo as. quia stipula facit culmum quem stipat ut dicit hugo. Est proprie stipula idem quod stramen vel palea cum folijs et vaginis quod relinquit in agro spicarum multitudie precisa falcebo et a messoribus collecta. et hec stipula a multis recolligit ad diuisos vsus. Nam quousdam inde domos conuertunt quousdam loco stramis stipula sibi sternunt. alij paleatu vice animalia inde reficiunt. alij vero stipula ignes nutriunt et panes et cibalia inde coquunt ut dicit plii. li. xvij. ca. xxx. quee sunt de palea in la p. stipula qui de est res leuis et caua et sicca et hispida. et vento subdita et ab igne facillime inflamata ut dicit idem.

De simila.

Simila tritici est medulla farina seque purissima et delicata unde fit panis nobilissimus qui simlago prope nuncupatur et est flos tenuissime forme. mundissime et albissime. et mollissime. ac diuisis cibis apte et etiam medicinis. quee super de farina in la f et de polenta in la p.

De scopis.

Scopa est arbor a scopado dicta a scopopis. vel a scopopas. idem est quod purzogas. eo dicta quod ex eo scoponem tecta ut dicit philosophi. li. xvij. Hec a multis dicitur birch et habet quousq. folia leuia sicut tremul. eo quod eius folia cum sint tenuissima leuissimo vento agitatu tremere vident. multas habet vngulas duras et nodosas. quibus pueri dorsis denudatis sepius castigantur. Ex eius etiam tamuscum sunt scopi quibus purgant domus et a puluere et alijs sordibus euacuant. scia quous di facit vacua ad modum quousquiliaru su hiliq. quibus vtuntur homines siue stros loco panis

habet autem hec arbor multū de succo acido
aliq̄tūlū pungitūo. vñ solent hoīes in vna
et in autumpno cortices incidere et humore
effluente colligē que bibūt loco vni-talis
siquidē pot̄ hū ledat et opescit multū inflat
vt dicunt sed non reficit nec inebriat neq;
nutrit. Idem etiā succus in aliquo vase sub
fimo diu a calore solis decoctus corrumpit et
putrescit et auertit in pinguedinē et efficit
vt vnguentū. multi etiā detrahūt per ignis
decoctionē ad modū picis. et quous sit horū
bile et nigri fetidūq; tñ tam multis vñ
est necessarium et ideo siluam homines in
desertis semie et succo istius arboris vntur
pro annona. pro vinea. et etiā pro oliua vt
tangit pli. vbi agit de arborū succis li. xx.

De stupa.

Stupa est purgamentū canopi siue
limi. et dicit sedm antiquos stipa eo
q̄ ex ea time nauū s̄ipent. vnde et
stipulatores dicunt qui eā sparāt in vallibus
et opponunt vt dicit ysid. li. xij. vbi agit de
lamis per multas carpinaōes et p̄tinacōes
stupa limi vel canopi substācia sepa. sepa ta
grossior. nodosior. et hispidior et breuior ma
uenit. et ideo ad vendendū et silū opponendū
non est multū apta. sunt tñ inde sila multū
grossa et inqualis et nobis plena. ex quibus
sunt ligamina necessaria vñibus candlelarū
nā cū sit magne siccatatis de facili inflamat
vnde subito accendit et citissime rebigit in
cinere et fauillā. et qñ extinguit amay reddit
sumū tectū oculis et naribus no ciuū. vtilis
autē est stupa medicine qñ a suis hastulis ē
bene purgata. valet ei ad vulnera de sicca da
et sanāda ad mitigandū arsuā et rep̄mendū
tumore oculorū vt dicit pli. li. xij. ca. p.

De tapo.

Tapus est arbor venenata. ex cuius
succo venena toxica exprimitur. arbor
est fortis et procerā habens ramos
grossos flexibiles et longos ex quibus faciūt
parchiarē. sicut dicit ysid. li. xij. vñ poeta
tapi torquentur in archus. eius ymbra est
nocua et dormientibus sub ea mortifera. aut
succus nimis laxat. cuius arbor ignē graū
seruat inextinguibile vt dicit dial.

De tabula.

Tabula a teneo nes est dicta. et est in
vna significatione mensa diuina qñ
tenabula eo q̄ oculos teneat et vasa
et mensalia que desuper apponunt sup pedes
erigit et q̄dā limbo circūducit et ambit. Alio
mō dicit tabula alea in q̄ ludi. et h̄ duplicat
in diuersis coloribus insignit. t̄rcio mō dicit

lignū plantū et tenuē in quo posito colore lōs
inscribunt qñq; copulant breues affectuli et
attonuant atq; cauant et in vtraq; parte
parū et artificialit opaginant et replent cera
nigra viridi vel rubea ad scribendū et dicunt
tales affectes tabule eo q̄ teneāt lās que in
eisdē tabulis sunt ascripte. tabule autē tanto
sūt meliores q̄to ex ligno planiori et duriori
et leuiori opponunt. Alio modo dicit tabula a
tangēdo qñ tegula asser longus. latus. sectus
diuisus. et sectus est scaturib; vel dolatus. nā
huiū ligna ad domorū tecta sunt vtilia. q̄a
ex eis sunt tabula ta sc; laq̄aria et alia ebi
ficia ex talibus tabulis artificialit op̄fita et
compacta arte mira et multiplici castatura
disponunt post multiplicē supfluoꝝ resecti
onē vt tales tabule inuicē equalit iungant
domus ornant. tñ posite in solaris cū oib;
deseruiant ab eisde tñ quibus seruiūt cōtinue
cauleant. trabes quide per latū sibi inuicem
habent quasi equali distācia suppositas q̄z
sustentaculo se defendāt vt minus maruenē
qñ a pavimento vel alijs rebus superpositis
ipsa tabula mimmū onerat nauibus opponend;
pontibus ostruendis. istis et alijs vñsilibus
fabricandis. tabule necessario reparantur et
dolan. tam clauicalis et alijs artificijs p̄tere
compaginant. ad tabulas etiā confugiunt
nauigantes a piculo sepius librant.

De trab;

Trabs est lignū t̄nsuersale q̄d ponit
per latitudinē domus ex vtraq; ex
tremitate parietes tangens et tenēs
ne lapsū vel maruacionē apt suā altitudinē
paciāt. et dicit hec trabes vel trabs a traho
his. quia ab vno pariete ad altū trahit cui
infigit et vñ vt dicit hug. potest autē vt
trabs sit longa. fortis. et spessa. et marie circa
medium. ne forte si fuerit nimis gracilis in
medio maruet. vnde p̄pter maruacionis
periculū sepe oportet vt columpna vel statua
sustentet. nam lignū si ponit per transuersū
sustentaculo id̄ get. q̄d erectū alia sibi suppos
ita de facili sustinet.

De theerbinto

Therebitus vt dicit ysid. li. xij. arbor
ē resinā sudās omnibus alijs p̄stācio
est. cuius resina dicit therebitina
et multū medicinalis. nā fm dial. ei? folia
fruct? et cortices et sei a scripta sūt. et sili dili
gēcia colligunt sic scim et sūt otactia morsibo
venenosa. et resina ē bona q̄ mūda ē et lipid a
et arōtica. i colore rufa. et h; vñtē dissoluōi
et lapādi et matuādi. iō p̄de sit ota aposte
mata dura et alias collectiōes tā in capite q̄
in mēbris De therebinto autē dicit pli. li. xij.

Sicia inqt terebinthū habet et est spēs eius duplex scz mascula et illa q̄ sine fructu scz femina et est duplex vna habz fructū rufū magnitudine lentiaule alia pallidū magnitudine salu et est odore fructus iocūbus et tactu pinguis et resinofus et ē in sicia arbor magna et est ei materies lenta admodū et durabilis qm̄ vetustate nigrescit et splēdescit eius folia sunt desca et hz q̄sdam folliulos q̄dam animalia vt culices emittētes q̄ corticem terebiāt et sic cortice perfonato gutte resinose effluūt et emanāt. Item pli. libro p̄ciii. c. vi. terebintina radix et folia in vino de cocta stomachū confortāt et om̄em dolōrem capitis iuuant placet terebintina odoratissima tā sicia q̄ cipria pura plucida et subalbidā cū aliq̄ rubore et illa que est montana potius q̄ campestris vulnera sanat et purgat.

De thyma

Thyma sūt ligna q̄dam p̄ciosissima ad modū herbi ex q̄bo salomon fecit gradus et fulchm̄ i domo domini. vñ dicit glo. iiii. re. re. sup̄ illū locū. Attulit at mulieres ophir ligna thyma. et ligna thyma sūt in putribilia et spinofa in similitudie albe spine rōunda et andiba et valde fulgencia et polita instar speuli siue vnguis vñ in eis resulat ymagines sic in vngue in igne non oburatur neq; in aq̄ resoluunt sic nec ligna sethim et multa crediderūt eadē esse ligna.

De titho

Titho est tā arborū q̄ olez et herbaz rū frutes medius sic dicit q̄ de tra surū est erectus vt dicit papias Est itaq; ps̄ plante superioz tenerioz iuridior et mollior ac pulchrior celo vicinior a terra remnior rōre celi p̄sulis et ramulculis tenerrimis plenior et est melior in medicina Nam in tithis maxie vig; vñus herbe

De tigno

Tigna sūt ligna q̄ a pietibz p̄ mutis vñ ad caumē edificij sūt erecta sup̄ portancia totū rectū ab modū conū vel p̄midis sursum tendūt et paulatī se inclmācia ad alterutū in caumine mutuo se cōtinzūt et distāt tigna a tegendo p̄ a tegula qz tegulis ad sustentacō; tecti supponūt et tegule at dicūt ligna q̄dā lōga valde et aliq̄ tūlū lata plana et tenuia q̄ ex r̄alūō tignis mltis clauūulis affigūt et in eis afferes vñ lateres suspenduntur. Sunt at tigna forcia dolata et quadrata et oplana et sunt autē forcia et grossiora velus domū et exilia et min⁹ forcia velus tectum exteri⁹ lateribz et afferibz vñ staminibz onerāt et terti⁹ vñ pulcris

laqaribz decorat et in iphs laqant et figurē et dicunt laquearia afferes q̄ interius ad decorē camere tignis diūgunē et a tignis dicit tignarius qui tectoria tignis inducit vt dicit papias

De tritico

Triticum a tritana ē dictū vt purissimū i herreo seu granario recōdat vel qz granū eius cōmollit vel terit vel edat vt dicit ysid. li. p̄vij. Est autē duplex triticum scz rubrum exteri⁹ in vñq; extremitate acutū in latere scissum in terius albissimū graue et ponderosū et illud gen⁹ est optimū vt dicit pli. Aliud est colōre crocū exteri⁹ interius vero album in superficie lucidum et leue frangi difficile de p̄prietatibz autē et generibz eius quere sup̄ de frumento in litera. s. sicut dicit pla. in diet. diuersificat tritici ex diuersitate soli in q̄ seminatur. nā qz crescit in terra pingui atq; putribili cassi⁹ ē et pingui⁹ atq; p̄derosius et nutritibilis q̄ id qz crescit in terra macra siue sicca. Vnde vitas tritici mēdiē ex bonitate soli et eōuerso. triticum autē ex diuersitate tēporis variat. nam qz nascit tempore moderato in quātitate et qualitate erit perfectum ac medulle multe et corticis valde pauci et opti nutrimenti in moderato vero tēpore ex ortum imperfectū. Item differt secundū vetustate et nouitate et mediocritate. nam quando est vetustū longo tēpore consecratum nimis efficit siccum et durū ad digerendū et modice nutrimentū. qz tūc eius humiditas substācialis a caloz aeris minuat et minimū delictat. nouū vero puo tēpore reseruatū p̄ humiditate superflua et viscositate terre humidū est ac viscosū dēlū ad digerendū durū et in flatuū ventositatis et ruglas ventris generatiū. mediū vero inter nimis nouū et vetustū inter multū humiditatis et pauca tēperatam et ideo magis laudabile est et amplius nutrimentū. nam ex hausta humiditate accidēali substācialē hūiditate in parte caloz aeris tēperat et ideo tale tritici magis laudabile et meli⁹ nutrit et bene digerit. p̄dit qz viscositatem terre et densitate. est autē tritici vt dicit pla. aliū et inter humidū et siccum tēperatū. Sed panis ex eo factus est calidior p̄pter caloz ignis et coctionem. mēdiē em̄ ex eo caloz naturalis p̄ calozem ignis actuaalem. Item hanc appietate habet tritici p̄unctis ignis qz nutritibilis ē ceteris et hoc p̄pter similitudinē humane opleiois dicit idem. Itē triticum est colatiū et mundificatiū et

et lauatiū: et ideo ius de eius farina factū
 purgatiū ē pectoris et pulmōnis. ideo facit
 ptilanū de eo factū sic de ordeo. q. m. dicitur
 et plus q. de ordeo. Valz. etiā ota tussim et
 saginis fluxū. Itē tritiā coctū cū oleo positiū
 sup. duz. apostema dissoluit illud. Itē coctū
 tritiā m. succo ruthe dissoluit coagulacōne
 lactis si mamille in de limant. Itē tpatū cū
 succo iulqami et positiū sup. iucos. p. h. h. hu.
 mores nocios ne descendat. Itē gnū mal.
 ticatū v. ota mōsū nabidi cais. Na. venenū
 ephit vt dic. ideo. De tritico aut fit oleū qd
 v. ad multa. h. marie ota pruritiū et spigi.
 nē et ipetigine si cū pāno albo bā. p. fricet. qd
 fit vt v. us olei possit meli. subintrare. Itē
 cortex tritiā siue surfur h. v. tute colatiūā et
 mōdificatiūā plus q. farina ei. h. modiciū v.
 illū ephib. nutritiū. Itē vt dic. ideo tritiā
 recēs et nouū pui ē nutritiū et q. m. dicit
 cubū i. le. gmatū ē et m. flatū. et in latebo
 dolōe omou. et rugitiū. cito etiā dicit in pu
 tēdin. et ideo lūbrici et alij vermes nociū
 ex tali cibo sepius gnant. Assati at nutrit
 et min. ventositatē facit et multū ostipat et
 ostēgit. In aq. coctū gūssimū ē et mltū i. fla
 tiū et viscosi hūoris gnatiū ducit. p. la
 in dietis. De ptilana.

Ptilana hē dic. glo. sup. h. reg. i. or
 deū dicit sic atū pila dū sū et de corti
 catū. et fit inde cibo apt. illis q. carēt
 dētiō. ex pti. amīs sit eadē potus vā. paciē
 tibo febres et alias calidas passioēs q. s.
 de ordeo i. lita. o. Cal. xē mitigat et alterat
 siā sedat. Et declinat hęc ptilana hū. nē
 et ptilia ē pducta. Vñ allep. nequā sic ait
 Cortice nudato ptilanas ordea dicit. et di.
 a tpe. qd ē paco. q. p. acif. in pila dū de
 corticaf. pot. at inde fact. ptilanū dicit ab
 ptaac in dietis. De tribulo.

Tribulus est frutex spinosus q. mol
 lio est q. fit arbor et duri. et q. sit
 herba. Cuius due sūt spēs st. maior
 q. crescit iuxta sepes vt dicit pli. li. x. p. i. a.
 v. j. Tribulus dum res est sepea villarum
 optat et in altū crescit sed cum non habeat
 vires vt directe se extollat inuariat et
 versus terrā se reflectit. dentes habet. A. u.
 ti. smos aculeos acutos et detatos et sinzu.
 le eius virgule a sumo vsq. deorsū ad radicē
 aculeis sūt munitē. Alia ē spēs tribuli mi.
 nor et crescit in locis palustribus et in cāpis et
 ē minor in lōgitudine et grossitudine q. sit ma
 ior folia habz. minuta et rotunda. hastulas
 picit lōgas tenens tubas sparsas p. terrā
 diffusas aculeatas per totum et spinosas.

florem faciunt albū et fructū pmo viridē
 deinde tubū tande nigru et hunc fructum
 diligunt serpentes colubri et bufones. et id
 talem fructū comedere hominibz. nō ē tutū
 et q. ipsū comedere libuerit eligere debet illū
 q. a terra magis eleuatus et nō nimis ma.
 turus q. integer est et intactus a muscis vel
 a vmbis nō corrosus. tribul. autē cap. stris
 vt dicit pli. amro et frugibz. et immicus.
 viuaz. em. est et multū se multiplicat et vir
 embiari potest q. in aliq. radice ageo et id
 melle opmit et confundit pedes et crura tū.
 seu. cū et manus se tāgenciū mltū ledit. et
 tāseūtes sepe cadere vel cespitare facit vel
 tes hoim dilaniat et discerpit et oūū iuxta
 se pascua q. enciū lanā rapit. et ideo dicitur
 tribul. a tribulādo q. tribulat et ledit sibi
 appinquantēs.

De thimo

Thimus ē herba valde aromatica.
 Vñ virgilius redolēt thimo flagn.
 cia mella aut. flos dicit epithimū
 et est flos medicinalis. habet enim virtutē
 melācolia purgandi et flegma. et ideo valz
 ota q. retanā et alias melācolias passiones.

De thimiamate

Thimiamate ē qdam ofectio p. ciōs.
 sima ex omia et stacte galbano et
 thure p. amata sicut dicit exo. xxx. et
 ē dicta a thimo flore odorifero. quia olet
 suauiter sicut thimus sicut dicit p. h. li. i. j.
 p. bi tractat de odoribus. talis autē ofectio
 in v. s. hominū non debuit fieri q. demin.
 offerre in templo sup. altare thimiamatis
 hanc precipit. et ideo in ecclesia non debet
 sponus et sponsa thurificari odore thuris.
 Inde etiam ē et allato thure benedictio su.
 per altare si descendat thuribulum ad choz.
 aut thus sine benedictione apponendum
 est et offerendum hominibus.

De thure

Thus est nomen arboris et gummi
 inde emanantis. Unde pli. li. x. v. j.
 dicit thus ē arbor arabie immensa
 atq. ramosa leuissimū corticis ad aceris qn
 titatem succum aromaticum et album. mō
 amigdalc generans et effundens et masti.
 cacione et in puluerem resolutum est intus
 pingue et igni appositū facile ardens et
 appellatur apud nos masculus et q. natura
 sit rotundum ad modum testiculorum. re.
 lium vero est planum et plene scabiosum
 et est masculo minus bonum adulteratē autē
 ad mixtum resine albe siue gummi sed sua
 cognoscitur propria qualitate nam thus

Nam thus igni appositū ardescit resina sō
 humefcit gūmū at calefactū soluit & liq̄scit
 arbor at vñ fluit thus dicit liban⁹ et eius
 gumma a naturalib⁹ ac medicis olibanum
 nūcupat a mōte arabie sic vñ sed a liban⁹
 no arborē fluens olibanū liban⁹ nūcupatur
 vt dicit p̄s̄. et dicit glo. sup. ec̄. p̄. iij. super
 illū locū ego q̄si liban⁹ nō incisus q̄. liban⁹
 nus vt aiunt arborē i ambia cortice & folio
 lauro simil fructū emittēs bis in anno sc̄z
 in ver et in autumpno. sed q̄d p se fluit in
 p̄cipio estatis melius ē. q̄d vñ in estate
 cortice inciso paulatim ep̄te cogit. in autumpno
 vero nec ita candidum nec ita purum. sed
 hoc q̄d p̄mo adheret ramis & corticib⁹ et in
 estate induntur et a ramis ferro recolligit
 thus optimū ē q̄d albū solidū & mūdū odo-
 riferū & rotūdū ad modū testiculi ac obli-
 gum. et idē dicit masculinū. Thus vero q̄d
 ap̄tis corticib⁹ i autumpno l̄ hyemis p̄cipio
 e fluit nō ē alteri simile i virtute nec etiā in
 colore q̄ illud albū ē et t̄ā lucidū odoriferū
 valde atq̄ mūdū. thus vero secundariū est
 tenue et scabiosū vt sup̄ dicit p̄s̄. Regio autē
 vbi crescunt thus est mōtiosa et p̄ altitu-
 die rupiū et scopulorū q̄si iūua et iactessa vt
 dicit glo. ec̄. sup̄ dicta. Nec omnia dicit p̄s̄.
 li. xv. c. i. vt dicit glo. q̄ ambia ē regio et
 thus ginguens saba vñ saba eiusdē ē glo-
 nis p̄vincia marime thurifera et ē terra ex
 vna p̄te maris & scopulis ex altera sō mō-
 tibo & rupib⁹ vix accessa. vñ thuris arbor si
 aulore crescit et terram ar̄tillosa n̄ diligit.
Dicunt at arabes q̄ thus nō debz recolligi
 nec e⁹ arborē incidi nisi factis religiosis tpe
 collectionis & tactu muli ex nō pollutis. et sic
 putat p̄ religiosis obseruaciā merces au-
 geri. Itē idē ibidē c. p̄. v. p̄mo naturalis ē
 vindemia et circa anis oēs in fortissim⁹ estu-
 nā tūc eius cortex tenuissim⁹ lapat & p̄silit
 inde spuma pinguis que apecta densa. vbi
 loci natura possit hoc purissimū ē et calidū.
Secunda vindemia vsus hyemē corticib⁹
 incisis rursū hic ep̄te nec comparabile ē priori
 creditur autē nouelle arboris gūmū esse an-
 bidius sed v̄teris efficiatius et q̄dam putat
 in insulis melius gūmū. alij negant in insul-
 nasci. **C**ollectum thus in camelis deservit in
 ciuitate q̄ sabociam dicit p̄ta ad hoc pa-
 tente nec p̄ aliā viam dirigendi licet vbiq̄
 decimant deo quē invocant. vbiq̄ sū mēlura
 non in pondere accipiūt sacerdotes nec ante
 inde li. mercaū nisi p̄ sō debita p̄ta offeāt
 cando de p̄bat carbonis si statim ardeat & in
 flāmeē si dentē nō recipit sed statim frāgit

in puluerem vel in micā. hucusq̄ pli. secūd
 dyal. vero et plat. thus est gūmū cuiusdam
 arboris in alexandria et dicitur olibanū a
 alexandrinū q̄ est purius et melius. aliud
 inuenitur iuxta danascum et dicitur da-
 inascenū et non est ita bonū nec ita purum
 sicut p̄mū. est autem calidum et siccū mltū
 aromaticū multū p̄guc et glutinosū. vñ tē
 h̄z & fortādi ex aromaticitate sua & solidādi
 et cōstrigendi & & glutinādi ex gūmositate
 suap̄tēte stringit lacrimas & fluxū hūorū
 descendentiū de capite p̄cipue quādo fluunt
 per venas exteriōres faciei si circa tympanū
 eius puluis cum vino albo et cum albugine
 ouis inplastrat. sic etiā sedat dolorē dentiū
 et gingiuarū masculinū thus phibet fluxū
 humorū a capite ad membra spiritualia ad
 pectus videlicet & pulmonē & ita idigestionē
 & acidam etuacionem multū valet vinū
 in quo fuerit thus decoctū matricē & forat
 et mūdificat et receptum iuuat fumus eius
 mixtus puluis eius cum aceto graciliat et
 attenuat mām as turbidas puellarū cōq̄.
 facionib⁹ cum pice subuenit dolorē aurū
 mitigat mixtū cū vino tumorib⁹ in testinoz
 subuenit si cum vino bibat. hucusq̄ dyal. &
 plat. dicit autē thus secundū p̄s̄. a theos
 q̄ est deus quia in deorū sacrificijs adole-
 & secundū hoc h̄z aspirationē vel dicit a tūdo
 tūdis q̄a abile ad tūdendū et sepe tamēn
 tūdis & quanto plus tūdis plus redoleat
 et facilius in flāmatū et tūc caret aspiracōe
 ex thure incensō p̄cedit aromaticus fumus
 admodum virescens et est inferius gracilis.
 multū mobilis circūuolucationib⁹q̄ fructu-
 tuo. & se ad p̄tas oppositas motu leuissimo
 circūuoluens vsus superiora se dilatans in
 mutās aera & obūbrās odoris sui flagācia
 fetorem cadauerū auferēs ad cerebz directe
 penetrans spiritū aiālem & forat et recepat
 p̄ cerebz ventriculos se diffundens

De vimine

Vimē mis dicit vires a mollis & dicit
 vimē eo q̄ habeat vñ mltā vitioris
 Nam eius natura est talis vt etiā
 arefactū huc i aqua ablūat itez reuiscat &
 dicit p̄s̄. li. p̄. iij. ex viminib⁹ sūt necessaria
 vitib⁹ vincendis et doleis vligandis ne-
 ce varia ligamēta vt supra patet eodem in
 l. tra. s. q̄re de salice

De virega

Virega pp̄te est que de ramis nascit
 et dicitur a virtute eo q̄ in se vim
 multā habeat. vel dicit a vitore. nam virtus
 que latet in radice se p̄dit in vitore virege

Dicitur v̄ga q̄ si vi regēs. v̄ga ei v̄tunt magi
 ad placandos serpētes. et id circo in virga
 sustinet hos alligatos. Virga ei v̄tunt p̄hi
 reges et magisteri vt dicit p̄s̄. li. xvij. v̄ga
 etiā v̄tunt viatores agroꝝ et arcariū seu
 p̄torū duci eufores legati et nūcij ac p̄a
 tores. Virga siquidē ex triplici op̄onit sub
 stancia sc̄; ex cortice ligno et medulla. me
 diate medulla nutrit et vegetat. mediante
 ligno erigitur et sustentat. corticis vero be
 neficio tegit et ab exterioris aeris iniuria
 defendit. Nam vt dicit op̄mator sup̄ libꝝ de
 plantis. Cortice habet p̄ pelle arbor. lignū p̄
 osse. medullā loco venē. Nā calce naturalis
 existēs potissime in medulla v̄ge mediante
 ramo a q̄ pullulat hūorē attrahit a stipite
 et radice et q̄d grossius est et terrestrius in
 attrito humore transmutat in lignum et in
 cortice. q̄d vero aq̄sius est autē in frōdū
 mlti dicit. et q̄d vinctuosius est et puriꝝ trā
 smittit ad v̄ge sup̄ficiē vt inde p̄ducat flor
 em et tandē fructū ḡnet atq; semē. Nascit̄
 autē tā flos q̄ fructus de substācia v̄ge sine
 ipsius corrupōne et alia violacōne. nā flos
 insensibiliter de v̄ga egrediēs et erumpēs
 v̄gam nō violat nec deflorat. sed frūdā
 eam potius ac p̄ficiat et decorat. Virga itaq;
 non p̄cipit frūdācionis grāciā nec potēciā
 generandi ex op̄mixtione seminis sicut ani
 mācia. sed ex rore celesti p̄ter et calore solis
 Virga autē ex q̄ ascendit sursum semp̄ tēdit
 et suā sūmitatē versus celū erigit q̄ub̄ pue
 niat ad p̄fectum incrementū. et est media
 inter ramū et stipitē seu radicem a q̄ p̄cipit
 et inter fructum quē p̄ducat. ex substāciē
 sue tēneritudine flexibilis est valde et de fa
 cili inclinabilis in q̄uis p̄tem. Item virga
 extrinsecus arida et sicca aspera et nodosa
 sed intus mollis est in medulla. et sub
 cortice humerosa. q̄to at v̄ga plus crescit
 tāto a terra plus recedit. et q̄to sursum altiꝝ
 sustollitur tanto in eius acūmine gracilioꝝ
 et acūcie inuenit. Item v̄ga ex se debet esse
 erecta h̄ q̄ā ē nouella si casu aliq̄ ad terram
 incuruet difficile ē vt indurata in illa cur
 uitate q̄n ad rectitudinē reuocetur p̄mo sepe
 faciliꝝ fr̄ḡit q̄ r̄ctificet. q̄n v̄o v̄ga inuenit
 curua in igne pomit et p̄ calore eiꝝ rigore et
 duriciē r̄soluētē et emolliētē ad formā r̄cti
 tudinis faciliꝝ reducitur. Item v̄ga canibꝝ
 est obiosa et puulis quia virga eorū istil
 lencia coarctat.

De virgulto

Virgultū a v̄ga est dictū fm hugo
 est ei locꝝ vbi mltitudo crescit v̄garū
 fm autē p̄s̄. li. xvij. v̄gultū ē ramus

qui de robore ipsius arboris pullulat. Sed
 virga dicitur que de ramis oritur et p̄cedit in
 hyeme vilescit. in vero placet. quia tunc
 virescit et florescit p̄cisū rursū pullulat et re
 uiviscit a terra in suo ortu elongat et quāto
 plus crescit tanto plus velus eleuat celū
 aliquando dicitur virgultū viciū arū vel vi
 rectū locꝝ sc̄; viciū et amenus. plantis et
 herbis viciūbus ostus sicut sup̄ de orto p̄
 q̄ in littera D.

De vite

Vitis dicitur a vincendo quia vincit
 et ligat secundū p̄s̄. autē vitis ē
 dicta eo q̄ vim habet ciciꝝ radicibꝝ
 vel ideo dicitur vites eo q̄ vim habet vt
 inuicē vites se inuicē viciniasq; arboribꝝ
 reportando veligenē. est em̄ earū natura flex
 ibilis sc̄; q̄ si brachijs q̄busdā q̄c̄q̄ cōpre
 hendunt teneant et constringant. et illa
 ligamina quibus arbores vel palos capiunt
 caproli dicitur sic dicti eo q̄ arbores capiunt
 vel mutuo se cōuertunt quo ad miniculo pal
 mi res ventos sustinet et turbines ne fr̄ḡat
 dicitur etiam corimbi quia sunt sicut anuli
 quibus proxima queq; ligant ne longius
 lapati palmites ventorū flatibus dissipē
 et sine periculo fructus suos sustineant. vi
 tibus autē ista maxime oueniūt. oblaqueacō
 Oblaqueari autē est terram circa radicem
 aperire et velut lauis efficere vt radix hūorē
 habundācius humectet et calor solaris
 radio facilius p̄netet. Item conuenit eis
 putatio. et est putare virgam ex vite super
 vacuam r̄secare. cuius flagellum luxuriat
 Item eis ouenit p̄paginatio et est p̄pagi
 nare flagellū vitis super sternere et quasi
 porro porrigere et hinc p̄pagines dicitur
 p̄me sc̄; vitis extensiones. Item conuenit
 fossio et ē fodere in terrā mouere fossorio vel
 ligonē vt radices et herbe sup̄flue amoueāt
 Item eis ouenit p̄stiacō. p̄stiacō autē ē par
 illare. i. palos figere cā vites vt sustentet
 vt dicit papias et dicit a pangō. gis. vi. q̄ id
 ē q̄ palos figere vel plātare vt dicit idē fm
 p̄s̄. at p̄stiacō ē hmo vel tra p̄gū vite p̄st
 cere vel nutrire vt ap̄lius fructificet. Item
 eis ouenit p̄piniacō. ē at p̄piniare p̄pinos
 i. folia sup̄flua de vite amouere vt vne li
 beri. aerē puri capiāt et folijs nō obumbrate
 aciꝝ maturescāt. p̄pini autē vt dicit p̄s̄. sūt
 folia q̄ subsidio fructꝝ vitis ab ardore et
 frigore defendit et aduersus omnē iniuriā
 p̄munit q̄ p̄pini vt dicit p̄s̄. ideo sūt inter
 cisi vt solaris m̄bius ad maturitātē fructꝝ
 facilius admittatur. et sunt dicti p̄pini
 eo q̄ de palmis p̄deant vt dicit idē. li. xvij.

Lib. 17

Itē eis auenit vindemiatio et ē vindemiatio
 de vite viuas demere qd fit qñ fructus vine
 precipiunt et colligunt De vitibus aut dicit
 pli. li. viij. ca. ij. vitis qñ precipit tpe
 agruo et mō debito ex precipiōe vites recipit
 et accipit materiā ex qua fructus vel flores
 in posterū pūm. nisi ei precipiōe castigatē
 superfluoꝝ tota infecunda et sterilis redderē
 nichil ei auidius nascit et ideo nisi vites ad
 piendū seruent non fructus vitium in vite
 aut ē natura vt malit parere q̄ viuere et iō
 quicquid de materia superflua a vite demit
 fructū accedit vites vero putacōis tpe q̄to
 cito putant tanto plus effundūt de materia
 et q̄to citius tanto fert fructū vberiorē ita
 tū q̄ putacio tempus debitu nō excedat vñ
 vites graciles et tenues citius oportet putari
 v alioas aut nouissime Debet aut precipiō
 fieri oblique inter duas gemmas ita vt in
 parte opposita gēme precipiōis fiat vuln
 ideo aut de bet fieri oblique et non directe vt
 cito de scendāt et defluant guttule pluuiiales
 per quartū frequenciā et permanenciā super
 planā incissuā vitis sūmitas ledere vt q̄to
 vitis est gracilior et macrior tanto plus ē de
 ea putandū qñ aut pāpinatione indiget nō
 debet remoueri foliū quod est circa vuā nisi
 vine sit nouella sed potius alia que magis
 sunt remota hoc em vuā supplantaret q̄cqd
 vero erūpit et pullulat alias q̄ ab oculis sū
 gemmis spurū et inutile iudicatur et stas est
 rumpendū Item idē ca. xxiij. vitibus accidit
 morbus specialis sc̄ quādo germina nimis
 tēpēstiuē auferunt aut qñ in supinū incidūt
 aut qñ noꝝio rore vel ymbre flozacoꝝis tpe
 p̄ r̄fundunt aut qñ nouella germina prima
 aut frigore decoquunt aut qñ ab impitis
 aultoribus aut terre fossoribus radices vulnerē
 iniuriōse ledunt et qñ desquamant idē st a
 suo cortice totaliter ipoliant Inter oīa aut
 maxie ledit qñ fortis ymber p̄uit pa mīte
 flozescens quia simul defluit ipse fructus
 Ex aere autē corrupto et rore vel ybre noꝝio
 cresūt quidā vmes et eruce et testudies vitis
 germina et folia depascere s̄ ea sic depasta
 facile derelinquunt nascit autē hoc malū in
 tpe nimis humido atq; lento Accidit autē
 eis alius morbo que auancū vocat vinitores
 quia ex flatu ventis noꝝio et ymbre corrupto
 generant quodā tele quāsi auancū quibus
 obuoluūt fructus et osumunt et aburuntur
 Iedit etiā vitē raphanus odit etiā et corulū
 vnde qñ talia vitibus sunt vicina tristes et
 egre efficiūt vitru quidem et alnū et aqua
 marina et fabe ac vicie putamina vltima et

maxime interuenia vitū sunt venena huicq;
 pli. li. viij. ca. ij. Dicit idē vt apud priscos
 vites inter mgnas arbores numerabant In
 aliquibus em partibus sūt vites ita magne
 vt ex earū trūcis statue fiat et colūpne vt p̄
 in simulachro iouis i vite p̄lōnia sup tectū
 etiā templi ephesie diane vna vice antiq̄tus
 scādebat Colūpne quoq; de talibus vitibus
 facte diuissime permanent incorrupte In
 paucis em lignis natura eternior ē q̄ in vite
 nullo sine crescant et circa domos et villas
 circūduci possunt scādunt et in multis p̄tibus
 ad vlni vel populi arboris sūmitates et eoꝝ
 tami quāsi maritali affectu suis brachijs se
 onectunt Arbor est vtilis et medicinalis tā
 in folijs q̄ in fructu et emittit ac emit et
 reddit liquore succis omninū arborū meliorem
 qñ precipiatur lacrimā emittit purissimā et
 illa lacrima collirijs ably bet per illius lacrimē
 emulsionē deputat eius substācialis humoz
 in radice vnde fructus postea surgit bulciōz
 et p̄uice ex ipsa vite folia vitis sunt lata
 interius plana viridia et mollia exteri aut
 v alliuata et villosa in exēmitate lateribus
 intereila et acuta multū obumbancia quoꝝ
 ymbra estuantibus et quiescere cupientibus
 est iocunda et sūt multū medicinalia nam
 vulnera mundāt et munde sanant in aqua
 decocta refrigerant calozē febrile mitigant
 estuacionē et tumozē sc̄chi cathaplastica
 mite sedant pregnantē adiuuant sompnū
 puocant et cerebry recreant et ofoꝝtant eius
 lacrima potata sepe calulos frangit vt dicit
 dial. visum aauit lippitudinē ocaloz tollit
 moribus venenatis et vraciōibus succurrit
 cinis etiā eius valet ad predicta qui succo
 ruthe et oleo admixtus tumozē spleis sp̄git
 vt dicit idē pli. li. xxiij. ca. i. vbi dicit
 folia vitū dolores capitis apuāt inflacoꝝes
 sedant cū farina ordei calidam archeti cam
 iuuant dissentericos valde iuuant si eozū
 succū bibant paciētes lacrima eius cū oleo
 super locū pilosum illi ta modo philoti pilos
 amputant et hoc facit maxime lacrima quā
 tam vitis viridē emittit et residat vruas
 tollit cortex vitium et folia arida vulnerū
 sanguinē sedant ipsūq; vulnus oglutinat
 et sanant cinis vitū mor fistulam p̄ugat
 atq; auat neruoz dolores et contractiones
 mitigat scorpionū et canum plagas cū oleo
 sanāt cicā cinis corticis p̄ se pilos ablatoz
 restituit et multiplicat huicq; plimius

U De vite agrestis
 Vitis agrestis ē labruscula sic dicta
 quia in terre marginibus crescit et

labro em dicit labrusca sc; ab extreme tate terre vbi nascit sic dicit phid. li. xiiij. Est autem similis viti vinifera in folijs h; no in fructu nam fructu facit modicu aut nullu. si que fecerit ille durus est et stipticus et amarus vitis vinifera degenerat sepe in labrusca qm non colit nec putat. et edneso. de labrusca fit vitis vinifera per cultura debita et consueta vt dicit pli. qmuis labrusca non fit quo ad cibum vtilis est tñ quo ad medicina. nã eius radix elixa in aq; pluuiali et mixta vino ydeo piceo curat. ocs maculas tollit. tussi opescit puluis radice eius contra defectu stochi mire subueit vt dicit dial. Olimus aut li. xiiij. ca. ij. dicit sic labrusca grece ampeloe sargie appellatur. spissis folijs vinoso cortice fructu vinas rubentes mo cocti quaz succo mulieres cute facie purgat. et ille vne cu folijs et succo terre vtiliter apponunt vicij coraz et lutoz tñ cu aceto scabiẽ hois et qd rypdu curat. huasq; pli.

De vitulamine.

Vitulamen a vite dicitur illa planta bastarda siue spuria et infructuosa que nascit a radice vitis siue alias non pcedens ex ipsis gemis et tales plante degeneres sũt et innaturales. et ideo no fructificant sed vite onerant et grauant et fructu impediunt ac retardat. nã humore attrahunt a radice qui debet transferri ad fructu nutriendu et augmetandũ. et ideo debent citius extirpari ne diucius crescentes diminuant fructu vitis. et ideo tales plante adulterine dicunt spuria vitulamina id est degeneracia et non numeralia li. sap. ca. iij. et est hec lã tabani et antiq; qmuis aug. m. li. de doctrina xpiana dicit. qd melius dicere adulterine plãtagines qd quidẽ vru est qd ad simpliciu intellectu. vru tñ lã est et bona qd ad intelligentes sc; spuria vitulamina.

De vinea.

Vinea vt dicit papias. est locus vbi plantant vites vñ et vineu wam? locu vbi confita est multitudo vitu vinea diligẽt excoli et ab omnib; supfluis expurga et a auctorib; sepe illustratur. et ne ledat a bestijs macerij et sepibus circũdat et ne diripiant fructus eius custos in ea sup speculã ordiat. in hyeme hĩ custodia relinqẽ hĩ in autũpno a multis frequenta. in hieme valde pallet. in vete et in etate vixet floret ac redet. sed in autũpno fructu gaudet odor floretis vinee omni venenoso ptariat et iõ ipsa floxete fugit colubri et buphones sustinere eius fragrantia no valẽtes virore amicitate delat vili. flagrantia et areolice tate

afficit olfactu. saporis suauitate reficit gustu folioz lenitate demulcet tactu. acẽ diligit puru serenũ vt dicit pli. et mindiligit calidã et sicã mediocriter pingue ac dulcẽ. nã qm terra est nimis pinguis vel nimis humida lupuriat in ramos et in folia et paucos habet fructu. qm vbi i terra arenosa et nimis macra cito deficit et arefcit cu non inueniat sufficiens fũdamentũ seu nutrimentũ. similit si fuerit in terra amara vel saluzmosa co. tũpĩt radix eius et malicioso humore radice substantia submũtũ. et ideo diligit terrã dulcẽ et in suis qualitatibus temperata et ideo montes alti soli bene expositi sũt optima loca ad vinea quia in eis est humor dulcis et calor fortis. et qto vinea soli magis e expõta tãto fructu reddit dulcior. Primo autem est fructus viridis. durus. stipticus et acetosus. deinde per decoctionẽ folis dulcis efficit et deliciosus sub folijs ipsius vinee latẽat vulpes vuas vuas vinee corroderes aude et deuastates et maxime vbi custodes sũt negligentes nec pdest qd aliqui minus sapientes ponunt et claudunt vulpiũ adũsarios id est canes intra vitu maces siue sepes. nã plus demolunt et destrunt vuas vinee sic inclusi pauci canes qd furtiue facerẽt pluẽs vulpes vt dicit phid. et ideo sapientes vitores summa studet diligẽcia ne subintẽt porci seu canes doctici seu vulpes. a muscaz aut et vermũ corrohõẽ non põt seruari vinea nisi per ipsius manu qui oia in sua ptinet potestate vt dicit phid. et saluat magnifice vniũsa.

De vna.

Vna ab humore mes dicit et dicit qm humida. eo qd intrinsecus humoris est plena vt dicit phid. li. xvij. Ex trib; aut. vna sc; ex folliatilis glaze a et arillis. folliatili dicunt vinaria siue tere in quibus glaze ptinet. et est glaze succus siue humor pinguis ipsius vne. Arilli autem dicunt puula grana q sũt in maceo et diam? alio nomie acini ab aceto ces et debet dici hic acin? m. fiat patet in maiori volumie pfti. am. vbi dicit illd verbũ paulini. Exprimite humentes acinosq; succuq; liquentẽ. aliqui tñ dicit h? acinũ. Vna ei est generale nomẽ ad totos et maceos. nã vna ppe e multoz granoz coadunacio. maceus aut dicit vnu granũ. Rotus aut vna p ogeries vel oger gacio que gallice dicit moiffime. Scdm aut pap. et phid. maceus e totromis ps siue m? musculus cu vuis precisus. vñ a ramo dicit maceus. Scdm phid. vne aut mltis diamẽ suburbane eo qd i vrbib; vendũ ad amẽdẽ bũ. amẽdat ei eas et spẽs et io adũsatis saporis

Lib. 17

quay multe sūt spēs sicut pōdque sic wate
 quia cito maturescunt. et ante omnes calore
 solari decoquunt. quas greci lageos dicunt
 quia festinant ad maturitatem sicut lepus
 Itē sūt purpuree a colore purpureo sic wate
 Item sūt verticillarie sic dicte a magnitudine
 et lōgitudine Itē sūt stephanice a rotunditate
 numapate Item sunt cerance sic dicte eo qd
 tu beat velut ignis. Sunt autē et aminee v ue
 scz albe mineo idest colore tulleo non pmitte
 Item sunt apiane faciētes vinū dulce quas
 nisi cito colligas pluuijs et ventis et maxime
 apibo infestant p quay depredacōe apiane
 sunt wate. Item sunt et bialbite a regione
 nomē sūt forite turbines et pluuias et calēs
 optime sustinēt et in terra macra nō deficiūt
 huiōi et dicte esse basilica. Item sunt argiea
 quas nisi primo tēpore colligas. aut in terrā
 cadunt. aut humore oputescūt. Item sunt
 et elbolie idest vatie que neq; purpuree sūt
 neq; nigre ab elbo colore sic dicte. elbū em
 inter albū et nigrū est mediū. Sunt autem
 multe alie differētie vuar que differūt ab
 inuicē in sapore et calore in magnitudine et
 vitute. sed hee sunt magis famose vt dicit
 y h d li p r i i j. Secundu ysaac vero in dietis
 color vuarū quadruplicat variat Sunt em
 vue omnino albe. clare. et aquose. modicam
 carnis hntes. cortices subtiles. ossa epigua.
 sūt iterū vue omnino nigre grosse carnis. pui
 humoris et corticis. et ossū magnoz. sunt
 et citrine que magis participant cū albedie
 qd cū nigredine. sunt insuper ruse que magis
 accedūt ad nigredinē qd ad albedinē. albe leuū
 nutriunt facile digerunt. vnas penetrant et
 vrinā puocant. nigre sunt dure digestiois
 tū itōchū plus sforāt. et ecia plus nutriūt
 qn bene digerunt. Citrine autē et ruse sunt
 medie in potēcia. et sicut dicit idem ysaac
 qto vue sūt maturores tāto sūt laudabilioēs
 et ad nutriendū et geneandū bonū sanguinē
 meliores. vue que minus habent carnis qd
 humoris. laudabiliores humores generant
 qd ille que sunt pluri carnis qd humoris nō
 tamen sunt tanti nutrimenti.

De vua immatura :

Qua immatura est frigida et sicca et
 multū acerba. et parit neruos sua
 stipticitate dentiu et radices in tū
 qd stupescūt et vident quodāmodo congelati
 virtutē aut h; ostēdendi et colericiū vmiū
 reprimendi et calozē epatis extingvendi sūt
 auferendi. acimē calozis mitigandi. hūozes
 grossos nō in oculos in pulpebris desiccādi
 et pūitiū oaloz et asperitatē abstringendi

vt dicit ysaac :

De vuapassa :

Vuapassa multis modis fit. aliqñ ei
 torquet illud per qd vua dependet a
 vite ita qd nō possit humidū vltē
 ad vūā ascendere. et sic permittit a sole per
 dies aliquos deiccari. et hoc dicit vuapassa
 ppter calozē solis quē patit et hec est optia
 ad comedendū. aliqñ racemū resoluuntur in
 panis vitis et colligunt et post qd pannus est
 extractus de clibano qñ caloz est temperatus
 imponunt ibi racemū inuoluti et exsiccantur
 Simili modo dicunt iste vuepasse qd a qdā
 violenciā a calozē clibani patit simili modo
 qñ in fumatio fit vuapassa vñ dicit alexand
 neq. Dant vuapassas clibanus sumaria
 febus. De vuapassa dicit ysaac in dietis
 vuapassa perfecta in dulcedine est calidior
 si nigra est. nec est nimis mollificatiua nec
 asūptiua sed media. malos humores tēpat
 et mitigat morionē maxime qñ est pinguis
 et carnosa et corticis est tenuis. et eius ossa
 siue granula sunt epigua atq; pauca. huiōi
 vuapassa contra dolozem pectoris adiuvat.
 pulmonē mundificat. tussim sedat. vsciam
 et venes purgat. spleni et epati non ouenit
 si habuerint duriciē et grossitatē. vua autē
 passa habens acerbitatē cū quadā pōticitate
 minus ē calida qd sit dulcis et min⁹ humida
 maxime si sit alba. et ideo paz nutrit. calozē
 extinguit. vntre ostripat et ostringit.

De vimo :

Vinū dicit qñ in vite natū. vel a vena
 eo qd potus eius vnas sanguine cito
 replet vt dicit y h d li p r vbi tractat
 de pōtū. tēmeū autē dicit forte vinū. eo qd
 teneat mentem et temerarie agere sepe facit
 diat et me. qñ est purū et aque nō admixtū
 dicit et bachus a libro patre qui vocabat
 bachus. et dicit fuisse primus repto vitis
 vel bachus dicit ab effectu. qd a fortitudine
 sua facit bidentes fure. et in alios deb achare
 laudes aut vmi nō poss; ad plenū describere
 ecia si viueret bachus ipse Inter oēs liqres
 et succos arborū vinū optinet principatū. nā
 pte oibus liquozib; vinū moderate assūptū
 corpa plus sforāt. corda letificat. morbos et
 vulneia sanat. Vñ dicit ysaac in diet. vinū
 dat bonū nutrimentū corpori sanitatē ed dicit
 perditā ac custodit calozē naturalē. pte oibo
 cibus et potib; sforāt et augmētāt pte fami
 liatatis sforat qd h; cū natura. vñ sanguinē
 purissimū gāt. et turbidū purificat et clarif
 fiat. vna; oia apit. et ad interiora mūdifi
 candi sua subtilitate penetrat. et tenebrosam
 fumositatē trūdicie inductiua illumiat atq;

fugat & cibus corporis membra corroborat & et
 vigore singul' admittit & vini ei bonitate
 actio anime manifestat & facit in ea tristitia
 et doloris obliuione & nec pmitit ea sentire
 angustia vel dolore. auit intellectū & facit eū
 docile ad inuestigandā rem difficile. aiosam
 etiā ipsam efficit & audacē. Vnde p; q; vini
 excellētia cuius vsus ouenit omnib; hoibus
 etatib; tpib; & regionib; si debito mō sedm
 vires bibentis a singul' assumat. semib; etiā
 ouenit. q; calor vini eoz repugit frigiditati
 iuuenibus ouenit sedm cibū quia in natura
 filis est nature & etati iuuenū & adolesecētib;
 pueris est cibus & medicina. & eoz coloz ad
 huc ipso nutrimentū ephibet & augmenū
 et ip; humiditate puerile superflua consumit
 et defficit. in frigidā em regione & in hieme
 vinū forte & multū pur; ouenit. in estate vō
 et in calida regione vinū parū & multū mixtū
 vtile est. corpus em humectat et refrigerat
 ppter mixturā aque que subtilitate vini ad
 remotiora membra reducit valde cito. ideo
 antiqui vtauerūt tiriacā magnā q; inue-
 nerūt illud duap; rerū esse inuatiū. calefacit
 ei copia frigida & infrigidat calida. humectat
 ficca & humida extenuat & defficit. sed ei
 calefactio et ficcio est naturalis humectatio
 vero & infrigidatio ē accidētal. q; subtilitate
 sua portat aquā ad membra que necesse hnt
 infrigidari & humectari vt dicit idē. In vino
 autē ostendunt ista. s; ba siue liq; calor. sapor
 atq; odor. Nā s; m substantiā vini attendi
 subtilitas & terrestritas siue grossicies atq;
 mediocritas. vinū s; baliter tenue et subtile
 albū est & clarū. & ouenit stomacho q; cito
 digerit et venas pformat. mentē non parit
 neq; ledit. nec neuis. n' cerebro aliqd ifert
 nouimentū. vinū autē terreste atq; grossū
 subtile ē & optimū. stochū grauat & difficile
 penetrat. Coloz autē vini ē q; druplex sc; albo
 niger. glauis. citrinus. & rosus siue rufus
 albū vero et nigr; vinū ceteris ē min; calidū
 et albū est magis humidū q; nigr; apt sub-
 tilitate & aq; sitate dominantē. nigr; vō magis
 ficca ē apt grossicie & terrestritate ei magis
 substancialit dñantē. vna vero m diocres
 colores habentia sūt alijs calidiora sc; vinū
 citrinū. seu aureum. & vinum rufum. et hoc
 secundum q; magis ab illis extremitatib;
 sunt remota. et q; to illis sūt viciniora tanto
 sunt minus calida.

De vino rubro :

Vinū rubū valde icensū in rubore sic
 sanguis fortissimū ē & multū ledit
 caput & preatit mentē. & forte facit

ebetate & iō optie indiget nq; amiscet. vñ si
 amiscet qñ oportet vt bibat p; etatib;
 et tpibus & regionib; ac osuetudine ouenit
 atq; decet. multū est laudabile q; grossos
 dissoluit humores. vias venay a putredine
 mūdiicat & sāguinē pulicat maxie si vicinū
 fuerit putitati. & iō ouenit senib; quia eoz
 caloz ofortat. et frigidoz humorū dissoluit
 habūdanciā & senū corpibus collectoz vinū
 rubū necesse ē hē sapore pontiū siue dulce &
 liquozē int grossū & subtile mediocres. & odor
 ei; inre arōtiū & graue. & tale vinū ē ceteris
 tpancū ad nutriendū & mutat facilius in
 sāguinē ppter similitudinē quā h; cū eo in
 liq;re. in sapore. & coloz. vinū dulce & multū
 rubū iuuat ad mūdificandū vicia pectoris
 et pulmōis. valde em est solutiū visco si
 humoris & lemitiū. & imūdoicie absorptiū
 Vni autē ostendat odor. nam si vinū arōtiū
 hēt suū liq;rem subtile ē tpa tū oiq; sordicie
 emundatū & optie digestiū. & iō clay giat
 sāguinē at; mūdū. & ē cordis ofortatiū
 letificatiū. & sum grossū & obscū & turbidi
 expulsiū. Vñ p; p; c; vinū inqt odoriferū
 subtilius ceteris ē & leuius & digestibili; ac
 nutritibilius. q; natura in eo suā opleuissime
 hēt actionē. Vinū vero qd nullus ē odoris
 siue ventositatis grossicie insinuat. & iō est
 illaudabil' nutrimentū nec clarificat sāguinē
 nec etiā ofortat h; giat humores grossos &
 funū turbidū & obscū. vñ horribilissimū
 hūs odor & saporē pontiū pessimū ē q; ifert
 corpi maximū nouimentū. pessimū generat
 sāguinē & nociū ofert corpi nutrimentū. &
 maxie si vinū siue valde nigr; ad qd p; tinct
 grossicies liq;ris. & pūtas odoris. & pūcitas
 saporis. Vinū itaq; p; dicitis q; litatib; tpatū
 si tpatē & mō debito bibat naturā adiuuat
 laudabilē sāguinē generat. saporē abis et
 potib; admittit. defficitū & appetitū excitat
 vitale naturā et naturalē stomachū ofortat
 ad cibū appetendū & eciendū ac digendū
 iuuat virtutē expulsiuā ad expellēdas feces
 excitat. s; tū sedat. passiones anime de malo
 in bonū alterat & immutat. nam animā vtit
 ab ipietate ad pietatē. ab auaricia in largi-
 tate. a superbia in humilitate. de timore in
 aiositate. & vt breuiter dicā vinū moderate
 sumptū corpis & anime sanitas est. huasq;
 ysaac in diet. & pli. & li. riiij. ix. ca. vbi dicit
 vini naturā est ipso hausto accendere viscera
 intus fois ipso fuso infrigidare mēbra q; ab
 ipso perfundunt. vitibus autē corporis nihil
 vino vtilius est si adhit modus. nichilq;
 pniciosius si modus in sumendo non teneat.

lib 17

Uñ andromides sapiēcia clar⁹ ad allegand⁹
 magnū cobitens intēpēciā vini in bibendo
 fēp mōt memēto tē bibere saguinē terre-nā
 bibere intēpēce vinū cāta est homini seu
 venenū q̄b⁹ pceptis si ille tēpēciā pfecto
 amicos in tēmulēcia nō intēpēciā vt dicūt
 pli⁹. Idē mala aut q̄ facit vinū intēpēce et
 immoderate sup̄tū tēgit ibidē in eodē libro
 ca. vltio. mentē mōt mutat in furore i mali
 impēū et obliuionē boni. Ebrioso h̄q̄dē inest
 pallor i facie et gene pendule. oculoz assunt
 vltia et lipiūdo. manus tēmula liguaqz
 ligata. postea die eructuāt alitus fedi velut
 de sepulero et grauiissime fenciumē in capite
 pūctiones. amariat frumen scilicet palati
 sūmitatē amiables. i. colem q̄ intēdiat ex
 calido fumo vini et estual sitis torq̄t gutture
Nam hec necessitas vinū sequit vt bibēdi
 cōsuetudo auūditatē patiat tēbibendi. vñ mōē
 saguifuge violenti q̄to plus bibūt tanto
 p̄ficiūt ad hec verba pli⁹. addit ysa. dices
 hic h̄ vinū vñ ad ebrietatē sepe assumtū sūt
 racionis lumē ex t̄guit et vim brutale cōfor-
 tat. Vñdē pmanet corp⁹ velut nauis in mari
 nō habens gubernaculū aut rectorē et sicut
 milicia nō habens p̄cipē neqz ducē. p̄ter qd̄
 fau; ebri⁹ tē nō anuēde et laudat qd̄ i se ē
 illaudabile. de sapiētib⁹ facit stultos de be-
 neuol⁹ puerfos efficit et malignos. nā ebri⁹
 etas ē omnū vicioz fomes atqz causa. icidūt
 em̄ ebriosi in homicidia aduiteria et furta et
 ideo volentes custodire familiā oportz eos a
 vino custodiē ne vinū plus bibāt q̄ eorū
 p̄tuti ex p̄bit q̄ nature.

De vino nouo

Uinū nouū qd̄ de lacu. i. de cuppa no
 uiter est sublatū vocat mustū qñ scz
 de torulari p̄mo ē exp̄ssum. et ē sic
 dictū qñ tenēs mus id ē tēra siue lutū. mus
 em̄ grece terra dicit latine. vñ et hum⁹ terra
 dicit humefacta. in musto aut p̄tes terre et
 fetulente q̄ p̄tib⁹ aq̄is et aeris sūt admixte
 in q̄s agēs v̄tus ignea fortissima facit ebu-
 licionē. Nam p̄tes ignee et aeris mouētur
 sicut p̄tes vero terre deorsū et ex tali p̄etur-
 bacione et epungnancia fortis fit ebulicio
 donec vincēt calorē puri ab impuro fiat se-
 paratio et opla digestio. Inest aut multo
 tāta vis feruoris vt vasa forcia ex eo plēa
 ab h̄ spiramine mox dirūpat vt dicit ostā. et
 grez. sup iob. Vñdē p spiraculi aptū spūo
 la vni immūdicia ad vasis sup̄ficiē vi calo-
 ris eiecta continue euaporat donec purissi-
 mum vinū fiat. In principio autem quādo
 mustum eliquat valde ē turbidū atqz spissū

et ideo vt dicit ysa. bibitū grossū generat
 sumū terribilū sompniōz i ductiū malos
 generat humores rugitū facit et in flacionē
 in intestinis mustum nouū valde ventosum
 et spumosum p̄pter resolutionem p̄cum vi
 caloris. Vñdē gal. vinū q̄cūqz dū est recēs
 non habet vim ducendi cibū p̄ corpus. Vñ
 ventositate et inflacionē ac fastidiū generat
 q̄to p̄lūit durat post exp̄ssionē a torulari
 tanto plus clarificat et depurat et amplius
 intenditur calor eius. quādo em̄ adhu. est
 mustum ab ebulicione nō quiescit nec ter-
 restria ad suū locum descendūt nec aerea et
 ignea suū locum sursum p̄tūt et remanēt ad
 huc indigestū et ideo quādo vinum est bene
 defecātū et lucidū atqz clarum laudabile est
 et amīū nature quia tūc cōfortat calorē et
 cottīdie et tam iodore et sapore q̄ in vitute
 meliorat nisi forsitā a corrupto aere vel ab
 aliquo corrupto vase casu aliq̄ corrupat.
 nam si vas ipsum cōtinens corruptū fuerit
 et ipsū vinū corruptū erit ex aere in cor-
 rupto et calore vel hūiditate nimis distēp-
 tato vinū sepe corrupit et ideo nūc accessit
 nunc pinguescit vel totaliter cōputrescit et
 tunc nature hominis est pessimum et maxie
 in imiū et est fugiendū simpliciter vt venenū
 Vinum etiam vetustissimū in calore excedit
 tēp̄amentū et ideo saporem mutat et colorē
 et tale vinū suo acamine ledit cerebrum et
 p̄tūt mentē et sua siccitate et caliditate in-
 flamat substācialem hūmiditatē. ex t̄guit
 calorē naturalem et ideo si nimis recēs nec
 nimis antiquū est laudabile. Sed p̄cius
 inter duo extrema est medio cre fm̄ q̄ ab
 extremitate noui et veteris magis ē remotū
 q̄ illud est in v̄rie t̄patū. hucusqz ysa. i die.

De viuo obito

Uinum conditūm fit artificialiter ex
 amixtione aromatiū tam specierū
 q̄ herbarū vt patz i vino saluato
In vino rosato et gariophilato et est illud
 vinū conueniēs tam in potu q̄ in medicina
 v̄tus em̄ tam specierū q̄ herbarū immutat
 vinū et sibi confert v̄tutem singulatē et ideo
 talia vina sunt salubriora et deliciora qñ
 eis salubres spēs debito modo in corpore
 Virtus em̄ specierū cōseruat vina ne defacili
 corrupant. vñdē talia vina suo sapore de-
 lectāt gustū exercitāt appetitū sua aromati-
 citate confortant tam cerebrū q̄ stomachū
 m̄dificāt etiā sanguē et penetrat ad intericea
 tam vnatū q̄ membroz vt dicit ysa ac

De vino dulce

Uinum primo dulce et tēp̄m p̄tūt in

sapore p solis vel aeris decoctione et longa
 ebullitione corru pte et in aceto sitate ouertit
 quando no hab; vim qua custodiat vt dicit
 pfa in diet in corde aceto **N**a p accidentalē
 cal xē virtutē caloris naturalis excedente et
 vincente subtiliat substantia liqris p calo
 ris accidentalis ebullitione et extinguitur calor
 naturalis. **U**nde vinū qd pmo emt substan
 tialiter p naturaliter calidū p corru pte ca
 lore efficit essentialiter frigidū et ouertit
 in acētū magis aut sicū est qd sit frigidū
 moderate emt infrigidat sc; in pmo gdn. h
 fortiter de siccat qd in iij. gdu vt dicit idē
Un ppter subtilitatē sue substantie et frigi
 ditatis debilitatē pforat defacili corpus et
 penetrat ad loca q valde sunt remota **U**nde
 nullus alius liqre acetosus vt malignati et
 similiū h; vim penetrandi ad loca tā pfi
 da quā tal liqre in locis vicinis opat effi
 caciū qd in emotis **U**nde qui vult infrigi
 dare calorem stomachi aut alia sibi vicina
 mēbra vtilius nititur gnato; succo q acetō
 sed ad loca remota infrigidāda vtilius est
 acētū qd succus gnato; vel agresta hab; em
 vim viuacē qua dirigit ad longinq **U**d eco
 est dissolutiū et extenuatiū et melius et
 ideo saguine et lac coagulatum calefactū in
 stomacho dissoluit h bibat **E**st etiā acētū
 vt dicit idē stomachi confortatiū appetit
 excitatiū et augmētiū et malorū omnū
 ad stomachū descendēciū potenter repssuū
Est etiā vena venē et venenosa moxte infe
 rēcia vt ē i psū apū usquiamū et euforbū
 iuuatiū **D**ucus pfa. **S**econdū pli. vero et
 dial. acētū forte poliat sup ferrū vel frigidū
 humū in op ebullit fluxū ventris et saginis
 hilit h iuenit ventē plenū soluit h vacuū
 ipsū strigit letargias et freneticis subueit
 vulnēra recēcia mūdificat et abluat et ipsa
 mūmescē nō pmitit fetore ois et gignat
 abluat et abstergit. alius dēciū parit et ipos
 ebere et stupidos cito facit vomitū et nausēā
 repmit et opescit gargariātū aurib; surdis
 subueit et vias auditus aperit oculor acie
 exlaqueat corrodit metalla et ex eis diuisi co
 los gignit vt cerusa ex plūbo es vicide ex
 cupro laurū ex argēto ouū i aceto diuisū
 p pluēs dies mollificat i testa et eā ad mod
 pilliule mollēfacit **S**ex acētū v; oia mox
 h pētis comuti q di castes filiter oia mox
 mēbi d; cais q codrilli hucus pli. l. r. r. h. c. p. a
Una dū et vinnariū dñe posteri vinnū q
 op pssis vias vltio eliqē et ē qd fex totū
 vini **U**na dū dicit pilliule et acētū q emat
 nēt expssio vmo et post coloz vni ex picūē

Unde dicit in geseisimo pelles vuarū vna
 ca die fore tantum et dicit acētū qd in vna
 cernis acētū vinnariū vero libenter comedūt
 sues qūis modū aut nullū prebeant eis
 nutrimentū nam plus inflant q nutriant

De vinnaria

Hec vinnaria vte dicit cellarium vel
 locus vbi vinū occultat et reponit
Unde qto locus ille frigidior est et
 fictior tanto est apicior ad vna in dolijs re
 posita seruanda et ideo excauant loca la
 pidosa et subterranea vt in eis vna melius
 conseruentur a corruptione calidi aeris ne
 arescant vel alio modo corruant

De viola

Viola ppter violentiā odoris sic est
 noiata vt dicit pfi. cuius iij. sunt
 species sc; purpurea alba et mellia
Sed oim folia nature frigide sūt et aquose
 et ideo solitue **U**nde viole cū melle aqua qd
 decocte soluit ventē similiter cum zuchum
 matuēt et in vase vitreo diu soli exponāt
Alium sanant lapant inflacionē mitigant
 calorē febrilem alterant sicut sedāt semen
 earū pū mulierū cicat et excludit labricos
 occidit calefactionē epatis subueit herba
 quide modica est viola in substantia q vces
 est melior q antiqua cuius flos maximū est
 odoris **U**n odor eius cerebri calorē mitigat
 et spiritus aiales recreat et confortat somp
 nū puocat qd cereb; refrigerat temp at hū
 mecat quāto flos eius est vniūsiō tanto
 plus in ferius caput depmit et inclinat **I**te
 flores vnales prius oriūt sic se cicius mani
 festant puritate eius in substantia magūdo
 odoris piter et vtiū nō biliter recompsat
 vt dicit dyal.

De vlnio

Vlnio noimen accepit eo q in lo cis
 vlnigmosis et hūdis melius pfiat
Nam in mōtanis et asperis min
 leta est vt dicit pfi. li. viij. radices in terra
 p fundit figit et de p fundis terre viscerib;
 ab nutrimentū ramorū et frondium hūorem
 fugit ramos multos et nodulos ex se mittit
 et folio; moy de sitate vmbra viatorib; g
 tam facit **E**st aut arbor sterilis et em inter
 glādiferos a pli. copulat **F**lores h; subal
 bidos et odoriferos ad modū lilie et qdā sūt
 gna vt arbute **S**; ille fructus est mytilis
 eius flores frōq; tāt apes ex eis mell dulce
 dinē colligēt et qūis qd steril sit in se tā
 vtil ē viti fructifere an? fruct? ē palmites
 suelū erigit et sustētat cortice h; dur et rugo
 sum **S**; lignū molle interius leuissimū ab
 sculpand valde apū sicut lilie vt dicit pfi.

Lib. 17

Urtica ex eo est uita q̄ tractus eius corpus induat Est em ignee natura vt dicit mac. feruida non modice vis illius dicit esse. Unde nec in merito nome sup̄fisse vide. Tacta q̄ eruat digitos urtica tenentis. Urtica aut̄ est duplex sc; vrens et moedes pustulas q̄ pruriginē gignens. aspa habet folia et acuta q̄ subtrubea. hastulas h; angulosas q̄ villosas. et manus tangentis vritiuas. et est grauis odoris et subamari saporis. Et alia est urtica mortua folia hñs albiora q̄ molliora. magis rotunda. q̄ tagetes non epurit. floeē habet nunc tubū nūc albū et valde gūis odoris piter q̄ saporis. Vtraq; urtica ē mediānalis. nā succus eius cū vino bibitus valet ota hictericā et ota colericā passionē cū melle aut̄ atiquā tuffi. q̄ mūdāt pulmonē q̄ ventris inflacoē; sed at q̄ tumorē folia eius cū sale contrita vulneca sordida mundant q̄ curant. similiter moesum canis. sanāt eia caneros radix contrita cū vino q̄ cocta in oleo val; ota tumorē splenis. succus eius fluxū sanguinis de naribus sistit. cum miera mēstrua frēgit. semē eius cū precipue mictū melli q̄ pipi mouet venes. q̄ puocat vrinā. herba recens cocta ventrem mollit si omedat. Unde dicit pli⁹. q̄ precipit vritiam recentē qñ cū pmo coeāt in marcio deo quē per modū olei q̄ omedere ota mltas corpis passioēs. vtilioē tñ est in mediā q̄ in eica.

Zizania herba quodaē de qua p̄fid. li. p̄ij. quā poete infelix loliū dicant eo q̄ fit inutile q̄ infecundū. q̄ femini genis in singulari q̄ neutri in plurali vt dic idē. Nāsci aut̄ inter triticiū t̄p̄ib; corruptis atq; hictis q̄ diu est in herb a silis est tritico et ab eo potret vix discerni. suffocat autē ipsū triticiū atq; ledit nisi ab eo caud⁹ sepeē cū cautela magna. est zizania qñ recens est eradicianda ne ppter similitudinē quam h; cū tritico vel zizanijs parat vel triticiū sub zizanie specie euellatur. Caucius est ergo vt q̄to triticiū a zizanijs non discernitur vsq; ad messem vtrumq; coescere permitatur et tunc zizania per semen cognita a tritico. et a discretis p fasciculos colliganē. q̄ tritico in hōreis collecto. zizania per fasciculos co; butanē. habet autem zizania vim acutam q̄ quodāmodo venenosam. q̄ ideo mebrat. et mentē parit q̄ caput ledit. immutat saporē panis cui admisceat q̄ iicit. q̄ si mltā q̄titate omedat valde ledit. pmo qñq; interimit q̄ occidit q̄uis aut̄ noxia interius in corpe ad edendū. vtilis tñ ept̄isicis ē ad medendū nam si cum farina ordeī q̄ puluere thuris ac

eto cū imisceat ceptū adiutat in mulierib; atq; partū. mixta cū sulphure q̄ aceto valet ota impetiginē. scerpiginē. q̄ pruritū. mixta cū seie lini q̄ i vino cocta dissoluit apostema scilianū siue durū decocta cū semine cortice et tabice sanat vuln⁹ q̄ mūdificat putrefactū valet eia ota fistulā q̄ contra cancerū. mico puocat menstrua q̄ mundificat matricem q̄ disponit ac preparat ad ceptū vt dicit pli⁹ et dias.

Zinziber. De zinzibere. Zinziber est radix herbe q̄ est calidū q̄ humidū vt dicit in plat. q̄ est aliud domesticū aliud siluestre. Siluestre acucioē habet saporē domestico q̄ est solid⁹ colore non adeo albū sed facilius frangitur val; ota frigidās causas p̄ctois q̄ pulmoīs stomachi doloeē q̄ intestinoꝝ q̄ inclusa ven; toficate venientē mitigat q̄ dissoluit si vinū decoctionis eius cū cinnio calidū assumat stomachū ofortat q̄ digestione pariat. viliū acuit q̄ pannū siue telū in oculis extenuat q̄ osumit. q̄ hoc meli⁹ facit doesticiū q̄ siluestre q̄to albius est q̄ recentius tanto est acucius q̄ melius per duos vel tres annos seruat in bona efficacia. sed post aescit q̄ a vermibus perforatur. Propter humiditātē em suam putredimi est apparatū vt dicit ysaac. vñ q̄ pult illd̄ diucius reseruate oportet vt ponat mī pipe vt pipis siccitate humoeē zinzibereis tpeare vt dicit idē.

Zedario. Zedariū est calidum et siccum q̄ est domesticū magis eligendū. et illud qd̄ est magis citrinū tenue q̄ longū in sapore acutū non perforatū. Siluestre est sub albidū q̄ stipticiū cū acumie modico val; ad illa que zinziber. sed stomachū q̄ corpus ofortat q̄ appetitū puocat vt dicit plat.

Zucaro. Zucaru vel zucaru fit de quibusdā cannis q̄ arundinibus que coescunt in staginis iuxta milū. q̄ illaz cannaꝝ succus dicit canna mellis de qua fit zucaru per decoctionem sicut solet fieri sal de aqua. Cane ei piscate ponunt in lebetē q̄ decoquūt ad lentū ignē vsq; ad spissi tudinē et primo videē ex toto t̄asire in spumā. sed post facta residēcia spissius q̄ melius petit fundū. supi⁹ aut̄ manet qd̄ ē vacuū q̄ spumosuū q̄ ē min⁹ dulce q̄ foamiosū q̄ inter dētes nō trepidat qñ masticat sed euanesat subito. bonū autē ecouerso. bonū aut̄ positū in vasis rotundis ad solē durū efficit atq; albū. aliud aut̄ est citrinum. q̄ est calidius alio. q̄ omnino non debet in acutis febribus exhiberi. zucara aut̄ bona est t̄p̄ata in qualitatiū suis. q̄ ideo

Index Libri huius
In communi de animalibus.

Artes
De regno

vt dicit ysaac in dieb. habet virtutē colatiuā
dissolutiuā. extenuatiuā. et ventris absq;
vlla mōsura humectatiuā. et stomachi mū-
dificatiuā. a speritatis pectoris et pulmonis
lenificatiuā. vici clarificatiuā. tussis et tauce
dimis ablatiuā. humiditatis consumpte
restauratiuā. pōticitatis et amaritudinis spēz
aromaticaz tempatiu. et ideo sūme vtilis ē
in medicina in pluribus in siropis vt dicit
ysaac. tñ aliq̄tūlū ventrem inflat. p̄cipue
post cibū supra quia omne dulce ē inflatiuū
de natura. de facili etiā in tūbeā coleā tñ mu-
tal si colericis tribuat. sicut em acetofitas
aumen colere tūbe reprimit et extinguit sic
dulcedo quasi ei vtrala colem exat atq;
nutrit vt dicit ysaac in eo dē capitulo.

ExPLICIT Liber decimusseptimus. Incipit
Liber decimus octauus de animalibus.

Ompleto tractatu de terre
oznato quo ad mineraliū et
vegetabiliū. p̄prietates quaz
facit mēcionē sc̄ptum diuina
vltimo de p̄prietatibz vtrū
sensibiliū et p̄cipue aialiū
est tractandū et primo in generali. deinde in
sp̄ali de singul aialibz bestijs sc̄z et iumētis et
reptilibus quoz nomina in textu et in glosis
inferunt. Dicit autē animal qd̄ d̄hilit ex
carne et spiritu vite animati siue sit aerū vt
volatilia. siue aquaticum vt natatilia. siue
terrenū sicut sunt agrestia et gressibilia sc̄z
homines reptilia. bestie et iumenta. Pōnit
autē moyses tria aianciū genera sc̄z iumēta
bestias et reptilia. vt patet in gen. primo. vñ
dicit basilid̄ in exameron. iumēta sūt aialia
in vsum et adiutoriū hominū mancipata. et
quedā sunt deputata ad laborandū vt equū
boves et camelī et hūiōi. quedā ad lamificum
vt oues et hūiōi. quedā ad vscendū vt sues
et porci. sc̄ptalia autē sunt illa que corporis
tractione et extensione mutant et mouent in
anterius vt vermes serpētes et colubri. et sūt
tria genera sc̄z trahēcia ore vt vermiculi qui
se ore trahūt. et sūt serpētem vt colubri qui
vi costaz se rapiunt. sunt etiā et repencia que
in pebibz repunt vt lacerte et totace et hūiōi
Bestie autē dicunt quasi bestie que natura
habent feritatis. nunc autē sciunt in igne
nunc cornu. nunc dente vt aprī. leones. lupi
atq; tigrides. omumiter tamē dicunt bestie
animalia idōmestica que iu mētis sūt ferō-
siores naturaliter sed sunt sciētibz bestijs
mitiores vt cerui et hūiōi. In est autē amctis

animalibus virtus motiua et sensitiua sed
sc̄dm magis et minus. nam sc̄dm puritatem
sanguinē et subtilitatem. quedā sūt viuacioris
sensus et forioris estimacionis et pluris sa-
gacitatis hinc est qd̄ bos est piger et stabilis
afinus stolidus. equus feruens in dissipēcia
femina. lupus indomitus. leo audax. vulpes
astuta et dolosa. canis gratificus et memor
amicicie et sic de alijs. vñ bonitas vel malicia
moris in aialibz bonitatis vel malicia sequit
complexionis vt dicit basilid̄. Item etiā
affirmat aris. in li. de animalibus dicit em
qd̄ differūt animalia sc̄dm mores et qd̄ quedā
sunt magne mansuetudinīs vt vacca ouis
et quedā indomite feritatis vt tigris et aper
agrestis. et qd̄ magne audacie et magna
nimitatis vt leo. et quedā magne fortitudinis
et astucie et malaz opacionū vt lupus vulpes
et hūiōi. et ista diuinitas accidit ex diuinitate
virtutis agētis dissimiliter in diuersis. nā
vt dicit idem in li. i. animalia quedā habēt
sanguinē et quedā nō vt apes. o ē aial rigo si
corpis. sed alqñ habent humore loco sanguis
habencia aut sanguinē sunt maioris corporis
et virtutis. hinc est qd̄ quedā aialia diligūt
societatem et gregatim incedunt vt cerui et
onagri et camelī. et quedā societatem fugiūt
et simul socialiter habitare non possunt vt
aues vncorum vnguū et bestie que de preda
viuunt. ad hoc dicit auicenna primo libro
animalia quedam sunt vrbana. et quedam
agrestia. et inter omnia animalia homo nō
potest viuere solus. et grues et apes et formice
omunicant homini in hoc. Discrepant etiā
animalia plurimū et in nutrimento vt dicit
idem. quedā vscuntur solum carnibus sicut
leo. tigris. lupus et hūiōi. quedā vscuntur
indifferenter omnibus vt canis. muticeps
et hūiōi. quedam gramimibus et frugibus
nutriunt vt equū cerui et hūiōi. Et vt
dicit aris. li. primo. quedā animalia habent
p̄p̄riū gustabile sicut apes quarū gustabile
ē mel. et pauca quedā de numero dulciū sicut
aiane gustabile est musca viuunt enim et de
venacione muscarū. et quedā sunt venancia
alia animalia vt leo lupus et similia. et quedā
sunt accumulancia suum nutrimentū sicut
hericius et formica. Causa est quare omne
animal indiget nutrimento vt dicit auic.
est humiditas substancie et calce dissolvens
humiditatem et aer calidus circūstans. vñ qd̄
continua sit per calorem humidi disperdicio
necessaria est beneficiō nutrimenti deperditū
restitucio. et quedā querunt victum suum de
nocte vt aues lucifuge. et quedam de die.